

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО-ПРАВознавства

6 БЕРЕЗНЯ 2018 РОКУ

«Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і
громадянина»

HUMAN

МАТЕРІАЛИ

***Всеукраїнського науково-практичного круглого
столу***

RIGHTS

м. Ірпінь, 2018 р.

УДК 341.1/8

ББК 67.5

П-27 Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина: матеріали Всеукраїнського науково-практичного круглого столу, 06 березня 2018 року. м. Ірпінь, УДФС України, 2018 р. – с.232

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Глух Марина Василівна, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, к.ю.н., доц.; Бабенко Антон Юрійович, заступник завідувача кафедри, старший викладач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства; Анісімова Марина Федорівна, к.іст.н., к.ю.н, доц., професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства; Сердюк Вікторія Олександрівна, к.ю.н., доц., кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства; Селезень Павло Олександрович, к.ю.н., доц., кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства; Яцишин Надія Григорівна, к.ю.н., доц., кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства; Павлюх Ольга Анатоліївна, завідувач навчальної лабораторії кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства.

У збірнику розглядаються актуальні питання міжнародно-правового захисту прав та свобод і громадянина в Україні і світі, викладено результати наукових досліджень студентів, які висвітлюють її причини, наслідки, позитивні та негативні тенденції міжнародної міграції, в епоху глобалізаційних процесів.

Збірник матеріалів конференції розраховано на керівників підприємств, викладачів, аспірантів, студентів.

Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за достовірність опублікованих даних. Наукові праці публікуються у авторській редакції, відповідальність за зміст і достовірність даних покладається на авторів.

© Навчально-науковий інститут права,
кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства
Університету ДФС України

16,74 др.арк

ЗМІСТ

1. Анісімова М.Ф. к.іст., к.ю.н., доцент, професор кафедри ОСНОВНІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ.....	9
2. Бабенко А.Ю., старший викладач кафедри Механізми захисту прав людини в рамках ООН.....	12
3. Бардакова Д.О. МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	14
4. Барановська В.В. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.....	16
5. Береженна О.Ю. КЛОНУВАННЯ ЛЮДЕЙ ЯК ДИСКУСІЙНЕ ПИТАННЯ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА.....	19
6. Богданець В. МІЖНАРОДНО ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК.....	20
7. Бондарева А. В. ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.....	22
8. Божук І.І. ПРАВО НА ПОВАГУ ПРИВАТНОГО ТА СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ ОБМІНУ ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ (НА ПРИКЛАДІ СПРАВИ ЕФ-ЕС ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ).....	25
9. Браславець І.В. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ВІД НАСИЛЛЯ В УКРАЇНІ.....	27
10. Вдович А.М. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.....	30
11. Верницький Ю.С. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ.....	31
12. Воронко Л.М. ІСТОРІЯ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	33
13. Воляник В.І. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ВІД НЕЗАКОННОЇ ТОРГІВЛІ ТА ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ І ТКАНИН ЛЮДИНИ.....	36
14. Горбенко П. В. ЗАХИСТ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕОГОЛОШЕНОЇ ВІЙНИ.....	39
15. Горова С.В. РАСИЗМ І КСЕНОФОБІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ.....	42
16. Горпинич Л.І. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПРАВ РЕЛІГІЙНИХ МЕНШИН.....	44
17. Гришко І.М. МЕХАНІЗМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	46

18. Гриневич А.В.	
РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ, ЯК ВИД МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗЛОЧИНУ, ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ.....	48
19. Дементьєва А. О.	
ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	51
20. Демченко О.В.	
ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЗАКОННОСТІ.....	54
21. Дейнеко О.В.	
ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В УКРАЇНІ.....	57
22. Дорошенко Ю. І.	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.....	59
23. Дроздук Д.В.	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ.....	61
24. Дунай В.О.	
ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДУ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ООН ДО АКТИВІЗАЦІЇ БОРОТЬБИ З ЖІНОЧИМ ОБРІЗАННЯМ.....	63
25. Діденко О.А.	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ БОРОТЬБИ ІЗ РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ.....	66
26. Загорулько О.С.	
ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ.....	67
27. Захарків Т.І.	
ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ.....	69
28. Зборовська Н. О.	
ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	71
29. Змитрович Д.І.	
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ПРІОРИТЕТ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	73
30. Іванова Н.О, Давиденко О. В	
ПРОБЛЕМИ РАСОВОЇ ТА МІЖЕТНІЧНОЇ НЕТЕРПИМОСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН.....	77
31. Каландей В.О.	
УНІВЕРСАЛЬНА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.....	79
32. Кібальник В.В.	
THE HISTORY OF THE IDEA OF HUMAN RIGHTS: THE THEORY OF THREE GENERATIONS OF HUMAN RIGHTS (ІСТОРІЯ ІДЕЇ ПРАВ ЛЮДИНИ: ТЕОРІЯ ТРЬОХ ПОКОЛІНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ).....	82
33. Кірієнко Д. В.	
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАВА РАДИ ЄВРОПИ.....	84
34. Кибукевич Т.І.	
ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ, ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ПРОБЛЕМА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	86
35. Кисла К.О.	
ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ.....	88
36. Клименко А.А.	

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО УНІВЕРСАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	91
37. Клименок Я. С., Ляхно Л. В. ПРОЦЕС ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ.....	93
38. Коваленко О.О., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри ПРАВО НА ПРАЦЮ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	95
39. Ковальова О.В., к.ю.н., с.н.с., завідувач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Одеського державного університету внутрішніх справ СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЖІНОК В УКРАЇНІ: ОЦІНКА CEDAW.....	98
40. Ковальчук О. С. ЧИ ІНСНУЄ ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ СЬОГОДНІ?.....	102
41. Костюк В.О. // Вонберг Т.В. ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ЯК УМОВА ІСНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.....	105
42. Кондраненкова І.К. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ПОДОЛАННЯ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЯ.....	107
43. Крупич О.С. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ АФРОАМЕРИКАНЦІВ У США.....	110
44. Красько В.В. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД БІЖЕНЦІВ.....	112
45. Кулаківська Т.І. НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	114
46. Куценко А.О. ПРАВА ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ.....	116
47. Кучер О.В. КСЕНОФОБІЯ ТА РАСИЗМ ЯК ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ.....	119
48. Кушнір З.О. МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В РАМКАХ РАДИ ЄВРОПИ.....	121
49. Левицький Б.С. ДОТРИМАННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	123
50. Лізніченко Є. М. ЗАХИСТ СВОБОДИ ВІРОСПОВІДАННЯ: СУДОВИЙ ЗАХИСТ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	125
51. Лопушанська К.С. РАСИЗМ ТА КСЕНОФОБІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ.....	127
52. Любчик Л.В. БОРІТЬБА З РАСИЗМОМ І НЕТЕРПИМІСТЮ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	129
53. Мазурець О.О. МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	131
54. Мазур І.В.	

ПРАВА ЖІНОК У КРАЇНАХ ІСЛАМСЬКОГО СВІТУ.....	134
55. Мандрика І.В. РАСИЗМ – ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ.....	136
56. Макаренко Є. І., кандидат юридичних наук, професор ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА.....	139
57. Мартинюк Ю.Ю. ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В КРАЇНАХ КОЛИШНЬОГО СРСР.....	143
58. Мацегора Ю.Р. ОМБУДСМАН ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ СЕКСУАЛЬНИХ МЕНШИН. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН...	145
59. Мороз Д. А ЄВРОПЕЙСЬКІ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	148
60. Морозова І.В. КСЕНОФОБИЯ В УКРАЇНІ – НОВИЙ ВИКЛИК У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	150
61. Музиченко А.В. ОСНОВНІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	153
62. Новицький А.М., д.ю.н., професор ЩОДО ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	154
63. Новицька Н.Б., д.ю.н., с.н.с., СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ.....	157
64. Петренко А.А. ПРАВА ЛЮДИНИ В МУСУЛЬМАНСЬКОМУ ПРАВІ.....	161
65. Песоцька Ю.В. БОРТЬБА З РАСИЗМОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	164
66. Петручик А.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ОМБУДСМЕНА З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	166
67. Пилипів І.В. ПРАВО ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ СОВІСТІ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ ТА ЇХ ЗАХИСТ.....	168
68. Поліщук В.Г. к.ю.н., доцент ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ГРОМАДЯН В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	170
69. Поліщук А.М. // Франчук М.І. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ.....	173
70. Полякова А.В. КОНЦЕПЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЇЇ ВТІЛЕННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	175
71. Потапова Т.А. ПРОБЛЕМА ЗАБАЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ В УКРАЇНІ.....	178
72. Прус М. І. СУЧАСНА ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	180

73. Пушкарьова Т.М.	
ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	182
74. Рогова О.П.	
ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	185
75. Рубашко В.Ю.	
ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	186
76. Сагайдачна І.А.	
ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ В МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ.....	188
77. Селезень П.О.	
РОЛЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РАМКАХ ІНСТИТУЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН (НА ПРИКЛАДІ ООН ТА ОЕСР).....	191
77. Сердюк В.О., к.ю.н., доцент	
ІСТИТУТ ПРАВА ПРИТУЛКУ ЯК ФАКТОР СТАБІЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОВИН.....	193
78. Сердюк В.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ...	195
79. Сендецька О.Ю.	
ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	196
80. Сологуб В.П.	
ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ.....	199
81. Стикуц А.В. // Федорова О.О.	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ.....	201
82. Тищенко К. М.	
ЗМІНА СТАТІ ТА ЛГТБ ЯК ЗМІНИ МОРАЛЬНИХ УСТОЇВ СУСПІЛЬСТВА.....	202
83. Фрасевич В.О.	
ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	206
84. Чалюк С.Ю.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.....	208
85. Чунарьова Є.Я.	
ГЕНЕЗИС ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ.....	211
86. Шевінь В.К.	
ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ.....	214
87. Шипнівська Д.В.	
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В СІНГАПУРІ ТА МАЛАЙЗІЇ.....	216
88. Шпак М.І.	
РАСИЗМ - ПРОБЛЕМА ВСЬОГО СВІТУ І КОЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗОКРЕМА.....	218
89. Южека Р.С.	
РЕАЛІЗАЦІЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ: ЗАРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРЕЦЕДЕНТНОГО	

ПРАВА.....	221
90. Юрченко В.С.	
КЛОНУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	223
91. Яворська О.М.	
ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	226
92. Яцишин Н.Г., к.ю.н., доцент	
«ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ЇХНІХ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ.....	229

Анісімова М.Ф. к.ю.н., к.і.н., доцент
професор кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства ННІ права,
Університету ДФС України

ОСНОВНІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ

Сьогодні забезпечення прав дітей належить до глобальних проблем, у вирішенні яких зацікавлена уся світова спільнота. Молодому поколінню належить визначальна роль у гарантуванні життєздатності суспільства та прогнозуванні його розвитку. З огляду на це захист прав дітей став пріоритетним напрямком державної політики більшості країн світу й предметом постійної уваги міжнародного співтовариства, що засвідчує Декларація ООН від 8 вересня 2000р., затверджена резолюцією 55/2 ГА ООН. Але це не єдиний фактор, який зумовлює актуальність зазначеного питання й одночасно необхідність його виділення в самостійний предмет в рамках міжнародного захисту прав людини. До решти причин можна віднести те, що соціальний статус дітей внаслідок цілого ряду історичних умов нижче, ніж у дорослих; фізичну і розумову незрілість дитини та належність дітей до однієї з уразливих груп населення, які не мають рівних з іншими можливостей захищати свої права та свободи і т. ін.

Протягом багатьох десятиліть міжнародна спільнота послідовно формувала стандарти забезпечення й захисту прав дитини. Вони знайшли своє відображення у низці важливих міжнародних документів [1]. Ключове місце серед них займає Конвенція про права дитини 1989р. Вона правомірно вважається міжнародною дитячою конституцією. Конвенцією запроваджено сучасні універсальні стандарти, які стали орієнтирами для забезпечення прав дітей як у світі в цілому, так і у кожній окремій країні. У ній проголошується право дитини мати свою думку, міститься положення про те, що при вирішенні будь-яких питань, які стосуються дитини, її інтереси враховувались би якнайкраще. На державу, серед іншого, покладений обов'язок створити скоординовану систему їх реалізації та забезпечити застосування особливих механізмів їх впровадження [2, с. 2].

В Конвенції зазначається, що дитиною є кожна людська істота до досягнення 18 – річного віку, якщо за законом, застосовуваним до такої особи, вона не досягає повноліття раніше. Держави–учасниці вживають усіх необхідних заходів для забезпечення захисту дитини від усіх форм дискримінації або покарання на підставі статусу, діяльності, висловлюваних поглядів чи переконань дитини, батьків дитини, законних опікунів чи інших членів сім'ї [3, с. 1].

Україна, яка позиціонує себе як соціальна, демократична та правова держава, політика якої передбачає захист прав дитини та є складовою цілісної концепції розвитку суспільства, ратифікувала згадану Конвенцію у 1991р. Це фактично означає, що Україна зобов'язалась здійснити реформування чинного законодавства відповідно до міжнародних стандартів дотримання прав дитини. Маємо визнати, що завдання – не з легких, особливо з огляду на кризові умови сьогодення, які до того ж ще ускладнюються гібридною війною на Сході країни. Проте Україна не поодиноким у своїх спробах знайти шляхи розв'язання наявних проблем у сфері захисту прав дітей. У подібній ситуації знаходяться також й інші європейські держави, як наприклад, Польща та Фінляндія, де гостро стоїть питання захисту прав дітей-біженців. Зокрема для Польщі нагальними є проблеми переповненості центрів для тимчасового перебування цих дітей, нестачі харчування та медичної допомоги. Окрім того, вчителі та вихователі, що працюють з дітьми-біженцями потребують підвищення кваліфікації.

Подібні проблеми, пов'язані з дискримінацією прав біженців та іммігрантів, притаманні також і Фінляндії. Для фінського суспільства, крім того, характерні високий рівень насилля в сім'ї; широке поширення в школах знущань та насилля; велика кількість самогубств, високі показники психічних розладів серед дітей та молоді, велика кількість дітей, вилучених з сім'ї (близько 16 тисяч дітей за даними Комісії ООН по правам дитини нині живуть поза своїми сім'ями [1]), а також недостатня увага представників офіційної влади дослідженню основних причин такої ситуації. До того ж ситуація ускладнюється й іншою серйозною проблемою – несприйняттям на державному рівні представниками влади культурних особливостей приватного життя різних національностей.

Вистачає своїх специфічних проблем із захистом прав дітей навіть таким найактивнішим країнам, що опікуються захистом прав людини, як Канада та США.

Для попередження та ліквідації таких негативних тенденцій у сучасному світі, створена та функціонує розгалужена система міжнародно-правових механізмів захисту прав дітей, що складається з декількох десятків універсальних і регіональних органів, наділених різним обсягом компетенції. Серед них виокремлюють: 1) конвенційні, що мають переважно політико-правовий характер та утворюються на підставі міжнародних договорів для контролю виконання державами-учасницями своїх зобов'язань за відповідною конвенцією, у нашому випадку це – Комітет з прав дитини (згідно з Конвенцією про права дитини); і 2) судові (на універсальному рівні – Міжнародний Суд ООН, Міжнародний Кримінальний Суд; на регіональному – Європейський Суд з прав людини, Міжамериканський Суд з прав людини) та квазісудові (Європейська комісія з прав людини, Комітет Міністрів Ради Європи).

Регіональні міжнародно-правові механізми захисту прав людини функціонують сьогодні на Європейському континенті (як злагоджена три ланкова система у рамках Ради Європи, Європейського Союзу та ОБСЄ – на підставі Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1950р., установчих договорів ЕС та Хартії про основні права 2000р., Гельсінського Акту 1975р.), в Америці — згідно з Американською конвенцією з прав людини 1969р., в Африці — згідно з Африканською хартією прав людини і народів 1981р.). Існує також субрегіональний рівень міжнародної співпраці держав у межах Ліги арабських держав (на підставі Арабської хартії прав людини (переглянутої) 2004р.) та Співдружності Незалежних Держав (згідно з Конвенцією Співдружності Незалежних Держав про права та основні свободи людини 1993р.). Ресурси кожного з цих загальних механізмів також використовуються й для захисту прав дитини.

Варто зазначити, що основним завданням Комітету з прав дитини — договірному органу, заснованого відповідно до положень Конвенції (стаття 43) є здійснення контролю за дотриманням державами їхніх зобов'язань. Комітет розглядає доповіді, які зобов'язані представляти держави, разом з іншою інформацією з надійних джерел. Визначену для нього контрольну функцію Комітет здійснює без конфронтації в обстановці конструктивного діалогу і міжнародної солідарності. Такий підхід відповідає двом реаліям: по-перше, контрольна функція Комітету має обмежений безпосередній вплив на держав-учасниць, оскільки Комітет не наділений повноваженнями на застосування санкцій; по-друге, значна кількість країн не має у своєму розпорядженні достатніх можливостей для цілковитого дотримання положень Конвенції без додаткової технічної і фінансової допомоги.

Така націленість на конструктивний діалог заохотила багато країн ратифікувати Конвенцію й максимально сприяти збільшенню її потенційного впливу.

В офіційному процесі міжнародного контролю за дотриманням та забезпеченням захисту прав дітей беруть участь і неурядові організації. За останні десятиліття їх роль істотно зросла. Серед найбільш впливових

організацій можна назвати Міжнародний альянс «Врятуємо дітей», Міжнародну асоціацію «Друзі дітей», Міжнародну благодійну організацію «Надія і житло для дітей», Міжнародну організацію ЕКПАТ, Міжнародний фонд «Благополуччя дітей» тощо [4]. Усі вони тісно співпрацюють з Комітетом, не обмежуючи свою діяльність тільки наданням інформації, яка доповнює доповіді держав, та поширенням висновків і рекомендацій, підготовлених Комітетом за результатами розгляду цих доповідей, але і сприяють утіленню їх у життя. Практично всі неурядові організації, котрі виявляють інтерес до питань, що стосуються дітей, включаючи ті, що не мають досвіду роботи в галузі прав людини чи конкретної спрямованості своєї діяльності на дітей, нині цитують Конвенцію і керуються її положеннями як основними засадами своєї роботи у галузі забезпечення і захисту прав дітей.

Після другої світової війни 11 грудня 1946р. Генеральною Асамблеєю ООН було створено Міжнародний дитячий надзвичайний фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) для надання допомоги дітям у зруйнованій повоєнній Європі. ЮНІСЕФ у теперішній час підтримує програми, спрямовані на поліпшення життя дітей усюди, особливо в країнах, що розвиваються. Важливим завданням ЮНІСЕФ стає співробітництво з країнами для забезпечення здійснення нових принципів виживання і здорового розвитку дітей.

У світі також діють міжнародні організації підтримки та регулювання міжнародного співробітництва з питань освіти дітей:

- Всесвітня організація з дошкільного виховання (ОМЕР) – ініціатор заходів з розвитку дошкільної освіти та виховання дітей у дусі миру;
- ІРА – Міжнародна асоціація захисту права дитини на гру – керує проведенням акцій у більш ніж сорока країнах світу. У 1987 році ІРА була визнана ООН «посланцем миру»;
- ACEI – Міжнародна асоціація ранньої освіти;
- IASCL – Міжнародна асоціація з вивчення мови дитини.

Значну роботу здійснюють міжнародні благодійні фонди, одним із яких є Міжнародний благодійний фонд Г. Гмайнера, що забезпечує міжнародне співробітництво у сфері охорони дитинства. Герман Гмайнер є засновником дитячих будинків-сімей в Австрії. Нині вони організовані в багатьох країнах світу [5, с. 3]).

Отже, світове співтовариство приділяє особливу увагу забезпеченню та захисту прав дитини. Але наявність міжнародних механізмів захисту прав дітей, на жаль, не означає ефективне їх використання. Зокрема, статистичні дані свідчать про грубі порушення прав дітей у таких розвинених країнах, як США, Канада, Франція, Фінляндія, Польща. Не краща ситуація сьогодні й в Україні, де відсутнє чітке законодавство щодо визначення обсягу та дієвих правових механізмів захисту прав дітей, встановлення причин їх порушення та визначення санкцій за такі протиправні дії. З огляду на це потребує ґрунтовного перегляду і сама сутність поняття «права дитини», і, можливість його заміни новим – «безпека дитини».

Список використаних джерел:

1. Серед них універсальні міжнародні договори як загального – Загальна декларація прав людини 1948р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966р. і два Факультативні протоколи до нього 1966 р. й 1989р., – так і спеціального спрямування – Женевська декларація прав дитини 1924р., Конвенції МОП (відповідно) №5 – про мінімальний вік найму дітей на роботу в промисловості 1919р., №8 – на морі 1920р., №10 – у сільському господарстві 1921р., Декларацію прав дитини 1959р., Конвенція про права дитини 1989р.

2. Трестер Ю. О. Міжнародні механізми захисту прав дітей [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=632>.

3. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

4. Детальніше про це див.: Реалізація права дитини на виховання в сім'ї: Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2008р. — К.: Держ. інст.-т проблем сім'ї та молоді. — 2008. — с.154; Міжнародний правозахисний центр «Ла страда — Україна» — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.lastrada.org.ua>; Український фонд «Благополуччя дітей» — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ccf.org.ua/main>

5. Міжнародне співробітництво в галузі дошкільної освіти [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/3544/85/>.

Бабенко А.Ю., старший викладач
кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства ННІ права,
Університету ДФС України

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В РАМКАХ ООН

Під «механізмами міжнародного захисту прав людини» розуміють систему міжнародних (міждержавних) органів і організацій, що діють з метою здійснення міжнародних стандартів прав і свобод людини чи їх відновлення у випадку порушення. Слід зазначити, що, окрім міждержавних органів і організацій, у світі існує безліч неурядових правозахисних організацій.

Всі правозахисні міжнародні організації можна розподілити на дві групи: універсальні та регіональні. Універсальні правозахисні механізми — це органи й організації, які поширюють свою діяльність на увесь світ, незалежно від державних і регіональних кордонів. Ці механізми тією чи іншою мірою пов'язані з основною міжнародною організацією світу — ООН. Членами ООН є майже всі держави світу, відповідно до Статуту ООН однією з основних цілей діяльності цієї організації є «утвердження віри в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості». Статут зобов'язує головний орган ООН — Генеральну Асамблею ООН — приділяти особливу увагу захистові прав людини [4]. У 1948 р. вона прийняла Загальну декларацію прав людини, а після цього цілу низку міжнародно-правових актів, які торкаються різноманітних аспектів правозахисної діяльності (про громадянські, політичні, культурні права, заборону геноциду, апартеїду, расової дискримінації тощо) [2, ст. 140]. Питання прав людини розглядають в Головних комітетах Асамблеї, а також у її допоміжних органах (наприклад, у спеціальних комітетах з дискримінації, проти апартеїду тощо).

Серед інших основних органів ООН особливу роль у захисті прав людини відіграє Економічна і Соціальна Рада (ЕКОСОП), яка під керівництвом Генеральної Асамблеї координує економічну і соціальну діяльність ООН, у тому числі, як зазначено в Статуті, готує «рекомендації з метою поглиблення поваги і дотримання прав людини й основних свобод для всіх».

Однак, незважаючи на широкі повноваження і ту важливу роль, яку відіграють у міжнародних відносинах головні органи ООН, основні функції щодо захисту прав людини виконують спеціалізовані правозахисні органи й організації.

Суттєві повноваження і можливості демонструють інституції та механізми ООН, передбачені конкретними угодами. Хоча кожна конвенція має свої особливості, проте аналіз цих міжнародно-правових актів ООН дозволяє виокремити найбільш типові форми, які застосовує міжнародна спільнота для контролю за

дотриманням зобов'язань держа [1, ст. 31]. Так, наприклад, більшість конвенцій передбачає створення спеціального органу, як правило, під назвою "комітет". Відповідно, такими конвенційними органами виступають Комітет з прав людини, Комітет з економічних, соціальних та культурних прав, Комітет з ліквідації расової дискримінації щодо жінок, Комітет проти катувань, "Група трьох" (відповідно до конвенції про припинення злочину апартеїду). Можна зазначити два основні напрями діяльності таких органів. Перший з них передбачає надання державами комітетові періодичних доповідей про виконання нею договору. Періодичність надання договору врегульовується самою конвенцією. Крім цього, доповідь чи відповідні пояснення можуть надаватись і на вимогу комітету. Другий напрям - розгляд комітетами заяв та повідомлень держав про порушення угод іншими державами-учасницями. Ця процедура передбачає можливість вирішення спору між державами з допомогою таких комітетів. В окремих угодах надається право індивідам подання скарг (наприклад, уже згадуваний Факультативний протокол до Пакту про громадянські та політичні права від 1966 р., Конвенція проти катувань 1984 р., Конвенція про заборону расової дискримінації). Під час розгляду таких спорів чи доповідей у комітетах влаштовують дебати, де держави виражають свою позицію, представляють інформацію та інші докази на її користь. У комітетах беруть участь незалежні експерти, організовують своєрідне розслідування. У результаті таких дебатів формують висновок комітету, який направляють державі. Комітети виступають як своєрідні всесвітні центри збору інформації з тих чи інших питань дотримання прав людини. Крім того, вони стають центрами співробітництва держав у відповідних сферах. Таким чином, комітети намагаються здійснювати контроль за виконанням договорів з прав людини. Однак у цьому випадку їх можливості певною мірою обмежені. За результатами розгляду доповідей комітет приймає відповідні рішення, які містять рекомендаційний характер. Такі звернення комітету до держав - учасниць конвенції обов'язкової сили не мають, проте, вказуючи на конкретні недоліки чи проблеми з виконанням конвенції, вони, з одного боку, привертають увагу до них держав, стимулюють їх до ефективнішого виконання своїх зобов'язань, з іншого-така увага з боку світового співтовариства дисциплінує держави [3, ст. 185].

Отже, активний розвиток універсальних механізмів захисту прав людини в останні десятиліття пояснюється цілим рядом факторів. Глобалізація-посилення взаємозалежності держав, зростання кількості і масштабу проблем, які носять транскордонний характер, зумовили тенденцію до того, що питання, які раніше належали до суто внутрішньої компетенції держав, стали регулюватися міжнародним правом. Свою роль зіграли і поява сучасних інформаційно-комунікативних технологій, та посилення активності неурядових організацій та інститутів громадянського суспільства, і розвиток міжнародних організацій, і зміни в правосвідомості населення нашої планети.

Повага до прав людини і основних свобод - одна з ключових умов гармонійного розвитку будь-якого сучасного суспільства і держави, її процвітання та стабільності. Зневага до цих прав, їх нехтування не тільки аморальні, несумісні з гідністю людини, але і загрожують небезпечними наслідками - погіршенням рівня життя, зростанням соціальної напруги та протестних настроїв. Порушення прав людини часто стають причинами стихійних заворушень і погромів, провокують протистояння, паралізують нормальне життя сотень тисяч і мільйонів людей, завдають мільярдний шкоди економікам і найчастіше загрожують міжнародному миру і безпеці.

Список використаних джерел:

1. Донеллі Дж. Права людини у міжнародній політиці. — Львів: Кальварія, 2004. — 280 с.

2. Международное сотрудничество государств в области прав человека (проблемы защиты прав человека в условиях борьбы за мир и безопасность) / В.Н.Денисов, А.М.Овсюк, П.Ф.Мартыненко и др. — К.: Наук, думка, 1987. — 264 с

3. Міжнародне публічне право [Текст] : підручник / [В. М. Репецький та ін.] ; за ред. проф. В. М. Репецького ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Ф-т міжнар. відносин. - 2-е вид., стер. - К. : Знання, 2012. - 437 с.

4. Статут ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010

Бардакова Д.О.,

студентка групи ПБК 16-7

ННІ права, Університету ДФС України

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Під поняттям «механізму захисту прав та свобод» розуміється система юридичних засобів, метою яких є захист прав людини. Потреба в даному захисті виникає при вчиненні певного протиправного діяння.

Тому, право особи на захист – це матеріальне суб'єктивне право, що носить правоохоронний характер, і виникає в момент порушення суб'єктивного права потерпілого. Інститут захисту прав та свобод людини і громадянина являється системою норм, принципів, умов і вимог, які у єдності забезпечують додержання прав та свобод та законних інтересів особи.

Дослідниками даного напрямку були такі вітчизняні вчені, як Заворотченко Т.М., Кавун В.Ф., Огородник О.Г., Погорілко В.Ф., Рогозін М.П., Скакун О.Ф., Стадник Г.Н., Рабинович П.М. Серед іноземних вчених можна виділити Алексеєва О.С., Алексеєва С.С., Гессена В.Н., Гомен Д., Гумбольдта В., Калугіна В.Ю., Нерсесянца В.С., Іоффе О.С., Карпець І.І. та Рогозіна М.П. тощо.

Відповідно до чинного законодавства тільки при наявності певних юридичних гарантій людина може скористатись своїми правами, що відіграють важливу роль в механізмах захисту прав, так як головною метою вони передбачають – реальне забезпечення максимального здійснення громадянами своїх прав. Адже при відсутності деяких гарантій з боку держави, людина не зможе скористатися правом на захист. Тому, можна вважати, що юридичні гарантії є одним з елементів механізму захисту прав.

Механізм реалізації захисту прав і свобод людини та громадянина повинен містити такі елементи: гарантії здійснення прав людини, юридичні елементи механізму реалізації (норми, факти, правовідносини), процес фактичного втілення можливості та необхідності в дійсність, умови і фактори такого процесу. Аналізуючи зазначені елементи у динаміці, що реалізація прав і свобод людини та громадянина, як і будь-яка інша діяльність, характеризується певним процесом. Елементами цього процесу є три стадії: правовий статус, правові відносини, користування певними благами.[4, с.352]

В Україні механізм захисту прав реалізується через діяльність Комітету Верховної Ради України з прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин, інших комітетів Верховної Ради України в частині діяльності по забезпеченню та захисту прав людини; Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; Генеральної прокуратури України; інституту адвокатури (інститут надання правової допомоги); МВС України (в частині формування та розвитку внутрішньовідомчого контролю за дотриманням прав людини); Міністерства юстиції України (зокрема, Національне бюро по дотриманню Європейської конвенції з основних прав та свобод людини); інших центральних органів виконавчої влади (в частині забезпечення та захисту прав

людини); правозахисних організації (національні та міжнародні); науково-дослідних установ; засобів масової інформації.

Обов'язок держави забезпечувати права людини і громадянина є основним її пріоритетом. Про це говорять положення Конституції України, що «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані» (ст. 22), що вони захищаються судом (ст. 55) говорить про те, що за державою закріплюється її обов'язок різними правовими заходами забезпечити захист прав і свобод, здійснювати нормативне регулювання в даній сфері відносин. Виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, права корінних народів і національних меншин (пп. 1, 3 ст. 92). Гарантом прав і свобод людини і громадянина виступає Президент України (ст. 102), обов'язок вживати заходів щодо їх забезпечення покладений на Кабінет Міністрів України (п. 2 ст. 116). Правозахисна функція виступає головною в діяльності судової влади, а місцеві державні адміністрації на відповідній території зобов'язані забезпечувати законність і правопорядок, дотримання прав і свобод громадян (п. 2 ст. 119).

Реалізація на практиці конституційного правоположення про права людини як найвищої соціальної цінності передбачає стійкий економічний розвиток країни, наявність чіткої державної політики, яка є зорієнтованою на забезпечення прав і свобод людини. Світова практика свідчить, що перехідні періоди в розвитку держави і державності завжди були нестабільними, відрізнялись суперечністю громадських позицій і світоглядних орієнтирів. Саме в цих умовах порушення прав людини в Україні має системний характер та набуває ознак соціальної катастрофи. Реальне зменшення заробітної плати, охоплення бідністю широких верств населення, наявність пенсійного забезпечення, яке є нижчим, ніж встановлений рівень малозабезпеченості, все більша комерціалізація здійснення таких життєво важливих конституційних прав, як охорона здоров'я та освіта, масові порушення виборчого права – є якими свідцтвами тотального порушення прав людини [3].

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок: що суть механізму захисту прав і свобод людини та громадянина проявляється в досягненні справедливості у суспільних відносинах при порушенні прав людини. Для підвищення механізму захисту прав та свобод людини та громадянина потрібно формувати правову культуру і правосвідомість суспільства.

Список використаних джерел:

1. Огородник О.Г. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принцип законності в Україні // Право України. – 2008 - №6 – С. 15.
2. Погорілко В. Ф. Конституція України. Проблеми теорії і практики / В. Ф. Погорілко // Правова держава : щорічник наук. пр. – К., 2001. – Вип. 12. – С. 141-158.
3. Пильгун Н. В. Проблеми реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина в контексті функціонування принципу верховенства права в Україні / Н. В. Пильгун, М. В. Рошук // Науковий вісник Ужгород. нац. ун-ту. – 2014. – Вип. 26. – С. 40–43.
4. Колодій А.М. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина в Україні/А.М. Колодій, А.Ю.Олійник. – К.: Правова єдність, 2008. – С. 352.

Барановська В.В.,
студентка групи ПБ-16-2
ННІ права, УДФС України

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Проблема реалізації та захисту прав людини та громадянина в останній чверті XX і на початку XXI століття набули світового, глобального значення і вийшли на перше місце у міжнародній системі критеріїв оцінювання рівня розвитку демократії у певній державі та суспільстві на земній кулі.

Зустрічаються випадки, коли є певне право, але не має шляхів його реалізації і захисту. Низьким є рівень правової культури та правової свідомості громадян України, що в свою чергу має негативний вплив на розвиток певних прав і свобод та їх гарантій.

Над проблемою реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина працювали такі вчені, як: М. І. Козюбра, М. І. Карпачова, С. С. Алексєєв, Л. Н. Завадська, А. М. Колодій, Н.М. Оніщенко, В. Ф. Погорілко, М. П. Рабінович, М. Ю. Сидорчук, М. І. Хавронюк, А. Ю. Олійник, О. В. Зайчук, С. Д. Гусарєв, О. Д. Тихомиров та інші.

Людство, яке пройшло крізь бійню двох світових воєн, безліч кривавих конфліктів, пережило жорсткі диктатури, все таки, вирішило, що не може бути миру і злагоди на Землі, не може бути цивілізованого життя без поваги до людини, її прав, свобод і потреб. Проголосивши незалежність, Україна стала на шлях побудови власної правової держави і нового суспільства. Також Україна почала вирішувати проблему щодо реалізації прав людини та громадянина.

Механізм реалізації прав людини визначається як діяльність суб'єкта права, зобов'язальної сторони, законотворчого органу, правозастосовного органу та наявні юридичні норми, які регулюють їх діяльність [1, с.185]. Л. Завадська зазначає, що новий погляд на право як на міру свободи дає можливість зробити висновок, що в цілому механізм правового регулювання як інструмент певним чином повинен бути механізмом забезпечення реалізації права [2, с. 98].

Механізм реалізації прав і свобод людини та громадянина повинен містити такі елементи: гарантії здійснення прав людини, юридичні елементи механізму реалізації (норми, факти, правовідносини), процес фактичного втілення можливості та необхідності у дійсність, умови і фактори такого процесу. Аналізуючи зазначені елементи у динаміці, стає очевидним, що реалізація прав і свобод людини та громадянина, як і будь-яка інша діяльність, характеризується певним процесом. Елементами цього процесу є три стадії: правовий статус, правові відносини, користування конкретними благами [3, с. 352].

Система конституційних прав людини і громадянина в Україні охоплює теоретично максимально всеосяжний спектр прав і свобод у виборі способів і засобів життєдіяльності кожної людини, що проживає чи перебуває в нашій країні. І це, безумовно, позитивне надбання нашого суспільства. Однак практична реалізація та захист цих прав і свобод майже щоразу наштовхуються на значні перепони і перешкоди, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер та є підґрунтям для невирішених проблем у цій сфері.

До проблем реалізації та захисту прав людини і громадянина в Україні можна віднести:

- низький рівень правової культури і правової свідомості переважної більшості членів нашого суспільства;
- незадовільний рівень зовнішнього виховного впливу на кожну людину з боку суспільства та самовиховання за наявності у багатьох людей реального відчуття власної честі та гідності;

- низький рівень дотримання правопорядку (законності) у житті суспільства і держави та беззастережної відповідальності кожної без винятку особи перед собою і оточенням за процес і результати своєї діяльності;
- нерівноправність гілок та органів державної влади та недосконалість функціонування місцевого самоврядування територіальних громад у реальному житті;
- низький рівень професіоналізму у сфері політичного та державного менеджменту і його виняткова залежність від особистих й групових (кланових) інтересів;
- відсутність чіткої структурованості громадянського суспільства і громадського контролю за діяльністю всіх органів державної влади;
- високий рівень корупції на всіх рівнях і щаблях державного і суспільного життя та відсутність політичної волі у його зменшенні;
- відсутність прямої обопільної залежності між людиною і громадянином та державою і суспільством [4, с.28].

Саме такий підхід до вище зазначених проблем означає, що кожна з них має свої суб'єктивні та об'єктивні причини виникнення та існування.

По-перше, низький рівень правової культури і правової свідомості зумовлений декількома чинниками, серед яких слід назвати такі: відсутність правової традиції в суспільстві, яке довгий час не мало своєї державності і власного правового поля у європейському розумінні цього явища. Адже українці протягом багатьох століть жили або за нормами звичаєвого права, яке, до речі, і до цього часу зберігає свою роль у нашому житті, або за правом Російської та Австро-Угорської імперій чи статутами Речі Посполитої або ж Магдебургським правом. Така суміш правових норм у реальній та генетичній свідомості народу, який фактично до 1992 року не мав своєї політико-економічної та територіальної цілісності, призвела до того, що цілі покоління впродовж багатьох років і віків намагалися пристосуватися до різних правових норм, часто-густо нехтуючи ними або ж спотворюючи їх різними шляхами: від невизнання де-факто до введення в оману держави, суспільства та окремих індивідів. Якщо ж до цього додати той факт, що українські (і не тільки!) можновладці в усі часи і віки, і нині також, самі не виконували або ж підступно спотворювали виконання чинних правових норм і при цьому реально часто-густо не відповідають ні перед собою, ні перед суспільством за такі дії, то наявність названих проблем стає більш обґрунтованою і зрозумілою.

По-друге, незадовільний рівень зовнішнього виховного впливу на кожну людину з боку суспільства та методів самовиховання за наявності у багатьох людей реального відчуття власної честі та гідності можна пояснити двома причинами. З одного боку, відсутністю сучасної суспільної системи зовнішнього впливу на виховання людини, спрямованого на розвиток найкращих людських якостей – честі та гідності, оскільки радянська система (дитячий садок, школа, ВНЗ, трудовий колектив, піонерська, комсомольська та партійна організації тощо) знищена; релігійне виховання не розвинуто і багато в чому спотворене та зведене лише до дотримання певних церковних ритуалів без розкриття сутності релігійної віри; моральні і духовні цінності замінені матеріальними; довіра між людиною і владою втрачена. Натомість фактично не створеної нової, сучасної системи такого виховного впливу. З іншого боку, виховання цих самих людських чеснот, на жаль, не є пріоритетом сімейних відносин, оскільки основні зусилля батьків об'єктивно спрямовані на забезпечення лише матеріального благополуччя сім'ї. Якщо ж до названих причин додати глобальні інформаційні процеси, економічні та природні катаклізми, то висновок – досить таки невтішний.

По-третє, низький рівень законності (дотримання правопорядку) у житті суспільства і держави та відсутність безумовної відповідальності кожної без винятку особи як перед собою, так і оточенням за процес і результати своєї діяльності об'єктивно зумовлений, з одного боку, історично ментальними традиціями народу, а з іншого – традиційним намаганням будь-якої влади всіляко обмежувати свободу життєдіяльності та самореалізації людини шляхом встановлення таких механізмів правового регулювання суспільного та особистого життя, що не залишають їй свободи вибору і, під приводом необхідного упорядкування суспільних відносин, заганяють її у «прокрустове ложе» нею ж (владою) створених правил поведінки. Якщо ж до цього додати існування неправого «правопорядку» шляхом створення та ухвалення неправових законів, вибірково політичну та юридичну відповідальність окремих представників суспільства (в першу чергу – можновладців та їхнього оточення) за вчинені ними правопорушення – причини зазначених проблем стають більш аргументованими і вагомими [5; 8].

Тому, саме такий виклад причин є основним, а решта специфічних чинників лише поглиблює їхнє значення.

На підставі вище викладеного постає запитання: «Чи існують методи, способи, засоби поступового розв'язання цих проблем?» Відповідь, на мій погляд, однозначна – існують і вони загальновідомі у світі.

Одним із таких методів є безумовне застосування принципу верховенства права у всіх сферах суспільного життя і державного управління. Такі характерні складові ознаки цього принципу, як гуманізм, справедливість, пропорційність, об'єктивна обґрунтованість та доцільність правового регулювання суспільного життя дають змогу виконати триєдину функцію верховенства права: по-перше, обмежити діяльність державної влади інтересами суспільства та правами і свободами окремої людини; по-друге, застосовувати формальну законність (тобто виконання законів та інших нормативно-правових актів держави), що має гарантувати безпечність і передбачуваність усіх видів і форм суспільних відносин; по-третє, забезпечити верховенство правового закону, а не особи, хоч би ким вона була і хоч би яку посаду обіймала [4, с. 31].

Верховенство права, як універсальний феномен формування оптимальної збалансованості суспільних, особистісних і державних відносин надає можливість кожній людині зреалізувати в повному обсязі власні права і свободи.

Можна дійти висновку, що Україна твердо стала на шлях демократичного розвитку. Оскільки, зазначені в Конституції України права та свободи людини є реальним шляхом до побудування правової держави. А реалізація прав та свобод людини і громадянина можлива лише в контексті реалізації основного конституційного принципу – верховенства права, який, в свою чергу, є основоположним у правовій державі та означає те, що закон має вищу юридичну силу, і саме він повинен панувати в правовій, соціальній, демократичній, незалежній державі та громадянському суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні / За ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчук. – К. : Видавництво «Юридична думка», 2007. – С. 185.
2. Завадская Л.Н. Механизм реализации права / Л.Н. Завадская. – М. : Наука, 1992. – С. 98.
3. Колодій А.М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. – К. : Правова єдність, 2008. – С. 352.
4. Сущенко В.М. Проблеми реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні / В.М. Сущенко // НА-УКОВІ ЗАПИСКИ НАУКМА. Том 129. Юридичні науки. – 2012. – № 2. – С. 28–31.
5. Козюбра М. І. Правовий закон : проблема критеріїв / М. І. Козюбра // Вісн. Акад. правових наук

Береженна О.Ю.,

студентка групи ПБ 16-3

ННІ права, Університету ДФС України

КЛОНУВАННЯ ЛЮДЕЙ ЯК ДИСКУСІЙНЕ ПИТАННЯ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

Останнім часом на міжнародній арені особливим предметом розгляду постають питання, які присвячені захисту прав і недоторканності людської особистості в умовах світового прогресу. Тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного становища у світі свідчать про те, що загроза появи масового клонування людей набирає все більше небезпечних обертів, які призводять до негативних наслідків. Технологія клонування людини як вид штучного розмноження може призвести до зміни суспільної свідомості, виникнення великої кількості соціальних проблем і протиріч в суспільстві, адже ніхто не знає, які саме будуть відносини між людьми і клонами, їхній правовий статус у світі і так далі. Тому, зважаючи на ці суперечності, можна сказати, що тема клонування людей є актуальною в наш час, адже це є дискусійне питання, яке потребує великих зусиль для його вирішення.

Вітчизняні та зарубіжні науковці досліджували різноманітні аспекти боротьби з клонуванням людей, цьому питанню було присвячено велику кількість праць, більшість з яких належать Білоусову В.М. Короткому Т., Грищенко О., Антонюк О. Р., Версобіну В., Шевчук О.М., Шевчук Є. та іншим.

Питання клонування людини хвилює не лише дослідників у сфері біології, генетики і медицини, а й громадські організації, вищих органів державної влади країн, а також церкву.

Заборона клонування забезпечується на регіональному рівні у міжнародному праві, у праві Європейського Союзу і на рівні національного законодавства окремих держав. Єдиним міжнародним актом у Європі, що забороняє клонування людини, є Додатковий протокол про заборону клонування людини 1998 року до Конвенції Ради Європи про права людини і біомедицину 1996 р., який закріплює, що будь-яке втручання, яке має за мету створення людської істоти, генетично ідентичної іншій людській істоті, живій або померлій, забороняється. Під генетичною ідентичністю іншої людської істоти в рамках протоколу розуміють той самий набір генів клітинного ядра [1].

У 2001 р. прийнято закони про заборону клонування в Італії та Австралії. Парламент Південної Кореї під впливом громадськості у 1998 р. прийняв закон, що дозволяє клонування людської клітини тільки для боротьби з раком та іншими хворобами. Більшість держав, які підписали Протокол про заборону клонування людини, ввели кримінальну відповідальність за проведення експериментів у цій галузі: у Франції покарання передбачає до 20 років позбавлення волі, у Німеччині — 5, у Японії — 10 років. Проте деякі науковці не погоджуються з таким вирішенням цього питання. На думку демократів, законопроект про заборону клонування — антинауковий. Сенатор Діана Фейнштейн вважає, що цей закон припинив би життєво важливі наукові дослідження у галузі клітинної терапії таких тяжких хвороб, як рак, діабет, хвороба Паркінсона і багатьох інших [2].

Оскільки ця проблема набирає шалених обертів, то виходячи із необхідності правового врегулювання цього питання, Верховною Радою України було в цілому прийнято розроблений Міністерством охорони здоров'я Закон «Про заборону репродуктивного клонування», відповідно до якого «В Україні забороняється

репродуктивне клонування людини. Дія цього Закону не поширюється на клонування інших організмів» (ст. 1) [3].

Найближчі наслідки клонування людини — це політизація та ідеологізація розвитку біології і медицини. Наприклад у Москві вже організовано комітет у справах захисту клонування і безсмертя, що об'єднує вчених - біологів та медиків. Як заявляє його голова Сергій Бодров, комітет виступає за легалізацію досліджень з питань клонування людини. Причому, на думку організаторів, тільки створення державної програми з проблеми клонування вже найближчим часом зможе довести тривалість людського життя до 500 років: «Метод... клонування людей у перспективі обіцяє можливість радикального лікування всіх хвороб людини раз і назавжди шляхом замінювальної терапії» [4].

Проблема клонування людини активно обговорюється на радіо, телебаченні, на сторінках друкованих видань. Громадська думка стосовно цього питання створюється, загалом і за допомогою певного опитування, інтерв'ю як відомих так і звичайних людей і країні. На запитання: «Чи згодні Ви клонувати себе?» переважна більшість відповіла негативно.

Проблема клонування людини має не тільки технологічні і моральні аспекти. Її необхідно розглядати ширше, у контексті прогресу науки, можливості і необхідності його регламентації, у тому числі і правової, а також етичного аспекту будь-якої дослідницької роботи.

У наш час клонування людей є дуже розповсюдженим явищем, як на території нашої країни, так і на території інших держав, але у деяких країнах воно поширене у маленьких обсягах, а у інших наявне у великих розмірах. Тому, можна сказати, що це явище є світовим дискусійним питанням, яке потребує певного нормативного закріплення.

Можна зробити висновок, що попри заборону, клонування буде існувати, вчені будуть експериментувати не дивлячись на законодавчі акти та на засудження з боку церкви та міжнародних організацій, адже з одного боку це злочин, а з іншого – шанс для бездітних сімей на щасливе життя.

Список використаних джерел:

1. Хартія Європейського Союзу про основні права: коментар / відп. ред. Кашкін С.Ю. – М. 2001; McCruddenCh. The Future of the EU Charter of Fundamental Rights. NY. 2001.
2. Короткий Т. Правові аспекти клонування / Вісник N3. 2002.
3. Про заборону репродуктивного клонування людини: Закон України від 24.12.2004 р. //Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 5. – Ст. 111.
4. Версобин В. Чтобы обессмертить россиян, нужно их клонировать // Вечерняя Москва. Приложение. — 1998. — 27 января.

Богданец В.С.,

студентка групи ПБП-16-6
ННІ права, Університету ДФС України

МІЖНАРОДНО ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК

Рівноправність є найважливішою основою будь-якого демократичного суспільства, що прагне до соціальної справедливості і поваги прав людини. Права жінок займають особливе місце у контексті прав людини. Практично у всіх суспільствах і сферах діяльності вони піддаються дискримінації як з юридичної, так і практичної точок зору. Наразі можна спостерігати стрімке зростання ролі жінок у різноманітних сферах

суспільного життя. Безперечно, ця проблема набуває особливої актуальності у зв'язку з численними порушеннями прав жінок, зокрема недостатній захист від насильства, недотримання права на участь у здійсненні міжнародної і внутрішньодержавної політики, а також нерівність між чоловіками і жінками у сфері праці.

Захисту прав жінок присвятили свої праці такі зарубіжні вчені-правознавці, як: Х. Чарльсворт, В. Брайтон, Е. Бредні, М. Дженіс, Д. Кроуфорд, Х. Крюгер, Ф. Лич. Особливе місце посідають праці канадської дослідниці Р. Кук, яка виділяє міжнародне право жінок в окрему галузь, обґрунтовуючи це тим, що права жінок не укладаються в традиційне розуміння прав людини і тому не можуть бути забезпечені в рамках існуючої доктрини міжнародного захисту прав людини.

Питання про необхідність створення спеціального механізму захисту прав жінок вперше було поставлено на міжнародному рівні на початку ХХ століття. У 1919 - 1923 рр. Міжнародною організацією праці було прийнято цілий ряд Рекомендацій і Конвенцій, спрямованих на захист прав жінок. Серед них, зокрема можна відмітити такі: Конвенція про працю жінок у нічний час, прийнята 29 жовтня 1919 р., Рекомендація щодо праці жінок у нічний час у сільському господарстві, прийнята 25 жовтня 1921 року [1, с. 335].

В сучасному демократичному суспільстві дедалі більше актуалізується проблема гендерної рівності. Жінки намагаються протистояти дискримінації за ознакою статі у різних сферах життя. Проте успішні приклади боротьби з цим явищем трапляються за кордоном, а не в Україні.

Значна увага жінок приділяється до вирівнювання у правах, які пов'язані з трудовою діяльністю. Такі, як:

- право на однакові можливості при найманні на роботу, в тому числі застосування однакових критеріїв вибору при найманні;
- право на вільний вибір професії чи роду роботи;
- право на рівну винагороду.

Найгучнішою за останні роки стала справа «Денисенко (українки) проти Credit Suisse». Денисенко працювала в банку Credit Suisse з 2004 року й стала віце-президентом одного з його підрозділів. Перед тим, як 2006 року піти в декрет, вона запропонувала кандидатуру українця Юрія, який мав обіймати її посаду на час декрету. Але після повернення на роботу виявилось, що жінка змушена ділити посаду з колегою. І наступного року українка потрапила під скорочення.

Суд у Лондоні з трудових питань ухвалив, що мала місце статевая дискримінація. Адже Денисенко, що отримувала, як передбачено, шестизначну зарплату, була скорочена саме через свою вагітність. Українським законодавством передбачено, що жінку чи чоловіка не можуть звільнити, якщо ті беруть відпустку з догляду за дитиною. Втім, приватні компанії часто це собі дозволяють, і це є пряма дискримінація за ознакою статі.

На хвилі протесту проти дискримінації жінок все більшої популярності набирає фемінізм - науковий напрям і суспільний рух, метою якого є повна рівноправність чоловіків і жінок у всіх сферах життя. Термін «фемінізм» з'явився тільки у 80-х роках ХІХ століття, й основоположником цієї течії багато хто вважає, хоч як не дивно, чоловіка філософа Джона Стюарта Мілля. Він писав, що впродовж тисячоліть жінка перебуває в нерівному з чоловіком становищі й це чи не головне гальмо розвитку людства.

На сьогоднішній день існує велика кількість міжнародних договорів та документів, які сприяють утвердженню гендерної рівноваги, основоположними документами виступають Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.), документи Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН з питань гендерної рівності (2000 р.), Декларація Тисячоліття (2000 р.) та ін.. Ці документи стали фундаментом у процесі

утвердження принципу рівності жінок і чоловіків та основою формування єдиної глобальної гендерної політики [2, с.167].

На думку Т. Мельника, міжнародні документи щодо гендерної рівності є методологією постановки й підходів до розв'язання гендерних проблем на регіональному і національному рівнях. У них юридично визначено механізм забезпечення гендерної рівності. Це стосується не лише проблеми забезпечення гендерної рівності, а і будь-якого з аспектів прав людини, у тому числі захисту прав жінок. Документи містять юридичні гарантії захисту прав жінок. Характерна особливість правозахисного законодавства полягає в тому, що воно має державну основу, а саме формується через досягнення угод між державами. Обов'язок кожної держави, яка підписала документ, – забезпечити, щоб усі особи, які перебувають під її юрисдикцією, мали змогу реалізувати свої права. Держави, що ратифікували конвенції, юридично зобов'язані їх виконувати [3].

Отже, права жінок і є невід'ємною складовою частиною загальних прав людини. Повна і рівноправна участь жінок у політичному, громадянському, економічному, суспільному і культурному житті на національному, регіональному і міжнародному рівнях, а також ліквідація всіх форм дискримінації за ознакою статі є першочерговими цілями міжнародного співтовариства. У середині ХХ століття намітилися зміни у розгляді міжнародною спільнотою шляхів захисту прав жінок, що було обумовлено зміною в їх розумінні. Якщо до цього переважав патерналістський підхід, який базувався у відношенні до жінки як до більш слабкої істоти, ніж чоловік, такої, що потребує додаткового піклування, то з середини ХХ століття поступово переважає підхід, який визнає, що біологічні відмінності між чоловіками і жінками не повинні бути перешкодою для жінок у реалізації рівних з чоловіками прав. Тому завданням держав є забезпечення жінкам рівних з чоловіками можливостей для їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Гончарова Ю. А. Законодавче забезпечення міжнародного захисту прав жінок / Ю. А. Гончарова // Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 335 - 339
2. Донець В. Р. Політика позитивної дискримінації щодо проблеми гендерної рівності на сучасному етапі розвитку міжнародного права / В. Р. Донець // Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського : матеріали четвертої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 8–9 лист. 2013 р.) / відп. за випуск к.ю.н., доц. М. І. Пашковський; Національний університет "Одеська юридична академія". Одеса : Фенікс, 2013. С.167 - 173
3. Мельник Т. Міжнародний гендерно-правовий аспект проблеми прав людини в Україні / Т.Мельник // Український журнал про права людини. 2005. №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.prava.kiev.ua/pdf/nomer1.pdf

Бондарева А. В.,

студентка групи ПБ-16-2

ННІ права, Університету ДФС України

ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

На сучасному етапі перетворень нормативне регулювання набуває міжнародних стандартів у галузі прав людини, спрямованих на покращення розвитку та модернізації національно-правової системи. Однак, однією з найвагоміших проблем залишається належний рівень забезпечення правами громадян України,

дотримуючись при цьому міжнародних стандартів, а також проблема практичної реалізації Європейської Конвенції («Конвенція про захист прав людини і свобод»).

Актуальність даного питання зумовлено значущістю питань, що пов'язані із вивченням законодавства України, яке із плином часу зуміло стати на шлях демократично-правового розвитку, закріпивши положення «Конвенція про захист прав людини і свобод». З поміж вчених, які досліджували дане питання варто виокремити: Андрианова А., Буроменського М., Головатого С., Мартиненко П., Олійника А., Паліюка В., Полякова В., Рабіновича П., Радановича Н., Федика С., Шевчука С., які, у свою чергу, заклали міцне підґрунтя для подальшого всебічного наукового опрацювання вказаних проблем. З набуттям незалежності українська держава продовжує своє формування спрямоване на всебічне належне закріплення прав людини в Конституції України згідно з міжнародними стандартами. Адже з розвитком суспільства постають нові питання, які потребують правового вирішення. Одним з найважливіших документів, який має міжнародне значення є «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод». Вона об'єднує країни, які мають спільні думки про основоположні свободи й права людини, що складають базисні положення справедливості та миру в усьому світі. У ній взято до уваги статті «Загальної декларації прав людини», з метою додержання і проголошення прав, які в ній зазначені [3, с. 19]. До Ради Європи входять країни, які мають тісне поєднання, в яких є поширеною політична демократія. Вступ України до їх числа став свого часу сенсаційною подією, що стало важливим етапом у розвитку вітчизняної правової системи та визначило права людини найвищою цінністю та породило низку конституційних обов'язків щодо визнання, дотримання та захисту прав і свобод людини та громадянина [5, с. 145]. До них належить спільна спадщина головних традицій, ідей та свобод, першість у вирішенні всіх питань посідає верховенство права. Даний міжнародний документ представлений у вигляді міжнародної угоди, де держави-учасники взяли на себе зобов'язання та запровадили систему контролю за дотриманням прав на національному рівні. Більшість положень Конституції України співпадають з міжнародними положеннями «Конвенція про захист прав людини і свобод» й пов'язані з природними правами людини. Метою цього процесу й забезпечення відповідності законодавства України стандартам Конвенції, що у свою чергу необхідно для ефективного захисту прав і свобод людини та громадянина на національному рівні [4, с. 89 - 91]. Так наприклад, в першому розділі гарантуються низка прав і свобод, за дотриманням яких слідкує Європейський Суд. У Ст. 2 виокремлено право на життя, що охороняється законом. І ніхто не може бути позбавлений його умисно [2]. Винятком є випадки, коли необхідно виконати рішення суду, за яким це передбачається. Чинна Конституція України перейняла дане положення, що відображене Ст.27 кожна людина має невід'ємне право на життя й ніхто не може бути свавільно позбавлений життя [1, с. 10].

Право на свободу та особисту недоторканість регулюється Ст. 5 Конвенції. Зазначається, що будь-яка людина не може бути позбавлена особистих свобод, за винятком певних випадків. Право на недоторканість особи забезпечує нормальну життєдіяльність людини, її соціалізацію, широкий розвиток її здібностей, інтересів [2]. Тим самим, в другому розділі Конституції України детально охарактеризовані найважливіші права, свободи та обов'язки, які належать українському народу. До них належать загальні положення, що визначали громадянські й політичні права; економічні, соціальні, екологічні й культурні; а також перелік гарантій прав і свобод й основних обов'язків громадян. У Ст. 22 зазначається, що всі права і свободи надані людині цією Конституцією, не є вичерпними [1, с. 10]. І надалі передбачається те, що всі нові закони не повинні суперечити Основному Закону України. З цього можна стверджувати, що в Україні вся правова система набуває нового вираження; новий конституційний лад було сформовано завдяки доповненням права і свободи людини і громадянина. Також слід виокремити право на свободу думки, совісті й віросповідання Ст. 9 Конвенції, де

зазначається, що кожен може сповідувати свою релігію, виконувати ритуальні обряди пов'язані з нею, змінювати свої релігійні погляди [2]. Ця стаття є черговим підтвердженням демократичного суспільства, де людині надається право вибору, на яке інші особи не мають посягати й змушувати виконувати інші дії проти їх волі. В Ст. 34 Конституції гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань [1, с. 12]. Де кожному дозволяється вільно збиратися для поширення та обміну інформацією на свій розсуд. Людина має також право на освіту Ст. 2 Першого протоколу Конференції. Це означає, що держава не має право відмовити особі у наданні базисної освіти. Для здійснення навчального процесу, вона має обов'язково враховувати світоглядні та релігійні переконання сім'ї, що є обов'язковим елементом для надання якісної освіти [2]. В положеннях Конституції це право зазначено в Ст. 53, де кожен має право на освіту та повна загальна середня освіта є обов'язковою [1, с. 18].

Отже, права та свободи людини охоплюють досить широкий спектр і є пов'язаними з усіма галузями суспільства і допомагають реалізовувати людині своє волевиявлення спираючись на букву закону. З моменту набрання чинності Конвенцією було прийнято 11 Протоколів, які стали її невід'ємним елементом. Протоколи Конвенції значно розширили систему гарантованих прав і свобод людини та вдосконалили механізм їх захисту. З вищеведеного можна зробити висновок, що Конституція України відображає найголовніші права людини, що є частиною національного законодавства. Дані положення Конвенції дали поштовхи до формування найбільш вдалої у світі системи норм міжнародного права для захисту прав людини і громадянина, а також найбільш розвинутих форм міжнародної юридичної процедури. Безпосереднє використання положень Конвенції, а також рішень Європейського суду з прав людини є невід'ємною частиною в правозастосовчій практиці. Відтак до основних напрямків належного захисту прав людини й покращення його забезпечення слід прийняти певні дії до яких можна віднести наступні: по-перше, надання реального правового захисту громадянам, а саме: правоохоронними органами та судами; забезпечення в повній мірі державними адвокатами, тих груп населення, які дійсно цього потребують та не мають належних коштів, щоб найняти приватних, з метою отримання якісної та ефективної допомоги; по-друге, потрібно здійснювати заходи для ознайомлення населення з нововведеннями законодавства, що стосуються їхніх особистих прав та роз'яснювати шляхи їх належного використання; по-третє, шляхом цілеспрямованого формування розвивати повагу до співгромадян, щодо реалізації власних прав, не порушуючи при цьому права інших людей, необхідно підвищувати рівень правової свідомості та культури громадян. Забезпечити зниження правового нігілізму в українському суспільстві завдяки перевірці на предмет відповідності основним правам та свободам людини міжнародним стандартам, з метою виконання їхньої функції – обмеження державної влади.

Отже, тлумачення прав і свобод людини в Конституції України через призму «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, що є одним з найважливіших документів, який має міжнародне значення.

Можна стверджувати, що міжнародні нормативно-правові акти є базисними для законодавств інших країн, адже в них відображено високий рівень історичного досягнення в демократичному прояві, високий показник гуманності суспільства, закладаються базисні положення справедливості та миру в усьому світі. Положення Конвенції дали поштовхи до формування найбільш вдалої у світі системи норм міжнародного права для захисту прав людини і громадянина, а також найбільш розвинутих форм міжнародної юридичної процедури. Більшість положень Конституції України збігаються з міжнародними й пов'язані з природними правами людини. Права та свободи людини охоплюють досить широкий спектр і є пов'язаними з усіма галузями суспільства і допомагають реалізовувати людині своє волевиявлення спираючись на букву закону.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996. - № 30. - С. 141.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод Рада Європи: Міжнародний документ від 4 листопада 1950р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Мазур. М. В., Тагієв С. Р., Беніцький А. С., Костирицький В.В. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України: Навчальний посібник / Авт. кол.: М. В. Мазур, С. Р. Тагієв, А. С. Беніцький, В. В. Костирицький; [Відп. ред. канд. іст. Наук, доц. В. М. Карпунов]. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006 – 600С. – Бібліографія: С. 586-591.
4. Олійник А. Ю. Конституційно – правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: [монографія] / А. Ю. Олійник. – К.: Алерта. КНТ; Центр навчальної літератури, 2008. – 472 с.
5. Полякова В. В. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як джерело права в Україні / В. В. Полякова // Науковий вісник. – 2015, Випуск 32, Том 1- С.145 – 149.

Божук І.І.,

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

**ПРАВО НА ПОВАГУ ПРИВАТНОГО ТА СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ ОБМІНУ
ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ (НА ПРИКЛАДІ СПРАВИ ЕФ-ЕС ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ)**

Право на повагу до приватного і сімейного життя, закріплене ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), яка ратифікована Верховною Радою України Законом України № 475/97-ВР від 17.07.97 р [1]. Відповідно до ч. 1 даної статті, кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. В свою чергу, окремо закріплено виключення з ч. 1 ст. 8 Конвенції, яке передбачає, що органи державної влади можуть втручатись у здійснення цього права, якщо втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб (ч. 2 ст. 8).

За результатами правового аналізу ч. 2 ст. 8 Конвенції, варто відмітити, що право на повагу до приватного і сімейного життя особи, може бути обмеженим виключно у випадку наявності в окремій ситуації сукупності взаємопов'язаних спеціальних ознак, а саме:

1) обмеження можливе, в першу чергу, в ситуації, коли конкретна держава має демократичний лад та не характеризується авторитарними чи тоталітарними характеристиками у контексті можливості реальної реалізації прав людини та основоположних свобод;

2) можливість обмеження права чітко визначена законодавчим актом, прийнятим вищим представницьким органом держави, який набув юридичної сили;

3) обмеження можливе для досягнення певної мети, зокрема, забезпечення національної і громадської безпеки, підтримка економічного добробуту країни, запобігання заворушенням чи злочинам, захист здоров'я,

моралі, прав і свобод людини у разі наявності реальних викликів вищезазначеним категоріям та наявності можливості досягнення цієї мети шляхом обмеження права особи на повагу до приватного і сімейного життя.

Важливим у контексті забезпечення балансу публічного та приватного інтересу з точки зору права на повагу до приватного та сімейного життя особи є рішення Європейського суду з прав людини (*European Court of Human Rights*) від 27.11.1996 р. в справі Еф-Ес (*F.S.*) проти Федеративної Республіки Німеччина за заявою № 30128/96 [2].

У 1986 р. Вецларське податкове управління ФРН (*Finanzamt*) почало проти пана М. (заявника) попереднє розслідування за підозрою в ухилянні від сплати податків. На початку вересня 1986 р. на підставі ордеру на обшук, виданого Вецларським районним судом від 18.08.1986 р., співробітники податкової інспекції обшукали приміщення пана М. в Бюдінгені. Кілька листів, адресованих заявникові, були знайдені, відкриті, прочитані і вилучені. Вони містили інформацію про різні банківські рахунки заявника. У зв'язку з цим кільком банківським установам було запропоновано надати додаткову інформацію. Апеляції, подані паном М., проти обшуку та арешту, не мали успіху. Окружний суд Вецлара, керуючись приписами п. 2 ст. 98 Кримінально-процесуального кодексу, підтвердив правомірність дій податківців. В ході подальших розслідувань відповідні документи були визнані такими, що не мають відношення до справи, а оригінали були повернуті заявнику 29.01.1990 р.

Федеральне міністерство фінансів ФРН заявило заявнику, що він зобов'язаний представити інформацію і документи податковим органам Нідерландів про його активи, а саме його заощадження на різних банківських рахунках, а також його доходи від капіталу в ФРН. Відповідно до п. 2 ст. 2 Директиви Ради ЄС про взаємну адміністративну допомогу (*EG-Amtshilfe-Gesetz*), податкові органи ФРН мали право передавати інформацію податковим органам інших держав ЄС за наявності підстав, що свідчать про ухилення від сплати податків платником податків в іншій державі-члені ЄС. Керуючись такою нормою вищезазначена інформація була передана податковим органам Нідерландів для перевірки.

Пан М. оскаржував рішення Федерального міністерства фінансів ФРН в усіх судових інстанціях – в Кельнському податковому суді, Федеральному податковому суді та Федеральному конституційному суді. Федеральний конституційний суд відмовився розглядати конституційну скаргу заявника 12.11.1996 р.

Розглядаючи заяву пана М., Європейський суд з прав людини виходив з такого: по-перше, вилучення документів (листів) пана М., які містили інформацію про його приватне життя, було здійснено правомірно, у відповідності до положень кримінально-процесуального законодавства; по-друге, керуючись вищезазначеною ч. 2 ст. 8 Конвенції, Федеральне міністерство фінансів ФРН правомірно передало інформацію про активи та доходи пана М. податковим органам Нідерландів з метою реалізації основної цілі права та захисту економічного добробуту держав; по-третє, додатковою обставиною правомірних дій Федерального міністерства фінансів ФРН є те, що інформація, яка була передана податковим органам Нідерландів, відповідно до законодавства ЄС в обов'язковому порядку мала бути передана паном М. відповідним органам. На основі вищезазначених аргументів, заяву про захист права заявника на сімейне та приватне життя було відхилено.

Підтримана Європейським судом з прав людини правова позиція отримана неоднозначні оцінки в експертному середовищі. Зокрема, в роботі «Приватність та конфіденційність в процедурах обміну податковою інформацією: певна невизначеність, багато питань, але незначна кількість рішень» (*Privacy and Confidentiality in Exchange of Information Procedures: Some Uncertainties, Many Issues, but Few Solutions*) Філіпа Дебелва (*Filipa Debelva*) та Ірма Москвера (*Irma Mosquera*) критично оцінюють запропонований вище підхід [3].

На відміну від інших дослідників, Філіп Дебелва та Ірма Москвера не зосереджують свою увагу на важливості справедливого судового розгляду вже після порушення права, а концентрують увагу на розкритті правових аспектів забезпечення конфіденційності та захисту персональних даних особи під час обміну інформацією між особою та державними органами, в т.ч. і з податковими. Ними підкреслюється важливість забезпечення конфіденційності на кожному етапі передачі інформації від одного суб'єкту до іншого. В підсумку дослідники доходять до висновку, що суперечить вищенаведеному рішенню Європейського суду з прав людини, вбачаючи в діях податкових органів та інших державних органів порушення права особи на сімейне та приватне життя, зважаючи на розголошення персональних даних.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що питання реалізації та захисту права на повагу сімейного та приватного життя в сучасних суспільних реаліях нашої держави є актуальним. Непоодинокими є випадки його порушення під час проведення слідчих дій на стадії досудового розслідування, при поданні документів для реалізації відповідного права, здійсненні обміну інформацією про особу між різними державними органами та органами місцевого самоврядування. Аналізуючи вітчизняну судову практику, можна зробити висновок, що вона є неоднорідною, але все більше судді апеляційної та касаційної інстанцій під час перевірки належності застосування норм матеріального та процесуального права, керуються міжнародно-правовими актами, а також посилаються на практику Європейського суду з прав людини. У цьому контексті врахування рішення Європейського суду з прав людини у справі Еф-Ес проти Федеративної Республіки Німеччина може сприяти належній реалізації та забезпеченню захисту права особи на повагу до сімейного та приватного життя через впровадження європейських стандартів захисту прав людини в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (Дата звернення: 28.02.2018)
2. **F.S. v. GERMANY, no. 30128/96, ECHR (First Chamber), Decision of 27.11.1996.** URL: <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4531883> (**Last accessed: 28/02/2018**)
3. Debelva, F., Mosquera, I. Privacy and Confidentiality in Exchange of Information Procedures: Some Uncertainties, Many Issues, but Few Solutions. *Intertax*. 2017. Vol 45. Issue 5. Pp. 362–381 URL: https://www.academia.edu/35383605/Privacy_and_Confidentiality_in_Exchange_of_Information_Procedures_Some_Uncertainties_Many_Issues_but_Few_Solutions (Last accessed: 28/02/2018)

Браславець І.В.

студентка групи ПБП 16-5

ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ВІД НАСИЛЛЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі державотворення питання прав дитини постає таким, що потребує вирішення на рівні як національному, так і на міжнародному. В законодавстві України закріплені права та свободи дитини. Але на сьогодні насилля у сім'ях стало звичним. Воно здійснюється у різних формах фізичному та психологічному. В дитинстві закладаються основні аспекти особистості, характеру, ідеалів поведінки. Тобто, якщо існує насилля в сім'ї, то для дитини це буде рахуватися нормою відповідно така поведінка буде повторюватись від покоління до покоління.

Питання захисту прав та свобод дитини досліджували такі вчені: С. Алексєєв, Ю. Буров, О. Вінгловська, М. Вітрук, Л. Волинець, В. Денисов, С. Киренко, М. Козюбра, В. Колісник, В. Копейчиков, С. Каталейчук, С. Лисенков, Е. Мельников, Г. Неліп, В. Нерсесянц, Г. Омеляненко.

Вперше основи захисту дитини були зафіксовані у Генеральній Асамблеї ООН виданий 10.12.1948. Декларація прав людини отримала подальший розвиток у пактах прав людини, що гарантували рівні права всім дітям і забезпечення їх основних соціальних потреб. Основним міжнародним актом, що регламентує права дитини, являється Конвенція ООН про права дитини, яка була прийнята 1989 році та ратифікована 185 країнами світу. Україна ратифікувала даний акт у 1991 році і внесла відповідні зміни до національного законодавства, згідно міжнародних стандартів. Відповідно Україна зобов'язалась вживати всіх необхідних економічних, соціальних, освітніх заходів щодо захисту дитини від усіх форм насилля фізичного, психологічного, а також відсутності піклування чи недбалого поводження з дітьми включаючи сексуальні домагання з боку батьків, опікунів та інших осіб.

Для забезпечення умов та прав дітей та механізмом для їхнього розвитку загальнонаціональним пріоритетом став, Закон України «Про охорону дитинства» [1], який встановив засади державної політики у сфері дитинства.

Згідно чинного законодавства за кожне насилля над дитиною передбачено відповідальність. В Кримінальному кодексі ст.120 - доведення дитини до самогубства; ст.146 - викрадення дитини; торгівля та незаконне переміщення дітей закордон – ст. 149; злочини проти дітей ст.155,156. Також існують установи, органи для забезпечення захисту дітей від насилля у сім'ї. Їх діяльність регулюється Законом України «Про попередження насильства у сім'ї» [2]. Вони слідкують за умовами прожиття, вихованням, освітою, психологічним становищем у родині. Основними обов'язками є попередження та подолання усіх видів насильства щодо дітей, а також надання допомоги жертвам насильства.

Національне законодавство захищає дітей від жорстокого поводження, зокрема, торгівлі дітьми, залучення дітей до найгірших умов праці, дитячої порнографії, дитячої проституції. При виявленні небезпечних умов для дитини, уповноважені органи подають клопотання про переведення дітей до притулків, які створюються для соціального захисту.

Існує декілька груп заходів проти жорстокого поводження з дітьми, вони є первинні, вторинні та третинні. Первинні засоби, як правило мають інформативний характер, тобто проведення консультацій педагогічної допомоги як батькам так і дітям. Щодо вторинних заходів то вони являють собою надання спеціалізованих послуг сім'ям, що потребують такої допомоги. Для визначення сім'ї для втручання соціальні установи враховують такі фактори: батьківське сприйняття дитини, батьківську позицію, а також дитини, якість батьківства. До третіх засобів, то це запобігання насильства, тобто надання послуг дітям та сім'ям, з якими вже траплялись випадки насильства чи нехтування їх вихованням. Ці заходи складають механізм, боротьби із насиллям дітей.

Захист прав дитини в Україні гарантується Конституцією України, Законами України « Про охорону дитинства», « Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», Кримінальним кодексом, Цивільним кодексом та Сімейним кодексом [3].

Наприклад, згідно з Сімейним кодексом, сім'ю визнано основою суспільства, а також умовою для виховання та розвитку дітей. У Кодексі по-новому визначені права членів сім'ї, захист яких через створення умов для їхньої реалізації є метою соціальної роботи. Права членів сім'ї у новому Сімейному кодексі відображають міжнародні стандарти прав людини в суспільстві з урахуванням особливостей сім'ї та її

соціального інституту – шлюбу (вперше законодавчо визнані позашлюбні сім'ї) і спрямовані на забезпечення виховання та розвитку дитини в сім'ї, охорону батьківства і материнства, розвиток подружжя, що є можливим за умови виконання членами сім'ї своїх обов'язків стосовно один одного на основі домовленостей щодо правил сімейного життя або захисту прав членів сім'ї через суд [4].

Загалом, про соціальний захист дитини можна говорити у двох аспектах. У широкому розумінні соціальний захист передбачає гарантію основних прав, зафіксованих у Конвенції ООН про права дитини. У вузькому розумінні це означає створення умов для вільного розвитку духовних та фізичних сил дитини, пробудження її активності. Соціальна захищеність не має вікових рамок. Але чим менше дитина, тим більше вона потребує захисту.

Адже, жорстоке поводження з дітьми, не лише завдає непоправної шкоди їх фізичному здоров'ю, але й тягне за собою важкі психічні та соціальні наслідки. У більшості дітей-жертв насильства з'являються відхилення в психічному, фізичному розвитку, в емоційній сфері. Кількість дітей, потерпілих не зменшується, а навпаки, збільшується. На превеликий жаль в Україні таке явище, як насильство в сім'ї не стоять у центрі уваги громадськості. Це є притаманним для історії, а без розуміння цього ми приречені повторювати її. Адже історія насильства це зміна соціальних поглядів на ті чи інші явища, які супроводжують людину, якими вони є правильними чи хибними. Тому соціальні працівники, служби у справах неповнолітніх, кримінальна міліція, органи охорони здоров'я, органи опіки та піклування повинні тримати у центрі уваги усі проблеми, усі фактори, що впливають на розвиток дітей та підлітків, враховуючи їхнє оточення а також виробляти та вдосконалювати професійні навички, які допоможуть їм працювати для позбавлення гноблення у сім'ї та суспільстві, враховуючи їхнє оточення [5].

Отже, ми дійшли висновку, законодавством визначені основні права дитини. Але варто зазначити, що відсутність чіткості у нормативно правових актах та відсутності механізму їх регулювання, призводить до того, що в Україні проблема насильства має поширений характер. Для вирішення проблеми пропонуємо узгодити зміст нормативних актів, а також відповідно визначити чіткий механізм правого регулювання та здійснювати постійний контроль за його дотриманням.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року №2789-III. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист: Збірник документів. – Ч. II. – К.: АТ «Видавництво «Столиця», 1998. – 292 с.
2. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (26.06.2001, остання редакція – 31.01.2009)
3. Постанова Кабінету Міністрів « Про порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або його реальну загрозу» : від 24.04.2003., №616
4. Сімейний кодекс України : закон України від 10 січня 2002 року №2947-III [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
5. Балакірева О. Права дітей в Україні / О. Балакірева, О. Бабак // Соціальна політика і соціальна робота. – 2001. – №1. – С. 3-8.

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Забезпечення прав і свобод людини та громадянина є складною та дуже гострою проблемою сьогодення. Сучасна юридична наука розглядає цю проблему через розгалужені елементи. Це призводить до того, що поза увагою науковців залишаються питання системи забезпечення прав і свобод людини та громадянина, яка дозволить більш детально дослідити процес забезпечення прав та створити дієві механізми забезпечення усіх прав і свобод людини та громадянина. Конституція України у ч. 2 ст. 3 проголошує, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Питаннями забезпечення прав і свобод людини і громадянина опікуються науковці різних сфер юридичної науки. Про це свідчать наявні публікації, наприклад, адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини було досліджено І.О. Ієрусалімової. О.В. Пушкіна досліджувала питання конституційного забезпечення прав і свобод людини. Також дослідження забезпечення прав і свобод людини можна прослідкувати через окремі дослідження питань юридичної відповідальності, питань захисту, охорони та реалізації окремих прав і свобод людини.

17 травня 1997 року Україна ратифікувала Європейську Конвенцію про захист прав людини та основних свобод. Це найважливіший міжнародно-правовий акт, який має обов'язковий характер для всіх держав-учасниць, відображає перші кроки по реалізації та забезпеченні основних прав та свобод людини, сформульованих у Загальній декларації прав людини, схваленій Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році. У ст. 3 Конституції України проголошується, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права та свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Варто сказати, що здійснення прав та основних свобод людини і громадянина є одним із основних факторів, які забезпечують стабільність громадянського суспільства та свідчать про демократичність державно-правової системи.

На думку В.С. Бігуна, забезпечити права людини означає створити умови, за яких права людини поважаються та визнаються - як державою, так і особою, та ефективно реалізуються, за потреби, захищаються за допомогою права. Це, зокрема, передбачає трансформацію основоположних прав людини в юридичні права та обов'язки суб'єктів права, коли певні можливості людини, які визначаються як основоположні права, будуть гарантовані державою через їх визначення як загальнообов'язкових правил поведінки, а держава та інші суб'єкти матимуть обов'язок їх дотримуватися, гарантувати [2].

Забезпечення прав і свобод людини і громадянина це певна система умов, які направлені на ефективну реалізацію людиною прав і свобод. Варто звернути увагу на саме поняття «система». Вважається, що система - це сукупність елементів, які утворюють єдине ціле та взаємодіють один з одним та навколишнім середовищем [3, с. 37].

Система наділена такими якостями, як цілісність, складність та організованість, але при цьому слід також звернути увагу на безпосередні ознаки системи як певного явища. Визначають такі основні ознаки системи:

- 1) Кожна система володіє сталими зв'язками між її елементами.
- 2) Система володіє певною якістю, що не притаманно окремим її частинам.
- 3) Система і її частини не можуть розглядатись ізольовано одна від одної.
- 4) Зв'язки системи з її частинами сильніші за зв'язки системи або її елементів з іншими системами.

Таким чином, система, взаємодіючи з середовищем, виступає як єдине ціле.

5) Усі системи не є незмінними. Будь-яка система переживає періоди свого зародження, становлення, розвитку, зміни, занепаду та загибелі [3, с.38].

Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина складається з чотирьох підсистемних елементів, а саме:

- 1) Інституційне забезпечення.
- 2) Правове забезпечення.
- 3) Організаційне забезпечення.
- 4) Ресурсне забезпечення.

Сучасне міжнародне право не лише захищає особу від протиправних посягань на її права та свободу, але й безпосередньо надає право на прямий доступ до міжнародних правозахисних органів тоді, коли уже вичерпано усі можливі внутрішньодержавні засоби захисту її прав і свобод.

Отже система забезпечення прав і свобод людини і громадянина є сукупністю взаємозалежних та взаємопов'язаних елементів, направлених на досягнення єдиної мети – правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

На підставі вище сказаного, можна зробити висновки, що забезпечення прав і свобод людини та громадянина доцільно розглядати через відповідну систему. Система забезпечення прав і свобод людини і громадянина складається з інституційного, правового, організаційного та ресурсного забезпечення. Тісний зв'язок цих елементів створює взаємодіюче середовище забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Також слід зазначити, що використання цієї системи дозволить більш ґрунтовно досліджувати забезпечення окремих прав і свобод людини і громадянина як в Україні так і за її межами.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – С.141.
2. Бігун В.С. Судове право розуміння у механізмі забезпечення прав людини / В.С. Бігун [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bihun.in.ua/jushits/jurhit/article/632>
3. Обрусна С.Ю. Система судового управління поняття та правова характеристика / Світлана Юріївна Обрусна // Наше право. – 2010. - №2. – Ч.2. – с. 37-40.

Верницький Ю.С.,

студент групи ПБ 16-3

ННІ права, Університету ДФС України,

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ

Проблема захисту прав біженців є важливою у сучасному світі, адже кількість біженців останніми роками збільшилась в декілька разів. Конфлікти на Близькому Сході, країнах північної Африки все це призвело

до напливу біженців в країни Європи. Ця проблема не минула і Україну, окупація Криму та війна на Сході стала причиною появи понад 1 мільйон внутрішніх біженців.

«Упродовж десятиліть їх головним чином ігнорували, про них забували, але зараз вони являють собою найбільш численну у світі групу соціально незахищених осіб. Вони почувають себе відстороненими в своїх власних країнах, користуються незначними юридичним чи фізичним захистом, а майбутнє їх доволі невизначене» [1]. Проблема біженців не є новою для міжнародного співтовариства. Біженці сколихнули світ під час Першої та Другої світових воєн, що змусило держави впритул підійти до вирішення проблем таких категорій осіб. Початком вирішення проблеми біженців стало прийняття Конвенцією ООН про статус біженців 1951 р. та Протоколом ООН 1967 р. Вітчизняні науковці, які займалися дослідженням даного питання є М.В. Буроменський, В.Н. Новик, О.І. Піскун, В.П. Трошинський, С.Б. Чехович, М. Г. Шульга та інші.

Перші спроби вирішення даної проблеми були зроблені в далекому 1921 році. А саме в серпні 1921 р. Міжнародний комітет Червоного Хреста звернувся до Ліги Націй із закликом допомоги більш ніж мільйону російських біженців, яким довелося залишити свої будинки в ході Громадянської війни в Росії.

Важливим кроком для вирішення проблеми захисту прав біженців було створення у 1947р. Міжнародної організації у справах біженців, як непостійної спеціалізованої установи ООН. Незважаючи на те що діяльність МОБ обмежувалася наданням допомоги єврейським біженцям, вона була першим міжнародним органом, який займався в комплексі всіма аспектами проблем біженців У 1952 р. МОБ офіційно припинила своє існування. У грудні 1949р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила рішення заснувати Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (далі - УВКБ ООН) – спочатку на трирічний термін починаючи з 1 січня 1951 р. Укладається Конвенція про статус біженців від 25 липня 1951 р., а згодом Протокол стосовно статусу біженців (набрав чинності 4 листопада 1967 р.). Певні кроки були зроблені й на регіональному рівні (в межах ОБСЕ, Конвенція про специфічні аспекти проблем біженців у Африці 1969 р.) [2, ст.172].

Для упорядкування діяльності УВКБ у 1954 році Генеральна Асамблея ООН прийняла Статут УВКБ, на основі якого Управління повинне здійснювати свою діяльність. Стаття 2 Статут УВКБ ООН свідчить, що діяльність Верховного комісара "абсолютно аполітична по своєму характеру, вона носить гуманітарний і соціальний характер і торкається, як загальне правило, лише окремих груп і категорій біженців".

Були визначені дві головні функції УВКБ ООН:

- по-перше, забезпечувати біженцям міжнародний захист;
- по-друге, прикладати зусилля для знаходження постійних розв'язань проблем біженців шляхом надання державам сприяння в їх добровільній репатріації або асиміляції в нових національних общинах.

Оскільки договори, що стосуються прав біженців, не врегульовують усіх питань, пов'язаних із захистом цієї категорії осіб, норми міжнародного права захисту прав людини можуть і повинні відігравати значну роль у захисті прав біженців [2, ст.5]. К. Дрього зауважує, що брак захисту за міжнародним правом захисту біженців доповнюється гарантіями, які надаються міжнародним правом прав людини [4, ст.17]. Основні права людини мають універсальне застосування, особливо для біженців, які стали такими в результаті недотримання прав людини в країні їх походження, і, у зв'язку з цим, їхнє положення вбачається найбільш вразливим. Тому необхідним є правовий захист, який забезпечував би у країні їхнього тимчасового чи постійного притулку, гідне поведіння відповідно до загальновизнаних міжнародно-правових норм і принципів

Конвенція ООН про статус біженців 1951 р. закріплює за біженцями такі самі права, як і за іноземцями, якщо для них не передбачений більш сприятливий статус. У 2002 році Україна приєдналася до даної Конвенції.

Дж. Макадам виділяє один із проявів зв'язку міжнародного права захисту прав людини та міжнародно-правового захисту біженців – «комплементарний захист у міжнародному праві біженців», який вона визначає як захист, що надається державами на підставі документів, які не входять до системи захисту, створеної Конвенцією про статус біженців 1951 р., особам, які за своїм положенням близькі до біженців, проте не мають такого статусу, оскільки не відповідають критеріям, зазначеним у Конвенції. Такий захист може ґрунтуватися на документах щодо захисту прав людини чи на більш загальних гуманітарних принципах, що передбачають захист осіб, які тікають до інших країн від масштабного насильства. Фактично, це механізми захисту, що впливають із розширених зобов'язань за принципом non-refoulement, тобто зобов'язань, що перевершують обсяг, передбачений Конвенцією про статус біженців 1951 р.

На думку Дж. Макадам, таким комплементарним захистом користуються втікачі від небезпек, пов'язаних зі збройним конфліктом, і стихійних лих, жінки, які тікають від переслідування та/або насильства, проте не підпадають під визначення біженця, що міститься ст.1 Права людини і біженці. у Конвенції 1951 р., особи, які стали чи мають обґрунтовані побоювання стати жертвами катувань чи іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження чи покарання тощо [3, ст.231].

Можна зробити висновок, що проблема забезпечення прав біженців не є новою, адже перші спроби були зроблені після Першої світової війни, але, на жаль, і на сьогодні не втратили своєї актуальності. Ця проблема є викликом для міжнародного співтовариства, адже біженці це найменш захищена верства населення. Справа забезпечення прав біженців повинна стосуватися не лише країни де існує така проблема, а й міжнародних організацій, в першу чергу ООН.

Список використаних джерел:

1. People internally displaced by conflict and violence. Global Overview 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internal-displacement.org/assets/publications/2014/201405-global-overview-2014-en.pdf>.
2. Кобець М.П. Генеза адміністративно-правового забезпечення прав біженців та внутрішньо переміщених осіб. *НАУКА І ПРАВООХОРОНА* 2014 №4 (26).
3. Blum C.P. Human Rights Protection for Refugees, Asylum-Seekers, and Internally Displaced Persons: A Guide to International Mechanisms and Procedures / Carolyn Patty Blum // *The American Journal of International Law*. – 2003. – No. 3 (Vol. 97). – P. 729.
4. McAdam J. Complementary Protection in International Refugee Law / Jane McAdam – Oxford Oxford University Press, 2007. – 280 p.; Goodwin-Gill G. S. The Refugee in International Law / Guy S. Goodwin-Gill, Jane McAdam – Oxford: Oxford University Press, 2007. – 786 p
5. Droege C. Transfer of Detainees: Legal Framework, Non-refoulement and Contemporary Challenge/ Cordula Droege // *International Review of the Red Cross*. – 2008. – No. 871 (Vol. 90). – P. 676.

Воронко Л.М.,

студентка групи ПБП-16- 4

ННІ права, Університету ДФС України,

ІСТОРІЯ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Права людини і громадянина — це явище соціально-історичне, яке пройшло довгий шлях в історії людства. Перш за все, це пов'язане з генезисом і еволюцією змісту самого принципу правової рівності та

соціокультурного розвитку людства. На даному етапі розвитку людства, сучасний перелік прав — результат тривалого становлення, зафіксований у багатьох міжнародно-правових актах.

Теоретичною основою дослідження є праці таких вітчизняних та зарубіжних фахівців як: В.В. Копейчикова та С.Л. Лисенкова, В.О. Котюка, Н.Г. Шукліна, А.М.Колодій, М. Антонович, С.В. Бобровник

У цьому контексті С.В. Бобровник слушно зазначає: «Процес суспільної діяльності людини значною мірою залежить від обсягу прав і свобод, які визначають її соціальні можливості, характер життєдіяльності, систему зв'язків людей у суспільстві. Тому проблема прав людини завжди була предметом політичної боротьби за володіння цими правами, розширення їх сфери та визначення становища людини в суспільстві». Права та свободи людини – це складне, багатоаспектне явище, пов'язане з генезою юридичних норм, які регламентують ці права та свободи. Становлення та розвиток прав і свобод людини має тривалу історію та супроводжується боротьбою доктрин і традицій, характерних для тієї чи іншої країни [1, с. 85; 3, с. 51].

Враховуючи різноманітність підходів до періодизації ідеї прав людини, безспірним є той факт, що права людини не з'явилися на порожньому місці в епоху Відродження, Реформації чи Просвітництва. Сама ідея бере свої витoki в сивій давнині. Вже в Біблії містяться положення про цінність і недоторканність людського життя, рівність людей. Основою усього давньоєврейського права стали Десять заповідей, які вперше були сформульовані не як казусні, а як загальні правила поведінки, хоча і релігійні за своїм характером [2, с.167].

Найбільшого розвитку в історії Стародавнього світу ці ідеї отримали у Стародавній Греції. Ідея про природні права сформувалась тут під впливом міфологічних уявлень про те, що місто-держава та її закони мають божественне походження і ґрунтуються на божественній справедливості. Ще у V ст. до н.е. давньогрецький мислитель софіст Антифон зазначав, що всі люди рівні від народження та мають однакові, визначені природою права. Мислителі Стародавнього Риму успадкували та продовжили тенденцію розвитку розуміння прав людини. Саме тут з'явилося право угод, свобода пересування, заборона тортур, змагальність судового процесу, право вето. У Римі особлива увага приділялася теоретичним і практичним розробкам питань правового становища особи. Римські стоїки Л.Сенека, Епіктет, Марк Аврелій обґрунтували космополітичне уявлення про те, що всі люди громадяни єдиної світової держави, людина – громадянин Всесвіту [3, с.55,60].

Наступним було те, що для середньовічного періоду розвитку прав людини характерні певні здобутки, які виникали як компроміс та вперше закріплювалися у певній юридичній формі. Так, у середньовічній Англії протистояння короля із баронами та лицарями завершилося прийняттям у 1215 році Великої хартії вольностей, яка обмежувала абсолютну владу монарха і передусім його майнові права, закладала підвалини принципів відповідності провини і покарання, презумпції невинуватості, проголошувала право вільно пересуватися по території Англії, покидати країну та повертатись до неї тощо [4, с. 139].

На зміну середнім вікам прийшов Новий час, що став з історико-правового погляду епохою виникнення та утвердження буржуазної держави і права. Це був новий щабель суспільного прогресу, у тому числі, і в розвитку таких загальнолюдських цінностей, як права людини і громадянина. З'являється нова, раціоналістична теорія прав людини, яка була найбільш повно розроблена у працях Г. Гроція, Б. Спінози, Дж. Локка, Ш. Монтеск'є, Т. Джефферсона, І. Канта, Ж.-Ж. Руссо, Дж.-Ст. Мілля, І. Бентама та інших мислителів. Завдяки сміливій критиці феодального ладу і обґрунтуванню нових концепцій про права і свободи особистості, про необхідність панування права у відносинах між індивідом і державою ця теорія знайшла багато прихильників і зробила великий внесок у формування нового юридичного світогляду, в ідеологічну підготовку буржуазних революцій та правове закріплення їх результатів [5, с. 24–25].

Згодом важливими документами які стали сприяти розвитку прав і свобод були: англійська Петиція про права 1628 року (конкретизувала багато положень Великої хартії вольностей 1215 року) та Білля про права 1689 року (яким було встановлені процедурні гарантії особистої недоторканності особи, обмеження строків тримання під вартою, закладено основу конституційної парламентської монархії в Англії), Декларація незалежності США 1776 року (перший офіційний документ, що закріпив на державному рівні невід'ємні права людини), Конституція США 1787 року (перша офіційна демократична конституція у світі). Починаючи з перших 10 поправок до Конституції США, які дістали назву Білля про права 1791 року, права і свободи людини і громадянина набувають конституційного авторитету.

Рубіжним правовим актом всесвітнього масштабу, що закріпив документально ідею прав людини, стала Загальна декларація прав людини, яка була затверджена та проголошена Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. Ця дата сьогодні відзначається в країнах світу як День прав людини, з цього часу почала розвиватися теорія прав людини на міжнародному рівні. Загальна декларація прав людини прискорила процес зміни характеру права, що почався раніше: основним практичним призначенням права визначено утвердження свободи і справедливості у різних державах світу. Вона містить широкий перелік як громадянських і політичних, так і соціально-економічних прав людини. Загальна декларація прав людини була прийнята у вигляді резолюції Генеральної асамблеї ООН, і тому закріплені в ній норми мають лише рекомендаційний характер. Тобто, вони бажані, але не обов'язкові для держав-членів ООН. Але все ж, оцінюючи юридичне значення і силу положень декларації, слід враховувати те, що в міжнародному праві поряд з договором важливу роль відіграє і звичай, який формується в результаті практики держав і поступово визнається ними правовою нормою. [5, с. 102].

Аналізуючи багатосторонні міжнародно-правові угоди та їх історичний розвиток можна дійти до висновку, що майже кожна конституція демократичних держав повинна створювати умови для здійснення і захисту прав кожної людини та гарантувати непорушність. Проте, як свідчать реалії сьогодення, в процесі реалізації усе наповнюється узагалі іншим змістом. Але, незважаючи на це Україна є стороною практично усіх конвенцій ООН у галузі прав людини, які пройшли свій тернистий шлях до втілення із ідей у практику.

Список використаних джерел:

- 1 Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / О. В. Зайчук, А. П. Заєць, В. С. Журавський та ін.; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
2. Скаун О.Ф. Теорія держави і права. – Х.: Консум, 2001. – 656 с.
3. Права человека: учебник / Отв. ред. Е. А. Лукашева. – М.: НОРМА: ИНФРА - М, 2011. – 560 с
4. Цвік М. В. Загальна теорія держави і права: [підруч. для студентів вузів] / ред. Цвік М. В., Петришин О. В., Ткаченко В. Д. – Х.: Право, 2002. – 430 с
5. Крегул Ю. І. Права і свободи людини: [навч. посіб. для студентів вузів] / Крегул Ю. І., Ладиченко В. В., Орленко О. І. – К.: Книга, 2004. – 288 с.

МІЖНАРОДНО–ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ВІД НЕЗАКОННОЇ ТОРГІВЛІ ТА ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ І ТКАНИН ЛЮДИНИ

Протягом останнього століття людство досягло значних успіхів в розвитку медицини. Одним із нових методів лікування на сьогоднішній день є трансплантація органів і тканин людини. Поряд з тим, що даний метод дозволяє врятувати життя, та без належного правового регулювання він стає новим способом вчинення злочину проти життя та здоров'я особи.

Серед праць вітчизняних і зарубіжних науковців значний внесок у дослідження питань незаконної торгівлі органами і тканинами людини належить А. Вілксу, С. В. Гринчаку, О. А. Кустовій, А. В. Мусянці, В. С. Овчинському, Н. В. Павловій, О. В. Сапронову, Т. О. Фабрики, Г. В. Чеботарьовій, О. С. Якименку та ін.

За визначенням Всесвітньої організації охорони Здоров'я, трансплантація — це перенесення живої чи мертвої тканини чи органа між особами одного чи різних видів. Орган і тканини, що пересаджуються, можуть бути взяті як у померлої, так і у ще живої людини. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини», трансплантація — спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці реципієнту органа або іншого анатомічного матеріалу, взятих у людини чи у тварини [1].

Впродовж останніх 50-ти років трансплантацію людських органів, тканин і клітин почали практикувати в усьому світі. Брак наявних для пересадки трансплантатів не лише сприяв розробці в багатьох країнах процедур і систем для збільшення їх кількості, але також стимулював зростання незаконної торгівлі людськими органами. До ООН усе частіше надходять повідомлення про факти незаконної торгівлі органами і тканинами людей. На сьогодні внаслідок торгівлі органами у світі відбувається 10% операцій із пересадження нирки, причому ці органи найчастіше вилучаються в жінок та дітей з бідних країн [5].

Щорічно у світі виконується 100 тис. трансплантацій органів і понад 200 тис. — тканин і клітин людини. З них до 26–ти тис. припадає на трансплантації нирок, 8–10 тис. — печінки, 2,7–4,5 тис. — серця, 1,5 тис. — легенів, 1 тис. — підшлункової залози [3, с. 5].

Варто відзначити той факт, що незаконна торгівля органами та тканинами тісно пов'язана з торгівлею людьми, а тому торгівля людьми з метою вилучення нирок, печінки, підшлункової залози, серця та легенів, як заявляє Ліга Націй та Рада Європи, є середовищем, де використовують дітей і жінок.

На сьогодні стрімко шириться так званий «трансплантаційний туризм»: багаті пацієнти виїжджають для пересадження органів і тканин у ті країни, де права донорів не захищено належним чином, зокрема, в Індію, Іран, Китай, Молдову, Туреччину, Румунію, Єгипет, Болівію, Перу та Філіппіни. Найчастіше на донорство йдуть емігранти, біженці, солдати, а також молоді та наївні люди.

Найбільшими країнами-імпортерами донорських органів у світі є: США, Ізраїль, Канада, Саудівська Аравія, Італія та Японія. На думку експертів, у багатьох країнах є чорний ринок органів, зокрема у Великій Британії, Україні, Росії, Туреччині, Молдові, Єгипті та ін. [5].

Незважаючи на національні розбіжності чинних систем захисту прав пацієнтів у різних країнах, у тому числі й у Європі, у більшості країн є основний перелік прав, відображених у різноманітних угодах, зокрема: у Рекомендації щодо медичного обслуговування, яку було прийнято Міжнародною організацією праці в 1944 р.;

Загальної декларації прав людини, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 р.; Лісабонській декларації прав пацієнта, прийнятій Всесвітньою медичною асоціацією (ВМА) у 1981 р. та переглянутій у 1995 р. та ін.

Відповідно до Декларації про трансплантацію людських органів, прийнятої 39-ю Всесвітньою медичною асамблеєю ще в жовтні 1987 р., «купівля-продаж людських органів суворо засуджується» [2]. У цьому документі встановлювалася заборона на надання чи прийняття грошової або іншої компенсації за трансплантанти, окрім стягнення медичною установою винагороди за проведення операції. До речі, в Україні цей принцип імплементований у статтю 18 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» (1999 р.).

Варто відмітити, що запобіганню та протидії торгівлі людьми з метою вилучення органів присвячено окремі положення Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми [4] та Протоколі ООН про торгівлю людьми [6]. Ці документи мають фундаментальний характер і охоплюють запобігання, захист та переслідування у сфері протидії торгівлі людьми.

Підвищенню ефективності протидії незаконній торгівлі органами і тканинами людини сприяло ухвалення Стамбульської декларації, в якій значно розширено понятійний апарат у цій сфері. Так, під торгівлю органами і тканинами людини необхідно розуміти «найм, вербування, транспортування та переміщення живих і померлих людей чи їх органів, їх укриття та підроблення документів, із застосуванням погрози, сили, службового становища або інших форм примушування, крадіжки, шахрайства й обману; з передачею чи отриманням третьою стороною оплати або інших вигод, з метою отримання контролю над потенційним донором, — для використання з метою отримання органів для трансплантації» [7].

Досвід зарубіжних країн щодо трансплантації органів і тканин людини дає можливість виділити дві моделі регулювання донорства органів і тканин від померлих осіб, так звана «презумпція згоди» та «презумпція незгоди».

«Презумпція згоди» (Іспанія, Португалія, Бельгія, Австрія, Росія, Казахстан, Білорусь) стосується осіб, що померли. Відповідно до неї вилучення і використання органів від померлого здійснюється у випадку, якщо померлий за життя не висловлював заперечень проти цього або якщо заперечення не висловлюють його родичі чи законні представники.

Щодо другої моделі, а саме «презумпції незгоди» (США, Канада, Великобританія, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Греція, Україна), то вона означає те, що якщо до своєї смерті померлий явно не заявляв про свою згоду на вилучення органу (органів) або члени його сім'ї чітко виражають незгоду на такі дії — у таких випадках відсутність згоди розглядається як відмова від трансплантації. В Ізраїлі діє так звана картка Аді — кожен, хто підписується під цією картою, засвідчує свою згоду на пересадку органів після смерті.

В зв'язку з цим виникає питання щодо переліку осіб, які можуть давати згоду на трансплантацію органів від померлої особи. Для того, щоб пересадити орган, достатньо отримати згоду одного з родичів, навіть, якщо інші будуть проти цього.

У зв'язку з викладеним, доцільно ввести доповнення до статті 16 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» з приводу осіб, які можуть давати згоду на те, щоб після смерті донора його органи передавалися реципієнту, а саме, в контексті привілейованості серед родичів, тобто, хто має першочергове право і рішення якого з родичів повинен надаватися пріоритет. Чи зовсім скасувати можливість трансплантування органів за їх згодою, а підставою донорства зробити лише згоду людини, яка повинна вирішувати за життя, чи будуть її органи пересаджуватись іншій людині чи ні. Але поряд з цим при введенні «презумпції згоди» можуть виникнути питання щодо зловживання лікарями своїм становищем. Можна

запозичити досвід щодо «картки донора» за прикладом США. Процедура отримання «картки донора», як правило, проводиться при оформленні посвідчення водія, а в Україні доцільно було б проводити аналогічну процедуру як при отриманні громадянином посвідчення водія, так і на момент призову на строкову військову службу. Слід зазначити, що дані про це не реєструються, тому у випадку, коли особа змінює своє рішення, «картка донора» може бути просто знищена.

Незаконна трансплантація завжди вчинюється відносно донора або реципієнта. Залежно від адресата, щодо якого порушується порядок трансплантації, доцільно виділити такі окремі групи кримінально караних діянь:

- перша група — порушення порядку трансплантації, які вчинені відносно реципієнта;
- друга група — порушення порядку трансплантації органів або тканин людини, які вчинені відносно донора (де донором є тіло померлої особи).
- третя група — порушення порядку трансплантації органів або тканин людини, вчинені відносно донора (донором є жива людина).

За порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини передбачено кримінальну відповідальність ст. 143 КК України «Порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини» та ст. 144 КК України «Насильницьке донорство».

Отже, підсумовуючи вищесказане, вважаю доцільним ввести доповнення до статті 16 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» з приводу осіб, які можуть давати згоду на те, щоб після смерті донора його органи передавалися реципієнту, а також рішення якого з родичів повинен надаватися більший пріоритет. Також важливо було б ввести процедуру отримання «картки донора». Тоді було б чітко відомо: погоджується людина після своєї смерті на передачу своїх органів іншій людині чи ні.

Щодо викрадення людей, то діяння, які вчинені умисно з метою наживи, мають каратись відповідно. У криміналістичній науці залишається не вирішеним питання ефективної оптимізації розслідування даного злочину з урахуванням новітніх способів його вчинення та приховування. На сьогодні в Україні відсутня ефективна криміналістична методика їх розслідування. Саме ця обставина негативно відображається у неякісному розслідуванні чи неповному зборі доказової інформації.

Список використаних джерел:

1. Всемирная организация здравоохранения, режим доступа [Электронный ресурс]: — Электронный ресурс. — Режим доступа: <http://www.who.int/topics/transplantation/ru/> (дата звернення 01.12.2017). — <http://www.who.int/topics/transplantation>
2. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16 трав. 2005 р. [Електронний ресурс]: — Электронный ресурс. — Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 01.12.2017). — http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_858
3. Иванюшкин А. Я. Введение в биоэтику / А.Я. Иванюшкин. — М. : Прогресс-Традиция, 1998. — 381с.
4. Поззи С. Торговля людьми для изъятия органов — это не миф [Электронный ресурс]: — Электронный ресурс. — Режим доступа: <http://newsland.com> (дата звернення 01.12.2017). — <http://newsland.com/news/detail/id/426307>.
5. Декларация относительно трансплантации человеческих органов : принята 39-й Всемирной медицинской ассамблеей, Мадрид, Испания, окт. 1987 г. [Электронный ресурс]: — Электронный ресурс. — Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 01.12.2017). — http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_330

6. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : прийнятий резолюцією Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р. [Електронний ресурс]: — Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 01.12.2017). — http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_791

7. Стамбульська декларація о трансплантационном туризме и торговле органами [Електронний ресурс]: — Електронний ресурс. — Режим доступу: http://www.transpl.ru/uploaded/Stambulwskaa_Deklaracia (дата звернення 01.12.2017). — http://www.transpl.ru/uploaded/Stambulwskaa_Deklaracia.pdf.

Горбенко П. В.

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ЗАХИСТ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕОГОЛОШЕНОЇ ВІЙНИ

У сучасній юридичній науці конституційно-правовий механізм забезпечення принципу рівності прав і свобод людини та громадянина розглядається як цілісна система правових форм, заходів і засобів, взаємодія яких спрямована на реалізацію рівності людських прав і свобод, захист від посягань на них та попередження порушень цього принципу. Законодавче закріплення механізмів дотримання даного принципу є важливою гарантією його дієвості, проте не гарантує його автоматичної реалізації. Для практичної реалізації будь-якого суб'єктивного права важливо не лише задекларувати і законодавчо оформити норму про відповідне право, але й доступно роз'яснити юридичним службам і пересічним громадянам механізми її виконання.

У 2014 році представники української влади конфлікт на Сході України називали «гібридною», «нелінійною» війною або «війною керованого хаосу». Сьогодні визначення «гібридна війна» масово вживається не лише у побуті, але і в наукових статтях молодих дослідників [5, с. 378].

Водночас у вітчизняній юридичній науці воно не знайшло належного обґрунтування. Правовій системі в умовах гібридної війни притаманні: подвійне тлумачення важливих юридичних термінів, розбіжність між мораллю й моральністю, невідповідність між формальною цінністю певних юридичних законів та їх реальним забезпеченням. Щоденно на телевізійних шоу, в сесійних залах, владних кабінетах переконують українців у тому, що сучасні проблеми країни визначає «війна». Громадяни, які захищають свою країну від агресора і потрапили, при цьому, в полон, отримують статус «заручника», а не «полоненого», що знижує їх правові гарантії на відновлення й захист утрачених прав. Люди, змушені залишити свої міста, тікаючи від війни, отримали статус «внутрішньо переміщених осіб», а не «біженців», що не дозволяє їм захистити належним чином свої права. Неточність тлумачень поширюється також на визначення статусу окупованих територій тощо. У доповіді Управління Верховного комісара ООН з прав людини, присвяченій правам людини в Україні йшлося про те, що цивільне населення нашої країни «заплатило найвищу ціну внаслідок значних порушень та зловживань у сфері прав людини, відсутності безпеки та колапсу верховенства права» [7].

Правозахисники закликають українську владу якнайшвидше визначити правовий статус осіб, які перебувають у полоні бойовиків «ДНР-ЛНР». На їх думку, заручники бойовиків мають бути офіційно визнані військовополоненими відповідно до міжнародних угод, зокрема, Римського статуту і Женевських конвенцій. Така позиція коаліції правозахисних організацій, до якої входить Українська Гельсінська спілка з прав людини, медійна ініціатива «За права людини» та Харківська правозахисна група. Такий статус встановлює

пріоритетність звільнення полонених, а також накладає зобов'язання на протилежну воюючу сторону. Представниця полонених військових у Європейському суді з прав людини Надія Волкова переконана в тому, що якби захоплені люди мали гуманітарний статус військовополонених, вони б отримували захист у відповідності до міжнародного права.

На думку адвоката Віталія Титича, оскільки офіційно в Україні на окремих територіях Донецької та Луганської областей проводиться антитерористична операція, то ті, хто зі зброєю воюють проти українських правоохоронців є терористами, а полонені ними люди – заручниками [4]. З таким правовим статусом особи, які незаконно утримуються бойовиками, можуть розраховувати хіба що на психологічну допомогу та грошову компенсацію від держави. Правозахисники вимагають від держави чітко назвати все своїми іменами, якщо навіть міжнародна спільнота вже визнала, що Росія є країною-агресором. Документальне визнання цього факту обумовлює введення воєнного стану на тій частині території, де відбувається збройний конфлікт, і відповідно, заручники тоді зможуть отримати статус військовополонених.

Водночас, варто зазначити, що серед експертів немає єдності щодо того, чи допоможе статус покращити долю полонених. Спікер Верховної Ради Андрій Парубій під час відвідування військової частини у Львівській області, заявив, що парламент може підтримати рішення про введення воєнного стану у випадку масованої атаки й наступу. Проте відомо, що це рішення перебуває виключно у компетенції президента України. Водночас, Президент Європейського комітету з питань запобігання катуванням, експерт з міжнародного права Микола Гнатівський вважає, що введення воєнного стану та зміна статусу заручників на статус військовополонених не допоможе розблокувати процес звільнення полонених. Застосування положень третьої Женевської конвенції, яка присвячена поводженню з військовополоненими можливе за умови офіційного визнання збройного конфлікту між двома державами. Проте Росія не визнає себе стороною збройного конфлікту. Тому з практичної точки зору не можна вплинути на долю осіб, ув'язнених на Донбасі. У Женевських конвенціях є спільна третя стаття, яка вимагає гуманного поводження з будь-якими особами, які припинили брати активну участь у збройному конфлікті. Тому заручники, за твердженням експерта, у будь-якому разі перебувають під захистом Женевської конвенції. М. Гнатівський наголошує, що захистити права незаконно ув'язнених Україна може і без визнання їх військовополоненими, надавши цій групі осіб адресну правову допомогу, зокрема за сприяння Міжнародного червоного хреста, та продовжуючи тристоронні переговори щодо їх звільнення. Однак рідні заручників вказують на те, що не відчувають захисту від держави. Є також випадки про безпідставні переслідування українськими правоохоронцями тих, хто повернувся з полону [5].

Відповідно до висновків міжнародних експертів до найменш захищених конституційних прав і свобод українських громадян на непідконтрольній території належить право на вільне пересування громадян: тимчасовий порядок перетину лінії розмежування детермінує довгі черги на пропускних пунктах, а транспортні коридори перебувають під частими мінометними обстрілами [7]. За висновками Національного інституту стратегічних досліджень. Часто порушуваним є також конституційне право людини на свободу світогляду і віросповідання, що підтверджується відомостями про масові переслідування громадян за релігійною ознакою в анексованому Криму та на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей. Так само знехтуваним на цих територіях експерти вважають право громадян на мирні зібрання та на свободу об'єднання, що виявляється через неможливість проводити відкриті і вільні зібрання на територіях ДНР та ЛНР та переслідування альтернативних поглядів. Порушуються також економічні та соціальні права українського населення на непідконтрольній території, яке по-суті було позбавлене державних соціально-економічних

гарантій. Громадяни на окупованих територіях не мають також доступу до належної соціальної допомоги, банківських рахунків, своєчасної реєстрації актів цивільного стану, можливості брати участь у виборах [7].

Проблемі пошуку відповідей на питання, що стосуються захисту прав людини у процесі різного роду збройних конфліктів, присвячувалася Всеукраїнська наукова конференція «Захист прав людини в умовах збройних конфліктів», організована Центром міжнародного захисту прав людини НаУКМА в межах Днів науки-2016 [2]. Учасники конференції пропонували взяти до уваги досвід розвитку правових систем в умовах збройних конфліктів, що відбувалися на території інших держав, наприклад, Кіпру [3]. Постало, наприклад, питання про необхідність ратифікації в Україні статуту Міжнародного кримінального суду, без якого не можна вирішити проблеми біженців/внутрішньо переміщених осіб, полонених/заручників [1].

Відомо, що певні механізми захисту залежать від характеру правопорушень. Наприклад, порушення прав людини в контексті Європейської Конвенції з прав людини акцентує увагу на захисті права власності (перший протокол, стаття перша). Не всі інші міжнародні інструменти дозволяють так само ефективно захищати це право. Відповідно, у випадку посягання чи порушення права власності ефективним механізмом захисту може бути звернення фізичних (юридичних) осіб до Європейського суду з прав людини. Якщо ж відбувається порушення міжнародного гуманітарного права, то варто вмикати інші правові механізми, наприклад, захист постраждалих буде відбуватися вже в рамках притягнення винних до кримінальної відповідальності у національних судах. Якщо ж вони виявлять неспроможність це зробити, тоді можуть бути задіяні міжнародні суди.

«Підключення» України до міжнародного судочинства дозволить також краще диференціювати суб'єктів відповідальності за порушення прав. Оскільки, наприклад, є індивідуальна відповідальність і відповідальність держав, то в системі міжнародного права Україна зможе знайти більш ефективні механізми притягнення до відповідальності Російської Федерації як держави, її керівництва та громадян, задіяних у гібридній війні проти України. Головним висновком може бути те, що в Україні назріла нагальна необхідність здійснити перехід із царини теоретичних дискусій до пошуку практичних механізмів вирішення поставлених проблем.

Список використаних джерел:

1. Антонович М.М. Відповідальність за порушення прав людини і міжнародного гуманітарного права в умовах гібридної війни / Мирослава Антонович// Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини: Liber Amicorum до 60-річчя професора Всеволода Всеволодовича Мицика: [монографія] / за ред.: О. В. Задорожного, О. Р. Поєдинок. – Київ; Одеса: Фенікс, 2016. – С. 673–689. <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/11619>.
2. Захист прав людини в умовах збройних конфліктів: міжнародна наукова конференція (2016). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukma.edu.ua/index.php/news/2410-vseukrainska-naukova-konferentsiia-zakhyst-prav-liudyny-v-umovakh-zbroinykh-konfliktiv>
3. Крахмальова К.О. Стан досліджень статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні / К.О. Крахмальова // Часопис Київського університету права. – С. 142-145.
4. Правозахисники просять статусу військовополонених для заручників "ДНР-ЛНР". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/features-38971544>
5. Україна проти Росії: експерт М.Гнатівський назвав позитивні моменти від рішення суду ООН. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/files/docs/1439184931.pdf>

6. Дронгаль А.М. Порухення прав людини в умовах українсько-російської нгібридної війни / А.М. Дронгаль / Порівняльно-аналітичне право. – 2017. – № 5. – С. 377-379.

7. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 лютого – 15 травня 2016 р. Управління Верховного комісара ООН з прав людини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.radnyk.org/uploads/7/6/6/5/76650087/ukraine_14th_hrmmu_report_ukranian.pdf

Горова С.В.

Студентка групи ПБ-16-3

ННІ права, Університету ДФС України

РАСИЗМ І КСЕНОФОБИЯ ЯК ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

В сучасному суспільстві досі існує глобальна проблема расизму і ксенофобії. Це питання не можна залишати без уваги, адже всі ми люди, і всі ми рівні у своїх правах незалежно від кольору шкіри, національності, віросповідання та ін.. Найбільшого піку расизм досяг у першій половині 20 століття в часи існування Гітлерівської Германії, а потім набув поширення й у інших країнах, наприклад в Італії в 1938 році, а потім і у Франції. Також ця проблема була досить довго актуальною у Південно-Африканській Республіці, де темношкіре населення практично зовсім не мало жодних прав, піддавалося знущанням та дискримінації. Трагічне минуле дало зрозуміти людству, що необхідно вирішувати цю проблему, інакше не можливо побудувати демократичне суспільство.

Над дослідженням даної проблеми працювали такі науковці: Р.С. Белкін, А.І. Долгова, В.М. Кудрявцев, Ф. фон Ліст, Ч. Ломброзо, М.С. Таганцев., В.І. Антипов, О.А. Борідько, В.В. Голина, О.Г. Колб, М.О. Луняк, М.Ш. Махтаєв, С.С. Мірошніченко, М.О. Свірін, В.Д. Сущенко, О.Н. Ярмиш, А.І. Кіссе, О.І. Коростильов, М.Л. Ларченко, В.О. Нікітук, Т.О. Сенюшкіна та інші.

Україна не так давно почала займатися регулюванням проблеми расизму та ксенофобії на відміну від інших країн. Тільки в другій половині першого десятиліття XXI ст. був розроблений перший «План заходів щодо протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві на 2008-2009 роки», а 5 лютого 2010 р. прес-служба Державного комітету України в справах національностей та релігій (Держкомнацрелігій) оприлюднила вже відповідний План на 2010-2012 рр. [1]. А 26 лютого 2009 р. Вищезазначений Держкомнацрелігій приймає Положення про Міжвідомчу робочу групу з питань протидії ксенофобії, міжетнічній та расовій нетерпимості [2]. Це був дуже важливий крок до подолання цієї проблеми, адже якщо з цим не боротися і не контролювати цю ситуацію існує небезпека постійного та систематичного порушення прав людини й, навіть, розгорнення міжетнічних війн.

Міжнародне співтовариство активно протидіє даній проблемі. 21 грудня 1965 року Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, яка набула чинності 4 січня 1969 року. У Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації поняття расизму зазначено як «будь-яке розрізнення, виняток, обмеження або перевагу, заснований на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, що мають метою чи наслідком знищення або применшення визнання, використання чи здійснення на рівних засадах прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній чи будь-яких інших галузях суспільного життя» [3].

Прийняття Загальної декларації прав людини Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року було лише одним з перших кроків, адже ООН створювалася як основний інструмент боротьби з усіма формами

дискримінації, встановлення рівноправного світу, в якому кожна людина могла б почувати себе як вдома в будь-якій точці планети. «Дискримінація щодо людей за ознакою раси, кольору шкіри або етнічного походження являє собою посягання на гідність людської особи і засуджується як заперечення принципів, викладених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, як порушення прав людини та основних свобод, проголошених у Загальній декларації прав людини, як перешкода до підтримання дружніх і мирних відносин між державами і як обставина, яка може порушити міжнародний мир і безпеку» [4].

11 грудня 1969 Генеральна Асамблея проголосила 1971 рік Міжнародним роком по боротьбі з расизмом і расовою дискримінацією. Вона постановила, що Рік «повинен бути проведений під знаком все наростаючої боротьби проти расової дискримінації в усіх її формах і проявах та під знаком міжнародної солідарності з борцями проти расизму». Вона закликала держави активізувати свої зусилля з метою викорінення расової дискримінації в усіх її сучасних формах, включаючи нацизм і апартеїд. В рамках подальшої діяльності після проведення Року Генеральна Асамблея запропонувала Комісії з прав людини представити свої міркування щодо проведення «десятиліття рішучої і безперервної мобілізації проти расизму і расової дискримінації в усіх її формах». Підкомісія з попередження дискримінації і захисту меншин розробила проект програми такого десятиліття, і 2 листопада 1972 року Генеральна Асамблея проголосила десятирічний період, який розпочинається 10 грудня 1973 року, Десятиліттям дій з боротьби проти расизму і расової дискримінації [5].

1-2 серпня 1983 року в Женеві відбулася друга Всесвітня конференція по боротьбі проти расизму і расової дискримінації, де відбулися підсумки Десятиліття, а також проголосила друге Десятиліття дій з боротьби проти расизму і расової дискримінації. Основним і найбільшим досягненням другого Десятиліття було те, що в 1990 році уряд Південної Африки розпочав процес ліквідації системи апартеїду, яке стало дуже вагомим зрушенням для цієї країни. А вже 20 грудня 1993 року Генеральна Асамблея проголосила третє десятиліття дій по боротьбі проти расизму і расової дискримінації (1993-2003 роки). Також в 1993 році Комісія з прав людини призначила Спеціального доповідача з питання про сучасних формах расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості.

Отже, можна зазначити, що проблемі расизму і ксенофобії дуже багато приділяється уваги у світі, а також в Україні. Багато зусиль покладено задля боротьби з цим негативним явищем і це яскраво можна побачити через діяльність міжнародних організацій. Україна, як одна з країн-засновниць ООН всебічно підтримує цю політику і вважає расизм, ксенофобію, дискримінацію не тільки не прийнятним в сучасному світі, оскільки порушує права та свободи людей, а й є злочинами за які передбачена кримінальна відповідальність. В Україні ця проблема закріплена на законодавчому рівні в Конституції, Кримінальному кодексі та іншими нормативно-правовими актами України, що підтверджує серйозну налаштованість нашої держави на боротьбу і викорінення цієї проблеми з українського та світового суспільства.

Список використаних джерел:

1. План заходів із протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві на 2010-2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.scnm.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=133978&cat_id=132345
2. Положення про Міжвідомчу робочу групу з питань протидії ксенофобії, міжетнічній та расовій нетерпимості 26 лютого 2009 р. / Державний комітет України у справах національностей та релігій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.scnm.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=132356.

3. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, ООН; Конвенція, Міжнародний документ, Заява від 21.12.1965 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_1055.

4. Декларація ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, 1963 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=9276&id_book=0&id_parent=0&id_vid_res=11

5. Історична перспектива: етапи пройденого шляху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/conferen/racism/fact2.htm>

Горпинич Л.І.

студентка групи ПБП-16-4

ННІ права, Університету ДФС України,

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПРАВ РЕЛІГІЙНИХ МЕНШИН

Запропоноване Підкомісією ООН щодо запобігання дискримінації і захисту меншин, визначення поняття «меншина», відповідно до якого, термін включає в себе тільки ті недомінуючі групи населення, які мають чи бажають зберегти стійкі етнічні, релігійні чи мовні традиції і характеристики, що явно відрізняються від тих, які має інше населення. Такі меншини мають охоплювати кількість людей, достатню для збереження таких традицій і характеристик. І, нарешті, такі меншини мають бути лояльними до держави, громадянами якої вони є [1].

Дискусії з проблеми визначення поняття «меншина» в спеціальній Підкомісії ООН велися понад 40 років без будь-якого позитивного результату. Це пояснювалося неконструктивною позицією урядів кількох країн, які були незацікавлені у визнанні та наділенні особливими правами груп на своїй території, і, понад те, низка держав вбачала в самому факті визнання таких прав - загрозу цілісності держави. Робота спеціальної Підкомісії Комітету з прав людини ООН розпочалася у зв'язку з підготовкою Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, і на 24-й сесії Підкомісія ухвалила резолюцію, в якій призначила Спеціального доповідача (ним став Ф. Капоторті) для проведення досліджень у цій галузі. У 1972 р. Генеральний секретар ООН надіслав ноту країнам-членам з проханням про допомогу Спеціальному доповідачу. Як наслідок, 46 країн надіслали свою інформацію, і з врахуванням роботи спеціалізованих органів ООН та неурядових організацій було опубліковано понад 76 монографій про стан етнічних, мовних і релігійних груп у 76 країнах світу. На їх основі була розроблена попередня доповідь, а на 30-й сесії Підкомісія розглянула прикінцеву доповідь, яка була опублікована у 1979 р. [2].

Рівність людей незалежно від національної, етнічної, мовної чи релігійної належності стала імперативом та цінністю, її визнають та поділяють більшість сучасних суспільств і так чи інакше практично всі сучасні правові системи. Заборона порушення рівності проголошується низкою міжнародних актів, а також національними конституціями та законами. Але рівність можна розуміти по-різному: як рівність прав, рівність можливостей, рівність соціальних умов тощо.

В умовах суспільних трансформацій дослідження різних аспектів реалізації прав релігійних меншин у країнах світу набуває важливого значення, оскільки нівелювання цієї проблеми призводить до збільшення конфліктогенності у локальних та регіональних масштабах.

Сукупність питань, що стосуються міжнародно-правового захисту релігійних меншин, є однією з актуальних і складних проблем сучасного міжнародного права та міждержавних відносин.

Практика свідчить, що забезпечення прав у цій галузі може гарантуватися лише за ефективною взаємодією міжнародного і національного права.

Однак, як свідчить практика, відсутність в окремій державі конституційних гарантій, необхідного поєднання міжнародного і внутрішнього права можуть призвести не лише до погіршення ситуацій з релігійними групами в одній країні, а й до загострення міжнародного становища у певному регіоні чи навіть у світовому масштабі. Така ситуація створює серйозну загрозу територіальній цілісності держав, збереженню самобутності.

На регіональному, зокрема європейському рівні, захист національних меншин знаходиться у компетенції Ради Європи [3], яку фактично складають дві підсистеми: перша – це система контролю, що містить такі структури – Комітет Міністрів РЄ, Парламентську асамблею РЄ, Конгрес місцевих та регіональних влад Європи, друга – це підсистема контролю Ради Європи, пов'язана з практикою застосування Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини. Щодо контролю з питання захисту прав меншин, доцільно також вказати, що у випадку недотримання країнами норм міжнародного права, ООН уповноважена застосовувати заходи відповідно до глави VII Статуту ООН, що іменуються у міжнародному праві санкціями. Окрема ст. 41 передбачає “повний або частковий розрив економічних відносин, залізничних, морських, повітряних, поштових, телеграфних, радіо та інших засобів повідомлення, а також розрив дипломатичних відносин” [4]. Суть заходів Ради Безпеки ООН зводиться до неофіційної формули: страждання населення будуть призводити до тиску на уряд [5]. Так, ще у 1997 р., у період дії санкцій проти Іраку та Лівії, у своїй доповіді Генеральний Секретар ООН К. Аннан наголосив на важливості санкцій як основного інструмента Ради Безпеки, який дає чинити тиск, не вдаючись до сили.

Реалізація державної релігійної політики здійснюється на базі збалансованого паритету між централізованими засадами з відходом від всеохоплюючого і нав'язуваного зверху планування, шляхом забезпечення належної самостійності носіям – суб'єктам регіональної влади.

Ключовою проблемою у сфері релігійних відносин у більшості високорозвинених країн світу є питання адаптації мігрантів, переважно ісламського віросповідання, до приймаючого середовища, а також адаптація самого населення до мігрантів, її віросповідання, способу їх життя та звичаїв.

Можна констатувати, що всеосяжні санкції часто не вирішують проблему, а лише додають страждань мирному населенню. Цей найпростіший засіб забезпечення миру і безпеки не завжди націлений на тих, для кого він призначений. Санкції повинні бути максимально ефективними і бути націленими проти тих, хто винен у розпалюванні релігійного конфлікту.

Для вирішення релігійних проблем на сьогодні у світі діють міжнародні організації і створені міжнародні норми, які впливають на формування державної політики окремих держав. У світі накопичений значний досвід вирішення релігійних проблем – від конфліктного до консенсусного. Найбільший шанс виходу з кризової ситуації та перспектив стабільного розвитку мають релігійні об'єднання, яким належить певна самостійність у формуванні власної системи самоврядування. Самоврядування є основою демократичного суспільства, тому в умовах адміністративної реформи в Україні є необхідним формування нових відносин між центром та адміністративними одиницями. Надання широких повноважень самоврядним одиницям сприятиме розвитку самобутності і культури громад.

Список використаних джерел:

1. UN Doc. E/CN.4/641 Annex 1, Resolution II.

2. Capotorti F. Study on the Rights of Persons belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities / F.Capotorti. – U.N., New York, 1991. – P.109–110.
3. Статут Ради Європи (Приєднання від 31.10.1995, підстава 398/95-вр) від 05.05.1949 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_001.
4. Устав Організації Об'єднаних Націй (ст. 14) - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/ru/documents/charter/chapter7.shtml>.
5. Гузев О. Вплив режиму санкцій організації об'єднаних націй на етнополітичні процеси країн – об'єктів санкцій /Олександр Гузев// Наукові записки [Текст]: збірник. — Вип. 34.—К.: Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2007. —С. 312—315.

Гришко І.М.

студентка групи ПБК-16-7

ННІ права, Університету ДФС України

МЕХАНІЗМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Питання прав і свобод людини на сьогодні є найважливішою проблемою зовнішньої та внутрішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод, їх реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому.

Актуальність даної проблематики викликана, появою якісно нового джерела первинного права Європейського Союзу, який реформує Договір про заснування Європейського Співтовариства та Договір про Європейський Союз. Із набуттям чинності Лісабонського договору (1 грудня 2009 року), відбувається інкорпорація першого узагальненого каталогу прав індивіда, якою є Хартія основних прав Євросоюзу.

Питанням щодо механізму Європейської системи захисту прав людини було присвячено ряд робіт, зокрема наукові праці таких вчених: І. І. Лукашука, А. С. Пазенка, Ю. П. Битяка, Л. Д. Тимченко, І. В. Яковюка, І. А. Грицяка, В. Л. Погорілко, А. І. Дмитрієв, М. Костроміна, В. І. Муравйова, Л. А. Луць.

Визначаючи поняття «права людини», у науковій літературі та законодавстві доволі часто вживають формулювання «права і свободи людини». Хоча переважно терміни “права” і “свободи” вживають як синоніми, все ж таки певна відмінність між ними існує. Якщо йдеться про наявність у особи права, то цьому протиставляється обов'язок влади здійснити певні дії, спрямовані на реалізацію цього права. Якщо йдеться про свободу, то це означає, що існує окрема сфера життя індивіда, якої влада не повинна торкатися, тобто це можна розуміти як заборону втручатися у певну сферу життя індивіда.

У юридичній науці права людини найчастіше визначаються як гарантовані демократичним суспільством можливості для кожного індивіда, певних спільностей на належний рівень життя, ефективну соціальну систему охорони та захисту від свавілля держави відповідно до встановлених міжнародних та національних стандартів і процедур [2, с. 14]. Або ж «певні можливості людини, необхідні для її повноцінного існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, що об'єктивно зумовлюються досягнутим рівнем розвитку людства і мають бути загальними та рівними для всіх людей» [3, с. 83].

Європейський Союз був створений як економічне і політичне об'єднання без будь-яких певних повноважень у галузі захисту прав людини, однак права людини дедалі більше стають невід'ємною частиною програм ЄС, що швидко розвивається.

Система Європейського Союзу вирізняється досконалим інституційним механізмом, у тому числі й стосовно дотримання прав людини і основних свобод. Серед семи основних органів Євросоюзу (Європарламент, Європейська Рада, Рада ЄС, Єврокомісія, Суд ЄС, Європейський центральний банк, Рахункова палата ЄС) Суду належить провідне місце у захисті прав і свобод людини. Юрисдикція Суду є обов'язковою для держав-членів. Він складається із суддів і генеральних адвокатів. Призначення відбуваються за домовленістю між урядами; місця генеральних адвокатів резервуються за найбільшими європейськими державами. Обираються судді і генеральні адвокати на шість років і мають право на переобрання. Місце перебування Суду – Люксембург.

Важкою рисою системи Європейського Союзу вважалася відсутність у її рамках конвенції про права людини та основні свободи. Адже Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод такою не є, тому що стосується не лише 28 держав – членів Європейського Союзу, а й інших європейських країн та Туреччини [1, с. 253].

На сьогодні найважливішу роль у сприянні забезпеченню та захисту прав людини на європейському рівні відіграє Рада Європи – політична міжурядова організація, яка складається з 47 держав-членів, головною сферою діяльності якої від моменту виникнення є захист прав людини та основних свобод. Рада Європи діє на засадах Статуту від 3 серпня 1949 р., у преамбулі якого проголошується, що духовні й моральні цінності, які є загальною спадщиною народів держав-членів, є першоосновою принципів особистої й політичної свободи та верховенства права, на яких ґрунтується істинна демократія [4].

Європейська система захисту прав людини має таку організаційну структуру:

1. Європейський Суд з прав людини - постійно діючий суд у Страсбурзі, створений державами-учасникам підписання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. 7 Україна ратифікувала Конвенцію і Протоколи до неї законом від 17.07.1997.

Суддя від України представлений у Європейському Суді з прав людини. Європейська система захисту прав людини передбачає дві можливості (два права): право особи подавати індивідуальні петиції (скарги); право держав-учасниць Європейської системи захисту прав людини ініціювати судочинство зі справ про порушення прав будь-яких людей, включно з іноземцями.

Обов'язковість виконання рішень Європейського суду з прав людини передбачена ст. 2 Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" від 17.04.2006.

2. Комітет міністрів Ради Європи - здійснює функції нагляду за виконанням остаточних постанов Європейського Суду; складається з міністрів зарубіжних країн-членів РЄ.

Згідно зі ст. 55 Конституції України, кожний громадянин має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися по захист своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Перед Україною стоять серйозні проблеми реалізації проголошених у Конституції прав людини, особливо соціальних та економічних, а також міжнародно-правових актів з прав людини, ратифікованих Україною. Однак проблема імплементації — це проблема, яка стоїть перед міжнародним співтовариством у цілому. Розробивши досить розгалужену систему міжнародних норм з прав людини, міжнародне право не створило дієвого механізму їх імплементації.

Однак задекларовані у Конституції України права людини мають всі шанси бути реалізованими в майбутньому за умови, що зовнішні і внутрішні чинники сприятимуть цьому чи бодай не перешкоджатимуть вільно розвиватись на шляху до демократичного суспільства та верховенства права.

Україна, як повноправний член Ради Європи та учасник Європейської конвенції по захист прав людини і основних свобод 1950 року, прагне реформувати правову систему та наблизити її до сучасної європейської системи права, що забезпечить розвиток культурної, політичної, соціальної активності громадян України, економічний розвиток держави в рамках Євросоюзу і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що утвердився в державах-членах ЄС.

Ми повинні прагнути до загальноєвропейського конституційного порядку захисту прав людини, при якому громадяни знаходили б захист своїх прав та свобод у рамках національної правової системи.

Список використаних джерел:

1. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека / Рук. авт. колл. и отв. ред. д.ю.н., проф. Л.М. Этнина. – 2 –е изд., пересмотр. И доп. – М.: Норма, 2007. – 301 с.
2. Рабінович П. Здійснення прав людини: проблеми обмежування загальнотеоретичні аспекти / П. Рабінович, Панкевич / Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина. Серія І. Дослідження та реферати 2001. Вип 3, С. 13-14.
3. Битяк Ю.П., Яковюк І.В. Права і свободи людини в умовах глобалізації // Філософія права і загальна теорія права. – 2013, – №2. – С.80–93.
4. Абакумова Д.В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародно – правова природа та повноваження : монографія. – Х. : Право, 2016. –256 с.
5. Пазенок А.С. Права та свободи людини і громадянина: навч. посіб. / А.С. Пазенок. – К.: Академвидав, 2010. – 176 с.

Гриневич А.В.,

студентка групи ПБП-16-5

ННІ права, Університету ДФСУ

РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ, ЯК ВИД МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗЛОЧИНУ, ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

Забезпечення прав і свобод людини давно стало справою всього міжнародного співтовариства. Держава, що перебуває на шляху до демократії, а тим паче та, яка вважає себе демократичною, має гарантувати права і свободи та сприяти їхній реалізації. Сьогодні увага міжнародних спільнот, все частіше зосереджує увагу на захист різних меншин та маргінальних груп, які без певного державного захисту та уваги відчувають утиски та певні обмеження у здійсненні своїх прав порівняно з іншими соціальними групами, що належать до так званої панівної верхівки суспільства. Тому дедалі більшої ваги і в міжнародному праві, і в національних правових системах набуває заборона дискримінації, яка окреслює не лише дії, що розглядаються в суспільстві як недопустимі у ставленні до певних суб'єктів (поводженні з ними), але й передбачає конкретні обов'язки держави, спрямовані на забезпечення юридичної рівності. Дискримінація за расовою ознакою, належить до одних з найпоширеніших видів міжнародно-правових злочинів, несправедливого ставлення до людей, що належать до певних груп. Незважаючи на значні, переваги розвитку людства, злочини на фоні расової ненависті не зменшуються у своїй кількості. Незважаючи на значні напрацювання світового співтовариства у сфері протидії цьому явищу проблема расової дискримінації досі залишається актуальною. В Україні за останнє десятиріччя значно збільшилась кількість злочинів скоєних на ґрунті расової ненависті та нетерпимості

Заборона дискримінації у наші дні це категорія що належить до сучасної концепції прав людини тому дискримінація за расовою ознакою ставала предметом дослідження багатьох науковців у сфері захисту прав людини загалом С. С. Алексєєва Ф.С. Ананідзе С.Б.Бабаєва А. М. Вавилова М.І. Ейтїна В. С. Карташкіна В.Н.Карташова. [1]

В Україні певні гарантії дотримання принципу рівності та заборони дискримінації втілено, зокрема, у приписах Конституції України, Законів «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». Проте динамізм суспільних відносин зумовлює необхідність подальшого розвитку і нормативно-правової бази у сфері протидії дискримінації, і вироблення належного наукового підґрунтя розуміння самого явища дискримінації та її заборони. Означене явище еволюціонує, виникають його нові форми та прояви, наприклад, дискримінація більшості меншістю. Тому перед вітчизняною загальнотеоретичною юридичною наукою постає і завдання з виявлення особливостей реалізації заборони дискримінації, а також засобів протидії їй.

Серед універсальних міжнародних договорів укладених в рамках ООН є такі що спрямовані на визнання окремих крайніх форм проявів дискримінації за расовою ознакою міжнародними злочинами До них зокрема можна віднести Конвенцію про попередження злочину геноциду і покарання за нього від 9.12.1948 р. Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 1996 р. Так геноцидом визнавались злочинними дії яких здійснювались із наміром знищити цілком чи частково яку небудь національну етнічну расову чи релігійну групу та покладался обов'язок на держави-учасниці приймати міри попередження та карати осіб винних у цьому злочині. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 1996 містить дефініцію расової дискримінації, що включає у себе будь-яке «розрізнення винятком обмеження чи перевага заснована на ознаках раси кольору шкіри родового, національного чи етнічного походження має метою або наслідком знищення або применшення визнання використання або здійснення прав людини і основних свобод. Тобто визначення расової дискримінації має розширене трактування оскільки окрім власне раси та кольору шкіри додалися й інші ознаки. Держави-учасниці конвенції засудили расову дискримінацію апартеїд та расову сегрегацію та оголосили злочином всяке поширення ідей заснованих на расовій перевазі або ненависті та всяке підбурювання до расової дискримінації. [2]

Окрім міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вітчизняна правова система містить низку загальних і спеціальних актів, які стосуються заборони дискримінації в Україні. Закони України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Зазначені закони в поєднанні з Конституцією становлять основу антидискримінаційного законодавства України. [3]

Поняття дискримінації пройшло тривалий шлях становлення та розвитку. У широкому розумінні – це негативне ставлення до певної особи або групи осіб через ті чи інші властиві їм характеристики. У вузькому розумінні – це ставлення до певного суб'єкта (фізичної, юридичної особи або групи осіб), що виражається в конкретних діях, які засновані на не обґрунтованому різному ставленні за певними ознаками до суб'єктів, які перебувають в однаковій ситуації, чи в необґрунтованому однаковому ставленні за певними ознаками до суб'єктів, які перебувають у різній ситуації. причини юридичної нерівності умовно розділити на об'єктивні та суб'єктивні. Об'єктивні причини – це чинники впливу на формування юридичної нерівності, в основі яких не лежать особисті мотиви і які не залежать від волі конкретної особи (недосконалість позитивного права та

практики його застосування; відсутність чітких механізмів реалізації юридичних норм; звичаї і традиції; рівень розвитку суспільства та забезпечення прав людини в ньому тощо). Суб'єктивні причини – це чинники впливу на формування юридичної нерівності, що зумовлені внутрішніми переконаннями певної особи чи групи осіб і залежать від їх волі (прагнення до самовдосконалення; належність до певної соціальної групи за конкретною ознакою, як-от: раса, національність, ідеологічні погляди, стать, сімейний стан, сексуальна орієнтація; рівень правової культури та загальної освіченості суб'єкта). Аналогічно можна класифікувати і причини дискримінації. Також можна умовно розмежовувати їх на історичні, соціальні, правові й ідеологічні. Історичні є чинниками, що зумовлені, насамперед, традиціями певного суспільства. Соціальні ґрунтуються на розшаруванні будь-якого суспільства на певні соціальні групи. Правові зумовлені недоліками юридичної практики, зокрема відсутністю належних юридичних механізмів реалізації чи застосування норм права. Ідеологічні причини дискримінації зумовлені системою цінностей і переконань, які сприймаються в певному суспільстві. [2]

Отже, вислів «расова дискримінація» означає будь-яке розрізнення винятком, обмеження чи перевагу, основані на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, метою або наслідком яких є знищення або применшення визнання, використання чи здійснення на рівних засадах прав людини та основних свобод політичної, економічної, соціальної, культурної чи будь-яких інших галузей суспільного життя.

Для запобігання расовій дискримінації у 1994 році було проведено. Міжнародну конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

Держави-учасниці осуджують расову дискримінацію зобов'язуються невідкладно всіма можливими способами проводити політику ліквідації всіх форм расової дискримінації і сприяти взаєморозумінню між усіма расами, і з цією метою:

а) кожна Держава-учасниця зобов'язується не чинити щодо осіб, груп або установ будь-яких актів чи дій, пов'язаних з дискримінацією і гарантувати, що всі державні органи і державні установ, як національні так і місцеві, діятимуть відповідно до цього зобов'язання;

б) кожна Держава-учасниця зобов'язується не заохочувати, не захищати і не підтримувати расову дискримінацію; [4]

Дискримінація за расовою ознакою за останні сторіччя пройшла значну трансформацію як у теоретичній так й у практичній площині. Процеси глобалізації призводять до появи нових видів та форм дискримінаційних проявів та породжують нові засоби їх практичного втілення Міжнародне співробітництво у досліджуваній галузі по-перше відіграє роль універсального координатора у сфері протидії та боротьби з проявами расової дискримінації. По-друге дозволяє вчасно реагувати на появу нових проявів дискримінаційної практики та політики відтак дозволяє попередньо оцінити динаміку та тенденції розвитку неправомірної практики розділення людей за різними ознаками.

Список використаних джерел:

1. Галан В. О. Дискримінація за расовою ознакою від апології рабства до міжнародно-правового злочину / В. О. Галан. // Юридичний вісник. – 2014. – №3. – С. 3–5

2. Равлінко З. П. Заборона дискримінації загальнотеоретичне: дис. канд. юр. наук : к.ю.н / Равлінко Зоряна Петрівна – Львів, 2016. – 201 с

3. Ларкін М. О. Злочини на ґрунті расової, національної чи релігійної ворожнечі: профілактичний аспект / М. О. Ларкін // Вісник Запорізьк. нац. ун-ту : збірник наукових статей. Юридичні науки.- 2010. № 1. –С. 198-203

4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 р: станом на 4 лютого 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_105.

Дементьєва А. О.,
студентка групи ПБП-16-5
ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Створення міжнародних механізмів гарантій основних прав і свобод людини є одним із найбільших досягнень світового співтовариства у ХХ сторіччі. Ці гарантії знайшли своє вираження та закріплення через загальносвітове визнання міжнародних договорів з прав людини, а також спеціальних органів, уповноважених здійснювати контроль дотримання основних прав і свобод людини. Одним із найбільш ефективних серед таких органів є Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) [1, с.27].

Сучасний розвиток українського суспільства в сфері захисту прав людини з прийняттям Основного Закону держави отримав новий імпульс. Адже після 1996 року, з упровадженням в національну правову систему норм найвищої юридичної сили, перед кожною особою було відкрито нові можливості щодо реалізації конституційного права на звернення за захистом власних прав і свобод, порушених посадовими чи службовими особами державних органів, органів місцевого самоврядування. Забезпечення прав і свобод людини, згідно зі ст.3 Конституції України, стало для держави головним обов'язком.

Різні аспекти діяльності ЄСПЛ аналізували багато вчених, зокрема М.В. Буроменський, В.Г. Буткевич, В.Н. Денисов, О.М. Ерделевський, В.І Євінтов, В.К. Забігайло, Л.Г. Заблоцька, Є.Б. Кубком, Л.М. Липачова, В.Є. Мармазов, А.С. Мацко, В.В. Міцик, В.І. Муравйов, І.С. Піляєв, П.М. Рабінович, Д.М. Супрун, С. Шевчуком, С.Є. Федик та ін. Зазначені науковці зробили суттєвий внесок у дослідження вказаної проблематики. В той же час, питанню сутності права на справедливий суд у практиці ЄСПЛ у науковій літературі приділено недостатньо уваги [1, с.43].

Розвиток суспільства вимагає від держави запровадження принципово нових, більш дієвих гарантій забезпечення прав і свобод кожної людини незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак. Такий підхід, що ґрунтується на реальному підвищенні ефективності діяльності нашої держави в галузі захисту прав людини та схвалення цієї діяльності українським суспільством, без сумніву, дав можливість у випадку порушення прав і свобод людини та громадянина запровадити принципово нову форму захисту - право на звернення людини, згідно зі ст.55 Конституції України, до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Самі випадки порушення прав людини є не лише особистою трагедією індивіда, а ще й загрозою для нормального функціонування самого суспільства, оскільки порушується встановлений правопорядок, не належним чином реалізується політика держави щодо визнання пріоритету найвищої цінності людини в нашому суспільстві.

В Україні, згідно з Конституцією, цінність людини, її права і свободи є головним пріоритетом в діяльності держави. Визначаючи нову політику щодо захисту прав особи, слід підкреслити, що у більшості випадків норми міжнародного права, які закріплюють права людини, стали частиною національного законодавства України (ч.1 ст.9 Конституції України). Серед цих норм особлива увага звертається на способи захисту порушених прав як у судовому, так і в несудовому порядку. До того ж національне законодавство України розширило конституційно-правові форми звернення людини та громадянина за захистом власних прав і свобод (ст.55 Конституції України), внаслідок чого особа дістала реальну можливість захистити свої права і свободи не лише на національному, а й на міжнародному рівні. За даними Міністерства юстиції України станом на 10 липня 2001 року кількість звернень до Європейського Суду з прав людини про порушення Українською державою своїх конвенційних зобов'язань становила 1725, з них 786 було зареєстровано, 36 направлено до Уряду для підготовки зауважень, 6 визнано прийнятними до розгляду, 1061 – неприйнятними [5, с.220].

Правовою основою функціонування та діяльності ЄСПЛ є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. В Україні Конвенція була ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Першого протоколу та протоколів 2, 4, 7, 11 до Конвенції» від 17.07.1997 р.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод містить у собі декілька вимірів правопорядку. Перший захищає права, що не можуть бути обмежені навіть під час війни або іншого надзвичайного стану: право на життя (ст.2), право на особисту недоторканість – заборона катувань, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження чи покарання (ст.3), заборона рабства (п.1 ст.4), право на незворотність закону про кримінальну відповідальність (ст.7). Перелік цих прав прямо закріплений у ст.15 Конвенції. Другий вимір правопорядку включає в себе норми, які можна віднести до вторинних. Особливість значення цим нормам надається Судом при автономному їх тлумаченні. До третього виміру правопорядку вчений відносить норми, які в розумінні Європейського суду забезпечують ефективний розвиток демократичного суспільства – принцип публічності та змагальності судового розгляду справ, право на вільні вибори, право на свободу слова тощо. Безперечно, вони також тісно пов'язані з первинними нормами. Згадані три виміри правопорядку, а також система інших гарантій, передбачених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, утворюють у своїй єдності її правову систему [3, с.560].

23.02.2006 р. був прийнятий Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», стаття 2 якого закріплює, що рішення Європейського суду з прав людини є обов'язковими для виконання Україною.

Однак, законодавець не обмежився закріпленням виключно норми про обов'язковість рішень Європейського суду з прав людини. У ст.16 вказаного Закону прямо закріплюється, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини як джерело права. При цьому, практика Суду розуміється в широкому значенні, тобто як усі рішення Європейського суду з прав людини та практика Європейської комісії з прав людини відносно всіх країн-учасниць Конвенції [4, с.250].

Вітчизняні суди, у тому числі адміністративні, зобов'язані у своїй судовій практиці використовувати не тільки положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, але й рішення та практику Європейського суду з прав людини. Більше того, названим джерелам права повинна надаватися перевага перед нормами чинного українського законодавства.

Право на судовий захист входить до переліку тих прав, що захищаються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Виходячи з цього, слід проаналізувати, які елементи цього права з позиції практики Європейського суду з прав людини є обов'язковими та яке тлумачення цим елементам надає Суд.

Стаття 6 Конвенції закріплює право на справедливий суд. У ч.1 цієї статті встановлено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

Виходячи з конструкції ч.1 ст.6 Конвенції, можна зробити висновок, що у ній закріплено такі елементи права на судовий захист:

- 1) право на розгляд справи;
- 2) справедливість судового розгляду;
- 3) публічність розгляду справи та проголошення рішення;
- 4) розумний строк розгляду справи;
- 5) розгляд справи судом, встановленим законом;
- 6) незалежність і безсторонність суду;

Право на розгляд справи означає право особи звернутися до суду та право на те, що його справа буде розглянута та вирішена судом. При цьому, особі має бути забезпечена можливість реалізувати вказані права без будь-яких перепон чи ускладнень. Здатність особи безперешкодно отримати судовий захист є змістом поняття доступу до правосуддя.

Перешкоди у доступі до правосуддя можуть виникати як через особливості внутрішнього процесуального законодавства, так і через передбачені матеріальним правом обмеження. Для ЄСПЛ природа перешкод у реалізації права на доступ до суду не має принципового значення.

Якщо порушується право особи, що підпадає під захист Конвенції, ЄСПЛ визнає порушенням права на доступ до правосуддя обов'язок особи до моменту звернення до суду з позовом вичерпати передбачені законодавством способи досудового врегулювання спору або внутрішньосудову систему подання скарг [1, с.104].

Отже, застосування практики Європейського суду сприяє утвердженню національного судочинства як такої системи право суддя, що відповідає міжнародним стандартам щодо захисту прав і свобод людини, зміцнює довіру громадян до судів. У зв'язку з цим не можна не зазначити про особливу нагальність забезпечення вітчизняних суддів систематизованими збірниками офіційно перекладених рішень Європейського суду (у справах як проти України, так і проти інших держав-учасниць Конвенції). Тільки забезпечивши якісне правозастосування на національному рівні, можна скоротити велику кількість заяв, що надходять до Страсбурга від громадян України, підняти на міжнародній арені імідж України як правової держави. Також важливо, щоб рівень професію налізму і неупередженості правосуддя в нашій державі задовольняв потреби громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Супрун Д. М. Організаційно-правові засади та юрисдикційні основи діяльності Європейського суду з прав людини: дис. кандидата юрид. наук : 12.00.11 / Супрун Д. М. – К., 2002. – 220 с.
2. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. – Вид. 2-е, випр., доп. – К. Реферат, 2007. – 848 с.
3. М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування.- К.: "АртЕк", 1997.- 624 с.
4. Опришко В.Ф., Омельченко А.С. Право Європейського союзу.- К.: "Абрис", 2002.-267с.
5. Липачова Л.М. Імплементация норм міжнародного права з міжнародного судового захисту прав і свобод людини у національне законодавство України // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук. статей. - Донецьк, 1999. - №1.- С.220-228.

Демченко О.В.,

студент групи ПБК-16-8

ННІ права, Університету ДФС України

ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЗАКОННОСТІ

Останні події в Україні ставлять під загрозу сучасну систему міжнародного права. Неспровокована збройна агресія Росії проти України, незаконна окупація та анексія Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, організація й підтримка збройного сепаратизму і тероризму на території України – всі ці дії являють собою спрямовані проти України акти агресії, що кваліфікуються міжнародним правом як тяжкий злочин проти миру та безпеки і порушують його загально визнані принципи й норми. Відтак, важливе місце у механізмі протидії агресорові посідають економічні засоби впливу на протиправні дії Російської Федерації, що мають реалізовуватися узгоджено з іншими заходами військового, політичного, дипломатичного характеру, не лише на національно-правовому, а й на міжнародно-правовому рівнях .

Проблема застосування економічних санкцій як однієї із форм реалізації міжнародного примусу є однією з гострих та дискусійних не лише у доктрині міжнародного права, а й у практиці міждержавних відносин та діяльності міжнародних організацій. На жаль, доводиться констатувати, що у вітчизняній юридичній літературі, так само як і в літературі державколішніх радянських республік, питання застосування економічних санкцій у міжнародному праві не отримали достатньої уваги. Лише окремі аспекти проблеми нормативно - правового регулювання застосування економічних санкцій у контексті дослідження відповідальності держави за міжнародно-протиправні діяння розглядали у своїх працях вітчизняні і зарубіжні фахівці з міжнародного права: В. А. Василенко, Д. Б. Левін, Ю. М. Колосов, П. М. Курис, Г. І. Курдюков, В. І. Менжинський, Л. Х. Мингазов, С. В. Черниченко, П. В. Чіков. Водночас важливі напрями зазначеної проблеми ще не стали об'єктом спеціального вивчення в сучасній українській науці міжнародного права і лише частково розкриті питання про юридичну природу економічних санкцій, їх співвідношення з іншими міжнародноправовими санкціями та заходами міжнародно-правової відповідальності, а також зміст, умови та порядок застосування економічної сили.

У теорії міжнародного права економічні санкції розглядаються як захід примусу. Так, прийняття у 1945 р. Статуту Організації Об'єднаних Націй заклало підвалини нового міжнародного правопорядку та суттєво змінило погляди на примус як інститут міжнародного публічного права. Відтоді загально визнаним є підхід, згідно з яким будь-які види міжнародного примусу, в т. ч. й економічні санкції, можуть застосовуватися лише

на підставах і в порядку, передбачених принципами та нормами міжнародного права. При цьому треба відзначити, що міжнародно-правові норми та принципи, які стосуються сфери застосування економічних санкцій, мають, як вже зазначалося раніше, переважно некодифікований звичайний характер. У цьому аспекті можна погодитися з І. І. Лукашуком, який відзначав, що «примус як елемент методу функціонування міжнародного права уявляє собою не насильство, а один із засобів реалізації права. Його необхідною ознакою – правомірність. Примус має бути правомірним як за основою, так і за методами і обсягом. Правомірність визначається насамперед основними цілями і принципами міжнародного права». Тож перш за все слід звернутися до доктрини міжнародного права, в якій існують певні погляди щодо правового характеру санкцій, але, зіставляючи їх з практикою та враховуючи брак нормативного врегулювання даного питання, варто зазначити, що існують певні суперечності. Так, зокрема, Дж. Кроуфорд, розкриваючи юридичну природу міжнародно-правових санкцій, наводить такі принципи їх застосування: 1) санкції мають застосовуватися лише щодо держави, яка вчинила міжнародно-протиправне діяння, в результаті якого потерпілому суб'єкту міжнародного права (державі чи міжнародній організації) заподіяно шкоду; 2) можуть застосовуватися лише потерпілою державою чи міжнародною міжурядовою організацією; 3) протиправний характер діяння, що є підставою для застосування у відповідь на нього санкцій, має визначатися виключно на основі норм міжнародного права, а не національного права держави, що має намір застосувати санкції. При цьому застосування санкцій не повинно створювати умов для порушення основних принципів міжнародного права чи порушення прав і свобод людини; 4) єдиною метою застосування санкцій є відновлення правомірних прав та інтересів потерпілого суб'єкта, в т. ч. і відшкодування матеріальної шкоди. Застосування санкцій з будь-якою іншою метою не допускається і само по собі є міжнародним правопорушенням; 5) режим санкцій має забезпечувати повернення до попереднього стану, що існував до вчинення міжнародного правопорушення, і не повинен заподіювати державі-правопорушниці, щодо якої і застосовуються санкції, незворотної шкоди; 6) санкції мають тимчасовий характер і можуть застосовуватися лише до моменту початку інших, передбачених міжнародним правом, процедур мирного вирішення спору. Щоправда, наслідки санкцій можуть проявлятися і після остаточного вирішення спору [3]. Виходячи з визначених ознак, на нашу думку, можна сформулювати таке визначення поняття «економічні санкції»: це примусові заходи міжнародно-правової відповідальності, які полягають в обмеженнях економічного характеру, застосовуваних країною (або групою країн) до іншої країни-порушниці (або групи країн) з метою змусити уряд цієї країни змінити свою політику або відшкодувати заподіяну шкоду, при цьому не порушуючи законні права та інтереси інших суб'єктів міжнародного права. Аналізуючи наведене визначення та перелічені ознаки, можна виділити такі суперечності, які виникають на практиці під час застосування економічних санкцій через брак нормативно-правового врегулювання цього питання. По-перше, така ознака санкцій, як можливість їх застосування виключно потерпілим суб'єктом міжнародного права, є досить спірною, оскільки в такому разі ефективні економічні санкції зможуть ефективно застосовувати лише економічно потужні держави без шкоди для власної економіки. Тому доречно закріпити нормативне положення щодо того, що право на застосування економічних санкцій повинні мати як потерпілі, так і треті держави чи міжнародні організації, причому застосування таких санкцій має ставити за мету відшкодування шкоди, заподіяної інтересам як конкретної держави, так і міжнародного співтовариства в цілому. Подібна точка зору була викладена і в офіційних позиціях різних держав світу [3]. На практиці зараз існує така ситуація, коли дійсно ефективними є санкції економічно потужних країн, які діють в інтересах постраждалих країн, зокрема, такою є ситуація щодо впровадження економічних санкцій США та ФРН проти Російської Федерації в інтересах України, однак по суті нормативного закріплення такі дії не мають. По-друге,

проблеми виникають із поняттям сумірності заподіяної шкоди та економічних санкцій, які застосовуються до порушника; оскільки межі застосування таких санкцій не врегульовані в правовому полі, то неможливо і знати, якими будуть їх наслідки, і передбачити ефект від їх запровадження заздалегідь вельми складно. У практиці існує декілька яскравих прикладів, коли застосування санкцій мало досить тяжкі наслідки не лише для країни-порушниці, але й для третіх осіб. Також важливим у нормативно-правовому регулюванні застосування економічних санкцій є впровадження та закріплення міжнародно-правового механізму реагування на акти неправомірного застосування економічних санкцій, аналогічно із закріпленням відповідальності за несанкціоноване застосування збройної сили. Запорука підтримання міжнародного миру полягає у скоординованості дій міжнародного співтовариства, спрямованих на підтримання міжнародної законності, оскільки наявність такого «територіального прецеденту» – загроза існуючій системі колективної безпеки, принципам і нормам міжнародних договорів, порушення прав людини і суверенної цілісності окремо взятої країни, що може бути використано проти Російської Федерації [2]. Вважаємо, що саме поєднання широкого спектра економічних і торговельних міжнародних санкцій – один із важливих заходів впливу на протиправні дії Російської Федерації. Саме колективні дії держав – найбільш дієвий механізм у підтриманні міжнародного миру і безпеки, який реалізується через прийняття ефективних колективних заходів запобігання і усунення загроз миру та подолання повторення актів агресії. Багато в чому ефективність санкцій залежатиме від належної координації діяльності суб'єктів, яких до неї залучено. Контроль за додержанням санкційних режимів та координація дій держав-членів ООН покладається не лише на Раду Безпеки ООН та відповідні комітети з санкцій, хоча їх діяльності на цьому напрямі є домінуючою, а й на відповідні державні органи і служби держав-членів, та на міжнародні спеціалізовані міжурядові організації на кшталт МАГАТЕ, ІКАО, ІМО, Інтерпола [5]. Втім, чільну роль в організації контролю та координації зусиль всіх причетних до забезпечення дії санкцій суб'єктів відіграють комітети з санкцій, завдання яких щодо координації зусиль, спрямованих на досягнення санкційної мети передбачають: організацію обміну інформацією про діяльність з виконання резолюцій, створення національних координаційних механізмів для забезпечення ефективності режиму санкцій, аналіз докладів про роботу з виконання резолюцій, вирішення питань з надання технічної та методичної допомоги країнам-членам у виконанні поставлених завдань, створення груп незалежних експертів для нагляду за додержанням вимог резолюцій, надання рекомендацій з організації діяльності щодо виконання санкцій тощо.

Отже, роль застосування заходів економічного примусу – економічних санкцій – у сучасному світі є досить високою, оскільки вони розглядаються як потужний засіб впливу на порушника. Водночас проведений аналіз свідчить, що такий вид санкцій не завжди діє ефективно і основними перешкодами для цього є такі проблеми: відсутність комплексу міжнародно-правових норм, які чітко визначають процедуру і порядок застосування відповідних примусових заходів; неточність досягнення цілей цих заходів; недостатня ефективність застосування; шкода, завдана третім суб'єктам міжнародного права внаслідок переривання зв'язків із державою, проти якої було застосовано економічні санкції; пріоритетне й безапелляційне право могутніх, економічно розвинених держав застосовувати ці заходи. Тому для ефективності економічних важелів впливу для вирішення «неекономічних» за своєю природою завдань потрібне чітке врегулювання цього питання на міжнародно-правовому рівні, починаючи із закріплення поняття «економічні санкції» і закінчуючи впровадженням чіткого механізму їх застосування.

Список використаних джерел:

1. Науковий вісник Ужгородського національного університету. ОСОБЛИВОСТІ ВВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ УКРАЇНИ ЩОДО РОСІЇ, Випуск 11 • 2017.

2. О. О. ХАРЧУК, К. О. ОЗЕРОВА . ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЗАКОННОСТІ : Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство , 2014 .

3. Руслана Біланчук, НЕОБХІДНІСТЬ ВСТАНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ, Міжнародне право 11/2017.

4. СТЕПАНЕНКО К. В., МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ УКРАЇНОЮ РЕПРЕСАЛІЙ, АЛЬМАНАХ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА • Випуск 13 .

5. Ю. В. МАЛИШЕВА, УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЦІЛЕСПРЯМОВАНИХ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН , Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство 2014

6. Ю. В. МАЛИШЕВА, ЦІЛЕСПРЯМОВАНІ САНКЦІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ РАДОЮ БЕЗПЕКИ ООН, НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ім. В. М. КОРЕЦЬКОГО – Київ, 2016.

Дейнеко О.В.,

студентка групи ПБ-16-3

ННІ права, Університету ДФС України,

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В УКРАЇНІ

У ст.3 Конституції України проголошується: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1].

В Україні не існує гендерної нерівності, адже відповідно до Конституції, всі у своїх правах рівні. Але чи насправді це так? Чому права жінки в суспільстві утискаються? Взагалі, повною мірою права жінки не реалізуються в жодній державі світу. Але Україна як демократична держава, що розвивається, повинна ефективно забезпечувати права незалежно від статті, і ці права повинні максимально використані кожним із нас.

На території пострадянського простору проблемами методології дослідження гендерних питань займалися Ю. Галустьян, Н. Грицак, Л. Кобелянська, Т. Мельник, Ю. Роцін, Л. Смоляр та багато інших. Особливе місце посідають праці канадської дослідниці Р. Кук, яка виділяє міжнародне право жінок в окрему галузь, обґрунтовуючи це тим, що права жінок не укладаються в традиційне розуміння прав людини і тому не можуть бути забезпечені в рамках існуючої доктрини міжнародного захисту прав людини. Також серед філософів ХХ століття, які провели глибоке осмислення проблем прав жінок потрібно відзначити Симуону де Бовуар. У своїй книзі «Друга стать» (1949 р.) вона піддала критиці панівну патріархальну культуру, що змушує жінку в ній займати підпорядковане місце.

Рівність людей – це однаковість їх соціальних можливостей не лише у користуванні своїми правами, а і у виконанні суспільних обов'язків. Розуміючи закономірну неоднаковість особистісних рис, здібностей і можливостей кожного індивіда та своєрідність його способу життя, соціальна нерівність, як результат такої несхожості, може бути певним чином пом'якшеною спеціальними державними заходами.

Можна виокремити чотири параметри рівності чоловіків та жінок:

1. Права та свободи людини повинні бути визнаним стандартом у політичній, економічній, соціальній та культурній сферах. Дані стандарти сформульовано у Конституції України, у міжнародних документах та підлягають обов'язковому виконанню. Вони повинні безумовно виконуватися державами, що ратифікували міжнародно-правові договори і визнавати права людини як фундаментальний принцип державної політики та правотворчості.

2. Права людини як права жінки. В основі порушення принципу рівності, який передбачений Конституцією України, виступає таке явище як дискримінація, що руйнує основи справедливості, демократії та призводять до порушення жіночих прав.

3. Права, обов'язки та відповідальність є основними складовими елементами правого становища особи у соціумі. А отже, саме вони визначають стандарт рівності у Конституції України та законодавчих актах.

4. Рівні права та свободи є найважливішим елементом гендерної рівності. Вони віддзеркалюють ступінь реалізації та гарантії рівності, які містяться у Конституції та законах України. У цьому контексті, особливо актуального значення набуває ліквідація дискримінації в Україні [2, с. 72].

В Україні нині існує складна й суперечлива ситуація щодо захисту прав жінок. Передусім слід зазначити, що в Україні досить добре розроблено систему нормативно-правових актів, які регулюють права жінок відповідно до норм міжнародного права. Україна, як член ООН з 1945 р., приєдналась до таких важливих міжнародних документів з прав людини та прав жінок, як Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародні пакти з прав людини (1966), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок (1979), які заборонили дискримінацію за ознакою статі, а також до Конвенції ООН з прав жінок (1952), Конвенції про громадянство одружених жінок (1957), Конвенції та рекомендації про згоду на шлюб і вступ до шлюбу, реєстрацію шлюбів (1962) [3].

Проте в реальному житті все ж таки існує гендерна нерівність чоловіка та жінки в Україні, незважаючи на досить великий перелік законодавчих актів, які відповідають міжнародним стандартам.

Серед найбільших проблем слід визначити такі:

- дискримінація на ринку праці серед безробітних жінки становлять 70 — 80 %, з них кожна четверта має дітей до 16 років.

- Рівень середньої заробітної плати жінок на третину нижчий, ніж у чоловіків, хоча жінок з вищою освітою більше, ніж чоловіків.

- Професійна дискримінація за статевою ознакою, хоча Конституція України та Кодекс законів про працю забороняють таку дискримінацію.

- Насилля проти жінок.

- Високий рівень злочинів проти особи, жертвами яких є жінки.

- Торгівля жінками — цей злочин як окрема норма було включено до Кримінального кодексу тільки в 1998 р.

- Насилля в сім'ї. Цю проблему найважче досліджувати, оскільки офіційна статистика правоохоронних органів не повідомляє, який саме відсоток злочинів проти особи скоєно в сім'ї. Окрім того, статистика, складена на основі судових справ чи навіть звернень до правоохоронних органів, не може відобразити дійсну динаміку та характеристику сімейного насилля [4].

Отже, на сьогодні існує велика кількість проблем пов'язана із гендерною нерівністю чоловіка та жінки в суспільстві. Стан прав жінок не відповідає демократичним стандартам розвитку України, тому, необхідно належним чином забезпечувати прав жінок як державними органами, так і суспільством загалом.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Статистики мова скупа / Київська міська державна адміністрація. Київський міський Центр роботи з жінками. Київське міське Управління статистики // Інформаційний бюлетень. – К., 2000. – № 4. – 16 с.
3. Мельник Т. Тендерний аналіз українського суспільства— Київ 1999 р.— С. 17. Соціально-економічний стан України за жовтень-грудень 1998 р. Держкомстат. Київ.— С. 45.
4. Мельник Т. Тендерний аналіз українського суспільства...— С. 18.

Дорошенко Ю. І.

студентка групи ПБ-16-2

ННІ права, Університету ДФС України,

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Сьогодні права людини вже не є об'єктом внутрішньої компетенції тільки держави, а стали справою всього міжнародного співтовариства. Взаємодія держав в усі часи була спрямована на подолання різних проблем: соціальних, економічних, політичних, національних. Проте після Другої світової війни, з огляду на страшні події Голокосту, особливу увагу міжнародної спільноти привернули питання захисту прав національних меншин.

Сучасна політична картина світу характеризується високою поліетнічністю держав, а тому питання міжнародних механізмів захисту прав національних меншин є як ніколи актуальним. Розгляд даного питання стало об'єктом дослідження багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Найбільший внесок у дослідження механізмів захисту прав національних меншин зробили такі вчені, як Д. Джонсон, С. Пунжин, В. Кимлічка, К. Вітман, В. Бородінов, М. Товт, О. Биков, М. Антонович, Т. Костова, Н. Яцишин, С. Бугаєв, Т. Леочко та ін.

Першим міжнародним актом стосовно національних меншин стала система договорів з прав національних меншин Ліги Націй, коли у 1919 році Румунія, Польща та Чехословаччина – підписали договори стосовно захисту прав меншин. Гарантувати виконання цих договорів зобов'язувалася Ліга Націй. Проте внаслідок Другої світової війни вся ця система була знищена. В подальшому процес вироблення правових стандартів щодо забезпечення умов існування національних меншин в контексті діяльності міжнародних організацій відбувся у двох основних напрямках: на рівні Організацій Об'єднаних Націй; на рівні НБСЄ/ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі) і Ради Європи та інших регіональних міжнародних організацій.

У 1945 р. на основі добровільного об'єднання суверенних держав утворилася Організація Об'єднаних Націй. При розробці Статуту ООН більшість урядів держав-учасниць висловилися на користь розгляду проблем захисту меншин в контексті загальних прав людини. Незважаючи на відсутність у тексті Статуту ООН згадок про права меншин, питання захисту прав національних меншин стало важливим фактором забезпечення миру і стабільності. Розглядаючи питання діяльності ООН, В. Бородінов акцентує увагу на тому, що в рамках даної організації діє Підкомісія із запобігання дискримінації та захисту меншин у складі Комісії з прав людини [1, с. 96].

Загальна декларація прав людини, яку було прийнято Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р., стала першим найважливішим загальновизнаним документом, де зафіксовано критерії дотримання в усьому світі міжнародних норм стосовно прав людини, а саме в статті 2 даної Декларації закріплювалось те, що кожна людина повинна мати всі права і свободи, незалежно від раси, кольору шкіри, статті, політичних або інших переконань, релігії, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища [1, с. 134].

Вирішальною для Європейського континенту в цьому контексті була серія зустрічей ОБСЄ (до 1 січня 1995 року – НБСЄ), що розпочалася 1975 року в Гельсінкі й стала всесвітньо відомою завдяки ухваленню Заключного акта від 1 серпня 1975 року. Десятий принцип цього документа полягає в тому, що держави-учасниці, на території яких мешкають національні меншини, поважатимуть права осіб, котрі належать до цих меншин, і створюватимуть для них можливості користування правами людини та основними свободами, захищатимуть їхні законні інтереси в цій сфері [2, ст.19].

У грудні 1992 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Резолюцію 47/135 «Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин» на підтвердження того факту, що ООН однією з своїх задач вважає повагу до прав та основних свобод усіх людей, незважаючи на расу, мову або релігію [3]. У даній Декларації міститься низка прав національних меншин, проте їх реалізація покладена на держав-членів ООН, а не на саму організацію. Тобто Декларація не містить норм щодо контролю за виконанням її положень, що створює низку проблем під час її застосування.

Говорячи про діяльність Ради Європи у вказаній сфері, слід згадати про прийняття у червні 1992 року Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин. Цей документ спрямований на захист і розвиток мов меншин або регіональних мов, що перебувають під загрозою, як європейський культурний спадок [4]. Хартія, зокрема, визначає перелік заходів, спрямованих на заохочення використання регіональних мов або мов меншин у різних сферах суспільного життя.

Важливе значення для формування механізму захисту прав національних меншин відіграла прийнята у лютому 1995 року Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин. Вказана конвенція у статті 1 визначила, що захист національних меншин та прав і свобод осіб, які належать до цих меншин, є невід'ємною частиною міжнародного захисту прав людини і є одним з напрямків міжнародного співробітництва. Комітет міністрів Ради Європи здійснює нагляд за виконанням договірними сторонами цієї Рамкової конвенції [5].

Також слід зазначити, що і ОБСЄ і ЄС докладають зусиль для забезпечення прав національних меншин. Якщо ОБСЄ встановлює загальновизнані та обов'язкові стандарти у сфері захисту прав національних меншин, то ЄС в свою чергу, вимагає від держав-членів створення на національному рівні органів, що забезпечують реалізацію цих стандартів.

Отже, у сучасному світі, де абсолютна більшість держав - поліетнічні, виникла гостра потреба формування міжнародного механізму захисту національних меншин від асиміляції, дискримінації та переслідування домінуючою більшістю, а також захисту їхніх прав. Проаналізувавши міжнародно-правове регулювання захисту прав національних меншин, можна дійти висновку, що основним проблемним моментом є декларативність міжнародних стандартів та їх рекомендаційний характер. У цілому, саме на державу-члена відповідної організації покладається завдання реалізувати ці стандарти в межах своєї території і привести своє внутрішнє законодавство до стандартів міжнародних організацій у сфері захисту прав національних меншин.

Ця вимога є необхідною, адже, без участі держав, міжнародні організації не зможуть реалізувати положення про захист прав національних меншин і ці права будуть залишатися тільки на папері.

Список використаних джерел:

1. Бородінов В. Д. Етнополітологія: Навч. посібник. – Донецьк: Каштан, 2008.– 144 с.
2. Заключениеный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе от 1 августа 1975 года // Международное право в документах. – М., 1997. – С. 19.
3. Декларація права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин // ООН; Декларація, Міжнародний документ від 18.12.1992 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_318
4. Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин // Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 05.11.1992 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_014
5. Рамкова конвенція про захист національних меншин // Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 01.02.1995 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_055

Дроздюк Д.В.

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України,

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ

ООН приділяє особливу увагу захисту прав дітей. Одним з її перших правових актів було створення в 1946 році Дитячого фонду ООН як міжнародної надзвичайної організації допомоги дітям у розорених Другою світовою війною країнах Європи. З 1953 року Дитячий фонд ООН став іменуватися ЮНІСЕФ, основним завданням якого є допомога всім нужденним дітям світу. У «Загальній декларації прав людини» (1948 р.) у статтях 25 і 26 говориться про те, що діти повинні бути об'єктом особливого захисту і допомоги. У 1959 році ООН приймає «Декларацію прав дитини», основною тезою якої є: «Людство зобов'язане давати дитині все краще, що воно має». Декларація 1959 р. послужила основою для підготовки «Конвенції про права дитини».

Декларація прав дитини 1959 року мала 10 коротких декларативних статей, програмних положень, які призивали батьків, окремих осіб, державні органи, місцеву владу й уряд визнати викладені в ній права свободи й дотримуватися їх. Це були 10 соціальних й правових принципів, які значно вплинули на політику, справи уряду і людей в усьому світі. Однак, декларація – не зобов'язує, не має певної обов'язкової сили, це лише рекомендація, тому права і свободи дітей потребували більш конкретних формулювань і чіткого закріплення на законодавчому рівні [1].

У 1979-1989 роках розробляється «Конвенція ООН про права дитини». 20 листопада 1989 року Конвенція була прийнята, її підписала 61 країна Світу. Необхідність охорони прав дитини також була передбачена у: «Міжнародному пакті про громадянські та політичні права», «Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, документах спеціалізованих установ ООН».

Права, викладені в Конвенції, умовно можна поділити на три частини:

– забезпечення: право володіти певними речами, отримувати певні послуги та мати доступ до будь-чого (мова йде про ім'я та громадянство, медичний догляд, освіту, відпочинок та ігри, опікування інвалідами, сиротами та біженцями);

– захист: право бути захищеним від дій, що завдають шкоди дитині (наприклад, від розлучення з батьками, залучення до воєнних дій, комерційної, економічної чи сексуальної експлуатації, фізичного чи психічного знування тощо);

– участь: дитина має право бути почутою, коли приймаються рішення, що стосуються її життя [3].

Підростаючи, дитина повинна мати дедалі більше можливостей брати участь у житті суспільства, готуватися до самостійного життя, користуватися правами свободи думки та слова, вибору культури, релігії та мови [4].

У сучасному світі існує розгалужена система міжнародних механізмів щодо захисту прав людей, що являють собою декілька десятків універсальних і регіональних органів із прав дитини з різним обсягом компетенції. Це дозволяє класифікувати ці органи, щоб легше розібратися в особливостях їхньої діяльності [5].

Універсальний захист здійснюється в межах ООН та спеціалізованих установ (спеціалізованою установою ООН, на яку покладался захист прав та основних свобод дитини), є Комісія з прав дитини при ООН. Регіональний міжнародний захист прав дитини - у межах міжамериканської, європейської та африканської систем. Європейська система вважається найбільш досконалою; вона ґрунтується на положеннях Європейської конвенції про права дитини.

Залежно від підстав створення, міжнародні органи та організації, спрямовані на захист прав дитини, поділяються на два види:

- конвенційні органи, утворені на підставі міжнародних договорів. Це, зокрема, Комітет з прав людини (Діє на підставі Пакту про громадянські та політичні права 1966 р.), Європейський суд з прав людини (Діє на підставі Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р.), Комітет з прав дитини (засновано відповідно до Конвенції про права дитини 1989 р.) та інші;

- органи, утворені міжнародними організаціями - специфікою діяльності цих органів є те, що їх рішення мають, як правило, рекомендаційний характер і забезпечуються лише авторитетом самих організацій. До таких органів відносяться Комісія ООН з прав людини, Комісія з положення жінок (засновані Економічною та соціальною радою ООН), Верховний комісар ООН у справах біженців (посада заснована Генеральною Асамблеєю ООН), Міжнародне бюро праці (засноване Міжнародною організацією праці).

З наукової точки зору однією з причин неефективності міжнародних механізмів захисту прав дітей є моральна застарілість поняття «права людини» та «права дітей». Такої ж точки зору дотримується і С. Дацюк, який, досліджуючи права людини, виокремлює наступні положення щодо необхідності перегляду самої суті даного поняття діяльності [5].

По-перше, аналізуючи Загальну декларацію прав людини, необхідно визнати, що права людини, які нею визначені, є сумнівними з точки зору природного права людини на будь-яку активність щодо здійснення та відстоювання будь-яких особистих свобод.

По-друге, права людини відповідно до даної Декларації є позитивними правами держави, а не самої людини.

По-третє, не зрозуміла роль суспільства щодо захисту прав людини.

По-четверте, в процесі світового розвитку з'являються нові суб'єкти, такі як транснаціональні корпорації, світові банки, що в глобальному ракурсі порушують права людей, здійснюючи глобальне пригноблення та глобальну тиранію. При цьому у вищезгаданій Загальній декларації прав людини вони навіть не згадуються, а значить, не визначені загрози від їхньої діяльності для людини [2].

Варто відзначити, що механізм забезпечення прав і свобод дитини покликаний охороняти всі види діяльності щодо забезпечення та використання прав дитини, що охоплюють юридичні закріплення всіх видів гарантій прав, свобод та інтересів дітей, систему охорони здоров'я та освіти, захисту державою та іншими суб'єктами у сфері забезпечення прав і свобод дитини, забезпечення правозахисної діяльності, боротьби з порушеннями, визнання суспільством, свідомого ставлення, поваги до прав дитини, наявність державного контролю за виконанням прав дітей. Проте встановлення механізму забезпечення прав дитини недостатньо для його реалізації.

Необхідно, щоб правовий механізм ефективно функціонував у суспільстві, адже виховання дитини має відбуватися в умовах реального правового захисту. Це сприятиме формуванню в дитини впевненості у реальності та значущості її правового статусу, відповідних прав і свобод, що закладе основи її правової соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Буроменського М. В. Міжнародне право: Навч. посібник / М. В. Буроменського. – К.: Юрін-ком Інтер, 2006. – 336 с
2. Дацюк С. Проблемы и перспективы прав человека / С. Дацюк . – 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyya.org/analytics/society/problemuyi-i-perspektivuyi-pravcheloveka.html>.
3. Конвенція про прав дитини від 20.11.1989р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: р. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
4. Мацко А. С. Міжнародне право: Навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. / А. С. Мацько. – К.: МАУП, 2003. – 216 с.
5. Трестер Ю.О. / Міжнародні механізми захисту прав дітей. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток, №9. – 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dy.nayka.com.ua/op=632.)

Дунай В.О.,

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДУ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ООН ДО АКТИВІЗАЦІЇ БОРОТЬБИ З ЖІНОЧИМ ОБРІЗАННЯМ

Незважаючи на зміцнення та постійний розвиток механізму захисту прав людини, у світі все ще зберігаються практики, які суперечать усталеним стандартам та потребують нагального реагування. Підтвердженням цьому є поширення жіночого обрізання, яке практикується в Азії та Африці, а також в деяких регіонах Латинської Америки. Подібна традиція становить собою цілеспрямоване видалення частини зовнішніх статевих органів жінки з метою здійснення обряду, в основі якого лежить ідеологія ісламської течії та релігійні вірування [1, с. 49].

Вік, у якому проводиться обрізання, варіюється від декількох днів, як у деяких регіонах Ефіопії, до семи років у Єгипті та підліткового віку в Західній Африці. Операція робиться в антисанітарних умовах, без участі лікаря й застосування анестезії, тому під час і після втручання в жіночий організм можуть початися негайні та відстрочені ускладнення. Крім жорстокого болю, існує загроза кровотечі, інфекції, рубцювання та

гематом, ускладнень психологічного характеру та при майбутніх пологах. У багатьох випадках ритуал призводить до летального результату.

Попри релігійну спрямованість традиції, обґрунтування жіночого обрізання коріняться в уявленнях про роль і статус жінок у суспільстві: збереження незайманості та захист дівчат від їх власної сексуальності. Обрізання також виправдовується як засіб захисту сімейного родоводу. Ще однією з причин збереження практики цієї процедури є те, що воно встановлює ідентичність і належність, які розглядаються як частина обряду ініціації [2, с. 366].

В Європі першими оголосили війну цьому дикому звичаю Швеція та Сполучене Королівство в 1985 році. У США жіноче обрізання було офіційно заборонено в 1996 році, але багато мусульманських громад продовжують калічити своїх дочок, нехтуючи цією заборонаю і вважаючи її дискримінацією.

Уперше в міжнародно-правовій практиці існуюча проблема була широко актуалізована на Всесвітній конференції з прав людини 25 червня 1993 року в м. Відень, де відповідне оперативне втручання назвали насильством по відношенню до жінок, а питання рівного становища та прав останніх, а також ліквідації насильства щодо жінок у суспільному та приватному житті були оголошені пріоритетним напрямком роботи всіх механізмів і структур ООН.

Відтоді Генеральна Асамблея ООН (далі – ГА ООН) прийняла низку резолюцій з метою активізації боротьби з жіночим обрізанням. Перша з них – резолюція 53/117 від 9 грудня 1998 року «Традиції і звичаї, що зачіпають здоров'я жінок і дівчаток» – стала закликом до держав розробити і здійснювати національне законодавство та політику, які забороняють традиції або звичаї, що зачіпають здоров'я жінок і дівчаток, в тому числі операції, що калічать жіночі статеві органи, і притягати до відповідальності винних у цьому осіб; активізувати зусилля по підвищенню рівня інформованості про шкідливі наслідки процедури з метою повного викорінення цієї традиції [3, с. 3].

Наступним кроком стало прийняття ГА ООН резолюції 56/128 від 19 грудня 2001 року «Традиції або звичаї, що зачіпають здоров'я жінок і дівчаток», в якій, розкриваючи проблему щодо дискримінації прав дівчат і жінок на основі релігії й переконань, світове співтовариство звертається до всіх держав із закликом ратифікувати, якщо вони ще не зробили цього, відповідні договори з прав людини, зокрема, Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок і Конвенцію про права дитини, або приєднатися до них; створити, якщо вони ще не зробили цього, конкретний національний механізм для здійснення й моніторингу відповідного законодавства, правоохоронних заходів і національної політики; вживати всіх необхідних заходів для розширення прав і можливостей жінок [4, с. 4].

Вже 20 грудня 2012 року ГА ООН була прийнята спеціальна резолюція 67/146 «Активізація глобальних зусиль з метою викорінення практики операцій, які калічать жіночі статеві органи», в якій процедура названа порушенням прав жінок. Документ закликає держави засудити всі види шкідливої практики, які негативно позначаються на здоров'ї жінок і дівчаток, зокрема операції на жіночих статевих органах, причому незалежно від того, здійснюються вони в медичних установах або за їх межами.

У грудні 2013 р. та 2014 р. ГА ООН прийняла без голосування ще дві резолюції «Дівчатка» (68/146) та «Активізація глобальних зусиль з метою викорінення практики операцій, які калічать жіночі статеві органи» (69/150) із закликом до держав-членів розробляти, підтримувати й здійснювати всеосяжні та комплексні стратегії для запобігання цієї жакливої процедури.

Резолюція ГА ООН 70/1 від 25 вересня 2015 року «Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року» включає завдання «Забезпечення гендерної рівності та

розширення прав і можливостей всіх жінок і дівчаток», яке орієнтує держави повсюдно ліквідувати всі форми дискримінації щодо всіх жінок і дівчаток; ліквідувати всі форми насильства стосовно всіх жінок і дівчаток в публічній і приватній сферах, включаючи торгівлю людьми та сексуальну і інші форми експлуатації; викоринити такі шкідливі види практики, які калічать жіночі статеві органи та ін. Державам-членам рекомендується якомога швидше розробити національні програми з амбітними цілями, що охоплюють всі аспекти виконання цього Порядку денного; проводити регулярні і всеосяжні огляди прогресу на національному та регіональному рівнях [5, с.15-17].

Попри активізацію національних, регіональних і міжнародних зусиль і націленість на викоринення практики операцій, що калічать жіночі статеві органи, подібні випадки, як і раніше, трапляються в усіх регіонах світу, причому особливо вразливими у цьому контексті є жінки та дівчатка з числа мігрантів і біженців. Будучи глибоко стурбована цим питанням, ГА ООН, посилаючись на напрацювання минулих років, була змушена прийняти 19 грудня 2016 року резолюцію 71/168 під назвою «Активізація глобальних зусиль з метою викоринення практики операцій, що калічать жіночі статеві органи». В ній міститься заклик до всіх держав приділяти більше уваги розробці й здійсненню всеосяжних стратегій превентивних дій, у тому числі проведення більш широких просвітницьких кампаній, підвищення рівня інформованості, формальної і неформальної освітньої та навчальної підготовки з метою сприяння безпосередньому залученню дівчаток і хлопчиків, жінок і чоловіків у відповідну роботу [6, с. 4-5].

Як ми бачимо, на рівні ГА ООН системно і послідовно розробляються механізми протидії такій ганебній практиці як жіноче обрізання, яка грубо порушує усталені стандарти захисту прав людини. Разом з тим, використовувані ГА ООН інструменти (резолюції) у цьому контексті належать до актів “м’якого” права, що позбавляє їх приписи такої характеристики як зобов’язальна сила. У цьому контексті, на нашу думку, необхідною є розробка ефективного механізму моніторингу дотримання приписів щодо боротьби з жіночим обрізанням та забезпечення максимально широкої участі у ньому держав, особливо з Африки та Азії, що дало б змогу не лише декларувати захист прав жінок, але і забезпечувати належні умови для дієвого контролю за їх дотриманням.

Список використаних джерел:

1. Сиражудинова С. В. Женское обрезание в Республике Дагестан: социокультурные детерминанты и концептуальный анализ. *Женщина в российском обществе*. 2016. №2 (79). С. 48-56.
2. Ван Б’юрен, Джеральдіна. Міжнародне право в галузі прав дитини / Дж. ван Б’юрен: Пер. з англ. Г. Є. Крас-нокутського; Наук. ред. М. О. Баймуратов. О.: АО БАХВА, 2006. 524 с.
3. Традиции или обычаи, затрагивающие здоровье женщин и девочек: Резолюция ГА ООН 53/117 от 9 декабря 1998г. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/764/79/PDF/N9976479.pdf?OpenElement> (дата звернення: 19.02.2018).
4. Традиции или обычаи, затрагивающие здоровье женщин и девочек: Резолюция, ГА ООН 56/128 от 19 декабря 2001г. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/482/87/PDF/N0148287.pdf?OpenElement> (дата звернення: 19.02.2018).
5. Антонова Ю.А., Сираджуинова С.В. Производство калечащих операций на половых органах у девочек. *Отчет по результатам качественного исследования в Республике Дагестан*, 2016. URL: https://www.srji.org/upload/iblock/453/otchet_2016_proizvodstvo_kalechashchikh_operatsiy_rji.pdf (дата звернення: 19.02.2018).

6. Активизация глобальных усилий в целях искоренения практики калечащих операций на женских половых органах: Резолюция ГА ООН 71/168 от 19 декабря 2016 г. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/453/17/PDF/N1645317.pdf?OpenElement> (дата звернення: 19.02.2018).

Діденко О.А.
студентка групи ПБП-16-6
ННІ права, Університету ДФС України

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ БОРОТЬБИ ІЗ РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ

Проблема дискримінації являється однією із найгостріших проблем сьогодення. Актуальність даного питання обумовлено значною диференціацією суспільства. На разі, дискримінація набула значної популярності та виступає як одне із найпоширеніших порушень прав людини, внаслідок якого заохочується нетолерантне відношення до людини, яка, насправді, є найвищою соціальною цінністю. Проблема расової дискримінації та нетерпимості набувала поширення протягом багатьох століть та неодноразово ставала причиною національних і міжетнічних воєн та конфліктів.

Дослідженням проблеми расової дискримінації у своїх працях займалися багато науковців, а саме: С. С. Алексеев, Ю. М. Тодика, В. О. Галан, Г. В. Мальцев, О. Ф. Скакун, Н. А. Ушаков, П. М. Рабінович та інші.

Термін «дискримінація» походить від латинської, що дослівно перекладається як «розрізнення». Основна мета дискримінації полягає у зміні балансу справедливого та несправедливого. Дискримінація – це завжди вмотивоване усвідомлене заперечення або визнання на інтуїтивному рівні неспроможності права справедливо врегулювати певні відносини [1].

Расизм - це політика переслідувань, принижень, дискримінації особистості за ознакою кольору шкіри, етнічною, релігійною або національною приналежністю та розповсюдження відомостей, що знеславляють її. Прихильники даної політики пропагують те, що існує група людей з особливими фізичними рисами, які виділяють їх серед інших та роблять їх вищими або неповноцінними порівняно з іншими. Дана проблема тягне за собою жорсткі наслідки, а саме: зневагу та гноблення тих, хто вважається іншою чи нижчою істотою. Саме тому існує ряд міжнародно-правових засобів боротьби із расовою дискримінацією.

У Статуті ООН закріплено те, що «заохочення і розвиток поваги до прав людини і основоположних свобод є однією з цілей діяльності ООН. Для реалізації даної мети створюються спеціальні органи і комісії, проводяться великі міжнародні конференції. Найвідомішими із таких були Тегеранська конференція з прав людини у 1968 році та Віденська всесвітня конференція з прав людини у 1993 році. Також в 2009 році було проведено Всесвітню конференцію ООН по боротьбі з расизмом, з метою аналізу виконання Дурбанської декларації і Програми дій Всесвітньої конференції проти расизму.

Дурбанська декларація закріпила положення, відповідно яким всі держави зобов'язувались поширювати ідеї проти расизму, расової дискримінації за допомогою інформаційних та освітніх програм. Це стало поштовхом до активної боротьби з расизмом.

Рада ООН з прав людини прийняла ряд резолюцій, що сприяли створенню Міжурядової робочої групи по ефективному здійсненню Дурбанської декларації та Робочої групи експертів по проблемі осіб африканського

походження. Всі ці групи покликані вивчати, причини расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості, виявляти сучасні форми їх прояву, а також давати рекомендації для їх викорінення [2].

Проте після проведення Конференції ООН по боротьбі з расизмом у 2009 році стало відомо, що ситуація у світі далека від досконалості, та було прийнято рішення, що держави повинні виконувати свої обіцянки в даній сфері.

Комітет Організації Об'єднаних Націй з прав людини у Міжнародному Пакті про громадянські та політичні права у статті 26 закріплює: «Всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону. В цьому відношенні всякого роду дискримінація повинна бути заборонена законом, і закон повинен гарантувати всім особам рівний і ефективний захист проти дискримінації за будь-якою ознакою, як-от: раса, колір шкіри, стать, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий стан, народження чи інші обставини» [3].

Від дискримінації особу захищає також Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. А саме: стаття 7, яка закріплює рівність усіх людей, те що всі люди мають право на рівний захист від дискримінації, що порушує дану Декларацію [4].

Ще однією формою боротьби з расовою дискримінацією є саме визнання певних проявів расової дискримінації злочинами. В рамках ООН приймається ряд конвенцій, які визначають які форми дискримінації є злочинами. Таким чином, держави, що ратифікували ці конвенції, зобов'язані карати осіб, що вчиняють відповідні злочини [5].

Що стосується боротьби із расовою дискримінацією безпосередньо в Україні, варто зауважити, що зроблено лише перші кроки у вирішенні даної проблеми. На разі створена недостатньо ефективна система протистояння ненависті, агресії та екстремізму. Варто створити більш чітку систему заходів, що будуть сприяти запобіганню виникнення проявів расизму.

Отже, незважаючи на те, що докладено масу зусиль на протидію та протистояння расовій та іншим дискримінаціям, утиски та зневага певних груп осіб досі є поширеними у світі. Потрібно відкорегувати уже існуючу систему боротьби з дискримінацією, а саме: внести жорсткі обмеження утисків та гноблення осіб за їх фізичними рисами та приналежностями; забезпечити карність даних діянь.

Список використаних джерел:

1. Адорно Теодор. Исследование авторитарной личности / Т. Адорно – М.: Академія исследования культуры, 2001. – 491 с.
2. Allport Gordon. The Nature of Prejudice. – New York: Doubleday. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=226
3. Расизм і ксенофобія в Україні: реальність та вигадки. / Харківська правозахисна група; Художн. оформлювач Б.Є. Захаров. – Харків: Права людини, 2009 р. – 192 с.
4. Расизм та ксенофобія в Україні – нові виклики у сфері захисту прав людини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/114079>
5. Євроазіатський європейський союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eajc.org>

Загорулько О.С.,

студентка групи ПБК-16-7

ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що питання прав і свобод людини і громадянина сьогодні є найбільш важливою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики держав світової спільноти. Забезпечення прав і свобод особи, їх практична реалізація є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави та суспільства в цілому.

Питанням щодо діяльності Європейського Суду з прав людини було присвячено ряд робіт, зокрема наукові праці таких вчених, як: М.М. Антонович, О.І. Тинова, В.Г. Буткевич, В.Є. Мармазов, Л.А. Луць, І.С. Піляєв, П.М. Рабінович, І.С. Чиж, С.В. Шевчук, Д.М. Супрун, С.А.Глотова, Ю.М. Колосова, П.А. Лаптева, А.С. Піголкіна, В.А. Туманова та ін.

Європейський суд з прав людини був створений у 1959 р., коли його 15 суддів склали присягу на урочистому засіданні Консультативної Наради Ради Європи, присвяченої 10-річчю існування цієї організації. Протягом 1959-1998 років правосуддя здійснювалося за доволі складною дворівневою процедурою. А з 1 листопада 1998 року, після офіційної церемонії інавгурації нового Суду, реформований Суд як орган Ради Європи функціонує на постійній основі, і заявники звертаються вже безпосередньо до нього.

На сьогоднішній момент у Європейському суді з прав людини працює по одному судді від кожної з сорока семи держав, які є членами Європейського Союзу. За п'ятдесят років своєї роботи Суд виніс більш ніж десять тисяч судових рішень, які є обов'язковими для виконання державами, яких вони стосуються. Вони спричинили досить значні зміни у національному законодавстві цих країн.

Правову основу функціонування Європейського суду складає Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод від 1950 року, протоколи до неї та Регламент Суду. Розділ II Європейської конвенції з прав людини (з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11) регулює в загальному вигляді основні засади роботи Суду, статус суддів, склад палат та їхню компетенцію, деякі процесуальні питання тощо. Також питання функціонування та компетенції Суду визначають Протоколи № 2, 9 та 11. Протокол № 2 наділяє Європейський суд з прав людини компетенцією ухвалювати консультативні висновки [2, с.125].

Відповідно до статті 35 Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод Суд «може брати справу до розгляду лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту, згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні»[3].

Станом на 31 грудня 2013 року на розгляді в Європейському Суду з прав людини перебувало загалом 102 750 справ проти держав-сторін Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. З них 13 700 справ проти України, що складає 13,3 % від загальної кількості справ. Таким чином, у порівнянні з іншими державами Україна перебуває на четвертому місці після Росії, Туреччини та Італії за кількістю справ, які перебувають на розгляді Європейського суду з прав людини [5].

Із 993 рішень, постановлених Європейським судом з прав людини упродовж 2016 року, щодо України було винесено 73, - зауважив Голова Верховного Суду України. До того ж в 70 із них Європейський суд з прав людини констатував порушення Україною взятих на себе зобов'язань, передбачених статтями 2, 3, 5, 6, 8, 13, 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Найбільше порушень констатовано по ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [6].

Суд має також повноваження щодо дружнього врегулювання справ і надає свої послуги зацікавленим сторонам з метою забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, визначених у Конвенції та протоколах до неї. У разі досягнення дружнього врегулювання суд вилучає справу з реєстру, прийнявши відповідне рішення, яке містить лише стислий виклад фактів і досягнутого вирішення [4].

Європейський Суд на будь-якій стадії провадження у справі може вилучити заяву з реєстру справ, якщо обставини дозволяють дійти висновку, що:

- заявник не має наміру й далі підтримувати свою заяву;
- якщо спір уже вирішено;
- або на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, якщо подальший розгляд заяви не є виправданим. В той же час Суд може знову внести заяву до реєстру справ, якщо, на його думку, обставини це виправдовують.

Крім позивача та відповідача у розгляді справ має право брати участь третя сторона. Вираз «третья сторона» означає будь-яку Договірну Державу або будь-яку зацікавлену особу, що, як передбачено в статті 36 Конвенції, здійснила своє право викласти міркування в письмовій формі чи брати участь у слуханні, або якій було запропоновано зробити це.

Ефективність Європейського суду з прав людини забезпечується обов'язковою силою судових рішень. Стаття 46 Європейської конвенції з прав людини встановлює, що держави-учасниці зобов'язуються виконувати остаточне рішення Суду в будь-якій справі, в якій вони є сторонами. А остаточне рішення Суду надсилається Комітетові міністрів, який здійснює нагляд за його виконанням [3].

Отже, Європейський Суд з прав людини на сьогоднішній день є одним із дієвих інститутів захисту прав людини в Європі. Суд став унікальним наднаціональним органом правосуддя, ознаменувавши собою якісно новий етап гармонізації й інтеграції правових систем європейських держав. [1, с. 3]

Список використаних джерел:

1. Бессарабов В. Г. Европейский суд по правам человека / В. Г. Бессарабов. – М. : Юрлитинформ, 2003. – 248 с
2. Буроменський М. Кроки до Європи: Рецензія на збірник: «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Дослідження. Нормативні акти» Вип. 1, 2, 3 / За ред. П.М. Рабіновича // Право України. – 1999. – № 8 – С. 125 – 126.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. - 2006. - № 32. - Ст. 2371.
4. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та Протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17 липня 1997 року. – № 475/97 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №29.
5. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2013 році [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3>
6. Голова Верховного Суду України Ярослав Романюк про підсумки свого візиту до Європейського суду з прав людини та навіть статистичні дані роботи Європейського суду з прав людини за 2016 рік. Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/BB5453638D60C0F8C22580B900478ACB?OpenDocument&year=2017&month=01&](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/BB5453638D60C0F8C22580B900478ACB?OpenDocument&year=2017&month=01&)

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

У незалежній, демократичній державі особлива увага приділяється правам людини. У ч.2 ст.3 Конституції України зазначається, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Варто зазначити, що на сьогоднішній день існує низка проблем щодо реалізації та захисту прав людини.

Проблемам реалізації та захисту прав людини значну увагу приділяли такі українські вчені, а саме: М.І Козюбра, Л.Н.Завадська, А.М.Колодій, М.П.Рабінович та інші.

Насамперед потрібно зазначити, що права людини – це основні права і свободи, які надаються усім людям, незалежно від національності, статі, національного чи етнічного походження, раси, релігії, мови або іншого статусу.

Права та свободи людини і громадянина є категорією, яка постійно розвивається, змінюється її зміст, юридичне формулювання. Людство пройшло тривалий час і складний шлях від визнання ідеї належності особі прав через концепцію притаманності прав кожній особі, а не тільки представникам панівних верств, до юридичної парадигми невідчужуваності прав. Однак процес розвитку прав і свобод на цьому не припинився. Права та свободи людини і громадянина є центральною ідеєю, що формує нові демократичні стандарти в суспільстві. Вони є історично мінливою категорією, яка еволюціонує разом із суспільством і державою. Підкреслимо, що права і свободи людини – це її природне, невід'ємне надбання [1].

Багато вчених вважають, що Україна не справляється з своїм конституційним обов'язком-забезпечувати реалізацію та захист прав людини і громадянина. На думку В.Сіренка рівень забезпечення конституційних прав в Україні є низький. Крім того він зазначає, що сама Конституція України не містить механізму забезпечення реалізації Конституційних прав громадян, держава Україна не має можливості допомогти громадянам у реалізації їхніх конституційних прав.

Оніщук М. у своїх працях висвітлює ще одну проблему реалізації прав та свобод людини і громадянина, яка витікає з попередньої. Конституція України у розділі II «Права свободи та обов'язки людини і громадянина» закріпила широкий спектр прав і свобод людини, а також загальні принципи та положення, які мають на меті визначити зміст гарантій і механізмів реалізації цих прав і свобод. Однак слід пам'ятати, що деякі норми Основного Закону України залишаються на сьогодні переважно декларативними. Це має своїм наслідком поширення правового нігілізму в суспільстві та породження недовіри громадян у спроможність держави належним чином забезпечити і гарантувати їх конституційні права [2].

Реалізація прав людини це складний процес, що включає в себе механізм та форми реалізації права. Механізм реалізації прав і свобод людини та громадянина повинен містити такі елементи: гарантії здійснення прав людини, юридичні елементи (норми, факти, правовідносини), процес фактичного втілення можливості та необхідності у дійсність, умови і фактори такого процесу.

Процес реалізації прав людини та громадянина характеризується певним процесом. Елементами цього процесу є три стадії: правовий статус, правові відносини, користування конкретними благами. Правовий статус виокремлюють загальний, спеціальний та індивідуальний.

Механізм реалізації прав людини пов'язаний з правовою природою прав і свобод людини. В теорії права існують два погляди на природу прав і свобод людини і громадянина. Перші, це ті так звані основні права і свободи людини, які є природними тобто наданими людині з народження, а інші надбані. Тобто, другі полягають в тому, що всі права надаються кожній людині суспільством [3].

На сьогоднішній день існує дуже багато проблем, що стосуються реалізації прав свобод людини і громадянина. Насамперед це низький рівень правової свідомості та культури, низький рівень дотримання правопорядку в суспільстві, нерівноправність гілок та органів державної влади, низький рівень професіоналізму у сферу політичного та державного життя, високий рівень корупції на всіх рівнях державного і суспільного життя, безвідповідальність посадових осіб та самих громадян.

Одним з основних шляхів покращення та усунення проблеми реалізації прав людини це насамперед застосування методу верховенства права у всіх сферах суспільного та державного життя. В Україні верховенство права- це самостійний правовий механізм, який дістав офіційне юридичне визнання та практичне втілення, і має на меті захист конституційних прав та свобод людини [3].

Потрібно зазначити,що основними шляхами удосконалення юридичних гарантій прав і свобод людини може бути: розширення змісту політичних прав громадян України, які будуть сприяти їх участі в управлінні державними справами, створення законодавчих механізмів реалізації «новітніх» конституційних прав людини.

Таким чином, можна зазначити, що в Україні існує низка проблем,що стосується реалізації прав людини: низький рівень правової культури у громадян, не компетентність представників органів державної влади, тобто низький рівень професіоналізму, наявність корупції, а також безвідповідальність самих громадян. Шляхами вирішення цих проблем є насамперед удосконалення юридичних гарантій прав, а також застосування методу верховенства права у всіх сферах суспільного та державного життя.

Список використаних джерел:

- 1.М.М. Мацкевич Генеза прав людини: правовий та філософський аспекти/ Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ України.–2014.- №4.–С. 54–66.
2. Пильгун Н.В. Проблема реалізації прав людини і громадянина в сучасній Україні/ Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. - №2. – С.22-25.
3. Рошук М.В, Пильгун Н.В. Проблема реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина в контексті функціонування принципу верховенства права в Україні/ Науковий вісник Ужгородського національного університету.- 2016. - №26. – С.40-43.

Зборовська Н. О.,

студентка групи ПБі 16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Проблема дотримання прав дітей, що осиротіли викликає міжнародну стурбованість. Нестабільний мир у світі, війни, конфлікти, погіршення стану довкілля – лише невеликий перелік негативних факторів, що впливають на найважливішу та найвразливішу частину людства. Саме тому міжнародне товариство намагається захистити дітей будь-якими способами. Одним з таких є регулювання прав дитини: закріплення відповідних

положень у міжнародних документах, взяття державами на себе зобов'язань з приводу їх дотримання та виконання.

Соціальний захист є основним завданням соціальної політики держави, що ставить за мету забезпечення прав і гарантій людини у сфері рівня і якості життя. Міжнародні гарантії соціального захисту закріплені в документах Організації Об'єднаних Націй (ООН) та інших міжнародних та регіональних організацій [1, с. 305–307]. Серед документів ООН багато таких, що спрямовані на соціальний захист дітей, головним з яких є Конвенція про права дитини, ратифікована Україною у 1991 р. Цей міжнародний документ містить всеосяжний комплекс міжнародних правових стандартів щодо захисту і забезпечення належних умов для виховання дітей.

Конвенція проголосила пріоритет інтересів дітей перед потребами держави, суспільства, релігії, родини. Грунтуючись на першорядності загальнолюдських цінностей і гармонійного розвитку особистості, вона визнає пріоритет інтересів дитини у суспільстві, наголошує на недискримінації дитини, за будь — якими ознаками чи мотивами, і що головне на необхідність особливої турботи держави та суспільства про соціально — депривілейованих дітей: сиріт, біженців, інвалідів, правопорушників.

Згідно із ст.3 Конвенції про права дитини в усіх діях щодо дітей, незалежних від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється інтересам дитини.

Кожна держава, яка підписала Конвенцію, зобов'язана підготувати національний звіт щодо становища дітей у своїх країнах. Крім того, відповідні дані надають недержавні організації національного та регіонального рівнів для того, щоб можна було б об'єктивно оцінити забезпечення прав дитини в конкретній країні.

Одним із найголовніших міжнародних актів про захист прав людини є Загальна декларація прав людини 1948 р. Проголосивши, що право на життя, свободу, особисту недоторканість, право на громадянство, на рівність перед законом та деякі інші основоположні права і свободи мають універсальних характер та володіння ними не має залежати від віку людини. Загальна декларація прав людини заклала основи міжнародного захисту дітей. У ст. 25 та ст. 26 передбачено, що діти повинні бути об'єктом особливого захисту і допомоги.

Декларація передбачає право людини на соціальне забезпечення, а також на рівень життя, що включає харчування, одяг, житло, медичний огляд і необхідне соціальне обслуговування, що потрібне для підтримки здоров'я та благополуччя її самої та її сім'ї. Окремі частини Декларації спрямовані на однаковий соціальний захист та рівність дітей, що народжені у шлюбі та поза ним.

Соціальний захист дітей передбачений також актами Ради Європи та Європейського Союзу. Набрання чинності Європейською конвенцією про визнання та виконання рішень щодо опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми в Україні (ратифікована Законом України у 2008 р.) розширює можливості вирішення питань опікунства. Зазначена конвенція є правовою підставою для визнання і виконання іноземних рішень щодо опіки, вона “надає можливість... забезпечувати належне вирішення проблем, що виникають у випадках, коли дітей неправомірно переміщують через державний кордон, а також запровадити механізми для поновлення опіки над дітьми у випадках її свавільного припинення...” [2].

Європейська конвенція про усиновлення дітей ратифікована Україною у 2011 р., хоча і не запроваджує уніфікованого порядку усиновлення дітей, проте встановлює сучасні правові стандарти у цій сфері. Норми зазначеної конвенції передбачають низку нових положень, серед яких обов'язкове отримання згоди батька дитини на усиновлення, навіть у разі, коли дитина народжена поза шлюбом. Обов'язковими положеннями є

загальні вимоги до умов дійсності усиновлення, переліку осіб, які повинні надати згоду на усиновлення, вимоги до усиновлювачів, а також наслідки усиновлення дитини.

Актуальне питання надання допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, регулюється Законом України “Про державну допомогу сім’ям з дітьми” та прийнятими відповідно до нього іншими нормативно-правовими актами.

Згідно з чинним законодавством призначаються такі види державної допомоги сім’ям з дітьми:

- допомога при народженні дитини (мають право особи, які усиновили чи взяли під опіку дитину протягом двох місяців з дня її народження);
- допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- допомога при усиновленні дитини (введена з 2009 р.);
- допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Отже, українське законодавство у напрямку міжнародного усиновлення дітей потребує вдосконалення. Важливим кроком є ратифікація Верховною Радою України Конвенції про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення, схваленої 29 травня 1993 р. Гаазькою Конференцією з міжнародного приватного права. Необхідно передбачити державний нагляд та механізми діяльності неурядових організацій, які працюють у сфері міждержавного усиновлення.

Важливим також є удосконалення національного законодавства у сфері соціального захисту посиротілих дітей, а саме - формування понятійно-категоріального апарату. Це стосується насамперед Сімейного кодексу України, недоліком якого є відсутність системного підходу до розуміння явища сімейного неблагополуччя, яке він має врегульовувати. Також потребує доопрацювання законодавство України щодо дитячої бездоглядності, юридичне визначення якої на сьогодні відсутнє. До проблеми упорядкування термінології належить також уточнення поняття “соціальний захист посиротілих дітей”, його форми та види.

Список використаних джерел:

1. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб.: у 2 ч. / [авт. кол.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2009. – Ч. 1. – 456 с.
2. Сніжко М. Б. Захист прав дітей в Україні з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права / М. Б. Сніжко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/19188>.
3. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV в ред. від 13 черв. 2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
4. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення, схвалена Гаазькою конференцією з міжнародного приватного права 29 трав. 1993 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_365/page.
5. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січ. 2005 р. № 2342-IV в редакції від 7 черв. 2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2342-15/page2>.

Змитрович Д.І.,

студентка групи ПБІ-16-1

ННІ права, Університету ДФС України,

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ПРІОРИТЕТ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сьогодні права та свободи людини і громадянина є центральною ідеєю, що формує нові демократичні стандарти в суспільстві. Вони є історично мінливою категорією, яка еволюціонує разом із суспільством і державою. Права і свободи людини – це її природне, невід’ємне надбання. Уявлення та поняття про права людини розпочали формуватися з найдавніших часів розвитку суспільства. І сьогодні, через багато століть, воно важливе для кожної країни світу.

Західноєвропейська література з міжнародного права налічує чимало праць, які стосуються концепції механізму захисту прав людини. Найбільш цікавими є роботи М. Базілера, Я. Броунлі, Д. Доннеллі, Д. Мура, В. Нанди, Л. Оппенгейма, М. Рейсмана, М. Шоу та інших. Серед українських вчених, які досліджували дане питання є О.О. Бандура, О.М. Гончаренко, О.Б. Горова, М.В. Давидова, Н.М. Оніщенко, В.Ф. Погорілко.

Права людини мають тривалу історію виникнення, суперечливе минуле та сьогодення. Водночас, на думку Є.О. Гіди, можна виокремити шість ключових етапів їх розвитку: ідеї стародавніх греків і римських юристів – античні ідеї свободи та рівності вільних людей (громадян). Устами Протагора було проголошено: «Людина є мірою всіх речей – існування існуючих і не існування неіснуючих» [1]. При цьому раби прав не мали, хоча грецькі та римські стоїки (послідовники напряду філософської думки, засновником якого був давньогрецьких філософ Зенон) стверджували, що не можна виправдати рабство, оскільки воно суперечить світовому співгромадянству людей. У Середньовіччі – права людини набувають релігійного спрямування, свобода та рівність людей походить від Бога. Усі люди мають прагнути самозбереження і продовження роду, шукати істину та істинного Бога, поважати гідність кожної людини. Продовжує розвиватися ідея загальної рівності людей. За Просвітництва (XVIII ст.) відбувся перехід від теологічного підходу розуміння держави та права до держави, що служить людині та захищає її права. Виникнення держави пов’язується з укладанням договору між індивідуумами щодо гарантування їхніх політичних та особистих прав (права на життя, свободу, гідність, мирних зборів тощо). Індивідуум розцінював ці права як «привілеї» з боку держави; XIX ст. та перша половина XX ст. характеризуються виникненням прав вимог до держави, остання була зобов’язана вдаватися до певних дій, щоб забезпечити права людини. Отже, поки що громадянин (підданий) мав право бути вільним від дискримінації, право-вимога зобов’язувала державу її знищити; друга половина XX ст. характеризується послідовним розширенням переліку прав і свобод людини та громадянина, що було зумовлене наміром запобігти масовому зловживанню правами людини, які виникали у Третьюму Рейху. Було визнано, що права людини необхідно закріпити не тільки на індивідуальному рівні, а й на колективному, що дозволить вирішувати глобальні проблеми – захист миру, навколишнього середовища, права на розвиток і самовизначення народу чи нації тощо. Заснування Ради Європи та розроблення Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод стали наслідком прийняття Загальної декларації прав людини ООН; з 90-х років XX ст. і досі спостерігається подальше розширення обсягу прав людини. Сьогодні в науковій літературі триває дискусія щодо необхідності закріплення нових прав і свобод людини та громадянина: на зміну статі, клонування, одностатевий шлюб, штучне запліднення, трансплантацію органів, евтаназію тощо. Членство в ЄС стане можливим лише за умов розвиненості державності та визнанні основних прав і свобод людини та громадянина [2].

Людство на своєму шляху пройшло тернистий шлях для утвердження прав і свобод людини, крок за кроком зменшуючи вплив держави на громадянина. Боротьба за права людини і свободи людини і громадянина породжує великі зміни у суспільно-політичному житті країни та змушує осмислити роль людини в її відносинах з суспільством та державою. За 20 років Незалежності України принципи прав людини, закладені в

законодавстві, міжнародних зобов'язаннях та Конституції України, поки що так і залишилися прожектами та дороговказами державного й соціального будівництва, але не стали реальними підвалинами громадянського суспільства та механізмами державного управління. Пріоритетом для будь-якої держави має бути дотримання прав і свобод людини. У 1991 році Україна, ставши незалежно державою, зробила перший крок на шляху до ствердження демократичності, верховенства права. Так в Конституції України окремий розділ присвячено правам і свободам людини і громадянина. Стаття 21 Конституції України визначає, що всі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Згідно статті 22 Основного Закону держави права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. Ч. 3 ст. 22 Конституції України підкреслює, що за прийняття нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Проте, нажаль, права людини в Україні частіше за все залишаються вивіскою української держави, за якою приховано не зовсім привабливий фасад та "кухня" функціонування державного апарату, чи діяльності так званих "професійних правозахисників". Загалом прав стало більше, але захищаються вони гірше. При цьому головне завдання українського суспільства – не забувати, що держава (національний лідер) не дарує права, вона лише закріплює їх у законі та забезпечує їх реалізацію. Якщо ж держава ігнорує природні права людини на угоду якимось "вищим цілям" чи, понад те, утискує, знищує їх, перешкоджає їх здійсненню чи створює умови для реалізації прав лише для певної групи осіб, прошарку, класу, її характеризують як антидемократичну. Така держава не має права на існування, оскільки не виконує свого головного призначення – вона не захищає індивідуальні права людини як вираження свободи та гідності кожної людської істоти. Права будь-якої людини є універсальними (тобто, вони належать усім людям в будь-яких ситуаціях незалежно від соціального становища), вродженими (тобто, вони вже належать кожній людині лише за фактом народження) і невід'ємними (це означає неможливість позбавити індивіда цих прав чи неможливість його добровільної відмови від цих прав).

Спрощено права людини характеризуються трьома головними рисами:

1. Кожна влада має обмеження для своєї діяльності.
2. У кожної людини є своя суверенна сфера, в яку ніяка влада не може втручатися.
3. Кожна людина може виступити проти держави або іншого індивіда з метою захисту своїх прав.

Разом з тим важливо усвідомлювати, що будучи фундаментальними, права людини разом із тим не є абсолютними. В ліберальному дискурсі такі обмеження характеризуються висловом про те, що "Ваші права закінчуються там, де починаються права інших людей" [3].

Важливим аспектом виступає механізм захисту прав та механізм реалізації людиною права на захист, необхідно дати відповіді на наступні питання. Що представляють собою механізм захисту прав та механізм реалізації людиною права на захист? Яка природа виникнення та сутність цих механізмів? Які саме проблеми реалізації мають вказані механізми? Що потрібно робити для вирішення існуючих проблем та удосконалення механізмів?

Досить часто в юридичній літературі ми зустрічаємо поняття «механізм» для характеристики правових явищ. Наприклад, державний механізм, механізм захисту прав, механізм органів державної влади та ін. Проте, чіткого визначення та тлумачення цього поняття немає. На думку деяких науковців механізмом є напрями взаємодії та співпраця між інституціями та структурами. На думку Скакун О.Ф. правовий механізм є

частиною так званого соціально-правового механізму. Професор Скакун О.Ф. наголошує, що такий правовий механізм діє в єдності й покликаний охороняти й захищати права людини та громадянина [4].

Крім того, Погорілко В.Ф., як і Рогозін М.П. зазначає, що механізм захисту прав людини є системою влади держави, основною функцією якої є захист прав людини та громадянина. Так, Рагозін М.П. визначає, що «юридичний механізм захисту прав людини – це можливість здійснення громадянами певних вчинків щодо захисту власних прав і свобод, а також система органів, які захищають і забезпечують ці права та свободи. Система органів, які захищають і гарантують права людини: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів, центральні та місцеві органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, органи міліції, служба безпеки, прокуратура, суд» . З такою думкою Рогозіна М.П. погоджується й Огородник О.Г., проте він до механізму захисту прав відносить ще й громадські організації, правові та нормативні акти, які покликані захищати права людини [5].

Теорія та практика прав людини має тривалу, складну і повчальну ієрархію, зокрема, Декларація прав людини і громадянина 1789 р., Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. та інші міжнародно-правові документи, присвячені правам людини. Новітня концепція прав людини та громадянина, враховуючи всі її модифікації й особливості, зумовлені сучасним рівнем і характером світової цивілізації, спирається на багатий досвід людства у сфері правових форм організації суспільного життя людей, юридичних засобів регуляції їх поведінки, місця, ролі та значення в навколишньому світі.

Права людини – явище історичне тому, що їх розвиток завжди передбачав спадкоємність уявлень про право з погляду людини як учасника соціального життя. Загалом, ступінь і характер розвиненості прав людини визначається рівнем розвитку держави, права в певному суспільстві. Держава і право, з одного боку, та права людини і громадянина, з іншого, – це не різні за своєю сутністю, функціями та призначенням поняття, що функціонують незалежно одне від одного. Вони є принципово однопорядковими, взаємопов'язаними суспільними явищами . У більшості країн Європи запекла боротьба за права та свободи людини тривала до Першої світової війни, а на інших континентах – здійснюється й досі. Мета політичної діяльності всіх демократичних сил здійснюється в забезпеченні максимально можливого в певних історичних, соціально-економічних і духовних умовах здійснення прав і свобод кожної людини[6].

Важливою складовою захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні є Конституційний Суд України, на який покладено обов'язок здійснення судового конституційного контролю та захисту основ конституційного ладу, основних прав і свобод людини і громадянина, забезпечення верховенства права і прямої дії Конституції на всій території України. Конституційний Суд України здійснює великий вплив на діяльність органів державної влади в сфері додержання та захисту прав людини і громадянина, насамперед у сфері законотворення, вирішуючи чи відповідають нормативно-правові акти або їх окремі положення Конституції, та здійснюючи офіційне тлумачення Конституції і законів України, яке стає обов'язковим для всіх суб'єктів права.

Ключову роль у державно-правовій системі захисту прав і свобод людини у нашій країні здійснює інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. У Конституції України закріплюється право особи звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого і визначається, що через нього здійснюється парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина. Цей інститут являє собою універсальний інструмент виявлення і сприяння усуненню порушень прав і свобод людини і громадянина в Україні. Усвідомити природу, функції та мандат нового для України демократичного інституту позасудового захисту прав і свобод людини неможливо без аналізу подібних правозахисних інституцій у

демократичних країнах світу. Однією з головних функцій омбудсмена у світі є контроль за діяльністю виконавчих та інших органів державної влади шляхом розгляду скарг громадян на дії тих чи інших органів або посадових осіб, що призвели до порушення прав та свобод людини і громадянина.

Отже, виходячи з вищесказаного можна зробити висновок, що розвиток та функціонування механізмів захисту прав в Україні залежить не тільки від законодавця, а й від народу, його історії та культури. Головним аспектом для досягнення пріоритетного розвитку нашої країни є захист прав та повна реалізація людиною своїх прав на захист. Для цього необхідно змінювати правову культуру і правосвідомість народу, формувати їх через виховання та освіти.

Список використаних джерел :

1. Гіда Є.О. Сучасне поняття та класифікація прав людини//Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2005.№2. с.138–146.
2. Гіда Є. О. Деонтологічні засади забезпечення прав і свобод людини та громадянина працівниками міліції у сфері правопорядку: монографія . К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2011. 416 с.
3. Бортнік Руслан. Через відмову від авторитарного дискурсу – до модернізації країни. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.pravda.com.ua/columns/2011/12/2/6805025/>
4. Сидорчук Ю. М. Механізми захисту прав людини та громадянина: сутність і перспективи розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/ st/682/6.pdf>
5. Огородник О.Г. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принцип законності в Україні // Право України. 2008. №6. С. 15.6. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні. Київ: Юрінком Інтер, 2003. с. 336

Іванова Н.О., Давиденко О. В.,
студентки групи ПБП-16-5
ННІ права, Університету ДФС України

ПРОБЛЕМИ РАСОВОЇ ТА МІЖЕТНІЧНОЇ НЕТЕРПИМОСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН

Одне із важливих місць серед глобальних проблем займає міграція. Міграційними потоками охоплена переважна більшість країн світу, а масштаби міграції обчислюються вже сотнями мільйонів осіб. При цьому світ у процесі глобалізації продовжує стикатися з безліччю викликів, проблем і суперечностей, важливими з яких є етнічні проблеми.

Метою наших тез є висвітлити основні проблеми расової нетерпимості, ксенофобії, проаналізувати роль міжнародних організацій щодо врегулювання даного питання, а також знайти власні шляхи вирішення цих проблем.

Прояви ксенофобії, дискримінації за етнічними ознаками, міжетнічної напруженості і відкритих конфліктів є невід'ємною частиною сьогодення. У зв'язку з тим, що культурні та соціальні відмінності в суспільствах не тільки не зникають або згладжуються, але, навпаки, мають явну тенденцію до зростання, проблема врегулювання даного питання є досить актуальним сьогодні. У зв'язку з цим сучасна законодавча система потребує відповідних норм, які б охоплювали всі питання цього явища.

Даній проблемі присвятили свої праці такі науковці як Дмитрієв А.В., Дроздов О.М., Стебелев А.М., Кравчун А.С., Гончаров М.С. та інші.

В українському суспільстві впродовж останніх років спостерігалася стабілізація рівня етнонаціональної толерантності. Однак тенденції, що зумовлюють наявність у суспільстві різних проявів ксенофобії, расизму та нетерпимості, залишилися гострими та до кінця нерегульованими. Навіть зараз прослідковується активізація міжетнічної дискримінації. Зокрема, це: наявність у масовій свідомості ксенофобських стереотипів, розпалювання ворожнечі у засобах масової інформації, поширення нетерпимості у інтернет-мережі та правого радикалізму у молодіжному середовищі, проявів расизму та зростання кількості постраждалих від них людей.

Прояви відкритої ксенофобії, расизму та етнічної нетерпимості проявляються у випадках культурного вандалізму, хуліганства за національними ознаками, побиття людей на ґрунті расової та етнічної ненависті. Ці проблеми особливо актуальні для регіонів із поліетнічним складом населення, де характер міжнаціональних відносин виконує надзвичайно важливу роль [3, с. 82].

В сучасному українському суспільстві правоохоронні органи, на жаль, не здійснюють активних заходів з попередження та протидії нетерпимості в суспільстві, в деяких випадках вони самі є активним суб'єктом проявів дискримінації. Натомість, до діяльності правоохоронних органів повинні висуватись досить високі вимоги щодо неухильного дотримання принципів толерантності та прав людини.

Пропагування міжетнічної та расової нетерпимості в мережі Інтернет активно використовується у сучасному світі, і, зокрема, в Україні. В основному це проявляється в суперечках, які складаються між користувачами різних рас, або ж у тому з якою швидкістю зростає кількість інтернет-сайтів, що пропагують ксенофобію, міжетнічну та расову нетерпимість.

У засобах масової інформації все частіше використовуються такі терміни, як «кавказька мафія», «злочини осіб циганської національності», «азіатські злочинні угруповання». Такі вислови не тільки некоректні та неприпустимі, але й часто призводять до суперечок між контрагентами кожного із сторін [2, с.361].

На нашу думку, Україні слід спрямувати свої зусилля на формування належного законодавства для запобігання та протидії расизму, ксенофобії та іншим негативним напрямкам, які сформувалися в державі. Існує нагальна потреба у приведенні національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів.

Для забезпечення оптимального рівня координації та взаємодії між правоохоронними органами, іншими органами влади та громадянським суспільством, як на національному, так і на місцевому рівнях у боротьбі із расизмом, органам державної влади вкрай необхідно:

- розглянути створення спеціального органу щодо координування роботи відповідних державних структур;
- приділити увагу заснуванню у рамках таких структур спеціалізованих підрозділів, для виконання координаційної ролі у діяльності в межах цих структур;
- розглянути створення міжвідомчого моніторингового центру для збору, узагальнення та аналізу інформації про різні форми проявів ксенофобії, що надасть можливість відстежувати тенденції цього явища та слугувати об'єктивним підґрунтям для розробки стратегії протидії його поширенню.

Провідну роль у вирішенні цих проблем займає держава, адже вона підтримує правопорядок, забезпечує безпеку та права громадян, незалежно від етнічної приналежності.

Головна умова збереження стабільності в такій поліетнічній державі, як Україна, – це обов'язок дотримувати рівні для всіх закони, а права якої-небудь етнічної групи можуть бути реалізовані лише з урахуванням інтересів інших груп [1, с. 145].

Також у врегулюванні расової дискримінації, ксенофобії провідне місце відведено міжнародним організаціям. Тому 20 листопада 1963 Генеральна Асамблея прийняла Декларацію ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. У преамбулі Декларації було визнано, що, незважаючи на досягнутий прогрес, дискримінація, заснована на расу, колір шкіри або етнічне походження, продовжує викликати серйозну заклопотаність.

У статті 1 Декларації знову підтверджуються принципи Статуту ООН і Загальної декларації прав людини та їх основоположне значення для підтримки дружніх міжнародних відносин: «Дискримінація щодо людей за ознакою раси, кольору шкіри або етнічного походження являє собою посягання на гідність людської особи і засуджується як заперечення принципів, викладених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, як порушення прав людини та основних свобод, проголошених у Загальній декларації прав людини, як перешкода до підтримання дружніх і мирних відносин між державами і як обставина, яка може порушити міжнародний мир і безпеку» [4, с.224]. Ця декларація, однак, не є документом, що має обов'язкову юридичну силу.

Організація Об'єднаних Націй як міжнародний інститут може зіграти величезну роль у вирішенні проблем расизму та дискримінації на національному ґрунті. Тому органи ООН мають активізувати свою діяльність у питаннях розробки комплексних заходів, спрямованих на вирішення проблеми дискримінації в міграційній сфері, в сфері освіти, працевлаштування, отримання виду на проживання тощо.

Отже, аналіз проблеми доводить, що нині в Україні та в світі, незважаючи на те, що зроблено значні кроки у вирішенні проблеми протидії ксенофобії та расизму, ще не достатньо відпрацьована ефективна система протистояння ненависті, агресії, ескалації екстремізму. Відбувається нарощування деструктивних процесів у суспільстві, існують підвалини для зіткнень на політичному, соціальному, національному та релігійному ґрунті. Тому профілактику розповсюдження екстремістських настроїв необхідно розглядати в загальному контексті забезпечення неухильного дотримання прав людини та безпеки громадян. Необхідно розробити систему соціальних, педагогічних, пропагандистських, нормативно-правових та інших заходів, спрямованих на запобігання виникненню настроїв ксенофобії, а також попередження дій, які можуть цьому сприяти.

Список використаних джерел:

1. Нікішина М.В. Ставлення до іммігрантів в українському суспільстві : вплив держави на вирішення проблеми. Міграція і толерантність в Україні: Зб. ст./За ред. Ярослава М57 Пилинського. 2007.С.145-146.
2. Григоренко А.О. Тенденції щодо запобігання проявів расизму, ксенофобії та нетерпимості в Україні .Юридичний Вісник. 2011. С. 360-362.
3. Сав'як О.В. Проблема ксенофобії та расизму в Україні: соціально-правовий аспект. Науковий вісник Львівського університету внутрішніх справ. 2012 р. С. 79-86.
4. Цимбал Т. Я.,Калмикова О. С. Роль Організації Об'єднаних Націй у координації міжнародного співробітництва у боротьбі з ксенофобією та расизмом. Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. Вип.1 (2). 2015р. С. 222-227.

Каландей В.О.

студентка групи ПБП-16-4
ННІ права, Університету ДФС України,

Захисту прав і свобод людини останнім часом приділяється досить велика увага, присвячується велика кількість наукових досліджень у галузі права. Це пов'язано з тим, що саме на сьогоднішній день є поширеними терористичні акти, збройні конфлікти, соціально-економічні кризові явища, загроза миру та безпеці в цілому.

З початку XXI ст. розвинені держави світу чітко окреслили вдосконалення системи захисту та посилення прав людини як пріоритетний напрям та елемент подальшого розвитку державності.

У результаті глибоких демократичних перетворень, що відбулися на Європейському континенті після Другої світової війни, у 1949 році була заснована Рада Європи, яка діє на підставі Статуту Ради Європи. Це міжнародна регіональна організація європейських держав, які проголосили своєю метою розширення демократії, зближення усіх народів Європи, захист прав людини, співробітництво з основних питань права, культури, освіти, інформації, охорони навколишнього середовища. У рамках цієї організації прийнято більше 150 конвенцій і протоколів, що відносяться до різних аспектів прав людини [1, с.32].

Рада Європи, на сьогоднішній день, відіграє найважливішу роль у сприянні забезпеченні та захисті прав людини на європейському рівні.

Термін «міжнародна система захисту прав людини» в останні десятиліття досить часто використовується в міжнародній і національних правових системах, в міжнародних відносинах і міжнародній політиці. З одного боку, міжнародна система захисту прав людини входить до системи міжнародних відносин у цілому, а з іншого, — до системи міжнародного права, утворюючи одну з його галузей. Існує три основні точки зору щодо місця прав людини в міжнародних відносинах. Згідно з традиційним підходом, права людини є справою суверенної державної юрисдикції і продовжують бути другорядним об'єктом міжнародних відносин. Жодна міжнародна організація не має права діяти в ім'я прав людини. А за космополітичною моделлю — індивіди, неурядові організації та інші недержавні суб'єкти, а також глобальне політичне співтовариство (на противагу міжнародній спільноті держав) чинять тиск на держави з метою захисту прав людини. Третя, інтернаціональна модель (в якій виділяються декілька підходів) передбачає, що міжнародна спільнота є спільнотою держав, до яких входять неурядові організації та індивіди, і саме ця спільнота держав визначає межі міжнародної правозахисної діяльності [3, с.1].

Діяльність з міжнародного захисту прав людини, на думку А. Мовчана, полягає у створенні загальних рекомендацій щодо того, які саме права людини і основні свободи підлягають універсальному дотриманню і повазі; в розробленні міжнародних угод у цій сфері; у створенні спеціального механізму з виконання державами своїх міжнародних зобов'язань щодо прав людини. Б. Петранов розглядає міжнародний захист прав людини як один із видів діяльності щодо прав людини в міжнародних відносинах поряд з такими видами діяльності, як сприяння реалізації міжнародних угод у сфері прав людини та міжнародний контроль за дотриманням цих угод.

Міжнародно-правова система захисту прав людини складається з «норм-принципів, що захищають підвалини галузі, конкретних норм матеріального міжнародного права, в яких містяться стандарти прав людини, процесуальних норм галузі прав людини (вони набувають дедалі більшого значення, тому що відповідають на питання, як діяти, щоб захистити права людини), а також створених міжнародних правових механізмів в дії міжнародного співтовариства держав щодо оборони людських прав» [3, с.2].

На прикладі України, як члена міжнародної системи захисту прав людини вона зобов'язана дотримуватись міжнародних стандартів щодо прав людини та забезпечувати колективні права, серед яких права національних меншин, корінних народів та інші права, через імплементацію міжнародних норм з прав людини

у внутрішній правопорядок, реалізацію цих норм та контроль за їхнім дотриманням, а у випадку порушення прав людини — через забезпечення справедливого відшкодування.

Для України забезпечення найвищих цінностей людини і громадянина набуває характерологічного значення її розвитку. Зокрема, європейський вибір України визначив державну політику як таку, що спрямована на наближення рівня життя громадян України до європейських стандартів, укорінення європейських цінностей в усіх сферах функціонування Української держави та суспільства. Також у контексті адаптації українського законодавства до законодавства ЄС забезпечення соціальних прав людини (право на гідний рівень життя та соціальний розвиток) політичних прав (дотримання міжнародних виборчих стандартів, права на об'єднання), захист прав власності та виключних авторських прав є запорукою стабільних партнерських відносин із державами – членами ЄС.

Україна увійшла до сучасної універсальної системи захисту прав людини ще у 1945 р., коли було підписано Статут ООН. До європейської системи в рамках НБСЄ (тепер ОБСЄ) Україна вступила у 1992, а в рамках Ради Європи — у 1995 р. Підписано і ратифіковано численні універсальні та європейські акти з прав людини, представники України є в багатьох міжнародних і європейських контрольних і правозахисних органах.

Статут ООН став необхідною міжнародно-правовою основою, найбільш загальним фундаментом формування сучасної розгалуженої системи міжнародного захисту прав людини. С. А. Бур'янов робить досить цікаве зауваження щодо поступового, «покрокового» розширення Організацією Об'єднаних Націй правової основи захисту прав людини: «Кожен з міжнародно-правових документів універсального характеру з питань прав і основних свобод людини і громадянина включає в себе певний, в основному повторюваний, але тим не менш постійно розширюється набір таких прав і свобод, які стали в силу цього міжнародно – правовим стандартом.»[5, с.66].

Однак до 2004 р. залишалась проблема з перебуванням у міжнародній системі захисту прав людини, особливо в європейській системі, де ставляться більш жорсткі вимоги до членів і з якої Україні неодноразово погрожували виключенням. Кінцева мета входження України в міжнародну систему захисту прав людини — це побудова демократичної правової держави не на словах, а в реальному житті. Це повинно бути підкріплено відповідною внутрішньою і зовнішньою політикою держави щодо прав людини, вибудованою системою законодавчих актів та реальними механізмами гарантій передбачених у них норм.

Отже, попри те, що Україна входить як до універсальної, так і до європейської системи захисту прав людини, права людини ще не стали вирішальним чинником у внутрішній та зовнішній політиці України. І хоч у Засадах державної політики України в галузі прав людини 1999 р. задекларовано, що Україна прагне, щоб права і свободи людини, їх гарантії визначили зміст і спрямованість діяльності держави, нині ще не прийнято конкретних рішень для реалізації цього. Забезпечення прав і основних свобод людини повинно стати головним обов'язком держави, органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Карташкін В.А., Лукашова Е.А. Міжнародні акти про права людини. – Збірник документів. – 2000. – С. 784
2. Денисов В.Н. Міжнародна система захисту прав людини – новий етап розвитку/В.Н. Денисов, В.І. Свінцов//Права людини в Україні. Щоріч. – 1994. – С. 16.
3. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: крізь призму України.- Український часопис міжнародного права. – 2004- №3. –С.16

4. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. [Електронний ресурс]:– Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_010
5. Асірян С.Р. Концепція захисту прав людини в статуті ООН - Міжнародне право прав людини.. -2016- №11.-С.72

Кібальник В.В.

студент групи 401-МП

Київського міжнародного університету

THE HISTORY OF THE IDEA OF HUMAN RIGHTS: THE THEORY OF THREE GENERATIONS OF HUMAN RIGHTS (ІСТОРИЯ ІДЕЇ ПРАВ ЛЮДИНИ: ТЕОРІЯ ТРЬОХ ПОКОЛІНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ)

The human rights are the most fundamental rights of human beings. They define relationships between individuals and power structures, especially the State. Human rights delimit State power and, at the same time, require States to take positive measures ensuring an environment that enables all people to enjoy their human rights.

The human rights are understood as rights which belong to any individual as a consequence of being human, independently of acts of law. [5] Nowadays, three types or in other words, three generations of rights are discussed and any right may be defined in of these generations known as three generations of human rights. [4]

The division of human rights into three generations was initially proposed in 1979 by the Czech jurist Karel Vasak at the International Institute of Human Rights in Strasbourg. He used the term at least as early as November 1977. Vasak's theories have primarily taken root in European law.

His divisions follow the three watchwords of the French Revolution: Liberty, Equality, Fraternity. The generations are reflected in some of the rubrics of the Charter of Fundamental Rights of the European Union. [2, p. 49]

First-generation human rights, often called "blue" rights, deal essentially with liberty and participation in political life. They are fundamentally civil and political in nature: they serve negatively to protect the individual from excesses of the state. First-generation rights include, among other things, the right to life, equality before the law, freedom of speech, the right to a fair trial, freedom of religion, and voting rights. They were pioneered by the United States Bill of Rights and in France by the Declaration of the Rights of Man and of the Citizen in the 18th century. [1, p.7]

Second-generation human rights are related to equality and began to be recognized by governments after World War II. They are fundamentally economic, social, and cultural in nature. They guarantee different members of the citizenry equal conditions and treatment. Secondary rights would include a right to be employed in just and favorable condition, right to rest and leisure, rights to food, housing and health care, as well as social security and unemployment benefits. Besides, they contain right to an adequate standard of living, right to education and right to participate in a cultural life. Like first-generation rights, they were also covered by the Universal Declaration of Human

Rights, and further embodied in Articles 22 to 28 of the Universal Declaration, and the International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights.

These rights are sometimes referred to as "red" rights. They impose upon the government the duty to respect and promote and fulfill them, but this depends on the availability of resources. The duty is imposed on the state because it controls its own resources. No one has the direct right to housing and right to education. The duty of government is in the realization of these positive rights. [6]

The basic idea of such division is that, the rights of first generation are ascertained by avoiding any action, and rights of second generation by doing some actions; but the most important commonality between these two generations, is the emphasis of both on humanity of everybody or in other words, the rightfulness of human which does not exist in the third generation of human rights.

As for third-generation human rights, the establishment of them is the result of new needs of human. The developing human, international, social procedure and moralizing the international rights and human rights and also weaknesses of the first and second generations led to appearance of the third generation of human rights. The rights of third generation or unity rights do not talk about human; but put emphasis on the universal citizen. [4]

They are those which go beyond the mere civil and social, as expressed in many progressive documents of international law, including the 1972 Stockholm Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, the 1992 Rio Declaration on Environment and Development, and other pieces of generally aspirational "soft law". [3] The term "third-generation human rights" remains largely unofficial, just as the also-used moniker of "green" rights, and thus houses an extremely broad spectrum of rights, including:

- Group and collective rights;
- Right of people to self-determination;
- Right to economic and social development;
- Right to humanitarian assistance;
- Right to a healthy environment;
- Right to natural resources;
- Right to participate in cultural heritage;
- Rights to intergenerational equity and sustainability;
- Right to prosperity;
- Right to social harmony etc.

In contrast with the first and second generations which are products of theories (liberalists and socialists), the third generation of rights is the result of human experience and human life realities has caused them to form. For instance, before the present age, human did not have any environmental problem; but today, it has changed into a serious problem. [4]

Concluding, it is worth saying that all three generations of human rights are important in their own way. The framework of them contains within it room for many of the key debates about the nature of rights. It also encourages us to take a critical approach in challenging our own assumptions about rights as we begin to think about some of the real-world problems involved in the application of human rights. [6]

Список використаних джерел

1. **Dr Mamta Chandrashekar. Human Rights, Women and Violation — New Delhi, 2016 — 111 p.**
2. Hasanova G. Fight with extremism and freedom of religion concerns — Baku, 2014. — 88 p.
3. Odoeme P. Human Rights and the Mission of the Church in Nigeria — Zürich, 2013. — 287 p.

4. The Concept of "Right" and its Three Generations. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.ijss-sn.com/uploads/2/0/1/5/20153321/ijss-iran_jul_oa06_-_2017.pdf
5. Third Generation Human Rights and the Good Governance. [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1717075
6. Three Generations of Human Rights. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.globalization101.org/three-generations-of-rights/>

Кірієнко Д. В.

Студентка групи МЕБ-14-1
ННІ економіки, оподаткування та митної справи,
Університету ДФС України

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАВА РАДИ ЄВРОПИ

З моменту свого заснування інститути РЄ своєю активною взаємодією створювали правові механізми для реалізації цілей і завдань, визначених у Статуті. На сьогодні в рамках РЄ розроблено та прийнято більше 200 договорів. Ці численні договори Ради Європи по-різному сприяють формуванню єдиного спільного правового простору. Одні з них є основоположними, фундаментальними для розвитку європейського правового простору, інші вирішують суто технічні питання, треті або втратили чинність, або ще не набули її [1]. Ґрунтовне дослідження правової системи Ради Європи здійснено досить великою кількістю науковців, як вітчизняних (Аббакумова Д.В., Анісімова М.Ф., Лаба О., Мармазов В.Є., тощо), так і зарубіжних (Абшидзе А.Х., Анцупова Т.О., Демічева З.Б. тощо) [2]. Всі вони, зосереджуючись на наукових розвідках певних конкретно-правових питань, обраних в якості предмету свого дослідження, одночасно наголошують на специфічних рисах права РЄ, які фактично і визначають його феномен. Це зокрема, об'єктна сфера його регулювання, визначена ст. 1 Статуту РЄ, коло учасників – суб'єктів цього права, та регіон розповсюдження і дії його норм [3].

Право Ради Європи можна охарактеризувати як складну систему правових норм, частину яких становлять норми міжнародного права, закріплені в Установчому (Лондонському) договорі та у Статуті РЄ, в угодах про приєднання нових держав до цієї регіональної міжнародної організації, конвенціях, укладених Радою Європи з іншими суб'єктами міжнародного права, а також норми, закріплені в її інституційних актах. Міжнародно-правові документи РЄ – конвенції, хартії, рекомендації – регулюють відносини, що належать до сфери статутної компетенції РЄ. Як правило, в них передбачається досить жорсткий контрольний (моніторинговий) механізм за виконанням статутних зобов'язань держав-учасниць.

Правова система Ради Європи здійснює суттєвий вплив на міжнародну взаємодію національних правових систем, форми якої на сьогодні досить різноманітні, а саме: створення спільного юридичного режиму, визнання рівного обсягу прав суб'єктів, ухвалення єдиних стандартів, вирівнювання прав на соціальне забезпечення, визнання юридичних документів, запровадження спрощеного порядку укладання договорів про

правове співробітництво або правову допомогу, надання рівного юридичного захисту суб'єктам цивільного обігу, встановлення рівних обов'язкових вимог тощо. При цьому «магістральними» напрямками гармонізації внутрішньодержавного права в сучасній Європі залишається захист прав людини, забезпечення демократичного розвитку та економічне співробітництво [4].

Слід зауважити й таку тенденцію розвитку європейського права, як вплив правового регулювання ЄС на право РС, що дається взнаки останніми роками. Це засвідчується наступними фактами: і повторенням положень Шенгенської конвенції та Конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах між державами-членами ЄС у тексті Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. Правову базу Ради Європи доповнюють численні резолюції й рекомендації Комітету Міністрів на адресу держав-членів. Хоча такі рекомендації – це політичні документи, що не мають правової сили конвенцій, однак вони відіграють неабияку роль в узгодженні спільних європейських позицій з актуальних проблем, що стосуються інтересів усіх країн європейського континенту.

Ще одним з аспектів сучасного розвитку права РС є реформування контрольного механізму ЄСПЛ, яке відбувається завдяки прийняттю 14, 15 та 16 Протоколів до Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Так, Протокол № 15 від 2013 р. передбачає такі нововведення до тексту Конвенції:

- до Преамбули Конвенції додано посилання на принцип субсидіарності та доктрину свободи розсуду;
- строк звернення до ЄСПЛ скорочено з шести місяців до чотирьох;
- внесено зміну до критеріїв прийнятності, що стосується ситуації, коли «заявник не поніс значної шкоди»: із ч. 3 п. «б» ст. 35 виключається положення про можливість звернення до ЄСПЛ, якщо справа громадянина, який не постраждав значно, «не була належним чином розглянута внутрішньодержавним судом»;
- виключається право сторін заперечувати проти передачі справи на розгляд Великої палати ЄСПЛ;
- верхня вікова межа для суддів ЄСПЛ замінюється на верхню вікову межу для кандидатів на посаду судді – пропонується, що кандидатом у судді може стати громадянин не старше 65 р. на день запиту Парламентською Асамблеєю Ради Європи списку кандидатів [5]. Ці нововведення викликані недостатнім рівнем визнання і додержання проголошених прав. Вони стали кроками для забезпечення колективного гарантування прав урядів держав-членів РС.

ЄСПЛ, як судовий орган регіональної МО, що функціонує для захисту громадян її держав-членів, приймає до розгляду скарги щодо порушення прав людини державою, не виступаючи апеляційним органом по відношенню до національних судів. В Україні Європейська конвенція з прав людини набула чинності з 17 липня 1997 р. і застосовується на рівні з іншими правовими актами, а рішення Європейського суду з прав людини підлягають виконанню на національному рівні. За рішенням від 12.10.2017 р. ЄСПЛ вилучив з реєстру справ більше 12 000 звернень українських заявників, що стосувалися невиконання рішень українських судів, передавши їх до Комітету Міністрів Ради Європи [6]. Це стосується переважно фінансових рішень, винесених проти держави, держорганів або державних підприємств. Мотиви ЄСПЛ по відношенню до цього рішення зрозумілі. Адже, заходи, які могли б сприяти уникненню аналогічних порушень, повністю не уніфіковані саме з боку українського уряду, зокрема українських судів. В результаті цього їх рішення не виконуються належним чином навіть на національному рівні. Причиною є те, що в Україні немає необхідного забезпечення повного виконання рішення суду і на додаток відсутні необхідні загальні заходи, спрямовані на усунення першопричини проблеми. Тим самим, індивідуальні заявники мають отримати відповідний засіб захисту на національному рівні, що включатиме схему відшкодування за, вже констатовані судом, порушення Конвенції.

З іншої сторони причиною такої ситуації, що склалася між ЄСПЛ і Україною, є проблема регулювання порядку визнання українською стороною судових рішень, стримуючи тим самим реалізацію рішень ЄСПЛ заходів загального характеру, які спрямовані на існування аналогічних порушень прав і свобод. Тому, ЄСПЛ вирішив «зупинити боротьбу» з пануванням в Україні повної безвладності, передавши розгляд та винесення остаточних рішень щодо українських скарг до Комітету Міністрів Ради Європи.

Отже, право РС нині динамічно розвивається, про що свідчить цілеспрямована праця цієї міжнародної організації над удосконаленням системи своєї діяльності та зростанням впливовості її права. Співпрацюючи з Радою Європи, Україна зміцнила та реформувала правову та законодавчу основу, що відповідає принципам і нормам міжнародного права, стаючи тим самим частиною європейського правового простору.

Список використаних джерел:

1. Бенуа-Ромер Ф., Клебес Г. Право Ради Європи: прямуючи до загальноєвропейського правового простору. – К.: К.І.С, 2007
2. Див.: Аббакумова Д.В. Деякі аспекти процедури моніторингу в межах Ради Європи/Теорія і практика правознавства:341.176(4) – УДК., вип. 2(6), 2014.; Анісімова М.Ф. Зобов'язання України щодо прав людини у зв'язку зі вступом до Ради Європи: автореф. дис. канд. юр. наук.:12.00.11.:341.231.14. – УДК., Київ, 2001; Лаба О. Механізм взаємодії правових систем Ради Європи та України:340.15(4+477) – УДК., 2014.; Мармазов В.Є. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції. – К.: юр. книга. – 2002.; Абашидзе А.Х. Право Ради Європи. Конвенція щодо захисту прав людини та основних свобод/Міжнародні відносини/ISBN 5-7133-1290-9, 2007.; Анцупова Т.О. Процесуальне право РС: принципи, система, динаміка: автореф. дис.; Демічева З.Б. Правові стандарти РС: дис.. канд. юр. наук.: 12.00.10. – М.: РГБ, 2006.
3. Санченко А.Є. AcquisРади Європи у системі європейського права: дис. канд. Юрид. наук: 12.00.11/А.Є. Санченко; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2011.
4. Гнатовський М., Кулеба Д. Роль регіональних міжнародних організацій у правовій інтеграції держав Європи: теорія і практика // Український часопис міжнародного права. – 2004. - № 1
5. Бурков А., Дегтярев К. Реформа Европейского Суда по Правам Человека: QueVadis? // Журнал конституционализма и прав человека. – 2013. – Июль. - № 2
6. Через рішення ЄСПЛ Україна може не сплатити відшкодування тисячам заявників//Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. – [Електронний ресурс] - <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/10/12/7072255/>

Кибукевич Т.І.

студентка групи ПБП-16-6
ННІ права, Університету ДФС України

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ, ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ПРОБЛЕМА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Одним з найважливіших і суттєвіших порушень прав людини на сьогоднішній день є торгівля людьми, яка визнана злочином і має транснаціональний характер на міжнародній арені. Незаконне переміщення людей і торгівля ними як живим товаром (треффік) – одна з найбільш актуальних проблем сучасності. Жертвами сучасних форм рабства в усьому світі щорічно стають мільйони людей. Великого значення набуває повне й відповідне визначення та розкриття сутності поняття «торгівля людьми», інформування суспільства про цю серйозну проблему як один із найнебезпечніших злочинів проти особистості. Майже кожна країна має в своєму

законодавстві визначення цього поняття, проте на науковому рівні однозначності трактування даної категорії не має. Проте, як справедливо зазначають фахівці, дуже важливим при описі соціальних явищ та формулюванні положень правових документів є питання коректної термінології.

Дана проблематика є предметом дослідження багатьох наук, серед яких провідне місце посідають правознавство, міжнародне право, зовнішня політика країн світу, політологія, соціологія, психологія та ін., що свідчить про великий інтерес науковців до такого явища сучасної міжнародної політики, як торгівля людьми. Проблему протидії торгівлі людьми активно досліджували такі вчені, як К.Б. Левченко, А.В. Орлеан, Б.В. Лизогуб та інші.

Торгівля людьми - здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином [1].

Одними з перших на початку 90-х рр. ХХ ст. відчули на собі проблему торгівлі людьми країни колишнього Радянського Союзу. Використовуючи складну економічну ситуацію, високий рівень безробіття і правову недосконалість захисту громадян молоді держави, було організовано кримінальний бізнес – запрошення громадян пострадянських країн працювати за кордоном, де вони піддавалися експлуатації, заробляючи мізерні гроші собі і тисячі для організаторів цього бізнесу. Експорт «живого товару» здійснювався в Росію, Туреччину, Італію, Іспанію, Німеччину, Сербію, Македонію, Кіпр, Португалію, Угорщину, Грецію, Чехію, Арабські Емірати, Ізраїль, США та інші країни. Чоловіків експлуатували як будівельників, шахтарів; жінок – як домогосподарок, швачок, мийниць посуду. Крім звичайної експлуатації, жінки наражалися на такий її різновид, як сексуальна експлуатація, яка приносила і приносить найбільші прибутки торговцям живим товаром. Для торгівлі людьми не існує державних кордонів, немає різниці між розвинутими державами і державами, що розвиваються. Вона легко адаптується як до бідності, так і до розкоші, є актуальною майже для всіх народів [2, с. 115].

За оцінками експертів, щорічно 1-2 млн. людей стають «живим товаром». Наприкінці ХХ ст. з його проявами зіткнулась і Україна. За результатами наукового дослідження, профінансованого ЄС, Україна опинилася на 87-му місці у світовому рейтингу по боротьбі з торгівлею людьми. Індекс країн розраховували спільно експерти з економіки, політологи й криміналісти з Університету Геттінгена, Університету Гейдельберга й Лондонської школи економіки. Усього було проаналізовано дані з 182 країн світу. Як зазначається у доповіді, Україна не є тільки державою-жертвою, на території України примушують до безоплатної праці й віддають у сексуальне рабство жителів і жительок Демократичної Республіки Конго, Молдови, Узбекистану, Чехії, Пакистану, у тому числі й дітей.

Рушійними силами торгівлі людьми є гендерна нерівність, бідність і низький соціально-економічний рівень життя всередині держави, корупція в системі правоохоронних органах і судах, цивільна нестабільність і невиконання державою своїх функцій щодо захисту та забезпечення прав і свобод своїх громадян. Важливим чинником, що сприяє процвітанню торгівлі людьми, є наявність попиту на платні сексуальні послуги, дешева робоча сила в країнах при- значення

Сьогодні торгівля людьми є грубим порушенням прав людини і розглядається на міжнародному рівні як злочин, що карається законом. Торгівля людьми може здійснюватися як у міжнародних масштабах, так і в межах однієї країни. Соціально-економічна криза, необізнаність переважної більшості населення з правових

питань, корисливість та безпринципність злочинців, попит на так звані «послуги приватного характеру» – далеко не повний перелік чинників, які створюють сприятливі умови для процвітання цього виду злочину проти особистості на пострадянському просторі [3].

Структура торгівлі людьми включає: вербовку або викрадення з метою перетворення їх у рабів або утримання в наближених до рабства умовах; оформлення необхідних для виїзду документів; переміщення через національні чи регіональні кордони; продаж або купівлю за допомогою різних способів примусу, застосування сили, обману або шахрайства; переховування; експлуатацію і контроль жертв – економічну залежність, вилучення паспорта та інших документів, що встановлюють особистість, ізоляція/обмеження особистої свободи тощо; повернення на батьківщину або перепродаж іншому хазяїнові.

Розглядаючи питання протидії торгівлі людьми як один із напрямів подолання транснаціональної злочинності, слід зазначити, що в 2014 р. в Міністерстві соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики України) створено робочу групу з метою розгляду проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики у сфері протидії торгівлі людьми, та удосконалення нормативно-правової бази у відповідній сфері, склад якої затверджено наказом Мінсоцполітики України від 7 березня 2013 р. № 105.

З метою формування завдань і заходів Державної програми протидії торгівлі людьми на 2016 - 2020 рр. у жовтні 2014 р. Мінсоцполітики України проведено засідання робочої групи за участю представників центральних органів виконавчої влади, міжнародних та громадських організацій.

Отже, боротьба з торгівлею людьми як один із напрямів транснаціональної проблеми яка вимагає комплексного підходу шляхом об'єднання зусиль громадських організацій та урядів, як тих країн, звідки вивозяться потерпілі, так і тих, куди їх доставляють для подальшої експлуатації. Таким чином, консолідація всіх гілок державної влади та громадських правозахисних організацій дозволить здійснити широкомасштабні дії, направлені на усунення цього ганебного явища.

Список використаних джерел

1. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20.09.2011 №3739-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/go> (дата звернення: 25.02.2018).
2. Торговля людьми в Україні. Оцінка заходів, спрямованих на протидію. ЮНІСЕФ, ОБСЄ, АМР США, Британська Рада. – К., 2009. – 247 с.
3. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vi-leghas.ua>.

Кисла К.О.

студентка групи ПБі 16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ

Україна є однією з найбільших країн Європи. На її території за даними 2017 року проживає понад 42 млн. громадян, без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя. За складом населення держава належить до мононаціональних країн, так як частка українців у відсотковому співвідношенні становить хоча і більшість – 77,8%, але решту складають: росіяни – 17,3%; євреї – 0,2%; поляки – 0,3%; німці – 0,1%; молдовани/румуни – 0,8% ; білоруси – 0,6% (за переписом населення 2001р.) Тож треба визнати, що поряд з корінним населенням, його особливостями культури, традицій і звичаїв,

існування яких забезпечується законом, є необхідність рівноцінного визнання й підтримки з боку держави етнічних меншин.

Національні меншини – це національності, що становлять за кількістю меншину порівняно з основною масою населення певної території. Формувались у процесі історичного розвитку держав під впливом цілої низки чинників. Американський дослідник Р. Олівер зазначає серед них такі. По-перше, здійснювана протягом багатьох століть міграція європейців та їх поселення на інших континентах, що супроводжувалось утисками місцевого населення. По-друге, насильницька міграція африканського населення на Американський континент у період работоргівлі у XVII-XIX ст. По-третє, завезення в період колоніалізму державами робочої сили в ті місця, де вона була необхідною. По-четверте, масова міграція з бідних країн у багаті під час економічного піднесення у 50 — 60-х роках XX ст. По-п'яте, розпад Австро-Угорської, Оттоманської імперій тощо, що спричинило виникнення нових держав.

На думку німецького вченого Ф. Гекмана, в основі утворення національних меншин лежать три базові принципи: походження; структурно-соціальне становище у суспільстві; політичні орієнтації. Відповідно до цього, за Ф. Гекманом, національні меншини є п'яти типів:

- Національні меншини, що сформувалися внаслідок виникнення національних держав, для яких важливою умовою було збігання державної самоорганізації й етнічної належності їхнього населення.
- Регіональні меншини, які з різних причин усупереч уніфікації та асиміляції зберегли етнічну ідентичність.
- Мігрантський тип меншин, який має два різновиди — поселенський та заробітчанський.
- Колоніальний тип національних меншин. Це нащадки стародавнього населення завойованих і заселених колоністами територій, які у процесі пограбування, винищення і витіснення позбавлялися успадкованої ними економічної основи життя і соціальну структуру та культуру яких було майже знищено.
- Нові національні меншини, утворення яких пов'язане із становленням нових національних держав внаслідок чисто колоніального поділу територій і встановлення кордонів без урахування етнічної специфіки.

Тож виходячи з вище наведеної інформації та історичних даних, можна зазначити, що національні меншини в Україні є результатом вікових політичних і соціальних змін, які відбувалися на різних етапах формування нашої країни. Що стосується законодавчого закріплення питання про співжиття етносів, то воно врегульоване перш за все Конституцією України, а саме ст.53, де зазначено наступне: «громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства»; Законом України «Про національні меншини в Україні», у якому чітко визначені права та обов'язки представників меншин; Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин» тощо.

До національних меншин в нашій державі «належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою» [1]. Традиції уважного ставлення до прав національних меншин в Україні мають глибоке коріння — починаючи від доби УНР. III Універсал Української Центральної Ради проголошував поряд з іншими правами і свободами, можливість уживання місцевих мов у зносинах з усіма установами. Російському, єврейському, польському та іншим народам в Україні надавалась національно-персональна автономія для забезпечення їм права і свободи самоврядування в справах їхнього національного життя [2,с.9]. Сьогодні ж дане питання унормовано ЗУ «Про

національні меншини в Україні». За цим актом особи, що належать до таких утворень мають вичерпний перелік прав на:

1. рівні політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи;
2. підтримку розвитку національної самосвідомості й самовиявлення;
3. користування захистом держави на рівних підставах;
4. національно-культурну автономію: користування і навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови в державних навчальних закладах або через національні культурні товариства, розвиток національних культурних традицій, використання національної символіки, відзначення національних свят, сповідання своєї релігії, задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації, створення національних культурних і навчальних закладів та будь-яку іншу діяльність, що не суперечить чинному законодавству;
5. вільно встановлювати і підтримувати зв'язки з особами своєї національності та їх громадськими об'єднаннями за межами України, одержувати від них допомогу для задоволення мовних, культурних, духовних потреб, брати участь у діяльності міжнародних неурядових організацій;
6. вільний вибір обсягу і форм здійснення прав, що надаються їм чинним законодавством, і реалізують їх особисто, а також через відповідні державні органи та створювані громадські об'єднання.
7. національні прізвище, ім'я та по батькові. А у разі відсутності звичаю фіксувати "по батькові", мають право записувати в паспорті лише ім'я та прізвище, а у свідоцтві про народження - ім'я батька і матері [1].

За результатами досліджень та перевірок вміст даного нормативно-правового акту є недосконалим і потребує оновлення, бо не містить ідей толерантності та міжкультурного діалогу, що на думку закордонних вчених є основним. Також необхідно відмітити той факт, що частина даного закону просто не виконується, наприклад, цікава за змістом частина друга статті 14, котра встановлює, що «національні громадські об'єднання мають право висувати своїх кандидатів у депутати на виборах органів державної влади відповідно до Конституції України, законів про вибори народних депутатів України і депутатів місцевих Рад народних депутатів!» Виборчі закони України не лише не регламентують порядок такого висування, вони не передбачають такого права для «національних громадських об'єднань» взагалі. Навіть на рівні місцевих виборів [3, с.72].

Потреби оновлення також пов'язані з міжнародними зобов'язаннями, які Україна взяла на себе. Яскравим прикладом є Угода про асоціацію, укладена між нашою державою та ЄС. Порядок денний Угоди про асоціацію для підготовки та сприяння здійсненню Угоди про асоціацію, схвалений Радою асоціації ЄС – Україна 16 березня 2015 року, передбачає, зокрема, на політичному напрямку демократію, верховенство права, права людини та основоположні свободи: «Сторони домовились підтримувати діалог і співпрацювати з метою зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства закону і доброго управління, прав людини та основних свобод, включаючи права осіб, що належать до національних меншин, як це передбачено в основних конвенціях та відповідних протоколах ООН та Ради Європи» [4, с.38].

Позитивним моментом у сфері національних меншин є те, що Україна сприяє розвитку міжнародного співробітництва у забезпеченні й захисті прав та інтересів національних меншин, зокрема шляхом укладання й реалізації багатосторонніх і двосторонніх договорів у цій сфері. Відзначимо, що з часу прийняття Закону України «Про національні меншини» 1992 року Україна стала учасником низки міжнародних договорів, які стосуються прав та захисту національних меншин, зокрема Рамкової конвенції про захист національних

меншин (1995 р.), укладені договори з багатьма державами щодо розбудови відносин у сфері національних меншин [3, с.73].

Отже, можна зазначити, що національні меншини в нашій державі співіснують разом з корінним населенням на основі рівності перед законом, рівності у захисті своїх прав та на основі гарантій їх забезпечення. Хоча Україна має нагальну потребу в оновленні спеціального закону. Це пов'язано зі змінами в інших законодавчих актах, які відбулися в останні два десятиліття, а також, в свою чергу, з міжнародними зобов'язаннями України та потребами сучасного суспільства, які вимагають конкретизації заходів на рівні держави щодо національних груп, які поряд з українською є невід'ємною частиною суспільства.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс: Закон України «Про національні меншини»
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>
2. М.Антонович «Права національних меншин в Україні: національне законодавство та міжнародно-правові стандарти» / Антонович М./ ПРАВО УКРАЇНИ, 2004, № 6. – с.9-12
3. В.Лемак, О.Лемак «Законодавство про національні меншини в Україні: питання вдосконалення» /Лемак В., Лемак О. /Вісник Центральної виборчої комісії, 2014, № 1 –с.70-73
4. О.П.Васильченко «Права національних меншин в Україні: що маємо і до чого прагнемо?» / Васильченко О.П./Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2017, №42. – с.36-40

Клименко А.А.,

студентка групи ПБП-16-4
ННІ права, Університету ДФС України

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО УНІВЕРСАЛЬНИХ СТАНДАРТИВ ПРАВ ЛЮДИНИ

Кожного року 10 грудня відзначається у світі як День прав людини. Ця дата не випадкова, адже саме цього дня було прийнято видатний документ в історії людства – Загальну декларацію з прав людини. Саме вона являється першим актом в історії міжнародних відносин, який істотно поповнив скарбницю людської цивілізації, звеличив собою людство та певною мірою захистив його.

Прийняття цього документу було безпосередньо пов'язано із досвідом Другої світової війни. Зокрема, 6 січня 1941 р. у посланні до Конгресу американський президент Франклін Делано Рузвельт проголосив чотири фундаментальні свободи, якими, на його думку, мали володіти люди у всьому світі: свобода слова, свобода совісті, свобода від страху та свобода від злиднів. Вони стали ідеологічним підґрунтям для вступу Сполучених Штатів у Другу світову війну та ідейним знаряддям демократичних країн у протистоянні нацизму. Підготовка Загальної декларації прав людини відбувалася в умовах складної дипломатичної боротьби, а її ухвалення було результатом розгляду і погодження різних поглядів і точок зору. З вересня по грудень III Комітет Генеральної Асамблеї ООН провів 85 засідань з проекту Декларації, а голосування проходило 1400 разів. Проте в результаті тримісячних дебатів вдалося узгодити текст Загальної декларації прав людини. На 183 пленарному засіданні Генасамблеї ООН 10 грудня 1948 року Загальна декларація прав людини була прийнята абсолютною більшістю голосів: із 56 держав, що брали участь у голосуванні, 48 проголосували за, лише 8 держав утрималися. Серед них Білоруська РСР, Польща, Саудівська Аравія, СРСР, Українська РСР, Югославія і Південно-Африканський Союз [2].

Україна ратифікувала ці пакти у 1973 році. Те ж саме зробили понад сто інших країн світу, які зобов'язалися привести своє національне законодавство у відповідність до прописаних у пактах вимог. Міжнародно-правові акти отримали верховенство над внутрішнім законодавством. І це надало можливість громадянину, чиї політичні чи громадянські права порушені, звернутися за захистом безпосередньо до Комітету з прав людини при ООН, якщо він вичерпав можливості захисту, надані національним законодавством [3].

Документ складається із преамбули та 30 статей. Основний текст складає чотири колони. Перша колона (ст. 3-11) проголошує права індивіда, такі як право на життя, свободу та особисту недоторканість, правосуб'єктність, заборону рабства, дискримінації та нелюдського поводження. Друга (ст. 12-17) проголошує права індивіда в громадській та політичній сферах, зокрема право на громадянство, пересування, шлюб, майно тощо. Третя (ст. 18-21) – духовні, публічні й політичні свободи, такі як свобода слова, совісті та релігії, свобода мирних зібрань та асоціацій, право на управління своєю країною безпосередньо чи через посередництво вільно обраних людей, рівного доступу до державної служби. Четверта колона (ст. 22-27) визначає соціальні, економічні й культурні права: на працю, вільний вибір роботи, справедливі та належні умови роботи, рівну й достойну оплату, захист від безробіття, соціальне забезпечення, профспілки, відпочинок та дозвілля, освіту, свободу участі в культурному житті суспільства тощо. Стаття 30 затвердила: «Ніщо в діючій Декларації не може бути витлумачено як надання якій-небудь державі, групі осіб або окремим особам права займатися якою-небудь діяльністю або здійснювати дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених в цій Декларації» [4].

Загальна декларація була прийнята у вигляді резолюції Генеральної Оцінюючої юридичне значення і силу положень Декларації, слід зазначити, що саме проголошені в Загальній декларації основні права і свободи розглядаються сьогодні більшістю країн як юридично обов'язкові договірні норми. На Декларацію часто посилаються при тлумаченні національного законодавства з прав людини, а також у судовій практиці. Вміщені в Декларації принципи і норми постійно розвиваються у процесі укладення нових міжнародних угод [5].

Цей документ був переведений на безліч мов світу.

Елеонора Рузвельт, в свою чергу, назвала Декларацію «Великою хартією вольностей» для всього людства. В 1950 році ООН заснувала День прав людини, що відмічається у день прийняття Декларації. І хоча положення Декларації мали рекомендаційний характер, вони були покладені в основу розбудови всієї системи міжнародного права. Так, у 1966 році Генеральна Асамблея ООН ухвалила Міжнародний пакт про громадянські й політичні права [6] та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права [7], які разом із Загальною декларацією прав людини та двома додатковими протоколами до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права склали Міжнародний білль про права людини.

Нині Конституція України – основний Закон нашої держави [1] – увібрала основні положення Декларації, зокрема – про верховенство прав людини, рівність і непорушність прав, права людини на свободу і особисту недоторканість, на достатній рівень життя.

Загальна декларація прав людини стала першим міжнародним стандартом у сфері прав людини. Її значущість полягає в тому, що вона створила правову базу для подальшого наступного кодифікаційного процесу в цій галузі, що сприяв еволюції концепції прав людини.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chteiknteu.cv.ua/profi/65/prava.php>

3. Всеукраїнський тиждень права або «30 заповідей» Загальної декларації прав людини - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obljustif.gov.ua/rogatun/61653-2/>
4. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року.
5. Громадянське суспільство і права людини: матеріали міжнар. наук.-практ. семінару, м. Харків, 9 груд. 2010 р. / редкол.: Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк, Г. В. Чапала. – Х.: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2010. – 251 с.
6. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права. Прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. Документ ООН A/RES/2200 A (XXI).
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права Прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. Документ ООН A/RES/2200 A (XXI). Статус Пакту (995 і17).

Клименок Я. С., Ляхно Л. В.,
студенти групи ПБП-16-5
ННІ права, Університету ДФС України

ПРОЦЕС ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Тема є досить актуальною, оскільки починаючи із Стародавнього Риму правники створювали безліч правил для захисту основних прав людини, так званих природних прав. Минуло чимало часу і перелік природних прав дещо видозмінився, у зв'язку із розвитком суспільства і зміною цінностей. На сучасному етапі розвитку України це досить вагоме питання для збереження недоторканості прав людини.

Дане питання в своїх працях розглядали Джеремі Макбрайд, Попов Ю., Шевчук С., Кононенко В., Огієнко Д. та інші. Проте, тема є остаточно недосліджена і потребує подальшого аналізу, що і зумовило написання даної роботи.

Захист прав людини один із найголовніших напрямків діяльності як держав, так і міжнародних організацій. Для захисту цих прав, які передбачені Декларацією про права людини від 10 грудня 1948 року [1], люди можуть спочатку звернутися до національних органів, відповідно до статті 13 Європейської конвенції з прав людини [2]. Якщо людина вчиняє всі дії для захисту своїх прав на національному рівні, але так і не змогла їх відстояти, то вона може захиститись в міжнародних організаціях, які передбачають такий захист і членом яких виступає держава в якій проживає людина.

До таких міжнародних організацій належать: Комітет з прав людини ООН, Європейський Суд з прав людини, Комісія з прав людини (для членів СНД) та Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Комітет з прав людини ООН – фактично самостійний міжнародний орган, який кожні чотири роки вислуховує доповіді країн-членів щодо показника захищеності прав людини і покращення процедури їх захисту в державах та припинення застосування смертної кари, як найвищої міри покарання. Також до Комітету можуть звернути з особистим зверненням щодо порушення своїх прав із доказом, що громадянин певної держави використав всі національні засоби захисту своїх прав, але вони не були відновлені.

Європейський Суд з прав людини є єдиним органом контролю за дотриманням державами-учасницями положень Європейської конвенції з прав людини [3, с. 265]. Суд також наділений компетенцією прийняття від якоїсь особи, групи осіб або неурядової організації заяв про порушення будь-якою із держав-учасниць прав, закріплених у Конвенції і протоколах до неї. При цьому заявники повинні додержатися певні процедурні

вимоги. Держави-учасниці зобов'язані ніяким чином не перешкоджати реалізації цього права. Потім за результатами розгляду всіх доказів Суд виносить рішення по справі [4, с. 49-52].

Комісія з прав людини розглядає письмові звернення держав-членів Співдружності про порушення прав людини, також в деяких випадках вона може розглядати індивідуальні петиції.

Також захистом прав людини займається ОБСЄ, а саме вона діє на основних засадах Декларації з прав людини. Точніше повага прав людини і основних свобод є ключовим елементом всеохоплюючої концепції безпеки ОБСЄ. ОБСЄ здійснює моніторинг стану з правами людини в її 57 державах-учасниках, всі з яких визнали, що кожна людина має ці права від народження і що права людини неподільні і гарантовані законом. Тому зміцнення і просування зусиль щодо захисту прав людини в усьому регіоні ОБСЄ є центральним елементом діяльності Організації.

Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини (БДПІЛ) надає державам-учасникам консультаційну та іншу допомогу і надає окремим людям і громадянському суспільству підтримку в формі цільових навчальних і освітніх заходів. БДПІЛ займається широким колом питань - від заохочення основних свобод релігії або переконань, пересування, зборів і асоціації до звітування про застосування смертної кари, моніторингу судових процесів і недопущення катувань та інших форм жорстокого поводження.

Діяльність ОБСЄ у сфері захисту прав людини охоплює:

- 1) сприяння втіленню в життя законодавчих норм, що захищають права осіб, що належать до меншин;
- 2) зусилля щодо скасування дискримінаційних законів, стратегій і практичних заходів;
- 3) надання технічної підтримки правозахисних органів;
- 4) проведення аналізу законодавства з метою забезпечити його відповідність прийнятим в рамках ОБСЄ зобов'язань і міжнародних правозахисних нормам;
- 5) уявлення аналізу і рекомендацій щодо дотримання прав людини;
- 6) моніторинг діяльності виконавчих, судових, законодавчих та правоохоронних органів і сприяння їх зміцненню;
- 7) обмін передовим досвідом та підтримка зусиль, націлених на перевірку дотримання міжнародних правозахисних норм;
- 8) надання підтримки організаціям громадянського суспільства, які займаються правами людини;
- 9) підготовку суддів відповідно до національного та міжнародного передового досвідом у правозахисній сфері;
- 10) надання підтримки службам пробації;
- 11) надання допомоги в реформуванні правової та виправної системи з урахуванням вимог, що стосуються дотримання прав людини;
- 12) проведення підготовки членів правозахисних груп;
- 13) підтримку прав громад, мовних та освітніх прав, прав тих, хто повертається і репатріантів, біженців та осіб, які перебувають в уразливому становищі;
- 14) сприяння забезпеченню гендерної рівності;
- 15) моніторинг злочинів на ґрунті ненависті та використання риторики ненависті; а також недопущення торгівлі людьми і тортур [5].

Отже, сутність процесу захисту ми бачимо в досягненні справедливості у суспільних відносинах при порушенні прав людини. Основна мета таких процесів – це захист прав, повна реалізація людиною свого права

на захист. Очевидно, що процес захисту прав людини повинен бути універсальним та спрощеним. Для підвищення ефективності процесів захисту прав необхідно змінювати правову культуру і правосвідомість народу, формувати їх через виховання та освіту, щоб кожен знав, як захистити свої права не тільки на національному рівні, а й на міжнародному.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://kr-admin.gov.ua/mol/molod/2.pdf>.
2. Європейська конвенція з прав людини [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf.
3. Джеремі Макбрайд Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. – К.: «К.І.С.», 2010 – 576 с.
4. Попов Ю. Рішення Європейського Суду з прав людини як переконливий прецедент: досвід Англії й України. – Підприємство, господарство і право. // 179. – 2010. – №11. – С. 185.
5. Права людини [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ОБСЄ – Режим доступу до ресурсу: <https://www.osce.org/ru/human-rights>.

Коваленко О.О.,

д.ю.н, доцент,

проф.кафедри цивільно-правових дисциплін,

господарського та трудового права

Харківського національного педагогічного університету

ім. Г. С. Сковороди

ПРАВО НА ПРАЦЮ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

10 грудня 1948 року Генеральна Асамблея ООН прийняла своєю резолюцією 217 А (III) Загальну декларацію прав людини, яку проголосила як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією [1].

Особливе місце серед цих прав посідає право на працю, адже, як влучно відзначив О.І. Процевський, про значення права на працю, про його фундаментальність серед інших соціально-економічних прав і свобод людини свідчать його найважливіші характеристики: те, що в цьому праві відображена потреба держави і суспільства у необхідності створення матеріальних і духовних цінностей для життєдіяльності окремої людини і суспільства в цілому, - бо праця - джерело існування, а завдяки реалізації права на працю людина розвиває свій природний творчий потенціал і тим виражає свою особистість [2, с. 52]. При цьому варто акцентувати увагу на тому, що право на працю – є правом природним, однак, саме усвідомлення міжнародною спільнотою – представниками всіх держав світу - його ролі як інструменту забезпечення потенційного динамічного розвитку цивілізації обумовило необхідність і доцільність його юридичного конституювання у акті, що є фундаментом побудови системи міжнародних та внутрішньо національних правових актів – у Загальній декларації прав людини [1, ст.23].

Загальна декларація прав людини у п. 1 ст. 23 визначила, що кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття [1]. Таким чином саме Загальна декларація прав людини у своїх нормах сформувала стандарт права на працю, враховуючи не тільки значення праці для кожної конкретної людини та суспільства в цілому, але й притаманну йому природність. Адже ключовим моментом у визначенні права на працю в цих стандартах є визнання кожного носія здатності до праці її власником, володарем, який один-єдиний, самостійно, користуючись свободою волі, може вирішувати долю відносно її застосування. Водночас, норми ст.23 Загальної декларації прав людини виступили інструментом визначення простору, де людина може самостійно вирішувати питання про застосування своєї унікальної здатності - здатності до праці, формуючи межі правової свободи, справедливості, рівності, які визначають зміст правового розуміння цієї здатності та визначають її у якості власності її носія – працівника.

Таким чином, міжнародна формула визначення змісту права на працю у Загальній декларації прав людини гармонічно з'єднує в єдине ціле природне та позитивне право: не протиставляючи одне одному, а делікатно впорядковуючи природне право позитивними, створеними людиною, юридичними засобами.

Слід відмітити, що сучасні цивілізовані країни є членами ООН – організації, яка, як зазначається в її Статуті, була утворена народами Об'єднаних Націй для того, щоб, зокрема, утвердити віру у основні права людини, гідність і цінність людської особи, сприяти соціальному прогресу та покращенню умов життя за більшої свободи у цілях, у тому числі, використання міжнародного апарату для сприяння економічного та соціального прогресу усіх народів [3]. Отже, ці країни, в силу членства в ООН, беруть на себе зобов'язання, розвиватися як демократичні, соціальні та правові держави, - тобто такі, де найвищою соціальною цінністю визнається людина, її права та свободи, де в ім'я людини держава існує і здійснює свою діяльність. Відповідно, основою такої держави є свобода. Таким чином, свобода є витоконм правових норм, встановлених та санкціонованих державою; отже, свобода є й витоконм норм, що регулюють право на працю. Такий підхід до визначення права на працю слід визнати досить вдалим, адже це визначення, насамперед, представляє собою успішне поєднання внутрішньої детермінації своїх рішень носія унікальної природної здатності – здатності до праці та їх можливості зовнішнього проявлення – реалізації у правовому просторі, де на першому місці стоїть свобода.

Україна, виконуючи свої зобов'язання як держава-член ООН, розпочала здійснення прогресивних заходів для виконання цілей Загальної декларації прав людини із визнання у своєму основному нормативно-правовому акті, що має найвищу юридичну силу – Конституції України – права на працю через імплементацію його змісту саме у розумінні Загальної декларації прав людини. А оскільки право на працю та його зміст вважається важливим елементом формування фундаменту сучасного трудового права, бо воно започатковує побудову ланцюгу трудових правовідносин – ядра предмету трудового права і зумовлює виникнення усіх інших трудових прав працівника, а також виникнення відносин, похідних від трудових, остільки, слід зробити висновок, що від розуміння цього права залежить наповнення змісту норм механізму його реалізації, розуміння сутності усіх інститутів трудового права та й взагалі – напрями розвитку норм останнього. Інакше кажучи, думаю вірним буде сказати так: ключ до відповідей на усі питання трудового права міститься саме у розумінні права на працю.

У Конституції України у ст. 43 права на працю визначено так: «Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується» [4]. Як відмічає Конституція України, усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є

невідчужуваними та непорушними [4, ст. 21]. Громадяни мають рівні конституційні права та свободи і є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [4, ст. 24].

Ці положення дозволяють тлумачити право на працю – як одне з системи усіх існуючих в Україні прав – по-перше, як рівне для усіх працівників. Із цього витікає - по-друге, що усі особи, які є потенційними працівниками та працівники мають рівні можливості щодо вільного та свободного формування та виявлення своєї волі щодо права на працю. І це підтверджено Рішенням Конституційного Суду України від 16 жовтня 2007 р №8 – рп/2007, яким визначено, що «право на працю означає не гарантування державою працевлаштування кожній особі, а забезпечення саме рівних можливостей для реалізації цього права» [5, п. 3]. Тобто право на працю не розуміється ні як обов'язкове працевлаштування, ні як працевлаштування взагалі. І це дуже суттєвий момент, який остаточно має поставити крапку у спекуляціях щодо розуміння права на працю у порівнянні із радянським визначенням – де і право і його гарантії зливалися у єдину категорію із визначенням у незалежній Україні, де, на щастя, право і його гарантії розділені на окремі категорії. І справа тут у тому, що право на працю не може розумітися як забезпечення роботою, бо право - це можливість людини. Що ж стосується забезпечення роботою – то це вже питання гарантій. Держава має виконувати свої обов'язки перед людиною і створювати засоби для успішної реалізації цієї можливості. Маючи право на працю, будучи його носієм, людина сама вирішує що з ним робити, а держава забезпечує: по-перше, можливості для його здійснення і користування ним; по-друге, рівність усіх осіб у цих забезпечених можливостях у розумінні однакових, без привілеїв чи обмежень, умовах.

Не можна не відмітити, що сучасне конституційне визначення права на працю взагалі відійшло від будь-яких зобов'язуючих приписів. Воно не тільки не містить положень про обов'язки будь-кого працювати, але й не згадує про чийсь обов'язок надати роботу громадянину, який би це право забажав реалізувати. Відповідно до такого визначення права на працю за Конституцією України у ст. 43 правові форми його реалізації можуть бути різними. Це можуть бути: трудовий договір, цивільно-правові договори підряду, надання послуг тощо, зайняття підприємницькою або індивідуально-трудовою діяльністю та інші.

Як відзначає класик трудо-правової теорії О. І. Процевський, вирішальне значення на формування поняття права на працю у Конституції України 1996 р. мав перехід до ринкової економіки, а також світові та європейські правові стандарти [6, с. 140], і звичайно, мова йде про той стандарт, який було сформовано саме Загальною декларацією прав людини. Таким чином Конституція, як нормативно-правовий акт, що має найвищу юридичну силу, містить норми прямої дії і закладає засади правового регулювання у державі, містить у собі відправні начала юридично визнаної свободи волі людини у сфері праці. Ці начала отримують свою конкретизацію у спеціальних нормативно-правових актах. Інакше кажучи, Конституція є джерелом, яке містить витоки встановлення свого роду «правил гри» спільної трудової діяльності, дотримання яких дозволяє безперешкодно проявляти свободу волі у сфері праці для кожного члена суспільства таким чином, щоб реалізовувати своє природне призначення, не обмежувати особисті права та свободи, а також права та свободи інших громадян.

Такі правові можливості, що надаються носію здатності до праці в її реалізації, дозволяють йому задовольнити свою унікальну природну здатність до праці створювати духовні та матеріальні блага, керуючись, насамперед, своїми власними інтересами, ґрунтуючись на своїй свободі волі.

Слід погодитися із думкою Я. Кінаша, що закріплюючи у Конституції положення про визнання людини найвищою соціальною цінністю, «українська держава започатковує свій підхід до забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина в Україні. Будучи базисними, ці положення Конституції України є нормативно-юридичним фундаментом гуманістичного спрямування розвитку суспільного і державного життя в нашій державі. Ведучи мову про людину як найвищу соціальну цінність, причому цінність не тільки для самої себе, а й для всього суспільства, для соціуму, слід враховувати, що права і свободи людини – це не що інше, як певні можливості, що край необхідні для її існування та розвитку у конкретно історичних умовах. Вони об'єктивно зумовлюються досягнутим рівнем розвитку суспільства і мають бути загальними та рівними для усіх людей» [7, с. 103].

Таким чином, маємо констатувати, що Загальна декларація прав людини, закріпленням права на працю і формулюванням його змісту відкрила сучасним цивілізованим державам, і Україні зокрема, концептуальний шлях до побудови норм трудового права - галузі права, яка регулює відносини із застосування праці – основи існування людської цивілізації, визначивши їх стрижень та орієнтири розвитку через категорію свободи волі людини.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] / ООН : Міжнародний документ від 10.12.1948 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 21.12.2017). - Назва з екрану.
2. Процевський О.І. Методологічні засади трудового права [Текст] / О.І. Процевський. - Х. : ХНАДУ, 2014. – 260 с. – ISBN 978-966-303-519-2.
3. Статут Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс] / ООН : Міжнародний документ від 26.06.1945 р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 21.12.2017). – Назва з екрану.
4. Конституція України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: Конституція; Закон від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.12.2017). – Назва з екрану.
5. У справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 23 Закону України «Про державну службу», статті 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», статті 42 Закону України «Про дипломатичну службу» (справа про граничний вік перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування) [Текст] / Конституційний Суд України : Рішення №8 – рп/2007 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 80. - Ст. 2979.
6. Процевський О.І. Новий зміст права на працю – основа реформування законодавства про працю України [Текст] / О.І. Процевський // Економіка і право: зб. наук. праць Харківського державного університету ім. Г. С. Сковороди. – Х. : ХДАДТУ, 1999. – № 2. – С. 140–149.
7. Кінаш Я. Трансформація відповідальності у праві – реалізація принципу справедливості при застосуванні мір державного примусу [Текст] / Я. Кінаш // Право України. – 2004. – №3. – С. 103–106.

Ковальова О.В., к.ю.н., с.н.с.,

завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЖІНОК В УКРАЇНІ: ОЦІНКА CEDAW

Україна ратифікувала Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок і регулярно бере участь в оцінці заходів із здійснення даної Конвенції. *Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW, 1979 р.)* стала першим імперативним міжнародним документом, який визначив поняття дискримінації жінок та проголосив їх основні права. Так, CEDAW включає не лише рекомендації, але цілий ряд зобов'язань держав щодо забезпечення та охорони рівних з чоловіками прав жінок у сфері освіти, праці, здоров'я, сім'ї тощо. Зокрема, держави-члени зобов'язуються: інтегрувати принцип рівності жінок і чоловіків у своє законодавство; скасувати закони, які дискримінують жінок; створити інституції, які б ефективно захищали жінок від дискримінації; забезпечити захист жінок від дискримінації з боку будь-яких осіб, організацій та підприємств; а також звітувати про законодавчі, судові, адміністративні чи інші заходи здійснені для виконання даної Конвенції.

Для моніторингу виконання Конвенції був заснований Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок (з однойменною Конвенції назвою – CEDAW), повноважний також давати загальні рекомендації щодо неї, розглядати звіти, подані державами відповідно до Конвенції. У 1992 році у рекомендаціях CEDAW з'являються визначення гендерного насильства, висновки щодо необхідності здійснення державами конкретних дій щодо ліквідації всіх форм насильства проти жінок та відповідні настанови. Насильство проти жінок було визнане дискримінацією жінок та порушенням прав людини, що дозволило використовувати проти нього інструменти Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.). Так питання, яке до того фактично вважалось «приватною справою», було офіційно визнане загальною проблемою у сфері прав людини, що потребує державного та міжнародного втручання.

Впровадження гендерних підходів в суспільне життя є актуальним питанням внутрішньої політики держави і необхідне для забезпечення рівноправного та стійкого людського розвитку. Адже рівні права і можливість їх реалізації є однією з невід'ємних складових правової держави. Держава зобов'язана забезпечувати дотримання прав людини, передбачених міжнародно-правовими документами.

Комітет ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), до складу якого входять 23 міжнародних незалежних експерта, 14 лютого 2017 року на своїй 66-й сесії розглянув доповідь про ситуацію із забезпеченням прав жінок в Україні, попередньо провівши діалог з делегаціями уряду України, а також неурядовими організаціями та національними правозахисними установами.

У своїй доповіді Комітет зосередив увагу на трьох ключових проблемах, які завжди були виражені в Україні, особливо на тих територіях, де ситуація ще більше загострюється через безперервний військовий конфлікт та його наслідки. До них відносяться: громадське і політичне життя, працевлаштування і насильство по відношенню до жінок [1]. Особливої уваги потребує саме питання викоренення насильства.

Так, гендерно-обумовлене насильство залишається широко поширеним явищем в Україні. Останні дослідження показують, що 19% жінок у віці від 15 до 49 років зазнали фізичного насильства. Збройний конфлікт на сході України збільшив ризик гендерно-обумовленого насильства через руйнування соціальної структури, переміщення, погіршення економічної ситуації. Гостро стоїть в українському суспільстві проблема відсутності достовірних даних про гендерно-обумовлене насильство.

Крім того, залишаються недостатніми послуги для жертв гендерно-обумовленого насильства. Співробітники медичних і соціальних державних закладів не мають спеціальних знань та навичок, необхідних

для роботи із жертвами гендерно-обумовленого насильства. Отже, спеціалізовані послуги для жертв насильства надаються громадськими організаціями в рамках програм, що фінансуються донорами. По всій країні наявний брак притулків, які відповідають необхідним критеріям. Так, згідно із Стамбульською конвенцією, на кожні 10 000 населення має бути 1 місце у притулку для жінок-потерпілих від домашнього насильства. В Україні нині забезпечено лише 1/10 частину від цього мінімального стандарту.

За даними доповіді Комітету національне законодавство і судова практика щодо переслідування сексуального насильства обмежені і не в повній мірі відповідають міжнародним стандартам та практикам. Через прогалини в законодавстві і відсутність механізмів акти сексуального насильства, в тому числі пов'язані з конфліктом, часто реєструються правоохоронними органами як “інші злочини” - наприклад, нанесення тілесних ушкоджень. Адвокати, співробітники поліції, прокурори і судді не мають достатніх знань про те, як документувати, розслідувати такі злочини.

Дійсно, українське законодавство з питань гендерно-обумовленого насильства суперечливе і потребує перегляду. Робота з удосконалення законодавства у сфері гендерного насильства триває. У 2015 році указом Президента України затверджено *Національну стратегію у сфері прав людини*, метою якої зокрема є створення ефективної системи протидії всім формам гендерного насильства, торгівлі людьми і рабству, домашньому насильству, надання якісної допомоги жертвам. Згідно з цим указом, уряд затвердив план дій на період до 2020 року, який передбачає низку заходів, спрямованих на досягнення зазначених у Національній стратегії цілей у сфері протидії гендерному насильству. **Очікуваними результатами реалізації Стратегії зокрема є:** створення умов, необхідних для запобігання та протидії усім формам гендерного насильства та торгівлі людьми; удосконалення системи надання допомоги жертвам злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми; створення ефективної системи запобігання та протидії домашньому насильству, в тому числі вжиття заходів щодо забезпечення повідомлення уповноважених органів про випадки домашнього насильства; приведення у відповідність із міжнародними стандартами законодавства з питань протидії гендерному насильству тощо.

Кілька років триває підготовча робота з ратифікації Верховною Радою України *Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульської конвенції)*, яку Україна підписала ще 2011 року. Стамбульська конвенція встановлює відповідальність держав за вжиття всіх можливих заходів для запобігання насильству над жінками, для захисту жертв гендерного насильства і покарання злочинців. Конвенція дає детальний перелік видів такого насильства та встановлює спеціальний механізм моніторингу, націлений на ефективне виконання її засад. Стамбульська конвенція – об'ємний та ґрунтовний документ, який: переводить у площину реальних зобов'язань раніше декларативні положення щодо викорінення насильства проти жінок; детально перераховує види насильства проти жінок та пропонує змістовні визначення термінів; зобов'язує встановити кримінальну відповідальність за домашнє насильство, переслідування (сталкінг), сексуальні домагання, каліцтво жіночих статевих органів, примусовий шлюб, та інші види насильства проти жінок; зобов'язує створити систему комплексної підтримки жертв насильства, в тому числі притулки та телефонні лінії допомоги; зобов'язує держави забезпечити доступність захисних заходів та встановлює нові підходи щодо розслідування та доказів у даній сфері; встановлює механізм моніторингу ефективності застосування положень Конвенції на практиці; зобов'язує створити систему збору статистичних даних про випадки насильства, підтримувати відповідні дослідження; забороняє виправдовувати будь-які акти насильства культурою, звичаями, релігією, традиціями тощо.

У листопаді 2016 року ратифікацію Стамбульської конвенції в Україні відклали, зокрема тому, що в ній міститься термін «гендер». Одночасно із законопроектом № 5294 «Про запобігання та протидію домашньому

насильству» було вилучено термін «гендер». Дана ситуація вірогідно свідчить про недостатній рівень обізнаності депутатської спільноти щодо сутності гендерної теорії та вже наявних в чинному законодавстві України похідних від «гендеру» термінів, зокрема «гендерна рівність» і «гендерно-правова експертиза», «гендерні питання», «гендерна ідентичність» тощо. Зокрема, у затвердженій 2015 року указом Президента України Національній стратегії у сфері прав людини вжито поняття «гендерне насильство» і «гендерна дискримінація», але так само без означень. Натомість українське законодавство дає означення термінів «гендерна рівність» і «гендерно-правова експертиза» (Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»), у нормативних актах фігурують також (без визначень) терміни «гендерні питання» (Постанова Кабінету Міністрів України № 479 від 06.05.2001), «гендерна ідентичність» (Кодекс законів про працю України) тощо. Підготовча робота по ратифікації Стамбульської конвенції затягнулась в Україні на декілька років, однак дана ратифікація – один з найважливіших кроків, які зараз має зробити Україна у боротьбі з насильством проти жінок, адже дана Конвенція є одним з основних регіональних механізмів для боротьби із насильством щодо жінок.

Особливу роль у протидії гендерному насильству відіграє також *Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека”* та *Національний план дій з її виконання на період до 2020 року*, затверджений розпорядженням Кабінету міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 113-р., який містить наступні напрями: миротворча та мирозахисна діяльність; аналіз, координація та підготовка кадрів; участь жінок у встановленні миру; запобігання конфліктам та насильству; захист жінок і дівчат, які постраждали від конфліктів; допомога та реабілітація постраждалих від конфліктів; моніторинг впровадження Національного плану дій з виконання [Резолюції](#) на період до 2020 року.

Слід звернути увагу на те, що вчинення гендерного насильства тягне за собою настання кримінальної, адміністративної та цивільно-правової відповідальності відповідно до Законів України. Однак, слід зазначити, що однією з актуальних проблем щодо протидії гендерному насильству, поряд з декларативністю деяких правових норм, які переважно гарантують рівність прав осіб, незалежно від статі, не передбачаючи ефективні механізми їх реалізації, є проблема захищеності членів сім’ї військовослужбовців та інших прирівняних до них осіб, зокрема працівників поліції, від гендерного, зокрема домашнього насильства. Так, відповідно до національного законодавства (ст.15 КУпАП) у випадку вчинення військовослужбовцями та іншими прирівняними до них осіб, зокрема працівниками поліції, домашнього насильства, що має ознаки адміністративного правопорушення, дані особи повинні нести відповідальність виключно за дисциплінарними статутами. Однак, жодного такого прецеденту в Україні не існує, як і відсутня статистика за такою категорією кривдників [3].

Серед рекомендацій Комітету ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок для поліпшення стану забезпечення прав жінок в Україні та протидії насильству щодо них слід відзначити наступні: введення кримінальної відповідальності за домашнє насильство та ратифікація Стамбульської конвенції; забезпечення адекватного покарання осіб, які вчиняють насильство стосовно жінок; проведення обов’язкових систематичних навчань правоохоронних органів та військових щодо прав жінок; забезпечення адекватної медичної допомоги та доступу до правосуддя для жертв сексуального насильства, внутрішньо переміщених жінок та інших вразливих груп жінок; забезпечення доступу та захисту жінок, що постраждали від насильства, шляхом створення притулків; збирати статистичні дані про насильство стосовно жінок, з врахуванням їх віку та відносин із особою, що вчинила таке насильство; створити адекватні умови для компенсації збитків жінкам з інвалідністю, які постраждали від насильства, та їх реабілітації тощо.

Наступну доповідь Комітету Україна має робити у березні 2021 року, проте протягом двох наступних років державі доведеться письмово прозвітувати щодо домашнього насильства та представлення жінок у органах влади. Оскільки країна стоїть на межі суттєвих змін, можливих у зв'язку із ратифікацією та впровадженням згаданої Стамбульської конвенції про запобігання насильству щодо жінок та прийняттям відповідного законодавства, спрямованого на впровадження передбачених нею заходів, можемо сподіватись, що звітувати буде про що.

Список використаних джерел:

1. Доповідь системи ООН в Україні на 66-й сесії CEDAW [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/informatsiinyi-tsentri/news/4052-dopovid-systemy-oon-v-ukraini-na-66-i-sesii-cedaw>.
2. “Wave Report 2015”: як у Європі допомагають жінкам, що зазнали насильства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?focus=wave-report-2015-zhinky-evropy-proty-nasylstva>.
3. Що таке гендерне насильство? Просто про складне. Посібник для спеціалістів, які працюють у сфері протидії гендерному насильству та надання допомоги постраждалим жінкам / Ковальова О.В., Костюк О.Й., Семікоп Т.Є., Тимчик І.А. – Одеса., 2017. – 46 с.

Ковальчук О. С

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ЧИ ІНСНУЄ ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ СЬОГОДНІ?

*«Коли я бачу, як поводяться з жінками,
мені не хочеться ставати дорослою»
(Захра, 15 років, французький журнал «ГЕО»)*

На сучасному етапі розвитку суспільства, нормативно-правова база, яка захищає права жінок у цілому світі та після результатів феміністичних рухів було б недоречно говорити про дискримінацію жінок у суспільстві. Понад 2,6 мільярда жінок живе у країнах, в яких згвалтування у шлюбі досі не переслідується законом, за даними ООН «немає жодного регіону, країни чи культури, в якій би жінки не зазнавали насильства».

Менш ніж за століття права жінок піднімалися і відстоювалися у багатьох міжнародних документах: Загальній декларації прав людини (1948р.), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950р.), Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979р.), Європейській декларації про рівність чоловіків та жінок (1988р.), Декларації Тисячоліття ООН (2000р.) та в багатьох інших.

Проблема полягає у тому, що частина з перерахованих документів мають обов'язкову юридичну силу лише для держав, що належним чином висловили на них згоду. Такі країни зобов'язуються звітувати щодо виконання їх вимог та надавати спеціальним міжнародним інстанціям повноваження контролювати таке виконання. На сьогодні є досить проблематичним питання передання державою міжнародним організаціям повноважень чи функцій у внутрішніх справах. А в тих випадках, коли держави все ж таки погоджуються то міжнародні організації та судові органи мають лише право на те, щоб «надавати пропозиції», «рекомендувати» та на вузьке коло методів впливу на державо порушників [1].

Ключовим міжнародним актом з питання захисту прав жінок нині є Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979р.). На початок 2011р. цю Конвенцію ООН ратифікували 186 держав

світу. І лише 6 держав світу взагалі не підписали Конвенцію: з них три ісламські (Іран, Судан, Сомалі) і три країни Океанії (Палау, Науру і Тонга).

Слід додати, що США підписали дану Конвенцію, але не ратифікували у законодавство, проте дотримуються більшості її норм *de facto*, що не можна сказати про країни, які ратифікували лише на рівні *de jure* [2 с 286].

Щорічний рейтинг Gender Inequality оцінює країни за певними показниками, що дають змогу визначити рівень життя жінок. Україна в ньому займає 81 місце серед 188 країн, на першому місці – Норвегія.

Ємен, країна яка стала антилідером у даному рейтингу. *De jure* в ньому все мало б бути добре. Адже в Конституції країни закріплені рівні права для всіх громадян, а виборче право з'явилося у єменських жінок ще у 1967. Втім, у тій таки Конституції є уточнення про закони шаріату, згідно яких “жінки є сестрами чоловіків”, а їхні права та обов'язки “визначаються шаріатом та керуються законом”. В Ємені досі платять викуп за наречених та видають заміж за літніх чоловіків неповнолітніх дівчаток. А жертв згвалтувань часто звинувачують в проституції. В суді свідчення жінки сприймають як “півсвідчення”. Саме тому свідчення двох жінок дорівнюють свідченням одного чоловіка. Майже половина єменських дівчат стають матерями у підлітковому віці. Лише 35% жінок у країні є грамотними.

Нічим не краща є ситуація у Республіці Нігерія. Експерти та правозахисники з Нігеру кажуть, що насилля проти жінок є абсолютним табу. Але самі жінки вже звикли і вважають згвалтування та побой нормою. За словами активістів, жінки, що звертаються до поліції із заявою про насилля не можуть розраховувати на правосуддя. У більшості випадків їм порадять “повертатися додому і з'ясувати, якою поведінкою заслужила на покарання”. Лише 15% жінок в Нігері є освіченими. Непоодинокими є випадки рабовласництва: коли жінку продають у рабство, вона не лише стає сексуальною рабинею, а й безкоштовним працівником на плантаціях або в бізнесі свого багатого чоловіка, що вже давно у всьому світі визнано неприпустимим.

У Чаді у 2012 році лише 28% жінок могли похвалитися вмінням читати і писати. Відсоток материнської смертності зашкалює: 980 смертей на 100 000 народжень. 147 з тисячі неповнолітніх дівчат стають матерями. Дещо кращою тут є ситуація з роботою – 65% жінок в країні мають тимчасову або постійну роботу і є трудовим ресурсом.

Якщо говорити про Афганістан, що ситуація дещо змінилася після повалення талібів. Зараз в більшості випадків насилля до жінки застосовує родина. Більше 85% жінок неграмотні, лише 18% дівчат у навчанні доходять до старшої школи. Часто школи підпалюють самі ж афганці: місцеві чоловіки часто вважають, що жінка взагалі не має вчитися. Середня тривалість життя афганської жінки становить лише 51 рік. Понад половина жінок Афганістану заручені або одружені до 12-річного віку. Часто дівчаток віддають заміж в якості погашення боргу чи вирішення спору, або, коли сім'я не має грошей на утримання дитини. Крім того – на цьому можна ще й заробити: є шанс, що літній наречений заплатить чималий викуп за дитину-наречену. Але що добре в Афганістані, то це те, що жінка може працювати. Щоправда, з дозволу родичів-чоловіків. Останніми роками також зросла кількість жінок у парламенті, деякі з них навіть були міністрами. Жінки є також в поліції. А найпопулярнішою професією серед жінок є професія кравчині – вона дозволяє працювати з дому.

У Малі законодавством дозволяє жінкам вступати до шлюбу у 18 років, а чоловікам у 21 рік. При цьому за рішенням суду можна одружитися навіть до 15-річного віку. Але на практиці і такі ліберальні закони постійно порушують. Відомі випадки одруження 9-річних дівчаток. Законодавство на боці чоловіка у питаннях сім'ї: розірвання шлюбу, опіка над дітьми, спадок. Щоб почати процес розірвання шлюбу жінка має заплатити 60\$, що є непідйомною сумою у більшості випадків.

Досить поширеною є практика домашнього насилля (в тому числі сексуального насилля в шлюбі). Закон має трактувати це як злочин. На практиці ж жертви майже ніколи не вимагають покарання для кривдника, адже самі не знають про свої права. Поліція, в свою чергу, ігнорує запити, що надходять, а часом жінки мовчать про насилля, бо якщо чоловік-кривдник сяде в тюрму, вони не зможуть самостійно утримувати дітей [3].

Україна теж має чим «похвалитися» у цьому плані. Відповідно до Індексу гендерної нерівності 2016 року, Україна визнана найгіршою для жінок країною в Європі, поряд з Туреччиною та Монголією – у світовому масштабі. Це може пояснювати наступний ряд причин.

В Україні досі існує радянський анахронізм, жінці заборонений доступ до 458 професій. За статистикою Національної поліції кількість звернень до поліції за фактами насильства в сім'ї – це близько 130 тисяч у рік, але у той же час кримінальної відповідальності за таке насильство не встановлено. Ще однією формою дискримінації є менша оплата праці жінок у порівнянні з чоловіками на тих самих посадах. Також, особливо Україна може відзначитися висловлюваннями та ставленням офіційних представників держави і публічних осіб до жінок. Наприклад: спец прокурор Н. Холодницький зазначає, що він «не дівка, щоб його до чогось змушувати». А що ж тоді говорити якщо суддя Радеківського районного суду Львівської області за зґвалтування неповнолітньої призначає умовний вирок та 3416 грн. 21 копійку штрафу на користь держави. Також нашій державі притаманні закріплення дискримінаційних стереотипів щодо жінок у дитячих та підліткових освітніх програмах, незначна репрезентація жінок на керівних посадах та у владі та відсутність будь-якої відповідальності клієнтів у секс-індустрії [4].

Отже, що ми маємо урешті-решт? Чому міжнародні норми так складно і довго перевтілюються в якісь позитивні практичні наслідки для конкретних людей? Тому що міжнародна норма – це лише верхівка айсбергу, який має своїми складовими частинами внутрішнє законодавство держав, правозастосування, правосвідомість та політичну волю. Балансуючи між природністю та примусом, справедливістю та компромісом, міжнародне право залишається показником рівня розвитку людства загалом.

Міжнародні правові документи – це не чарівні пігулки, які разом вирішать всі наші проблеми, вони - наш важливий орієнтир. Разом з тим, відповідальність за належний розвиток законодавства та правозастосовної практики залишається у держави та її органів, а відповідальність за формування безпечного простору для життя – частково на кожній і кожному з нас.

Список використаних джерел:

1. О. Зайцева/ Захист прав жінок: чому міжнародні конвенції погано працюють/ Гендер в деталях/ 2017.- Вип. № 27 [Електронний ресурс]: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/zahist-prav-zhinok-chomu-mizhnarodni-konventsii-pogano-pratsuyuyut-134063.html>
2. Міжнародно-правовий захист прав жінок: історія і сучасність [Електронний ресурс] / Сергєєва С.М // Часопис Київського університету права.-2011.- № 3. – С 284-287. - Режим доступу: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2011_3/284.pdf
3. Х. Мельник / Нерівні права: Де у світі жінкам живеться найважче / Lustrum/ 2017/ [Електронний ресурс]: <http://www.lustrum.com.ua/women-world/>
4. О. Чорна/ Топ-10 порушень прав жінок в Україні: Гарячі факти/ Центр інформації про права людини/ 2017/ [Електронний ресурс]: https://humanrights.org.ua/material/top10_porushen_prav_zhinok_v_ukrajini_garjachi_fakti

Костюк В.О.

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Вонберг Т.В.

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ЯК УМОВА ІСНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Відповідно до концепції соціальної відповідальності, права людини і громадянина є однією із найважливіших суспільних цінностей, головним об'єктом більшості що без дотримання цих прав неможливе нормальне існування та розвиток людини в суспільстві.

Пріоритетним напрямом розвитку будь-якої держави, без сумніву, має бути дотримання прав і свобод людини. У 1991 році Україна, ставши незалежною державою, зробила перший крок на шляху до ствердження демократичності, верховенства права.

Зокрема, в Конституції України окремий розділ присвячено правам і свободам людини і громадянина. Стаття 21 Конституції України визначає, що всі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Відповідно до статті 22 Основного Закону держави права і свободи людини і громадянина, не є вичерпними. При цьому, конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. Частина 3 статті 22 Конституції України підкреслює, що за прийняття нових законів або при внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [1]. Окрім зазначеного вище, також підкреслимо що у ст. 3 зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

Отже, основний документ нашої держави - Конституція України визначає нашу державу як демократичну, соціальну, правову (ст. 1), а отже закріплює низку положень щодо її соціальної відповідальності.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [2, С.55].

Також положення Конституції України про права і свободи людини й громадянина повністю узгоджуються з відповідними положеннями ратифікованих Україною міжнародних правових актів — Загальної Декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Факультативного протоколу до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Європейської конвенції з прав людини [3].

Ще дуже важливо відмітити, що держава, як головний інститут політичної системи суспільства, виникає насамперед для задоволення його соціальних потреб, отже, її соціальна функція є стрижневою, визначальною. Соціальна сутність держави виявляється як її глибинна, визначальна властивість, що характеризується здатністю держави задовольняти потреби всього суспільства — забезпечувати його збереження, розвиток як цілісного соціального організму, а також основоположні інтереси окремих соціальних груп і усіх громадян.

Виходить, що в ієрархії рівнів соціальної відповідальності особливе, інтегративне значення має державний рівень. Соціальну відповідальність має передусім держава в особі її законодавчих і виконавчих

органів. Саме держава може і повинна створити справедливі і прозорі правила діяльності для всіх суб'єктів і всіх громадян та ефективну систему контролю, яка б забезпечувала їх виконання. Зазначимо, однак, що це не зменшує важливості соціальної відповідальності також громадян – членів суспільства й усіх інституцій і організацій, у тім числі бізнесових, про що йшлося в попередніх підрозділах. Питання нової ролі і нової моделі держави, яка б відповідала сучасним соціально-економічним реаліям і високим європейським стандартам, мають стати центральними, стрижневими для суспільних і політичних дій [2, с.54].

В цілому потрібно підкреслити, що з метою забезпечення дотримання в державі прав і свобод людини і громадянина, потрібно, щоб на всіх рівнях влади та кожним громадянином було високо усвідомлена важливість дотримання прав і свобод людини.

Беззаперечно, надзвичайно важливо, щоб нові проекти нормативно-правових актів, які вносяться до парламенту, а також зміни, які пропонуються внести до чинного законодавства, в жодному разі не звужували зміст та обсяг існуючих прав і свобод.

Головна функція органів державної влади та правозахисників у напрямі забезпечення прав та свобод людини – це забезпечення верховенства права й справедливого судочинства. В цьому процесі надзвичайну роль грає забезпечення прямої дії Конституції України – як головного документа держави.

В будь якому разі і багатонаціональне, полікультурне, регіоналізоване українське суспільство, і недосконала держава приречені на пошук компромісів та консенсусу: за словами Джона Рескіна, ми маємо шукати не те, що нас відділяє від інших людей, а те, що у нас з ними спільного, заради майбутнього нашої країни [4].

Треба зазначити, що в сучасній Україні ще не створено умов для цивілізованого вирішення справ на рівні Європейського суду з прав людини, ще не створена у вітчизняному суспільстві культура звернення до Суду. Це зокрема відобразилося в надмірній кількості поданих заяв до Суду, що свідчить про певні недоробки в цьому питанні на інформаційному рівні. Тому актуальним є розширення заходів щодо впровадження інформаційної програми про діяльність Європейського суду з прав людини серед населення.

Для подальшої демократизації, гуманізації та розвитку інституту дотримання прав людини необхідно взяти до уваги такі напрями:

- створення демократичної держави повинно йти нерозривно з процесами оновлення і вдосконалення прав і свобод людини в цих державах, а не врозрід з ними;
- забезпечення практичного дотримання прав людини, що є особливо актуальною проблемою для держав, що утворились на теренах колишнього соцтабору;
- здійснення кроків по подоланню корупції і злочинності, з якою стикаються молоді держави, що, доречі, зараз стає доволі популярним питанням;
- здійснення державами програм по розвитку правосвідомості молоді, поглиблення знання про основні права і свободи людини, ознайомлення з основними міжнародними деклараціями та конвенціями з прав людини;
- здійснення заходів по подоланню та недопущенню міжнародних конфліктів [5, с.19].

При цьому саме права людини мають стати міцним фундаментом новітньої України – її справжньою, не вдуманого національною ідеєю, – що об'єднає усіх громадян в український народ і соціум, в якому комфортно жити кожній людині, а громадяни пишатимуться своєю державою. конституційно-правових відносин. У чинному законодавстві відзначено, що кожна людина має громадянські й політичні права, свободи,

а також економічні, соціальні, екологічні та культурні права; при цьому, вони мають бути загальні та рівні для всіх. Варто наголосити,

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Соціальна відповідальність : навч. посіб. / [А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. — К. : КНЕУ, 2015. — 519 с.
3. Права і свободи людини і громадянина, гарантовані Конституцією України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.just.gov.ua/content/429/>
4. Реалізація і захист прав людини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://darg.gov.ua/_realizacija_i_zahist_prav_0_0_0_1415_1.html.
5. Забезпечення прав і свобод людини і громадянина в демократичному суспільстві / В.Ю. Васецький // Теорія та історія держави і права. Філософія права. – 2009. – № 15. – с.19

Кондраненкова І.К.

студентка групи ПБі 16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ПОДОЛАННЯ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЯ

Сучасне міжнародне право визнає міжнародно-правову заборону расової дискримінації нормою *jus cogens*. Г. Шоу, аналізуючи критерії, за якими певні норми міжнародного права визнаються міжнародним співтовариством імперативними, висловлює думку, що «концепція *jus cogens* базується на визнанні фундаментальних, найголовніших загальнолюдських принципів». Заборона расової дискримінації набула імперативний статус саме через визнання міжнародною спільнотою дискримінації явищем, що суперечить основним засадам людяності. Зобов'язання дотримуватись цієї норми, відповідно, набули універсальний характер *erga omnes* («зобов'язання по відношенню до усіх» — лат.). Виконуючи свої зобов'язання, держави імплемтували міжнародно-правові антидискримінаційні норми у своє національне право. Таким чином було створено систему міжнародних та національних юридичних норм, які забороняють расову дискримінацію та встановлюють кримінальну (національну та міжнародну) відповідальність за її прояви [1, с.44].

Дискримінація за расовою ознакою є одним із найбільш поширених видів поділу та несправедливого ставлення до людей, що належать до певних груп. Незважаючи на значні напрацювання світового співтовариства у сфері протидії цьому явищу, проблема расової дискримінації й досі залишається актуальною. В Україні за останнє десятиріччя значно збільшилась кількість злочинів, скоєних на ґрунті расової ненависті та нетерпимості. Європейська комісія по боротьбі з расизмом визначає расизм як «переконання, що така ознака як расова приналежність, колір шкіри, мова, віросповідання, громадянство, національність чи етнічне походження можуть слугувати підставою для неприязні до тієї чи іншої людини чи групи осіб». Злочини на расовій підставі на які розповсюджується визначення є одним із самих підступних проявів нетерпимості і дискримінації. ОБСЄ визначає такі правопорушення, як «злочини на підставі ненависті» [2, с.32].

Норми міжнародного права, що встановлюють заборону першої, міжнародної категорії злочинів, вчинених на ґрунті ненависті, таких як расова дискримінація, геноцид, апартеїд і рабство, мають відносно нещодавню історію прийняття і визнання суб'єктами міжнародного права. Тільки після шокуючих наслідків

Другої світової війни та Голокосту, міжнародна спільнота вирішила змінити ставлення до теорії класичного міжнародного права щодо абсолютності державного суверенітету. Прийняття Статуту Організації Об'єднаних Націй у 1945 році стало моментом народження сучасного міжнародно-правового механізму реагування та протидії дискримінаційним злочинам і нової концепції пріоритету загальної поваги до фундаментальних прав людини, без будь-якої дискримінації, над правом реалізовувати внутрішньодержавний суверенітет шляхом агресії та зневаги до загальнолюдських цінностей. Заборона дискримінації нині – це категорія, що належить до сучасної концепції прав людини і є юридичною нормою, покликаною захищати індивідуума від будь-якої спроби влади обмежити в правах без раціонального на те обґрунтування. Свобода від дискримінації впливає з універсальної ідеї прав людини, яка, своєю чергою, з'являється зі створенням Організації Об'єднаних Націй і прийняттям 10 грудня 1948 року Загальної декларації прав людини. Свобода від дискримінації – це загальний принцип, один із відправних пунктів Загальної декларації прав людини:

«Стаття 1. Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства. Стаття 2. Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища [3].

Одним з основних інструментів боротьби з дискримінацією в рамках системи ООН є Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, яка зобов'язує держави, які її підписали, до ліквідації расової дискримінації. Конвенція включає в себе механізм індивідуальних скарг, і контролюється Комітетом з ліквідації расової дискримінації (КЛРД), що складається з незалежних експертів. Усі держави-члени зобов'язані подавати регулярні доповіді Комітету, який, в свою чергу, надає свої скарги і рекомендації державам-членам у вигляді «заключних зауважень». Комітет складається з трьох механізмів зі своїми контролюючими функціями: процедур раннього попередження, розгляду міждержавних скарг та розгляду індивідуальних скарг.

Інші конвенції ООН стосуються дискримінації конкретних груп такі, як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок або Конвенція про права інвалідів.

ОБСЄ є регіональною організацією безпеки і складається з 56 держав-членів з трьох континентів (у тому числі всі держави-члени Ради Європи). ОБСЄ також бере участь у боротьбі з усіма формами расизму, ксенофобії та дискримінації, включаючи антисемітизм і дискримінацію християн і мусульман. Одним з інститутів ОБСЄ є Варшавське Бюро демократичних інститутів і прав людини, яке:

- збирає і поширює інформацію та статистичні дані про злочини на ґрунті ненависті;
- сприяє передовому досвіду в боротьбі з нетерпимістю і дискримінацією;
- сприяє державам-членам у складанні та перегляді законодавства про злочини, мотивовані нетерпимістю і дискримінацією.

ОБСЄ має Верховного комісара у справах національних меншин, мандат якого включає в себе ідентифікацію та пошук швидких рішень для зняття напруженості, пов'язаної з проблемами національних меншин.

Політики ЄС щодо боротьби з дискримінацією. Відповідно до статті 21.1, Хартії основних прав Європейського Союзу, «будь-яка дискримінація за будь-якою ознакою статі, раси, кольору шкіри, етнічного чи соціального походження, генетичних особливостей, мови, релігії або переконань, політичних або інших

поглядів, приналежності до національних меншин, майнового стану, народження, інвалідності, віку чи сексуальної орієнтації, забороняється».

У ЄС існує кілька директив по боротьбі з дискримінацією. Директива расової рівності забезпечує рівне ставлення до людей, незалежно від їх расового чи етнічного походження. Рамкова директива рівності зайнятості забороняє дискримінацію на робочому місці за ознакою інвалідності, сексуальної орієнтації, релігії або переконань, а також за віком. Рівність чоловіків і жінок передбачена в двох директивах, в одній — з питань праці та зайнятості, в іншій — з питань доступу до товарів і послуг [4, с.316]. Законодавство ЄС також вимагає, щоб кожна держава-член мала спеціальний національний орган з питань рівності, до якого можна звернутися за порадою і підтримкою.

Законодавство ЄС також вимагає, щоб кожна держава-член мала спеціальний національний орган з питань рівності, до якого можна звернутися за порадою і підтримкою.

Питання навколо відмови у наданні притулку біженцям, загибелі багатьох мігрантів на кордонах ЄС, ісламофобії і депортації циган, продовжують розділяти членів Європейського Союзу та заплямовувати репутацію стосовно антидискримінаційних зусиль. Загрозу правам людини також походить від політичних партій при владі, які фактично проводять дискримінаційне законодавство. Ці проблеми можуть бути усунені лише шляхом комплексної політики, в тому числі молодіжної політики в сфері недискримінації та боротьби з расизмом і нетерпимістю.

Боротьба з расизмом і нетерпимістю стала основою для створення Ради Європи в 1949 році і залишається одним з пріоритетів сьогодні. На додаток до Європейської конвенції з прав людини та інших конвенцій, Рада створила конкретні інструменти для боротьби з расизмом, дискримінацією та нетерпимістю. У 1993 році була створена Європейська Комісія проти расизму та нетерпимості в якості незалежного органу з прав людини, щоб контролювати ситуацію щодо расизму, расової дискримінації, ксенофобії, антисемітизму і нетерпимістю в кожній державі-члені задля конкретних рекомендацій своїм урядам і загальних рекомендацій, адресованих всім державам-членам.

У той час як Комісія проти расизму і нетерпимості є головним органом Ради Європи з боротьби з расизмом і нетерпимістю, інші органи і відомства, такі як, Комітет міністрів, Парламентська асамблея, Уповноважений з прав людини, Консультативний комітет з Рамкової конвенції про захист національних меншин і Європейський суд з прав людини, також сприяють досягненню цієї мети.

Рамкова конвенція про захист національних меншин визнає, що «захист національних меншин та прав і свобод осіб, що належать до цих меншин, є невід'ємною частиною міжнародного захисту прав людини» (стаття 1). Країни-учасниці конвенції зобов'язуються гарантувати національним меншинам право на рівність перед законом, а також в усіх галузях економічного, соціального, політичного та культурного життя; забезпечення їх права на свободу мирних зібрань, асоціацій, вираження думок, слова, совісті і релігії, а також дозволяє членам національних меншин підтримувати, розвивати та зберігати свою культуру. Вона також забороняє примусову асиміляцію [5].

Дискримінація за расовою ознакою за останні сторіччя пройшла значну трансформацію як у теоретичній, так й у практичній площині. Процеси глобалізації призводять до появи нових видів та форм дискримінаційних проявів та породжують нові засоби їх практичного втілення. Міжнародне співробітництво у досліджуваній галузі по-перше відіграє роль універсального координатора у сфері протидії та боротьби з проявами расової дискримінації. По-друге, дозволяє вчасно реагувати на появу нових проявів дискримінаційної практики та політики. А відтак, дозволяє попередньо оцінити динаміку та тенденції розвитку неправомірної

практики розділення людей за різними ознаками. Тож правовий аналіз генези визначення расової дискримінації та огляд основних організаційно-правових форм міжнародного співробітництва протидії расовій дискримінації (як у вигляді створення міжнародних органів та інституцій моніторингу та контролю, так і у вигляді нормотворчості та нормопроєктування) відображає становлення й розвиток сучасної міждержавної співпраці у зазначеній сфері.

Список використаних джерел:

1. Дрьоміна-Волок Н.В. «Расова дискримінація як злочин: становлення концепції міжнародного та національного кримінального антидискримінаційного права» // Актуальні проблеми політики Збірник наукових праць / Керівник авт. кол. С.В. Ківалов; відп. за вип. Л.І. Кормич. – Одеса: «Фенікс», 2009.– Вип. 37. – с. 44-53.
2. Кресіна І. До питання про прояви дискримінації на расовому та етнічному ґрунті / І. Кресіна // Політичний менеджмент. – 2007. – №4. – с. 31-39.
3. Загальна декларація прав людини. Генеральна Асамблея ООН, 10 грудня 1948 року
4. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст (Бруно Неделек, «Стаття 14 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод») / За ред. О. Л. Жуковської. – К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. – 960 с
5. Рамкова Конвенція з питань захисту національних меншин. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/157.htm>

Крупич О.С.

студентка групи ПБП16-6

ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ АФРОАМЕРИКАНЦІВ У США

Мультикультуралізм стає принципом життя громадянського суспільства, перетворюється в компонент правової культури і правової свідомості американських громадян. Прорив в правову сферу мультикультуралізм зробив в 60-і роки ХХ століття. Початок мультикультурної експансії в зону права поклав питання про боротьбу афроамериканців за громадянські права в США. На відміну від добровільних іммігрантів (ірландців, італійців, євреїв, китайців, корейців, японців, росіян, німців та ін.) афроамериканці були фізично відокремлені від своєї культурної спадщини. Попри те, що рабство було офіційно скасовано в 1960-х роках і афроамериканці отримали громадянство, вони продовжували залишатися об'єктом певної дискримінації, іноді невидимою і в більшості випадків офіційно замовчуваної [1, с.192].

Американські закони раніше вимагали навчання афроамериканських дітей в окремих школах, юнаків направляли служити в окремі військові частини, в поїздах їздити в окремих вагонах. Незважаючи на те, що їх предків привезли з різних країн з різними культурними традиціями, мовами, афроамериканці являють собою якусь цілісність і зберігають дивовижне своєрідність, хоча ніде в США не становлять ні більшості, ні сепаратної спільності. На початку 1960-х років в США визнали, що по відношенню до афроамериканців повинен бути вироблений спеціальний підхід, що включає заходи щодо компенсації за історичну несправедливість [2, с.45].

До числа таких заходів відносяться гарантії політичного представництва (зміна кордонів виборчих дільниць для створення районів з чорною більшістю), підтримка різних форм самоорганізації афроамериканців, а також заходи, що сприяють їх інтеграції, надання субсидій для освіти, субсидій для вже існуючих, що

історично склалися «чорних коледжів». В юридичну і політичну літературу, в суспільну свідомість і звичайне вживання поступово увійшло поняття позитивної дії, або закону про позитивному дії.

Головна мета політики ствердної дії - обмежити практично неконтрольовані привілеї білих громадян чоловічої статі, які монополізували хороші робочі місця і впливові позиції в американському суспільстві. Ця політика, здійснювана з 1960-х років, поставила на порядок денний питання про рівноправність жінок з чоловіками і рівноправність різних рас. Її мета - зменшити або пом'якшити дискримінацію. Історія ствердної дії налічує вже 47 років. Термін був введений не Президентом США Ліндоном Джонсоном в 1965 р, як вважають багато хто, а ще раніше його попередником Джоном Кеннеді в інтересах «перелицювання», як вважають дослідники, дискримінації, яка продовжувала існувати в США, незважаючи на закони про рівні громадянські права і конституційні гарантії. Але як законодавчий акт стверджувальну дію було вперше запущено в правову орбіту Президентом Ліндоном Джонсоном [3, с.320].

Він виник в рамках руху за громадянські права в Америці і викликаний до життя Актом про громадянські права 1964 року. Слідуючи його духу, Ліндон Джонсон в 1965 році видав виконавчий наказ, згідно з яким Міністерство праці було зобов'язане надавати державні контракти з урахуванням расового принципу.

Цей закон (або указ) зорієнтований насамперед на питання працевлаштування і надання переваг тим класам, групам населення, які в минулому мали якусь дискримінацію. Передбачалася система прийому на роботу або навчання, тепер в розрахунок приймаються не тільки здібності та результати, продемонстровані раніше в навчанні або на роботі, а приналежність до певної групи (статевий, расової, національної). Америка визнана країною рівних можливостей.

Фокусує насамперед на сфері освіти і робочих місцях, політика реалізації закону ствердної дії вимагала активних заходів щодо забезпечення афроамериканців та інших меншин можливостями в питаннях просування по службі, збільшення заробітної плати, кар'єрних переваг, зарахування в освітні установи, надання стипендій, фінансової допомоги - всього того, що довгі роки вважалося привілеєм білого населення. Незважаючи на серйозність і значущість заходів і наданих пільг, стверджувальна дія не розглядалася американським урядом як довготривалий закон. Він вважався ігровим майданчиком особливого рівня, на якій буде досягнуто консенсусу і суспільство піде далі з новими результатами [4, с.272].

Обговорюваний закон (або краще акт) викликав і викликає в Америці нескінченні суперечки як теоретичного, так і судового характеру. Щорічно в зв'язку з застосуванням цього закону з'являються судові справи, які широко обговорюються пресою, піддаються теоретичного осмислення. Спірним залишається і питання: чи сприяє дійсно цей закон знищення дискримінації?

Стверджувальна дія має саме пряме відношення до проблеми справедливості і проблеми цивільних прав, їх поваги, сприяє формуванню таких громадянських якостей, які пов'язані з прийняттям в сучасному суспільстві факту плюралізму і визнанням плюралізму принципом цивільного життя.

Рух за права афроамериканців у США мав колосальне значення, переоцінити який не представляється можливим. Саме після здобуття афроамериканцем цивільних прав, США змогли повністю інтегруватися в суспільство держав, позбавлених расових забобів.

Безумовно, становище афроамериканців і після 70-х років ХХ століття залишало бажати кращого, але планомірно ситуація виправлялася і зараз ми можемо спостерігати рівність у всіх соціальних областях контактів інтрасового населення США.

Малкольм Ікс схилився до чорного націоналізму, боровся за чистоту чорної нації, не бажаючи її інтеграції з білою расою. Він наполягав на тому, що всі чорні є мусульманами. Діяльність Малкольма Ікса мала дуже важливе значення в русі за громадянські права. Незважаючи на те, що вони з Кінгом домагалися одного і того ж, йшли вони до цього різними цілями. Мартін Лютер Кінг є найважливішою фігурою руху за права афроамериканців, зокрема в області руху ненасильницького. Показавши чудове мужність, дотримання християнської моралі і віри в свій рух, яке я повністю поділяю, доктор Кінг зумів зруйнувати бар'єр нерозуміння між чорною та білою расою. Чорні ж пантери навпаки протиставляли своє вчення Кінгу, висловлюючись за збройне протистояння. Вони були настільки радикальні, що навіть у своїй країні отримали статус терористичної організації [5, с.322].

У теперішній же час, зусиллями всіх цих людей, які боролися різними методами за одну і ту ж мету, встановилася система розуміння і взаємоповаги расами один одного в соціальній та інших сферах життя сучасних США. Намітилася ще одна вражаюча тенденція, що стала досить несподіваною. З кінця 90-х років намітилася так звана зворотна сегрегація. Це виражається в тому, що, наприклад, колір шкіри при прийомі на роботу в США знову став грати поки не найважливішу, але, тим не менш, значну роль. Тепер афроамериканцям стали віддавати більшу перевагу при прийомі на роботу, ніж їх білим співвітчизникам.

Список використаних джерел:

1. Заславський Д.О. Нариси історії північноамериканських штатів XVIII - XIX ст. - М., 1931. - 192с.
2. Е. Нітобург, "США: кольоровий бар'єр" Е.Л. Нітобург "ННІ", № 2, 1997 – с.45.
3. Захарова М.М. Народний рух в США проти рабства. - М., 1958. - 320с.
4. Європа та її болісні минувшини / Авт.-упоряд. Ж. Мінк і Л. Неймайер у співпраці з П. Боннаром. Пер. з фр. С. Марічева. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 272 с.
5. Іванов Р.Ф. Чорні пасинки Америки. - М., 1965. - 192с. ; Боротьба негрів за землю і свободу на Півдні США. - М., 1958. - 322 с.

Красько В.В.

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД БІЖЕНЦІВ

Проблема вимушеного переміщення людей як соціальне явище залишається і в XXI столітті найгострішою. Саме вирішення питань правового захисту біженців залишається на сьогодні одним з найскладніших, яке стоїть перед світовою спільнотою. Оскільки міжнародне право стосується кожної людини і сприяє її захисту, в тому числі і біженців, незалежно від їхнього правового статусу, воно являє собою еталон для оцінки якості ставлення держав до таких осіб.

Враховуючи ситуацію, що сьогодні склалася в Україні, доречно більше уваги зосередити саме на міжнародно-правовому захисті біженців та осіб, що потребують тимчасового притулку. Загалом, проблеми забезпечення захисту прав біженців та реалізації їх міжнародно-правового статусу розглядаються дослідниками у тісному зв'язку із міжнародними міграційними процесами. Основним і первинним документом у сфері реалізації та захисту прав біженців є Конвенція про статус біженців 1951 р. Цей міжнародний договір охоплює різні сфери життя біженців і гарантує їм щонайменше те ж саме поводження, що й з іноземцями, а в деяких

правах зрівнює статус біженців із громадянами країни, що дає їм притулок. Існування Конвенції — це визнання того, що біженці повинні мати можливість користуватися фундаментальними правами та свободами [4].

Значний внесок у дослідження міжнародно-правового співробітництва у галузі прав людини зробили такі вчені, як М.В. Буроменський, В.Г. Буткевич, М.М. Гнатовський, В.Н. Денисов, А.І. Дмитрієв, В.І. Євінтов, В.В. Мицик. Їхні праці формують уяву про розвиток, сучасний стан міжнародного права з питань захисту прав людини, аналізуються міжнародні угоди, практика їх застосування, тлумачення міжнародними судовими органами. Забезпечення прав біженців та шукачів притулку в Україні досліджували Т.Є. Анісімова та В.М. Стешенко. Серед зарубіжних науковців, які займалися дослідженнями по даній тематиці, варто відзначити Е. Бредлі, А. Граль-Мадсена, Гай С. Гудвина-Гілла, М. Дженіса, Г. Меландера, Я.А. Макдональдса, Д. Рубіо-Марма, Л. Холборна.

Аналіз міжнародно-правового статусу біженців вимагає проведення чіткого розмежування між поняттями "біженець" та "правовий статус біженця". "Біженець" - це особа, яка відповідає встановленим у міжнародному праві критеріям для визнання за нею певного правового статусу, "статус біженця" - це система визнаних і закріплених міжнародно-правовими нормами та практикою держав прав і обов'язків особи, котру розглядають як біженця. Інакше кажучи, зміст правового статусу біженців становлять їхні права, свободи та обов'язки, передбачені нормами загальних і спеціальних міжнародних угод, а також реалізовані національним законодавством держав [3].

У цьому контексті правовий статус біженців також визначається такими міжнародними договорами загального характеру, як: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р.; Міжнародна конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1965 р.; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р.; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських і таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання 1984 р.; а також Конвенція про права дитини 1969 р. та ін.

Норми, що стосуються біженців, містяться і в інших міжнародних документах, зокрема в Загальній декларації прав людини, у Женевських конвенціях 1949 р. і в двох додаткових протоколах до них 1977 р., у ряді регіональних документів, прийнятих ОАЄ, Радою Європи, ЄС, ОАД [1, с. 68].

Міжнародне право захисту прав біженців можна вважати інститутом у складі галузі міжнародного права захисту прав людини. При цьому інститут захисту прав біженців є настільки розвиненим, що має ряд своїх особливостей, зокрема щодо співвідношення та взаємодії із рештою норм галузі міжнародного захисту прав людини, серед яких: 1) саме порушення прав людини, насамперед принципу заборони дискримінації, є причиною потоків біженців; 2) необхідною умовою добровільного повернення біженців до країн свого походження є відновлення поваги й додержання всіх категорій прав людини; 3) біженці нарівні з іншими людьми користуються можливостями міжнародного механізму контролю за додержанням міжнародних угод у сфері захисту прав людини [2, с. 97-98].

За даними ООН Франція, США та Великобританія входять у першу трійку рейтингу країн по кількості прийнятих заяв біженців. За ними – Німеччина та Канада. Ситуація щодо біженців пов'язана і з прийняттям більш жорстких законів щодо обмеження кількості біженців. Однак, держави визнають, що біженець – це особа, яка має право на надання захисту та допомоги. В одних державах принцип надання притулку біженцям визнається у Конституції, в інших – ратифікація Конвенції 1951 р. про статус біженців і Протоколу 1967 р. безпосередньо впливає на національне право, а в певних випадках держави, що ратифікували ці документи,

знаючи свої міжнародні зобов'язання, можуть ввести в дію конкретне законодавство по вирішенню проблеми біженців або ввести відповідні адміністративні процедури по їх вирішенню [2, с. 36].

Координацію міжнародних зусиль з надання біженцям міжнародного захисту покладено на Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ). Діяльність УВКБ має не політичний, а гуманітарний і соціальний характер. Тому надання захисту з боку Управління не може залежати від політичних, релігійних, ідеологічних пріоритетів, які панують у той чи інший час у світі або в окремих регіонах. Компетенція УВКБ поширюється на всіх осіб, «які знаходяться поза державою свого громадянства або, якщо вони не мають громадянства, поза державою свого постійного проживання внаслідок обґрунтованих побоювань переслідування за ознакою раси, релігії, громадянства або політичних переконань і які не можуть чи не бажають із причини таких побоювань користуватися захистом уряду держави своєї громадянської належності або, якщо вони не мають громадянства, повернутися у країну свого попереднього постійного проживання» [5].

Підсумовуючи варто сказати, що держави, які приймають біженців повинні детальніше ставитись до таких осіб, дотримуючись міжнародного законодавства і гарантувати їм адекватне поводження або можливе зрівняння з правами громадян цієї держави. Адже, зміст Конвенції про статус біженців свідчить про те, що такі особи повинні мати можливість володіти фундаментальними правами і свободами, крім того, міжнародні договори, які ратифіковані Україною, визначають регулювання та захист прав й інтересів цих осіб. Положення біженців є класичним прикладом взаємозалежності міжнародного співтовариства, адже він наочно показує, як проблеми однієї країни безпосередньо впливають на інші держави. І завданням світової спільноти є прикладення зусиль для покращення становища прав людини у країнах, які є «постачальниками» біженців, що необхідно для виникнення реальної перспективи добровільного повернення та реінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців. Навчальний посібник // М. В. Буроменський / К, 2002. – 160 с.
2. Гончаренко О.А. Статус біженця в міжнародному праві // О.А.Гончаренко / Нац.юрид.академія України ім. Ярослава Мудрого.– 2005. – 163с.
3. Конвенція про статус біженців. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011
4. Міжнародно правовий захист осіб, що належать до певних груп населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lect.com.ua/mizhnarodno-pravoviy-zahist-osib-shho-nalezhat-do-pevnihih-grup-naselennya.htm>
5. Статут Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців. – [Електронне джерело] – Режим доступу: <http://reflaw.narod.ru/HTMLs/lows/inter/ustav.htm>

Кулаківська Т.І.,

студентка групи ПБ-16-3

ННІ права, Університету ДФС України

НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Україна є однією із країн, що мають спільний кордон з державами – членами ЄС. Тому, зважаючи на курс України на європейську інтеграцію, важливого значення набуває посилення співробітництва між ЄС та Україною у сфері юстиції, свободи та безпеки. Українське суспільство та держава на сучасному етапі свого розвитку характеризуються прагненням забезпечити максимальну реалізацію прав і свобод людини та

громадянина, створити повноцінне громадянське суспільство. Очевидно, що в цьому контексті правам людини в Україні приділяється значна увага, та для досягнення поставленої мети необхідно звертати увагу на міжнародну практику та міжнародний досвід з питань захисту та гарантії прав людини.

10 грудня 1948 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла перший міжнародно-правовий документ, що проголосив основні права і свободи людини – Загальну декларацію прав людини, а 16 грудня 1966 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла два важливих документи щодо прав людини: Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Зазначені документи є обов'язковими для всіх держав, що їх ратифікували, в тому числі й для України.

Відповідні положення Основного Закону виходять із загально визнаних принципів і норм міжнародного права, згідно з якими: 1) національне законодавство не може суперечити зафіксованим у міжнародних актах основним правам людини і загальнолюдським цінностям; 2) не існує абсолютних прав та свобод, вони можуть бути обмежені з метою забезпечення громадського порядку, здоров'я населення, тощо лише законом і в тій частині, як це допускає Конституція та ратифіковані державою міжнародні акти; 3) забороняється зловживання правами, тобто права особи обмежені правами інших осіб [1, с. 37 – 38].

Ці принципи закріплено і в нормах чинної Конституції України, зокрема, в ст. 23, яка встановлює право людини на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. Основним обов'язком кожної людини є також неухильне додержання Конституції України та законів України, утримання від посягань на права і свободи, честь і гідність інших людей (ст. 68 Конституції України). Закріплені в Основному Законі права і свободи людини та громадянина не є вичерпними (ст. 22) [2, с. 21 – 28].

На думку професора з міжнародного права В. Євінтова, система застосування міжнародного права у внутрішньому правопорядку України ґрунтується на таких засадах: 1) норми міжнародних договорів, запроваджені в право України ратифікаційним законом, набувають статусу норм національного права і підлягають відповідному застосуванню. Пряме застосування таких норм договорів не виключається, якщо законодавець не здійснив спеціальної трансформації цих норм у внутрішнє законодавство; 2) у разі колізії норм ратифікованого договору та норм національного права перші мають вищу силу над другими і мають право пріоритетного застосування. Забороняється запроваджувати в право України і, відповідно, застосовувати договори, які суперечать Конституції України. Стверджується, що належним чином ратифіковані міжнародні договори відповідають Конституції [3, с. 26].

Слід зазначити, що сучасний міжнародно-правовий механізм захисту та гарантії прав і свобод людини охоплює міжнародні організації та установи, що безпосередньо розглядають питання, пов'язані з порушенням прав і свобод людини, а саме: 1) Центр з прав людини Економічної і Соціальної Ради ООН; 2) Комісію з прав людини ООН; 3) Спеціальні органи ООН – Комітет із прав людини (Міжнародний пакт про громадянські і політичні права), Комітет з економічних, соціальних та культурних прав (Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права), Комітет з прав дитини (Конвенція про права дитини), Комітет із ліквідації расової дискримінації (Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації), Комітет проти застосування катувань (Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання); 4) Верховний комісар ООН із заохочення і захисту всіх прав людини; 5) Європейський суд із прав людини [4, с. 91 – 99].

Стосовно заяв про порушення прав і свобод з боку держави, що надходять від громадян України, Європейський суд: 1) може прийняти справу до розгляду тільки після того, як було використано всі національні

засоби захисту аж до звернення до Верховного Суду України і не пізніше шести місяців від дати прийняття остаточного рішення відповідною національною установою України; 2) не розглядає заяв, які надійшли до Суду ще до того, як Україна стала членом Ради Європи; 3) не розглядає індивідуальних заяв, якщо вони: анонімні; за своєю сутністю порушують те саме питання, що вже було розглянуте Європейським судом або вирішене іншою процедурою міжнародного розслідування чи врегулювання, і не містить ніякої нової інформації; є зловживання правом на оскарження або явно необґрунтованими; є несумісними з положеннями Конвенції або протоколів до неї [5, с. 125 – 127].

Отже, можна стверджувати, що в Україні існує коло правових гарантій, які взаємодіють з міжнародними гарантіями прав і свобод людини та громадянина. Але насправді гарантування практичної реалізації прав і свобод людини на теренах України ще перебуває на досить низькому – не лише правовому, але й загальнокультурному, світоглядному рівні.

Список використаних джерел:

1. Рабінович П. М. Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). – Харків: Право, 1997. – 64 с.
2. Нова Конституція України: Огляд, коментарі і текст Основного Закону / За ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Правова держава, 1997. – 156 с.
3. Євінтов В. Пряме застосування міжнародних стандартів прав людини (коментарі до статті 9 Конституції України) //Українське право. – 1998. – №1.
4. Международное право. Международная защита прав человека. / Документы и комментарии. – Харьков: ООО „Синтекс, ЛТД”, 1998. – 298 с.
5. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції // Шевчук С. – Вид. 2-е, випр., доп. – К.: Реферат, 2007. – 848 с.

Куценко А.О.,

студентка групи ПБП-16-5

ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВА ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку нашої держави питання дотримання та захисту прав людини і громадянина стоїть дуже гостро. Суть цієї проблеми полягає у недостатньому їхньому забезпеченні, що виявляється як у певних складнощах в практичній реалізації деяких прав і свобод, закріплених в Конституції України, так і в незадовільному стані їхньої захищеності.

В Україні на тлі глибоких соціально-економічних, політичних, ідеологічних та культурних перетворень створення належних умов для реального здійснення кожним своїх суб'єктивних прав виступає актуальною теоретичною й практичною проблемою.

Дану проблему досліджували такі науковці: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.В. Баштанник, І.П. Голосніченко, Р.А. Калюжний, А.М. Колодій, А.Т. Комзюк, В.В. Копейчиков, М.В. Корнієнко, В.В. Маклаков, О.В. Негодченко, Н.Р. Нижник, П.М. Рабінович, О.Ф. Фрицький, Ю.С. Шемшученко.

Права людини, їх обсяг та можливість реалізації та захисту є ціннісним орієнтиром, який свідчить про ступінь зрілості й розвиненості суспільства та держави [1, с. 4].

«Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» – таким твердженням починається ст. 3 Конституції України. Тим самим на найвищому конституційному рівні закріплюється та проголошується якісно новий підхід до розуміння взаємовідносин держави й особистості, що модифікує нові взаємовідносини між зазначеними суб'єктами, в яких на перше місце висувається людина, а не держава.

Слід зауважити, що за роки незалежності в нашій державі утворена досить задовільна законодавча база по правах людини і громадянина.

Серед законодавчих актів, що є найбільш важливими в зазначеній сфері, слід назвати такі: Закони України «Про громадянство в Україні» (нова редакція), «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини», «Про імміграцію», «Про біженців», «Про мови в Україні», «Про реабілітацію жертв політичних репресій», «Про приєднання України до Конвенції ООН про статус біженців і Протоколу про статус біженців» тощо [2].

Незважаючи на те, що в Україні прийнято демократичне законодавство у сфері прав і свобод людини, однак в умовах соціально-економічної і політичної кризи, падіння культури і моралі є відсутніми ефективні механізми захисту цих прав, що призводить до їх масових і систематичних порушень, а іноді просто до неможливості їх реалізації. Для побудови в Україні демократичної правової держави суттєве значення має боротьба з правовим нігілізмом, з правовим інфантилізмом, феноменом переродження правосвідомості, який одержує свій прояв, насамперед, у злочинності [3].

Всі ці форми деформації правосвідомості не сприяють становленню демократичної правової культури, зорієнтованої на цінності конституціоналізму. Особливе значення тут має викорінення організованої злочинності, корупції, які суттєво підривають віру громадян у право і закон, здатність влади навести у країні правопорядок.

Водночас варто наголосити, що Конституція України закріпила якісно нову систему прав і свобод людини і громадянина, в яку включено відповідні положення міжнародно - правових актів, які безпосередньо торкаються прав і свобод громадянина та які містять відповідні зобов'язання держав-учасниць щодо визнання, легалізації, гарантування реалізації, а також охорони і захисту таких прав і свобод з боку держави та її інституцій.

Після використання всіх національних засобів правового захисту кожен має право звернутися за захистом своїх прав і свобод у відповідні міжнародні судові органи або відповідні органи міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна (ч. 4 ст. 55 Конституції України).

Найважливішим міжнародно-правовим актом регіонального характеру про права людини є Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, яка була прийнята в Римі (Італія) в рамках Ради Європи 4 листопада 1950 року (Україна ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 р. [4]). Саме в ній закріплено комплекс основних прав і свобод людини, кримінально-процесуальні гарантії їх дотримання та реалізації. Для захисту цих прав і свобод заснований Європейський Суд з прав людини, юрисдикція якого поширюється на всі ці справи і рішення якого є обов'язковими для всіх держав-учасниць Конвенції.

Реалізація на практиці конституційного право положення про права людини як найвищої соціальної цінності передбачає стійкий економічний розвиток країни, наявність чіткої державної політики, яка є зорієнтованою на забезпечення прав і свобод людини. Світова практика свідчить, що перехідні періоди в розвитку держави і державності завжди були нестабільними, відрізнялись суперечністю громадських позицій і світоглядних орієнтирів. Саме в цих умовах порушення прав людини в Україні має системний характер та набуває ознак соціальної катастрофи. Реальне зменшення заробітної плати, охоплення бідністю широких верств

населення, наявність пенсійного забезпечення, яке є нижчим, ніж встановлений рівень малозабезпеченості, все більша комерціалізація здійснення таких життєво важливих конституційних прав, як охорона здоров'я та освіта, масові порушення виборчого права – є якими свідцтвами тотального порушення прав людини [5].

У зв'язку з тим, що держава не забезпечує достатньою мірою реалізацію прав і свобод громадян, зростає їхня недовіра до держави і посилюється відчуження від влади. Такий стан речей є причиною суспільної апатії, яка викликана байдужістю, безвідповідальністю відповідних владних структур.

Питання, пов'язані з проблематикою прав людини, у Конституції України займають важливе місце та мають найактуальніше значення, а їх практичне вирішення допоможе забезпечити відповідну практику, наповнити її демократичним змістом. Перспектива розвитку такої політики в нашому суспільстві й у нашій державі багато в чому буде визначати реальність нормативного застосування, реальність самої Конституції [5].

Важливою причиною наявних проблем у галузі реалізації прав і свобод є те, що юридичні норми, які стосуються прав і свобод особи, об'єктивно не відповідають фактичним соціальним можливостям, які вони опосередковують. Через економічні проблеми держава фактично не спроможна забезпечити і гарантувати всім громадянам більшість проголошених у Конституції соціальних і економічних прав і свобод [6].

Отже, держава має визнавати людину найвищою соціальною цінністю, легалізувати, легітимізувати, охороняти, захищати її права і свободи, гарантувати їх реальне здійснення. Вона повинна створювати для неї всі необхідні умови для гідної праці, надавати соціальну допомогу тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Для забезпечення прав і свобод людини потрібно:

- розбудувати нове, безпечне, більш гуманне та демократичне суспільство;
- створити миролюбний устрій, який заснований на принципах солідарності, співробітництва, взаємодопомоги, справедливості, взаємної відповідальності індивіда і суспільства;
- толерантність, повага і турбота про життя соціуму зі сторони держави.

Список використаних джерел

1. Ківалов С.В. Деякі аспекти судового захисту прав людини в Україні в європейському вимірі / С.В.Ківалов // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць / Голов. ред. С.В. Ківалов; відп. за вип. Л.І. Кормич. – Одеса: «Фенікс», 2008. – Вип. 34. – С. 3 - 9.
2. Удовенко Г. Забезпечення прав людини / Г. Удовенко // Голос України. – 2003. – 9 груд.
- 3.Тодыка Ю. Н. Конституционные основы формирования правовой культуры / Ю. Н. Тодыка. – Х. : Рай- дер, 2001. – С. 43 - 46
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263.
5. Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін: навч. посіб. / О. В. Філонов, В. М. Суботін, В. В. Пашутін, І. Я. Тодоров. – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2008. – 215 с
6. Шибаніц Д. М. Сучасна проблематика теорії “поколінь прав людини” в умовах європейської міждержавної інтеграції [Текст] / Д. М. Шибаніц // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / голов. ред. Ю. М. Бисага. – Ужгород: Видавничий дім “Тельветика”, 2015. – Т. 1. Вип. 31. – С. 57–61.

Кучер О.В.,

студентка групи ПБП-16-6

ННІ права, Університету ДФС України

КСЕНОФОБИЯ ТА РАСИЗМ ЯК ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Мультинаціональність притаманна будь-якій розвиненій країні, що дарує безліч можливостей навчатись, працювати та самореалізовуватись. Абсолютно природним є те, що у ту чи іншу країну приїжджають представники інших національностей. Та проблема тут постає лише у одному – окремі індивіди не усвідомлюють, що планета у нас одна на всіх і не пересічним громадянам вирішувати хто має право проживати на тій, чи іншій території. У сучасному світі на певних територіях розвиваються такі види дискримінації як расизм, ксенофобія та нетерпимість. Озлоблені сприйняття людини по расової приналежності, називають расизмом. У сучасному суспільстві право висловлювати свої світоглядні погляди відкрито - норма, грань між збереженням культурних цінностей і проявом почуття ксенофобії дуже хитка.

Расова ксенофобія - це страх і агресія проти індивіда, моральне тиск і образу, приниження людини за національною ознакою, яка ґрунтується на характерному кольорі шкіри, віросповідання, культурних цінностях, розмовної мови. В історії є приклади, які поділяли людей на «вищі» і «нижчі» раси, де ознака національної приналежності служив вироком - людини знищували. Расизм - це дискримінація особистостей, суспільних груп або частини населення, політика переслідувань, принижень та ганьби. Відповідно до Ст. 1 Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, поняття расової дискримінації означає «будь-яке розрізнення, виняток, обмеження чи перевагу, оснований на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, метою або наслідком яких є знищення чи применшення визнання, використання чи здійснення на рівних засадах прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній чи будь-яких інших галузях суспільного життя» [1].

Як приклад фахового дослідження дискримінації може слугувати дослідження Європейського Союзу «Дискримінація в ЄС: сприйняття, досвіди і ставлення» (Discrimination in the European Union), яке було проведене у 2008 р. Це друге подібне дослідження в ЄС (перше було проведене у 2006 р.), яке мало здійснити моніторинг змін, що відбулися у різних країнах регіону після прийняття відповідного антидискримінаційного законодавства, а також після проведення проголошеного у 2007 р. «Європейського Року за рівні можливості для всіх» [2, с. 3]. У дослідженні вивчалось шість заборонених європейським законодавством форм дискримінації: на основі статі, етнічного походження, релігійних переконань, віку, стану здоров'я та сексуальної орієнтації. У респондентів (які належали до 27 країн – членів ЄС) запитували як про власний досвід (чи досвід друзів/знайомих) перебування у дискримінаційній ситуації, так і про їхні думки про дискримінацію, можливі способи її подолання.

Найважливіший результат дослідження ЄС полягає у тому, що «дискримінація на ґрунті етнічної приналежності вважається найбільш розповсюдженою» [2, с. 7].

Етнофобія різновид ксенофобії, що виступає у вигляді нетолерантного ставлення до представників інших соціальних груп за расовою або етнічною ознакою [3, с. 5]. У багатьох західних країнах об'єктом етнофобії виступають мігранти та біженці [4, с. 399], тобто представники «інших» країн, зазвичай також «іншого» етнічного походження. Прояви етнофобії в європейському світі притаманні майже усім державам, які мають мігрантів чи/та біженців.

Останнім часом дослідники та правозахисники звертають увагу на такі форми ксенофобії як ісламофобія, ромофобія та антисемітизм. Зокрема, інколи так звана боротьба з тероризмом (яка стала актуальною після подій у США 11 вересня 2001 р, терористичних актів у лондонському метро у 2005 р.) набуває відвертого характеру ісламофобії – страху перед представниками мусульманського віросповідання. Ми знову ж таки вдаємося до спрощених уявлень – стереотипів. Ще один прояв ксенофобії стосується поняття антисемітизму – ворожого ставлення до євреїв як етнічної та релігійної групи. Це може набувати різних форм – від поширення антисемітської літератури до крайніх проявів ксенофобії, про які зазначено вище, – геноциду єврейського населення (Голокосту).

Деякі правозахисники та дослідники зазначають, що явище ромофобії - дискримінації та ворожого ставлення до ромів – це реальність сучасної Європи [4, с. 404]. Як зазначають національні та міжнародні правозахисні недержавні організації, «спільнота ромів залишається найбільш уразливою серед усіх національних та етнічних меншин України» [5, с. 98]. А саме – роми часто потерпають від дискримінації, стають об'єктом нападів екстремістських угруповань та окремих осіб, вони є найменш соціально захищеною групою населення і мають набагато нижчий за решту населення рівень життя.

Нетерпиме ставлення до людей іншої статі називають сексизмом. Сексизм проявляється у так званій дискримінації за ознакою статі (гендерній). У Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 2005 року дається її визначення – це «дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків» [6]. Мета цього закону полягає у досягненні «паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України».

Отже в сучасному житті займають важливе місце такі явища як ксенофобія та расизм і їх впевнено можна назвати глобальними проблемами на сьогодні. Корінням агресивної поведінки ксенофобів та расистів в суспільстві може бути націоналізм, політична приналежність, соціальна нерівність. В деяких випадках причиною виникнення також служать негативні події з минулого, насильно засвоєна в дитинстві інформація - спілкування з чужими заборонено - здатна сформувати негативне несприйняття по відношенню до незнайомих людей. Кожна людина має сама усвідомити, що її позиція по відношенню до інших рас, національностей, етнічних меншинств заважає будувати відносини з навколишнім світом та адекватно спілкуватися з іншими. Різниця в кольорі шкіри, мові, зовнішньому вигляді, місці проживання не дає приводу до надмірної агресії та неприязні до інших.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (Про зняття застережень див. Указ Президії ВР УРСР No 7248-XI від 14.03.89; Поправки до Конвенції див. в постанові ВР No 3936-12 від 04.02.94, ВВР 1994, No 23, с. 169) // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Discrimination in the European Union: Perception, Experience and Attitudes. Fieldwork February-March 2008. Report. Eurobarometer Special Surveys. European Commission. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_296_en.pdf

3. Ксенофобия в современном мире / В.А. Ачкасов, В.А. Ачкасова, С.А. Ланцов и др.; отв. Редакторы В.А. Ачкасов, Д.З. Мутагиров. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2008. – 354 с.
4. Компас: Пособие по образованию в области прав человека с участием молодежи / П. Брандер, Р. Гомес, Э. Кин и др. – Венгрия, 2002. – 478 с.
5. Ефективні інституційні відповіді для подолання нетолерантності та екстремізму в Чорноморському регіоні. – К.: К.І.С., 2009. – 148 с.
6. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. No 2866-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>

Кушнір З.О.,
студентка групи ПБК-16-7
ННІ права, Університету ДФС України

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В РАМКАХ РАДИ ЄВРОПИ

На сучасному етапі права людини - один з головних правових інститутів демократичного суспільства. Його норми встановлюють найбільш суттєві, вихідні засади, які визначають положення особистості в суспільстві та державі, принципи їх взаємовідносин, тому питання прав і свобод людини є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Слід відзначити, що сьогодні значну увагу дослідників приділено розробленню проблеми порушення прав людини. Серед таких праць можна виділити роботи С.Глотова, Е. Петренко, В. Карташкіна, П. Рабіновича, в яких розкрито організацію та роботу Європейського Суду з прав людини, відтворено детальну схему проходження індивідуальних і міждержавних справ про порушення Європейської конвенції на міжнародному рівні, а також проаналізовано винесені Європейським Судом рішення щодо конкретних справ.

Окремі аспекти діяльності Європейського Суду з прав людини відображено в статтях К. Андріанова , Р. Бернхардта , М. Кучіна , де головну увагу дослідників зосереджено на проблемі застосування прецедентних рішень Європейського Суду країнами-членами Ради Європи. Найбільшого успіху в галузі прав і свобод людини досягли європейські регіональні організації, однією з яких є Рада Європи. Вона була заснована 5 травня 1949 року 10 державами: Бельгією, Ірландією, Данією, Італією, Люксембургом, Норвегією, Сполученим Королівством, Нідерландами, Францією, та Швейцарією (у серпні 1949 року ще приєдналися Греція та Туреччина). На сьогодні Рада Європи налічує 47 держав-учасниць.

Метою Ради Європи є поширення *демократії*, зближення всіх *народів* Європи, *захист прав людини*, співробітництво по основних питаннях права, *культури*, освіти, *інформації*, охорони навколишнього середовища. З самого початку діяльності Ради Європи принцип поваги *прав* людини став одним із головних напрямків діяльності цієї організації. Відповідно до Статуту Ради Європи *свобода* особи, політична *свобода* і верховенство права, яким прихильні *держави*-члени, лежать в основі “будь-якої справжньої демократії”[7].

Права людини й основні свободи в рамках Ради Європи закріплюються в міжнародних *договорах* (*конвенціях* і *хартіях*) і додаткових *протоколах* до них. Одне з найбільших досягнень Ради Європи – це Конвенція про *захист прав людини і основоположних свобод*. Рада Європи забезпечує високі стандарти *захисту* прав людини в державах-членах шляхом *використання* Конвенції про захист прав та основних свобод людини. Права й свободи, передбачені Конвенцією та Протоколами до неї, складають найважливіші сторони життя людини і мають громадянську, політичну, економічну та соціальну спрямованість. Головні з них - *право на життя, право на свободу та особисту недоторканність особи*, право на вільне *пересування, свобода думки та слова, свобода совісті, релігії*, виявлення поглядів, право на мирні збори, право на об'єднання та *асоціації*, право на створення сім'ї, повагу до особистого і *сімейного життя, право на справедливий судовий розгляд*, мирне *володіння майном*, заборона *дискримінації*, катувань, *рабства та примусової праці*, неприпустимість *покарання без закону*. Разом з тим Конвенція встановлює, що з метою захисту інтересів держави, національної безпеки, економічного добробуту, здоров'я та *моралі* суспільства, прав і свобод інших людей чи запобігання *злочинам* або заворушенням країни-учасниці можуть обмежувати *права людини*, проголошені Конвенцією. Однак таке право держав також не є абсолютним, і за жодних обставин не можуть бути порушені зобов'язання держави поважати *право особи на життя, обов'язки* щодо заборони катувань, *рабства*, неприпустимості зворотної дії *закону*. Ключова роль у забезпеченні чіткого і дієвого контролю за реалізацією державами-учасницями Конвенції взятих на собі зобов'язань щодо забезпечення прав та основних свобод *людини належить Європейському Суду з прав людини* [8].

Щодо Європейського Суду з прав людини , то він забезпечує гарантії прав людини, є контрольним механізмом, закладеним Конвенцією, дотримання державами-учасницями її положень, упровадження норм і принципів у рамки національних правових систем. Він має право: розглядати індивідуальні та міждержавні скарги, подані до Європейського суду з прав людини проти одного або декількох членів Ради Європи або проти Європейського союзу; визнавати факт того, що було порушено, те чи інше право заявника; присудити заявнику виграну, справедливу компенсацію; розглядати запит комітету Міністрів Ради Європи з питання про те, чи не порушила держава – відповідач своє зобов'язання по виконанню постанов чи рішень Європейського Суду з прав людини; давати тлумачення раніше винесеної постанови на запит Кабінету Міністрів Ради Європи; виносити консультативні висновки про тлумачення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, з питань, не пов'язаних з розглядом справ [9].

Важливу роль також відігравала та відіграє Організація по безпеці і співробітництву в Європі (далі ОБСЄ). У 1995 р. держави-члени ОБСЄ на зустрічі в Парижі прийняли Пакт про стабільність у Європі. Цей документ складається з політичної декларації і переліку двосторонніх угод і домовленостей, доповнених невичерпним переліком супутніх заходів, що підтримуються Європейським Союзом. У декларації, зокрема, відзначається, що “стабільна Європа - та, в якій шануються ... права людини, в тому числі тих осіб, що належать до національних...” [10]. Для досягнення цієї мети,

вказується в декларації, необхідні наполегливі зусилля, засновані на ефективному застосуванні принципів і зобов'язань, що існують у рамках ООН, ОБСЄ і РЄ. ОБСЄ має певні механізми контролю за дотриманням прав людини. Так, будь-яка держава-член ОБСЄ може просити іншого члена організації надати інформацію щодо конкретного випадку порушення прав людини. Відповідь на такий запит повинна бути відправлена не пізніше 10 днів. На прохання держави - члена організації можуть створюватися комісії експертів ОБСЄ для розгляду і можливого сприяння в розв'язанні проблем по правам людини на її території. Керівна рада (раніше Комітет Старших посадових осіб) ОБСЄ, що складається з міністрів закордонних справ, бере участь у розв'язанні спірних питань з проблем прав людини.

Отже, більшість прав і свобод людини є загально визнаними. Міжнародна правотворчість (правотворчість міжнародних організацій) сприяє подальшому розвитку цих прав. Розвиток інституту прав і свобод людини залежить насамперед від діяльності міжнародних організацій і внутрішньодержавної практики в цій галузі. Головною метою функціонування контрольних механізмів міжнародно-правових документів (в тому числі і Конвенції) полягає у контролі за дотриманням міжнародних стандартів прав людини країнами, які підписали відповідні угоди. Причому такий контроль здійснюється не тільки у межах прийнятих національними судами рішень, а й у межах існуючого законодавства, тобто вирішується питання відповідності чинного закону вимогам міжнародно-правової угоди.

Список використаних джерел:

1. Глотов С. А. Права человека и их защита в Европейском Суде / С. А. Глотов, Е.Г. Петренко. – М.: Юрист, 2000. – 344 с.
2. Карташкин В. А. Как подать жалобу в Европейский Суд по правам человека / В. А. Карташкин. – М.: Норма-Инфра, 1998. – 90 с.
3. Рабінович П. М. Практика Європейського Суду з прав людини / П. М. Рабінович. – Львів: Кальварія, 1997. – 450 с.
4. Андріанов К. До питання про юрисдикцію Європейського Суду з прав людини / К. Андріанов // Право України. – 2000. – № 11. – С. 34-42.
5. Бернхардт Р. Европейский Суд по правам человека в Страсбурге: новый этап, новые проблемы / Р. Бернхардт // Государство и право. – 1999. – № 7. – С. 58-70.
6. Кучин М. В. Прецедентное право Европейского Суда по правам человека: к вопросу о юридической природе / М. В. Кучин // Совет Европы и Россия. – 2000. – № 2. – С. 23-26.

7. Статут Ради Європи від 31.10.1995, №994_001. Електронний ресурс - http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_001
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від № 475/97-ВР від 17.07.97
9. Електронний ресурс http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=4257&id_book=4254&id_parent=4254&id_vid_res=17
10. Декларація з прав людини від 10.12.1948, № 995_015. Електронний ресурс - http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015

Левицький Б.С.

студента групи ПБК-16-8

ННІ права, Університету ДФС України

ДОТРИМАННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В Україні проживає понад 130 національностей, їхні права не завжди дотримуються тому можна вважати що проблема дотримання та захисту прав національних меншин в Україні є і досі актуальною. Її вирішення допоможе розв'язати ряд суперечностей, підтримати мир і стабільність на території нашої держави.

Питанням захисту прав національних меншин займались безліч українських вчених-юристів, зокрема В.Буткевич, О.Биков, В. Колісник, В. Нікітюк, М. Буроменський та багато інших.

Після розпаду СРСР Україна стала повноправною державою. На її території проживає безліч національностей, найбільше українців - 77,8%, частка росіян -17,3% далі йдуть білоруси (0,6%), молдавани (0,5%), кримські татари (0,5), болгари (0,4%), угорці, румуни та поляки (по 0,3%), євреї (0,2%) та ін., що є незаперечним свідченням важливості правового регулювання становища національних меншин в Україні.[3] Країна розпочала активно формувати власну політику щодо врегулювання міжетнічних відносин, застосовуючи міжнародний досвід захисту прав національних меншин, який нагромадили європейські держави упродовж десятиліть.

Законом України «Про національні меншини в Україні» 1992 р. було затверджено їхній правовий статус, уперше законодавчо визначено, що «до національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою.

Права національних меншин закріплені також у Конституції України в ст. 10 (мовні права української нації, корінних народів та національних меншин в Україні), ст. 11 (національно-культурні проблеми української нації, корінних народів і національних меншин України), ст. 53 (право національних меншин на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства).[3]

Всім національним меншинам на території України гарантуються та забезпечуються основні категорії прав: право на існування і збереження своєї ідентичності, рівну участь у державотворенні, збереження і розвиток культурної самобутності, політичні права, отримання фінансової допомоги, юридичного захисту стосовно спеціальних прав національних меншин.

Україна як суб'єкт міжнародно-правових відносин імплементувала міжнародні стандарти щодо захисту прав нацменшин у власне законодавство та державну етнополітику, послідовно використовує досвід зарубіжних країн у цій сфері. Ці стандарти, сформульовані у таких документах, як: Міжнародні пакти про права

людини (1976); Документ Копенгагенської наради з людського виміру (1990); Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (1992); Декларація ООН про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин (1992); Рекомендації Ради Європи 1201 (1993); Віденська декларація та додатки до неї (1993); Рамкова Конвенція Ради Європи про захист національних меншин (1994); Резолюція ООН про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (1995); Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту (1996); Ословські рекомендації щодо мовних прав національних меншин (1998); Лундські рекомендації про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті (1999) і ін.[2]

Наша держава намагається протистояти дискримінації осіб за будь-якою расовою чи національною ознакою, зокрема веде співпрацю з багатьма міжнародними організаціями: ООН, ОБСЄ, ЮНЕСКО, проводить переговори з іншими державами щодо врегулювання даного питання. Теперішній стан реалізації прав національних меншин за роки незалежної України яскраво засвідчує реальні перспективи покращення умов реалізації прав національних меншин в Україні

Проте, незважаючи на відповідність міжнародно-правовим нормам у цій сфері, деякі норми українського законодавства все ще залишаються певною мірою декларативними, оскільки не передбачають створення дієвих механізмів забезпечення окремих прав національних меншин, на сьогодні даючи юридичну оцінку закону «Про національні меншини в Україні» 1992 р потрібно визнати, що він втрачає свою доцільність та являється застарілим та не відповідає реаліям з якими зіткнулась Україна (окупація кримського пів-острова та східних регіонів країни), потребує перегляду та вдосконалення.

Самий механізм реалізації прав національних меншин досить складний. Його головними елементами є: система законодавчих актів, які закріплюють правовий статус національних меншин; система міжнародно-правових актів щодо статусу нацменшин, підписаних і ратифікованих Україною; система державних органів й установ, які здійснюють контроль за дотриманням чинного законодавства; система громадських організацій і рухів, які сприяють задоволенню етнокультурних потреб національних меншин; спеціальні фонди розвитку та цільові програми їх етнокультурного відродження. [2]

Програми розвитку національних меншин не достатньо фінансуються, актуальною залишається проблема збереження етнічної ідентичності та історичного середовища їхнього існування та ін.

Реалізація політичних, соціальних, економічних прав нацменшин України здійснюється на трьох рівнях: загальнодержавному, регіональному та територіальному рівнях. Громадяни України, які належать до національних меншин, можуть вільно обирати форми здійснення прав, що надаються їм чинним законодавством, і реалізувати їх або особисто, або ж через відповідні державні органи та громадські організації національно-культурного спрямування. При реалізації права національними меншинами на першому місці має бути можливість визнавати приналежність людини до національної меншини і може реалізувати інші права: особисті, економічні, культурні, політичні однакові для всіх громадян, незалежно від національності.[6]

Отже, з усього вищесказаного можна зробити висновок, що сучасний стан реалізації прав національних меншин за роки незалежної України яскраво засвідчує реальні перспективи покращення умов реалізації прав національних меншин в Україні, однак при цьому потрібно не забувати про проблеми, які залишаються невирішеними у цій сфері, а на їхнє вирішення зосередити відповідні зусилля та ресурси, а також здійснювати відповідну діяльність на загальнодержавному рівні, а саме потрібно вирішити питання, які належать до сфери етнонаціональної політики та міжетнічних відносин. Існує необхідність ґрунтовного аналізу, виявлення того як діють на практиці ті чи інші законодавчі акти, котрі з їхніх положень не працюють, і з урахуванням всього

цього здійснювати системні корективи і зміни до законів. Цей комплекс заходів призведе до покращення становища національних меншин і до підвищення рівня захисту прав людини і громадянина в Україні в цілому.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національні меншини в Україні» від 25.06.1992 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
2. О.В. Федунь, Н.І. Папіш. Політико-правові аспекти захисту прав національних меншин в Україні // Грани. - 2016 № 2 (130) лютий . – С. 12 - 15
3. М. Антонович. Права національних меншин в Україні: національне законодавство та міжнародно-правові стандарти // ПРАВО УКРАЇНИ. - 2004, № 6. – С. 45 - 49
4. Липчук О.І Стан дотримання та захист прав етнопонаціональних меншин в Україні / Оксана Липчук // Політологічні записки: зб.наук.праць. Вип.2 (6). –Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. – С. 149-159.
5. Конституційне право України: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В.П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.
6. Василенко О.П., Права національних меншин в Україні: що маємо і до чого прагнемо // НАУКОВИЙ ВІСНИК УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ Серія ПРАВО. - 2017 №42. – С. 43 – 49.

Лізніченко Є. М.

студентка групи ПБП-16-5
ННІ права, Університету ДФС України

ЗАХИСТ СВОБОДИ ВІРОСПОВІДАННЯ: СУДОВИЙ ЗАХИСТ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку людства перед нами постала проблема захисту прав людини. У сучасному світі, де суспільство прагне до створення правової держави, людина постає головною соціальною цінністю, яка наділена правом на : життя, здоров'я, недоторканість, честь та гідність, а найголовніше – на захист та гарантії їх забезпечення.

Одним із прав, які стоять у пріоритеті розвитку суспільства є право на свободу віросповідання, адже саме релігійні погляди формують кожного індивіда як особистість, та є однією із причин створення інших культурних прав.

Забезпечення свободи віросповідання як одне із основних завдань міжнародного права досліджувалося у працях таких науковців: В. Бондаренка, К. Борисова, С. Бур'янова, Д. Вовк, В. Єленського, А. Колодного, А. Красікова, П. Крумерха, Н. Лернера, А. Ловінюкова, М. Маринювича та інших.

Свобода віросповідання як загально визнане право на міжнародному рівні закріплено у таких міжнародних актах з прав людини: Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські й політичні права, Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на підставі релігії чи переконань, Хартія Європейського Союзу про основні права.

У Конвенції проголошено право кожного на свободу думки, совісті та релігії; це право передбачає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно (ст. 9) [1].

Проблеми порушення меж здійснення свободи віросповідання вирішує Європейський суд у разі звернення до нього осіб за захистом своїх прав. За висновками професора публічного права Дж. Мердока, прецедентне право Європейського суду щодо даної статті обмежувалося та спрямовувалося лише на захист свободи вираження релігії у в'язницях і трудових спорах на релігійну тематику.

Європейський суд зазначає, що гарантії ст. 9 Конвенції не поширюються на кожну дію, на вчинення якої особу спонукає чи надихає релігія або переконання, і ця стаття не завжди гарантує особі право поводити себе у публічній сфері так, як приписує її релігія або переконання. Так, наприклад, у справі “Лейла Шахин проти Турції” від 10 листопада 2005 р. ” щодо заборони носіння хіджабу студентці у вищому навчальному закладі, Європейський суд наголосив, що це не є порушенням свободи віросповідання, оскільки відповідає законній меті захисту суспільного порядку та прав і свобод інших осіб, а також спрямоване на збереження світського характеру у вищому навчальному закладі [2].

Слід зазначити, що у суспільстві з демократичними поглядами, де мають місце декілька конфесій, іноді є необхідність установлення обмежень щодо сповідання своєї релігії задля забезпечення миру громадян іншої держави. Європейський суд розглядає державу як нейтрального діяча у разі вирішення релігійних спорів, переконань, культів, та вважає, що саме така позиція може забезпечити громадський порядок і толерантність одне до одного.

Як вже зазначалося раніше, він (хто?) також вважає, що обов'язок держави з дотримання нейтралітету і безсторонності несумісний з повноваженнями держави визначати легітимність релігійних переконань або способів їх вираження і що цей обов'язок вимагає від держави забезпечувати, щоб протидіючі групи проявляли терпимість одна до одної (“S.A.S. проти Франції” від 1 липня 2014 р.) [3].

Європейський Суд наголошує на важливості принципу “жити разом” у демократичному суспільстві. Так, у справі “S.A.S. проти Франції” від 1 липня 2014 р. щодо носіння хіджабу/нікабу, яке прикриває обличчя, суд зауважує, що добровільне та систематичне приховування обличчя створює проблеми, оскільки це взагалі аж ніяк не відповідає чинному у французькому суспільстві основоположному принципу “жити разом” і що систематичне приховування обличчя у громадських місцях, несумісне з ідеалами братерства, не відповідає мінімальній вимозі цивілізованості, без якої неможлива соціальна взаємодія. [4]

Отже, проаналізувавши захист свободи віросповідання у міжнародному аспекті, ми дійшли до висновку, право релігійної свободи дає змогу проявляти свої релігійні погляди не лише у колі свого суспільства, але й серед індивідів, які публічно сповідують віру. На міжнародному аспекті Європейський суд на перше місце ставить свободу думки, совісті та релігії. Забезпечення даних прав є одним із головних елементів формування демократичного суспільства, особистості віруючих та їх способу життя.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свободи (Рада Європи, 4 листопада 1950р). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-995_004
2. «Лейла Шахин проти Турції» [Leyla Şahin v. Turkey]: Рішення Європейського суду з прав людини від 10 листопада 2005 (заява № 44774/98). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70956>.
3. “S.A.S. проти Франції” [S.A.S. v. France]: Рішення Європейського суду з прав людини від 1 липня 2014 р. (заява N 43835/11). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-145466>
4. Захист свободи віросповідання європейським судом з прав людини (загальнотеоретичні аспекти) Ярмол Л. В., Тучапець І. Б., 2015

Лопушанська К.С.

студентка групи ПБ-16-3

ННІ права, Університету ДФС України

РАСИЗМ ТА КСЕНОФОБИЯ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Актуальність даної теми зумовлена тенденціями розвитку суспільно-політичної ситуації, насамперед у світі, про що свідчать масові прояви ксенофобії та расизму, які дедалі набувають небезпечніших форм вираження. До явищ, які підривають принципи демократії, породжують етносепаратистські конфлікти, агресію між людьми різних культур і віросповідань, прояви расизму, релігійний екстремізм, політичну та ідеологічну нетерпимість та безпосередньо порушують права людини належать: неонацизм, антисемітизм, дискримінація за етнічною, расовою та іншими приналежностями.

Стаття 1 Міжнародного пакту про громадські та політичні права проголошує: «Всі народи мають право на самовизначення. На підставі цього права вони вільно встановлюють свій політичний статус і вільно забезпечують свій економічний, соціальний і культурний розвиток. Всі народи для досягнення своїх цілей можуть вільно розпоряджатися своїми природними багатствами і ресурсами без шкоди для будь-яких зобов'язань, що випливають з міжнародного економічного співробітництва, оснований на принципі взаємної вигоди, та з міжнародного права. Жоден народ ні в якому разі не може бути позбавлений належних йому засобів існування» [1].

Расизм – це дискримінація особистостей, суспільних груп або частини населення, або ж груп людей, політика переслідувань, принижень, завдання ганьби, насильства, нагнітання ворожнечі та неприязності, поширення відомостей, що принижують людину або частину людей; завдання шкоди за ознакою кольору шкіри, етнічною, релігійною або національною приналежністю. Це віра в те, що існують групи людей з особливими (звичайно фізичними) характерними рисами, які роблять їх вищими або неповноцінними по відношенню до інших, наслідком якої є елементарна зневага або ігнорування тих, кого вважають іншою чи нижчою істотою.

Оксфордський словник англійської мови надає таке визначення терміну «ксенофобія»: «патологічно нав'язливий страх стосовно іноземців або іноземних країн». Інакше кажучи, це означає відразу до чужинців або іноземців; це ірраціональне почуття, тому що воно не обов'язково базується на прямому конкретному досвіді з виникнення загрози з боку іноземців. Ксенофобія є упередження, пов'язане з помилковим сприйняттям того, що люди з інших країн, груп, культур або ті, хто говорять іншими мовами, є загрозою. Ксенофобія тісно пов'язана з расизмом: чим більше чужинець сприймається як «інший», тим, як правило, сильніші страхи і негативні почуття. Ксенофобія є однією з найбільш поширених форм і підстав для дискримінації і це кидає виклик правам людини [2, с.6].

За національним складом Україна є багатонаціональною державою. За підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року Державного комітету статистики України на території країни і дисперсно, і компактно проживали представники понад 130 національностей та народностей. Водночас у нашій державі є доволі значна кількість іноземних громадян. Це в основному студенти вищих навчальних закладів, які проходять стажування чи працюють в Україні. Ставлення наших співвітчизників до національних меншин та іноземних громадян неоднозначне. Часто можна почути про випадки агресивної поведінки українців стосовно цих соціальних груп.

Динаміка міжнародних відносин в Україні за період становлення незалежної української держави характеризується перманентним зниженням національної толерантності та зростанням ізоляціоністських (прихованої ксенофобії) та відвертих ксенофобських установок [3, с. 79].

Починаючи з середини 2002 року у нашому суспільстві спостерігалось підвищення рівня ізоляціонізму та ксенофобії, які супроводжувалися зростанням кількості публікацій з ксенофобськими відтінками. Результати соціологічних досліджень також вказували на зниження за роки незалежності питомої ваги психологічно відкритих та схильних до національної толерантності людей більше, ніж у 3,5 рази. На думку окремих дослідників, практично половину населення у 2003 році склали громадяни з ізоляціоністськими настроями, а кількість носіїв ксенофобських настроїв виросла більше, ніж учетверо [4, С.17-20.].

В українському суспільстві протягом 2009-2010 рр. спостерігається стабілізація рівня етнопатриотичної толерантності. Однак тенденції, що зумовлюють наявність у суспільстві різних проявів ксенофобії, расизму та нетерпимості, залишилися не вирішеними. Значний потенціал їх активізації прослідковується у 2011 році. Зокрема, це: наявність у масовій свідомості ксенофобських стереотипів, використання мови ворожнечі у засобах масової інформації, поширення нетерпимості у інтернет-мережі та правого радикалізму у молодіжному і, зокрема, у футбольному, середовищі, проявів расизму та зростанні кількості постраждалих від них людей. Натомість державна політика з протидії расизму, ксенофобії та нетерпимості носить в цілому декларативний характер, що проявляється у: запереченні наявності або применшенні масштабів поширення та значущості відповідних негативних тенденцій у суспільстві; невиконанні рекомендацій міжнародних інституцій та взятих Україною на себе зобов'язань з питань протидії проявів расизму, ксенофобії та інших форм нетерпимості [5].

Міністерством внутрішніх справ України було розроблено план заходів щодо протидії расизму. У Департаменті карного розшуку МВС України створено окремий відділ з напрацювання й реалізації стратегії боротьби із етнічною злочинністю. Ведеться співпраця з міжнародними та громадськими організаціями в цій сфері.

Щодо світового масштабу одним з основних елементів боротьби з расизмом та ксенофобією в рамках ООН є Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, яка зобов'язує держави, які її підписали, до ліквідації расової дискримінації.

Конвенція включає в себе механізм індивідуальних скарг, і контролюється Комітетом з ліквідації расової дискримінації, що складається з незалежних експертів. Усі держави-члени зобов'язані подавати регулярні доповіді Комітету, який, в свою чергу, надає свої скарги і рекомендації державам-членам у вигляді «заключних зауважень». Комітет складається з трьох механізмів зі своїми контролюючими функціями: процедур раннього попередження, розгляду міждержавних скарг та розгляду індивідуальних скарг.

Отже, можна зробити висновок, що на даний час в Україні зроблено перші кроки у вирішенні проблеми протидії расизму та ксенофобії, але не достатньо відпрацьована ефективна система протистояння ненависті, агресії, що виникає у сучасному українському суспільстві. Відбувається нарощування деструктивних процесів у суспільстві, існують підвалини для зіткнень на політичному, соціальному, національному та релігійному ґрунті. Тому для вирішення відповідних проблем потрібно для початку забезпечувати повагу та неухильне дотримання прав людини та безпеки громадян. Необхідно розробити систему соціальних, освітніх, превентивно-виховних, нормативно-правових та інших заходів, спрямованих на запобігання виникненню настроїв ксенофобії та расизму, а також попередження дій, які можуть цьому сприяти.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) // Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. — Амстердам; К., 1996.
2. КОМПАС : посібник з освіти в галузі прав людини за участі молоді / [Б. Патриція, Г. Націла, Г. Руї та ін.]. — Страсбург, 2012. — С. 624.
3. Сав'юк О.В.//Проблема ксенофобії та расизму в Україні: соціально-правовий аспект /Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна.—2012—Вип.2(2).—С.78-86.
4. Паніна Н. // Неподолана дистанція. Критика / №7-8. —2003. — С. 9.
- 5.Бакальчук В. // Запобігання проявам расизму, ксенофобії та нетерпимості в українському суспільстві. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс] – <http://www.niss.gov.ua/articles/671/>

Любчик Л.В.

студентка групи ПБП 16-4,
ННІ права, Університету ДФС України

БОРОТЬБА З РАСИЗМОМ І НЕТЕРПИМІСТЮ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Проблема расизму та нетерпимості є однією з найактуальніших проблем сьогодення, для багатьох країн світу, особливо для суспільства у Східній Європі. Ця проблема стала глобальною, все частіше ми стикаємось з насильством над людьми, які різняться за вірою, расою, забарвленням шкіри. Для боротьби з цією проблемою потрібно врахувати міжнародний досвід, зокрема ООН та інших міжнародних організацій.

Різноманітні аспекти боротьби з расизмом були предметом дослідження представників різних наук, більшість з яких належать В.А. Тишкову, Л.Н. Гумільову, О.С. Рибаківу. Серед українських авторів окремі аспекти забезпечення принципу рівності, а відтак заборону расизму, висвітлювали у своїх роботах М.В. Буроменський, В.Г. Буткевич, Л.Г. Заблоцька, С.В. Ісакович, П.О. Недбайло.

Із метою проведення дослідження питань боротьби проти расизму та нетерпимості, слід визначитися з основними поняттями. Зокрема, у юриспруденції «расизм» – це ідеологія, яка використовує зовнішні відмінності як основну причину для відмови в рівному ставленні до членів іншої групи на підставі наукових, біологічних чи моральних характеристик, вважають їх відмінними від своєї власної групи і споконвічно підпорядкованим. Раніше расизмом вважався тільки прояв негативного ставлення білих до чорношкірих, однак міжнародні документи другої половини ХХ ст. називають расовою дискримінацією не тільки дискримінацію за кольором шкіри, але і за родовим, національним або етнічним походженням.

Однак на сучасному етапі розвитку людства проблему расизму вже неможливо розуміти тільки як проблему різних кольорів шкіри. Расизм необхідно розглядати більш широко як проблему соціальну і психологічну. Всередині однієї країни, всередині одного етносу, етнічної групи можуть існувати специфічні форми расизму, так званого соціального расизму. Незважаючи на постійні спроби знищення расизму, міжнародна спільнота визнає, що це практично неможливо і расистські погляди є одними із найпоширеніших у світі. У багатьох міжнародних деклараціях, пактах і конвенціях держави підтверджували той факт, що всі люди мають рівні і невід'ємні права, і брали зобов'язання щодо забезпечення і захисту цих прав. Однак расизм, як і раніше, перешкоджає повному здійсненню прав людини [1, с.230-231].

Щодо поняття «нетерпимість» то це – відсутність поваги до вчинків та переконань, що відрізняються від своїх власних. Вона також стосується відторгнення людей, яких ми сприймаємо як інших, наприклад, членів іншої соціальної чи етнічної групи, або людей з іншою політичною чи сексуальною орієнтацією. Нетерпимість може проявлятися у широкому діапазоні дій, починаючи з уникання таких людей, мовної ненависті, і закінчуючи тілесними травмами або навіть вбивствами. Найбільш поширена нетерпимістю – релігійна нетерпимість. Свобода релігії та релігійної терпимості є базовими цінностями, що присутні в кожній європейській країні, але акти дискримінації на основі релігії ще не зникли. Релігійна нетерпимість часто пов'язана з расизмом і ксенофобією, зокрема з антисемітизмом та ісламофобією. Якщо в минулому Європа характеризувалася конфліктами і дискримінацією між протестантами і католиками, римською і православною «офіційними» церквами і незгодними групами, сьогодні політичні відмінності між християнськими конфесіями стали менш важливими [2].

Так, у рамках ОБСЄ у 1992 р. було створено інститут Верховного комісара з питань національних меншин для ідентифікації та вирішення конфліктів меншин на ранніх стадіях, а в рамках Європейського Союзу в 1997 р. – Європейський моніторинговий центр з питань расизму та ксенофобії, який збирає та опрацьовує відповідну інформацію з метою створення інформаційної мережі для допомоги державам-членам. У Раді Європи таким спеціалізованим органом стала Європейська комісія проти расизму та нетерпимості (далі – ЄКРН), заснована в 1994 р. Насамперед зауважимо, що з моменту створення перед ЄКРН були поставлені такі завдання: боротьба проти расизму, ксенофобії, антисемітизму та нетерпимості в Європі; огляд ефективності законодавства, політики та інших заходів держав-членів Ради Європи з позиції подолання расизму, ксенофобії, антисемітизму та нетерпимості; пропонування заходів на місцевому, національному та європейському рівнях; розробка загальнополітичних рекомендацій державам-членам; аналіз міжнародних правових інструментів з метою їх можливого посилення [3, с.216-217]. Статут ООН закріплює, що «заохочення і розвиток поваги до прав людини і основоположних свобод є однією з цілей діяльності ООН. В свою чергу, ними робляться різні кроки: створюються спеціальні органи і комісії, проводяться великі міжнародні конференції. Зокрема, було проведено Тегеранську конференцію з прав людини у 1968 році, Віденську всесвітню конференцію з прав людини у 1993 році. З 20 по 24 квітня 2009 року в штаб-квартирі ООН в Женеві було скликано Всесвітню конференцію ООН по боротьбі з расизмом («Дурбан II»), щоб розглянути виконання Дурбанської декларації і Програми дій Всесвітньої конференції проти расизму, яка пройшла в 2001 році в Дурбані. Відповідно до Програми та Дурбанської декларації держави повинні поширювати заходи проти расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості допомогою інформаційних та освітніх програм [4, с.406-407].

Також відзначається міжнародний день боротьби з расизмом 21 березня в пам'ять про різанину у Шарпевіле в 1960 році, коли поліція відкрила вогонь і вбила 69 людей під час мирної демонстрації проти законів апартеїду в Шарпевіле, Південна Африка[2].

Отже, питання щодо боротьби з расизмом та нетерпимістю залишається майже не вирішеним, адже кожного дня ми стикаємось із насильством, рабством та релігійною нетерпимістю. У сучасному суспільстві ці негативні явища набувають нових форм, засобів та методів, незважаючи на значні зусилля держав та міжнародних організацій, що спрямовують свою діяльність на протидію дискримінації. Тому потрібно міняти стереотипи та починати жити за європейськими цінностями.

Список використаних джерел:

1. Калмикова О. С. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У БОРОТБІ З КСЕНОФОБІЄЮ ТА РАСИЗМОМ / О. С. Калмикова. // ПРАВО. – 2013. – №14.– С. 230-231. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/acer/Downloads/VKhIPR_2013_1062_14_59.pdf
2. DISCRIMINATION AND INTOLERANCE [Електронний ресурс] // КОМПАС: Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.coe.int/uk/web/compass>.
3. Калмикова О. С. ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ ПРОТИ РАСИЗМУ ТА НЕТЕРПИМОСТІ / О. С. Калмикова. // Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2016. – №1. – С. 216–217. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/acer/Downloads/muvnudp_2016_1_37.pdf
4. Студінська В. В. ЩОДО ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА РАСОЮ, КОЛЬОРОМ ШКІРИ, РОДОВИМ, НАЦІОНАЛЬНИМ ЧИ ЕТНІЧНИМ ПОХОДЖЕННЯМ / В. В. Студінська // –С.406-407. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9777/1/Studinska.pdf>

Мазурець О.О.

студентка групи ПБК 16-7

ННІ права, Університету ДФС України

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Забезпечення прав людини та верховенство права є безумовними ознаками демократичної держави. Права людини є важливим соціальним та політико-правовим інститутом, що є закономірним показником цивілізованості світу. Глобалізаційні процеси, що відбуваються на сьогодні у світі, спонукають державу відстоювати власні інтереси та реалізувати функцію захисту прав людини. З огляду на це, питання захисту прав людини виходить на міжнародну арену, в якій справа захисту прав людини стає спільним світовим питанням для міжнародних співтовариств та регіональних об'єднань, що встановлюють загальновизнані правові стандарти, яких повинні дотримуватись держави. Для Європейського Союзу повага та захист людини є одним із керівних напрямів діяльності у зв'язку з цілями та принципами даної організації, закріпленими в установчих документах.

З огляду на інтеграцію України до Європейського Союзу (далі – ЄС) проблема захисту прав людини знаходить свій вияв у працях вітчизняних науковців. Тому питання захисту прав людини в ЄС є досить актуальним для української правової науки, що зумовлюється запровадженням та використанням пріоритетних сфер захисту прав людини та наближенням до стандартів ЄС. Серед українських дослідників питанню захисту прав людини в ЄС приділяли увагу А. Полешко, Л. Заблоцька, М. Анісімова, В. Погорілко, О. Усенко, Н. Шишкова, В. Буткевич та ін. Очевидним є те, що більшість праць щодо висвітлення даного питання належить німецьким, англійським, французьким науковцям, серед них Ф. Джейкобз, К. Кунерт, Ф. Шоркопф, Е. Мейер тощо.

Аналізуючи наукову літературу, можемо стверджувати, що концепція прав людини сформувалася ще в XVIII ст. і встановилась у Декларації незалежності США 1776 р. та Декларації прав людини і громадянина Франції 1789 р. Крім того, потрібно зазначити, що примітивні ідеї прав людини існували ще стародавні часи. Поняття «права людини» знайшло своє вираження в епоху Просвітництва завдяки доктрині природного права, а сам термін «права людини» вперше з'явився у французькій Декларації прав людини і громадянина 1789 р. [1, с. 25].

Кінець XX — початок XXI ст. став періодом змін у міжнародних відносинах. Захист прав людини і громадянина є конституційно-правовим і міжнародно-правовим обов'язком сучасних держав, який реалізується за допомогою системи принципів, інститутів, механізмів і процедурно-правових правил, що прямо або опосередковано передбачені для захисту прав та свобод.

П. Рабінович пропонує наступну класифікацію за характером потреб людини, що забезпечуються правами: права людини на фізичні (життєві), особистісні, економічні, політичні та культурні [2, с. 11–12].

Кожна європейська країна, яка своїм пріоритетом та найбільшою цінністю вважає свободу, демократію, повагу прав людини та її основних свобод, а також верховенства права, має право щодо звернутися до ЄС із заявою про членство. Крім того, у цієї держави повинно не тільки на конституційному рівні бути закріпленими такі принципи як демократія та верховенства права, а й реально реалізуватись та забезпечуватись.

Цілісного механізму регулювання захисту прав людини в ЄС не існує. Національна система захисту прав людини держави-члена ЄС доповнює система захисту на рівні Євросоюзу. Крім того, захист прав і свобод людини здійснюється в межах Ради Європи, учасниками якої є всі держави – члени Євросоюзу.

Уперше принцип захисту прав людини у праві Європейських Співтовариств був визнаний Судом ЄС у справі 29/69 Stauder (1970 р.). З огляду на це, завдяки суду ЄС та його практиці закріплювались права людини та були віднесені до загальних принципів права європейських співтовариств.

З часом у Європі спостерігалось формування механізмів щодо захисту прав людини, а саме в межах Ради Європи та європейських співтовариств. Тому згодом з'явилися такі документи як Європейська соціальна хартія 1961 р., Декларація основних прав і свобод 1989 р., Хартія основних соціальних прав працівників 1989 р. та ін.

Вагоме місце займає Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод [3] (далі-ЄКПЛ), яка була підписана у Римі 4 листопада 1950 р. Дана Конвенція була підготовлена Радою Європи, проте до набрання чинності Хартії її використовував Союз як головний критерій забезпечення механізму прав людини в ЄС. У ст. 6 ДЄС встановлює, що ЄС приєднується до Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Преамбула даної конвенції ухвалила, що даний документ є підтвердженням глибокої віри європейської нації та встановлює свободи, що є підвалинами миру та справедливості у всьому світі [4, с. 44].

Наприклад, Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод встановлює, що кожен має право на свободу вираження поглядів, тобто свобода дотримання власних поглядів та безперешкодне одержування та передання інформації втручання органів державної влади [3].

Наприкінці XX століття спостерігається вирішення проблеми щодо захисту прав людини в ЄС, що зумовило прийняття Хартії Європейського Союзу з основних прав. Хартія встановлює досить широкий перелік особистих, політичних, економічних, соціальних прав, крім того, перелік даних прав ширший, ніж права Європейської конвенції з прав людини. Тому даний документ встановив однаковий юридичний режим та проголосив, що для ЄС пріоритетною сферою діяльності є людина та її інтереси.

Відповідно до особистих прав, що встановлені главою I і II відносять ті права, що є природними і належать людині від народження (людську гідність, право на свободу, право на життя, цілісність особи, особисту недоторканність, свобода думки і віросповідання, свобода пересування тощо). До політичних прав відносимо виборчі права, свобода зборів і асоціацій, доступ до офіційної документації, право петицій тощо. Також Хартія регламентує перелік обов'язків, зокрема до яких належать поважати і захищати людську

гідність; враховувати думку дитини; отримувати обов'язкову безкоштовну освіту; захищати і підвищувати захист навколишнього середовища. Гарантії прав і свобод у Європейському Союзі охоплюють інституційні (Омбудсман Європейського Союзу, Комісія, Європейський контролер із захисту даних та ін.), процесуальні (презумпція невинності, право на юридичну допомогу, справедливий та розумний розгляд справи) та матеріальні (компенсація збитків, завданих особам з боку інших осіб) засоби [5].

На сьогоднішній день чинні Договір про Європейський Союз (далі – ДЄС) [6] та Договір про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС) [7] не мають встановленого переліку основних прав людини, а містять лише окремі заборони та принципи діяльності. Наприклад, ст. 3 ДЄС (щодо соціального захисту, рівня та якості життя), ст. 18, 40 та 45 (2) ДФЄС (щодо заборони дискримінації), ст. 49 ДФЄС (соціальний захист), та ст. 157 ДФЄС (рівна оплата праці). Аналізуючи дані договори, можемо стверджувати, що безпосередньо в текстах прямо не встановлені основоположні права, як, право на життя, свободу особисту недоторканність тощо, однак згадуючи все вище зазначене, можемо стверджувати, що це не є фактом того, що їх у правовій системі ЄС не існує.

Тому вважаємо, що Хартія основних прав набула вагомого значення актів ЄС, завдяки якій механізм регулювання захисту прав функціонує на належному рівні, та за своєю юридичною силою співвідноситься з установчими документів ЄС (пар. 1 ст. 6 ДЄС), хоча і залишається відокремленим та самостійним джерелом права, що не належить до структури ДЄС чи ДФЄС.

Підсумовуючи, можемо зробити висновок, що тривалий час здійснювалось становлення механізму захисту прав людини в Європейському Союзі, що характеризується від відхилення ідеї про захист прав до встановлення власного механізму забезпечення захисту прав людини. Таким чином, реалізація захисту прав людини ЄС має вагоме значення для держав-членів ЄС та свідчить про те, що на сьогодні здійснено уніфікацію правових систем європейських країн у галузі захисту прав людини та здійснено механізм ефективного їх функціонування та забезпечення.

Список використаної літератури

1. Козюбра М. Права людини і верховенство права / М. Козюбра // Юридичний вісник Право України. – 2010. – № 2. – 24–35 с.
2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник : видання 5-те, зі змінами. / П. Рабінович. – К. : Атака. – 2001. – 176 с.
3. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Лавринович О. Європейська конвенція з прав людини – надійний дороговказ гуманістичного розвитку України / О. Лавринович // Юридичний вісник Право України. – 2010. – № 10. – 43–47 с.
5. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_524
6. Договір про Європейський Союз 13.12.2007 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_029
7. Договір про функціонування Європейського Союзу 25.03.1957 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b06

8.Циверенко Г.П., Лебідь П.Ю. Механізми захисту прав людини в рамках ЄС/ Право і суспільство. – 2014 р. – 62-64 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/111/Desktop/Pis_2014_5.2_16.pdf

Мазур І.В.

студентка групи ПБП16-6
ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВА ЖІНОК У КРАЇНАХ ІСЛАМСЬКОГО СВІТУ

Нині у світі активно відбуваються процеси втілення демократичних цінностей до більшості ісламських країн, зокрема, визнання ними ряду загальноновизнаних світовою спільнотою прав людини. Хоча це й не позбавлене певних труднощів та перешкод, на які звертається серйозна увага як юристів-практиків, політиків, так і науковців. Проблема прав людини в ісламі посідає значне місце в юридичній літературі. Так, дослідженням проблем мусульманського права присвячені праці таких відомих науковців, як Х. Бехруз, Р. Давид, Н. Жданов, А. Массе, М. Марченко, Н. Оніщенко, А. Саїдов, Л. Сюкиййнен, В. Чиркін та ін. Не зважаючи на гідний рівень приділеної уваги даній проблемі, усе ж суспільні трансформаційні процеси, що відбуваються у світі на сучасному етапі, посилюють актуальність та важливість питання прав людини в ісламі, особливо з огляду на існуючі дискримінаційні елементи щодо жінок та чисельні порушення прав людини в мусульманських країнах.

Очевидно, що життя жінок в країнах з ісламською і християнською вірою все ж таки суттєво відрізняється. В священній книзі, Корані, надзвичайно велику увагу приділено жорсткій регламентації сімейно-шлюбних відносин і ритуалізації гендерних ролей. Бути жінкою в країнах мусульманського Сходу непросто і пропри все, вимогою часу є те, що сучасні мусульманські жінки все частіше виступають проти застарілих стереотипів ісламу, які відводять жінці функцію пасивної слухачки і виконавиці чоловічих настанов. За канонами ісламу жінка – істота „другого сорту”. „Чоловіки стоять над жінками через те, що Аллах дав одним перевагу перед іншими...” [1,4:38]

Безумовно, колись права жінок були надзвичайно обмеженими, з часом спектр прав розширився. Сьогодні ж мусульманка, по-перше має право вийти прогулятися, сходити в магазин, але при цьому чоловік повинен бути попереджений. По-друге, жінка за згоди чоловіка може піти працювати, обмеженням в цьому випадку є такі професії як правитель або верховний суддя. По-третє, праведна мусульманка ніколи не дозволить собі працювати в чоловічому колективі, якщо ж уникнути цього неможливо, то їх спілкування повинно обмежуватись робочими моментами. По-четверте, жінка активно бере участь в обговоренні сімейних питань, але чоловік лише бере до уваги її думку, прийняття рішення ж залишається за ним [1].

Про іслам можна багато почути неприємних стереотипів. Один з них - жінок ісламських жорстко побивають їхні чоловіки. У священному Корані сказано: « А тих жінок, непокори яких ви побоюєтесь, перестерігайте, уникайте на по-дружньому ложі і побивайте. Якщо ж вони будуть покірні Вам, то не шукайте шляхів проти них. Воістину Аллах- піднесений великий » (4 Сура, Аят 34). Насправді ж чоловік може легесенько дати ляпаса жінці, наносити ж побої, травми, пошкодження є недопустимими [2].

Існує міф що ісламських дівчат насильно видають заміж. Насправді ж, це все залежить від родини і традицій, дівчина сама обирає нареченого, ніхто не може змусити, якщо їй ніхто не подобається, то вона має право вийти заміж і у 20-30 років. Якщо ж брати до уваги народження дітей, то Малала Юсуфзай у своїй книзі «Я Малала» написала:« Я родилась в стране, где в честь новорождённых сыновей открывают оглушительную

пальбу: а новорождєнних дочерей тихонько прячут в дальней комнате» Це вказує на те, що все ж таки жінка займала незначне становище в суспільстві- «Когда девочки вырастут: их ожидает один незавидный удел: стирать и рожать детей [2]. В сучасний час чоловіки дуже радіють, якщо в них з'являється саме дівчинка, бо якщо батько гідно її виховає, то матиме місце в раю. Пророк Мухамед сказав: «Коли ти дивишся з радістю на сина, то це записується тобі як благо, а коли дивишся з радістю на дочку - це записується як нагорода. Починайте з дочок, Аллах ніжний і м'який до них. Щодо розлучення у корані зазначено, що пара може розлучитись тільки 3 рази. Третє розлучення остаточне.

За Кораном чоловікові дозволено мати до чотирьох жінок. З погляду ісламу полігінія гуманна і моральна, оскільки при цьому вирішуються питання жіночої самотності, проституції. На Арабському Сході, в Азії та Африці чоловік може мати стільки жінок, скільком зможе забезпечити матеріальне благополуччя. Також обов'язково повинна бути згода першої жінки на полігінію [3].

В деяких країнах, наприклад в Азербайджані, Туреччині жінки мають право робити аборти. Такий дозвіл надали, виходячи із того, що аборти жінки робили незаконно в антисанітарних умовах і це призвело до важких захворювань. Істинна мусульманка може зробити аборт протягом 40 днів після зачаття у випадку хіба загрози своєму життю або життю дитини.

В мусульманських країнах можлива смертна кара лише за перелюб. Перелюбницю і перелюбника кожного з них відшмагайте сто разів. Нехай не опановує вами жалість до них заради релігії Аллаха, якщо ви віруєте в Аллаха і в Останній день. А свідками їхнього покарання повинна бути група віруючих. Сьогодні в деяких країнах за зраду чоловіка або жінка дозволено покарання у вигляді побиття камінням. Такими країнами є Ірак, Іран, Сомалі. Відповідно до Корану, чоловік, який звинувачує жінку к перелюбі має мати 4 свідків, в іншому випадку його буде визнано нечестивцем і його відшмагають 80 раз [5, с. 56].

Таким чином, у сучасному світі більшість людей не сприймає та не розуміє мусульман. Їх вважають дивними та небезпечними. Жінкам, що носять хіджаб, іноді навіть співчують. Але, як бачимо, сьогодні чоловіки поважають та цінують слабку стать і не обмежують її у правах. У ісламі жінка почуває себе у безпеці: вона впевнена в завтрашньому дні та в щасливому майбутньому своїх дітей. Ми із подивом дивимось на мусульманок, вважаючи їх нещасними, а вони, своєю чергою, співчують нам. У ісламі жінка залишається жінкою: тендітною, турботливою берегинею родинного вогнища. Вона живе для себе та своєї родини і почувається дуже щасливою.

Отже, з огляду на вище викладене, можна констатувати, що мусульманська правова доктрина, намагаючись створити своє вузькорелігійне ставлення до прав і свобод людини, при цьому намагалася надати йому універсального значення. Незважаючи на певні позитивні зрушення до демократичних цінностей у мусульманських країнах, усе ж принципи шаріату, які залишаються засадничою основою цих змін, багато в чому не відповідають визнаним міжнародною світовою спільнотою правам людини.

Список використаних джерел:

1. Кушнір О. Особливості життя мусульманських жінок URL: <http://h.ua/story/335066/>
2. Андреева М. Гендерні виміри ісламу URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Andreewa.php>
3. Петросян А. Хіджаб свободи, або Жінка в ісламі URL: https://dt.ua/SOCIETY/hidzhab_svobodi,_abo_zhinka_v_islami.html
4. Агаев А. Женщина по исламу и в исламе/Агаев Ахмед-бек//Кавказский вестник.-1901-№3-С.73-103.
5. Массэ А. Ислам: очерк истории/А.Массэ; пер.с фр. Н. Луцкой, Н. Кобриной.-3-е изд.-М.:Наука, 1982-

Мандрика І.В.

студентка групи ПБК-16-8

ННІ права, Університету ДФС України

РАСИЗМ – ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Расизм і дискримінація у суспільстві продовжують бути проблемами всього світу. Люди стають об'єктами нападів та цькування, майно піддається актам вандалізму, що є результатом расистських чи ксенофобських настроїв. Такі дії ставлять під загрозу безпеку потерпілих і можуть вплинути на стабільність в суспільстві. Таким чином, попередження і адекватне реагування задля боротьби з усіма формами насильства, расизму і дискримінації повинні залишатися пріоритетом для всієї міжнародної спільноти та України зокрема.

Забезпечення прав людини незалежно від раси, статі, мови, етнічного походження, національності є фундаментальним принципом міжнародного законодавства в галузі прав людини, а расизм зводить нанівець саме поняття загальних прав людини. Згідно з міжнародними правозахисними законами, держави зобов'язані боротися з проявами дискримінації у будь-якому вигляді. Україна є учасницею ряду договорів з прав людини, які мають безпосереднє відношення до расової дискримінації. Серед них – Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, прийнятий 16 грудня 1966 року, Європейська конвенція захисту прав людини та основних свобод 1966 року, Міжнародний пакт про економічні, культурні та соціальні права, Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації жінок і Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

Україна належить до посттоталітарних держав, яким і тепер не дуже таланить із демократичними засадами керівництва, а отже цілком ймовірно, що тут може бути розповсюджений тип «авторитарної особистості», нетерпимий до усіякої «іншості». Трансформація економіки також могла призвести до посилення фобій на ґрунті економічної конкуренції. Економічні негаразди могли призвести до аномії, невпевненості у завтрашньому дні, замиканні у вузьких колах, а звідси – і до зростання нетерпимості. Злочини, скоєні на ґрунті расизму та ксенофобії, – нове явище для української спільноти. І тому воно потребує прискіпливої уваги органів влади, громадських організацій, місцевих адміністрацій, навчальних закладів, оскільки проблема росту проявів ксенофобії та расизму з кожним роком стає більш актуальнішою. Слід зважити на такі тривожні тенденції в нашій країні:

- зростання злочинів на ґрунті ненависті (збільшення кількості нападів на людей інших етносів, релігійних або соціальних груп);
- зростання мігрантофобії: пропаганда (у тому числі, офіційна) забобонів щодо мігрантів як «загрози добробуту і безпеці держави»;
- збільшення кількості локальних конфліктів і зіткнень на етнічному ґрунті [1].

Експерти Європейської комісії проти расизму і нетерпимості (ЄКРН) висловлюють стурбованість у зв'язку із неналежним рівнем боротьби з расизмом в Україні. Як зазначив доповідач ЄКРН Балдур Крістіанссон, Рада Європи занепокоєна стосовно того, що в Україні впродовж останніх років не було посилено кримінальне законодавство щодо злочинів, які скоєно на расовому ґрунті, і що українська влада досі не прийняла комплексний пакет цивільного та адміністративного антидискримінаційного законодавства [2].

Розслідування й судове розкриття злочинів на ґрунті ненависті та інцидентів насильницького характеру, а також необхідність боротьби з організованими групами, які сповідують расизм та підбурюють до насильства або застосовують його, створюють особливі проблеми для усіх демократичних держав. Підхід з

урагуванням прав людини до контролю над цими групами вимагає дотримання принципів свободи вираження думок і свободи асоціацій, передбачених відповідно до міжнародного та національного законодавств.

Наразі систематичної політики держави щодо подолання расизму не існує. Різні владні структури мають справу з різними сферами боротьби з расизмом. Деякі аспекти, наприклад, захист від дискримінації чи допомога жертвам расизму взагалі ніким не охоплені. Окрім того, немає оцінки ефективності діяльності держави щодо боротьби з расизмом: статистики порушень держава не збирає.

Покарання за дискримінацію на расовому чи етнічному ґрунті передбачено у Кримінальному кодексі України. Стаття 161 КК передбачає покарання за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової та релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності або образу почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями. Однак ця норма рідко застосовується судами, оскільки для засудження на підставі цього положення треба довести умисність дій правопорушника, а це не завжди просто зробити. Крім того, стаття 161 продовжує посилатися лише на громадян, але не апатридів та іноземців. І це тільки один з непоодиноких прикладів, який ілюструє наслідки неухважними є чиновники до питань протидії ксенофобії та расизму.

Ще одна проблема, яка стосується запобігання проявів расизму в Україні, – це ставлення до цього питання засобів масової інформації. ЗМІ не завжди направлені на підтримку в суспільстві толерантного відношення до інших етносів. Висвітлюються більше негативні факти толерантності, і рідко можна зустріти матеріали, які б показували добре відношення місцевого населення до мігрантів, а таких прикладів немало.

Зростаюча кількість повідомлень про випадки насильства на расистському ґрунті ставить перед Україною завдання створити ефективні механізми протидії цій тенденції. Зокрема, Україні слід спрямувати свої зусилля на формування належної правової бази для протидії расизму. Існує нагальна потреба у приведенні національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів з метою запровадження більш широкого кола підстав для притягнення до кримінальної та адміністративної відповідальності осіб, винних у вчиненні злочинів, спрямованих на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі. Досвід європейських країн дає підстави вважати, що розгалужена система правових приписів знижує ризик зростання такого роду злочинів, проте цей досвід потребує на ґрунтовну роботу вітчизняних законодавців щодо його адаптації [3].

МВС України були запропоновані такі заходи, як:

- надання правової допомоги жертвам проявів ксенофобії та расової дискримінації;
- здійснення експертизи національного законодавства щодо боротьби з проявами расової дискримінації та ксенофобії;
- розробка пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази з метою протидії правопорушенням, що мають расове підґрунтя;
- вдосконалення механізмів реагування на використання засобами масової інформації ксенофобських штампів та висловів;
- розробка відповідних навчальних програм.

XXI століття, незважаючи на швидкий розвиток освіти і науки, не тільки не вирішило проблему расизму, але й загострило її до масштабів глобальної катастрофи. Расизм – явище соціальне, отже, причини його, як і засоби до його подолання, треба шукати в суспільних відносинах. Не можна ліквідувати расизм, прийнявши навіть найкращі закони, до того часу, доки не буде ліквідоване його економічне підґрунтя – панування одних людей над іншими та пограбування багатими державами бідних країн. І якщо ми навчимося

жити поруч із іншими етнічними групами, зрозуміємо, що вони такі, як і ми, тоді наша держава стане в ряд з іншими відкритими демократичними суспільствами, що є важливим чинником євроінтеграції.

Отже, роблячи висновок, можна зазначити, що для України зараз проблема ксенофобії та расової дискримінації набуває загрозливих масштабів, і необхідно дуже уважно поставитись до двох аспектів. По-перше, визнати існування даної проблеми в нашій державі, по-друге, виробити механізм протидії проявам ворожнечі і ненависті в нашому суспільстві з урахуванням міжнародного досвіду боротьби з цим явищем.

Список використаних джерел:

1. Сав'юк О.В. ПРОБЛЕМА КСЕНОФОБІЇ ТА РАСИЗМУ В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ // Науковий вісник.- 2012.- №2(2).- ст. 82-83
2. Європейські експерти стурбовані расизмом і нетерпимістю в Україні <http://news.bigmir.net/ukraine/135648>
3. Fight against Hate crimes in the OSCE region. ODIHR OSCE, 2006. Document of the Ministerial Council, Maastricht 2003: Decision No.4/03 on Tolerance and Non-discrimination, MC.DEC/4/03, 2 December 2003.- ст. 37-39
4. Нікішина М.В. Ставлення до іммігрантів в українському суспільстві: вплив держави на вирішення проблеми // Державне будівництво. - 2008. - № 1. - ст. 9-16
5. Вітман Динаміка етнічної нетолерантності в Україні в умовах етнополітичної дестабілізації [Текст]/К.М. Вітман//Держава і право. Юридичні і політичні науки:зб. наук.пр./Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.-Київ:Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014-Вип.64-С.372-379

Макаренко Є. І. к.ю.н., професор

кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпровського гуманітарного університету,

ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

В умовах політичної нестабільності та все більш міцніючого розчарування громадян роботою органів вітчизняної влади співробітники правоохоронних органів, демонструючи тим самим свою нібито продуктивну діяльність, нерідко влаштовують свого роду шоу, приводом для якого часто-густо слугує гучне затримання правопорушника. При цьому, правоохоронці не завжди дотримуються законних підстав затримання особи в адміністративному чи кримінально-процесуальному порядку, не своєчасно повідомляють їй про її права, в тому числі не тільки не роз'яснюють, а й не забезпечують їй право на захист від інкримінованого правопорушення. Подібні дії переконливо свідчать про нерозумність рівня втручання правоохоронців у сферу конституційних прав і свобод людини, яка опинилася втягнутою в сферу судочинства, відверто ігнорують презумпцію невинуватості підозрюваної особи.

Натомість, Європейська Конвенція з прав людини (1950 р.), ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. [1], гарантує кожній людині право на «свободу» та «особисту безпеку». Ніхто не може бути затриманий або триматися під вартою (заарештованим), інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом, з урахуванням відповідної практики Європейського суду з прав людини. *«Законним, – зазначається в підпункті «с» п. 1 ст. 5 Конвенції, – вважається затримання або арешт особи, здійснені з метою її передачі компетентним органам за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні правопорушення, або коли це обґрунтовано вважається необхідним для запобігання вчиненню нею правопорушення, або втечі після його вчинення».* Інакше кажучи, відповідно до положень ст. 5(1)с Конвенції «затримання» застосовується тільки тоді, коли особа застигнута під час вчинення кримінального правопорушення, і є законним лише коли воно здійснюється для досягнення вищевказаної мети. Відтак, затримання особи, здійснене всупереч положенням, визначеним Європейською Конвенцією, автоматично має визнаватися незаконним, адже у ч. 4-5 ст. 9 КПК (Законність) чітко наголошується *«У разі якщо норми цього Кодексу суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, застосовуються положення відповідного міжнародного договору України. Кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини».*

Наведені вимоги Європейської Конвенції, хоча й не зовсім адекватно, але знайшли свій відбиток у нормах Конституції України, кримінального, кримінально-процесуального та адміністративного законодавства. Щоправда, неможливо не помітити факту відмінного тлумачення законодавцем змісту «затримання особи» у відповідних нормах КУпАП, КК та КПК України, через що ми змушені констатувати наявність колізії матеріального та процесуального законів.

Так, у теорії кримінального (матеріального) права [2] «затримання особи», підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, розуміють як правомірні дії по її фізичному захопленню з метою позбавлення можливості подальшого вчинення протиправних дій, а також спрямованих на зникнення з місця події, та доставлення правопорушника до правоохоронного органу¹. Таке розуміння поняття «затримання», на наш погляд, є цілком логічним і адекватним реальній ситуації на практиці, аніж його сучасне тлумачення в КПК України [3].

¹ Частина 1 ст. 38 КК України встановлює: «Не визнаються злочинними дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення посягання, спрямовані на затримання особи, яка вчинила злочин, і доставлення її відповідним органам влади, якщо при цьому не було допущено перевищення заходів, необхідних для затримання такої особи».

Зокрема, вкрай дивує те, що вітчизняний законодавець вважає «затримання особи» водночас і заходом забезпечення дієвості кримінального провадження (п. 8 ч. 2 ст. 131 КПК), і одним із видів запобіжних заходів, що застосовуються слідчим суддею стосовно підозрюваної особи під час досудового розслідування (ч. 2 ст. 176 КПК), і процесуальною дією, факт і результати якої мають обов'язково фіксуватися шляхом складання відповідного протоколу, що є властивим всім гласним і негласним слідчим (розшуковим) діям (ч. 1 ст. 104, ч. 5 ст. 208 і ч. 6 ст. 223 КПК). Відповідно, чинний КПК України передбачає декілька різновидів кримінально-процесуальних дій, які фактично мають спільну назву – «затримання особи», а саме: затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу (ст. ст. 187–191 КПК); законне затримання (ст. 207 КПК); затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК); затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України (ст. 582 КПК). Між тим, названі різновиди затримання, як справедливо зазначає В. І. Фаринник, різняться як за суб'єктами їх здійснення, так і підставами та процесуальним порядком їх проведення [4, с. 86].

Безумовно, подібне неоднозначне тлумачення поняття «затримання особи» в чинному КПК України скоріше збиває з пантелику правоохоронців, аніж вносить чітку ясність. Нам же ясно одне – за всю історію свого існування «інститут затримання злочинців» піддався зміні (як на законодавчому рівні, так і в свідомості сучасних науковців і практиків) настільки, що втратив своє вихідне призначення, що викликає у нас серйозне занепокоєння. Зокрема, у наукових статтях деякі автори [5, Ангеленюк А.-М., Ковальов С., Шульга Д., Сервило Т. та ін.] навипередки вихваляють чинний КПК України, в якому «інститут затримання особи», на наш погляд, по суті спотворено шляхом надання йому статусу «тимчасового запобіжного заходу», що застосовується слідчим суддею і полягає в короткочасній ізоляції підозрюваної особи шляхом її поміщення до ІТТ (начебто цього вимагає ч. 3 ст. 29 Конституції України, хоча в ній йдеться про тимчасове «тримання» особи під вартою, а не про її «затримання»). Прикро читати «наукові опуси», в яких ведеться пустопорожня балаканина довкола підміни процесуального поняття «затримання» – «триманням під вартою» і відсутня особиста, а головне об'єктивна думка авторів щодо сутності та мети затримання підозрюваного, як одного з важливих кримінально-процесуальних інститутів.

Здається, що розбіжності в поглядах законодавця, вчених і практиків щодо суті «затримання» зумовлені насамперед тим, що «Етимологічний словник української мови» [6] не містить давно і широко вживаного у вітчизняному законодавстві й на практиці терміну «затримання» (похідного від рос. «задержание», яке тлумачиться як «зупиняти, не пускати, не давати волі ходу, стримувати когось, перешкодити руху кого-небудь»). Водночас інститут затримання підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення регламентується не лише КПК України, а і деякими іншими законами України (зокрема, «Про Національну поліцію», «Про Національну гвардію», «Про ОРД», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю») та деякими підзаконними нормативними актами (спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України і Міністерства юстиції України від 26.03.2013 р. № 289/540/5 «Про заходи стосовно дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та при обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу – тримання під вартою під час кримінального провадження»; наказом МВС України від 7.07.2017 р. № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», в якому переслідування й затримання осіб за слідами або указаними потерпілими і очевидцями напрямками переміщення правопорушника або за

результатами роботи службового собаки є одними із першочергових заходів і невідкладних слідчих (розшукових) дій; та ін.).

Так, наприклад, статті 23, 37, 42-45 Закону України «Про Національну поліцію» [7] для виконання покладених на неї обов'язків уповноважує: «застосовувати поліцейські заходи примусу, у тому числі спеціальні прийоми рукопашного бою та інші спеціальні засоби обмеження рухомості, для забезпечення ... припинення правопорушення, переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського або намагається втекти; обмежувати пересування особи чи транспортного засобу; затримувати особу на підставах, у порядку й на строки, визначені законами України; доставляти затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні правопорушення».

Аналогічних дій прямо вимагають статті 12-13 Закону України «Про Національну гвардію України» [8], військовослужбовці якої відповідно до покладених на них завдань та функцій зобов'язані «вживати заходів щодо затримання, доставлення та/або передачі уповноваженим державним органам осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів». При цьому кожний правоохоронець пам'ятає і чітко усвідомлює, що «погоні й затриманню» властивий організаційно- тактичний, часом небезпечний характер, а саме: володієш тактичними прийомами затримання злочинця в тій чи іншій ситуації, – затримаєш його, а ні, так він втече, а то ще гірше – покалічить тебе. Зрозуміло й те, що в разі втечі і переховування зловмисника розпочате правоохоронним органом кримінальне провадження фактично втрачає свою судову перспективу.

Отже, існує правова дилема: з одного боку, щохвилини в правоохоронній практиці трапляються непоодинокі випадки безпосереднього виявлення очевидцями ознак кримінального правопорушення (ст. 207 КПК), що диктують необхідність затримання підозрюваної особи в той момент, коли кримінальне провадження стосовно неї ще не відкрите, а з іншого, – кримінально-процесуальна доктрина обрання щодо особи будь-яких запобіжних заходів, зокрема її затримання за підозрою у вчиненні правопорушення може застосовуватися тільки слідчим суддею (судом) за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, що є можливим лише після відкриття кримінального провадження (ч.1 ст. 132, ч. 4 ст. 176 КПК).

Виникає слушне запитання: а чи не порушуються в даному випадку права людини і громадянина, наділяючи «затримання підозрюваного» статусом тимчасового запобіжного заходу? А як же бути з вимогою ст. 209 КПК, згідно якій особа стає затриманою з моменту обмеження свободи її руху, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою (а не з моменту оголошення їй протоколу затримання підозрюваного чи поміщення до ІТТ, як це було за часів дії КПК УРСР). Тобто, саме з цього моменту, а не через 24 години кримінально-процесуальне затримання підозрюваного можна вважати закінченим. Цей висновок відповідає положенням ч. 1 ст. 42 КПК, згідно яким підозрюваним є особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, якій повідомлено про підозру у порядку, передбаченому [статтями 276-279](#) КПК. Доречі, таке повідомлення п. 1 ч. 1 ст. 276 КПК вимагає робити саме в момент затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення (на кшталт «Попереджень Міранди» у США).

Буквальне тлумачення даних норм дозволяє зробити висновок, що безпосереднє позбавлення особи свободи пересування є фактичним затриманням, строк якого обчислюється з моменту фізичного («вуличного») затримання особи. Звідси з необхідністю випливає другий висновок: фізичне затримання особи – це перший етап затримання процесуального. З огляду на це, немає жодних підстав для подальшої популяризації застарілих кримінально-процесуальних догматів щодо 72-годинного затримання, що тлумачиться «триманням під вартою»

підозрюваної особи, адже у разі, якщо повідомлення про підозру не буде вручене їй упродовж 24 годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню (ч. 3 ст. 278 КПК).

Висновки. Інститут «затримання особи, підозрюваної у вчиненні правопорушення», регулює складні процеси правовідносин, що виникають між людиною, суспільством, державою і навіть світовим співтовариством, тому давно назріла необхідність у матеріалізованому уточненні поняття «кримінально-процесуального затримання». При цьому, для правильного вираження в правовій нормі державної волі необхідно з особливою увагою ставитися до мови закону, зокрема до розуміння термінів «затримання» і «тримання». Тобто, якщо в ч. 3 ст. 29 Конституції України говориться про «тримання під вартою», як тимчасовий запобіжний захід, то це зовсім не означає, що до категорії останніх автоматично належить і «затримання підозрюваного». Адже тримання правопорушника під вартою аж ніяк не може передувати його фактичному затриманню! Навпаки, арешт (ізоляція) є завершальною стадією затримання підозрюваного, яке може завершитися обранням щодо нього зовсім іншого запобіжного заходу: домашнього арешту, застави, особистого зобов'язання тощо.

Для досягнення адекватного тлумачення змісту норми права суб'єктами правозастосовної діяльності необхідно виходити з того, що затримання є заходом процесуального примусу, що застосовується до осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального чи адміністративного правопорушення, або до засуджених, які ухиляються від відбування призначеного судом покарання. Щодо «кримінально-процесуального затримання підозрюваного», то воно є першочерговою процесуальною дією, що проводиться для припинення кримінального правопорушення та закріплення його слідів, і полягає у фізичному пійманні особи в момент вчинення нею дій, що містять ознаки кримінального правопорушення, спрямовані на знищення доказів причетності до нього або на зникнення з місця події, а також у відповідному повідомленні цій особі про підозру з подальшим доставлянням її до органу досудового розслідування для остаточного оформлення протоколу затримання й особистого обшуку підозрюваного. При цьому, оскільки згідно з п. 3 ст. 5 Європейської Конвенції лише наявність обґрунтованої підозри не є підставою для позбавлення свободи особи, то затримання може уживатися лише за наявності умов, підстав і мотивів, передбачених Законом. З огляду на це, підстави затримання, викладені в пп. 1-2 ч. 1 ст. 207-208 КПК, варто розглядати лише як підстави для захоплення й доставлення підозрюваного до органу досудового розслідування з метою з'ясування обставин затримання, або як підстави проведення процесуальної дії «затримання з поличним», спрямованої на закріплення слідів кримінального правопорушення та викриття особи, яка його вчинила, або забезпечення її участі в інших слідчих (розшукових) діях. І навпаки, згадані вище підстави є недостатніми для ухвалення рішення про арешт і тримання підозрюваного під вартою.

Враховуючи це, вважаємо за доцільне переглянути законодавцем сутність та місце в системі заходів кримінально-процесуального примусу «інституту затримання підозрюваного»; критично оцінити, наскільки зміни в КПК України 2012 року позначилися на практиці затримання правопорушників і наскільки вони відповідають стандартам, встановленим міжнародними інституціями в їхніх зауваженнях і рекомендаціях, адресованих уряду України. Зрештою, зіставлення національного законодавства з міжнародними стандартами затримання та поведіння з затриманими дасть наочну картину наших успіхів і прорахунків.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав і основних свобод людини (прийнята 04.11.1950 р. і ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р.) // Офіційний вісник України від 16.04.1998 - 1998 р., № 13, / № 32 від 23.08.2006 р. – С. 270.
2. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 р. – К., 2001.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI, введений у дію з 20.11.2012 р.

Відомості Верховної Ради України, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88 (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 746-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 12, ст.188).

4. *Фаринник В.І.* Затримання особи: проблеми кримінальної процесуальної регламентації та шляхи їх вирішення // Вісник кримінального судочинства. № 2/2015. – С. 85-94.

5. Див.: *Білоусов О.І.* Затримання підозрюваного у кримінальному процесі України: монографія / О.І. Білоусов, С.М. Смоков. – Одеса, 2009. – 112 с.; *Чернова А.К.* Затримання особи, підозрюваної в скоєнні злочину. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Одеса, 2009; *Ангеленюк А.-М. Ю.* Окремі аспекти реформування інституту кримінально-процесуального затримання // Митна справа. – 2012. – № 1, ч. 2, кн. 2. – С. 112-116; *Ковальов С.* Затримання особи по новому КПК. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://jovprokuratura.blox.ua/2012/06/ZATRIMANNYA-OSOBI-PO-NOVOMU-KPK.html>; *Шульга Д.* Роль практики Європейського суду з прав людини у гуманізації інституту затримання... у кримінальному процесі України // Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України (Київ, 26 квітня 2013 року): збірник матеріалів міжвузівської наукової конференції / Національна академія прокуратури України. – К.: Алерта, 2013. – с. 72-75; *Сервило Т.* Щодо проблем затримання підозрюваного у вчиненні злочину органами Державної прикордонної служби України. Там же. С. 85-89; та ін.

6. Див.: Етимологічний словник української мови: В 7-ми томах. – Т. 2, с. 242, 296; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://litopys.org.ua/djvu/etymolog_slovnyk.htm.

7. Про Національну поліцію: Закон України № 580-VIII від 02.07.2015 р. // ВВР України, 2015, № 40-41, ст. 379 (В редакції Закону № 928-VIII від 25.12.2015 р.).

8. Про Національну гвардію України: Закон України № 876-VII від 13.03.2014 р. // ВВР, 2014, № 17, ст. 594 (В редакції Закону № 920-VIII від 24.12.2015 р., ВВР, 2016, № 3, ст. 35).

Мартинюк Ю.Ю.

студенки групи ПБП-16-5

ННІ права, Університету ДФС України

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В КРАЇНАХ КОЛИШНЬОГО СРСР

Питання прав і свобод людини на сьогодні є важливою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової співдружності. Людство, що пройшло через суворі випробовування двох світових воєн, безлічі кривавих локальних конфліктів, пережило жорстокі диктатури, дійшло висновку, що не може бути миру і злагоди на землі, не може бути організованого, цивілізованого життя без поваги до людини, її прав, свобод і потреб. Отже, не випадково у Статуті ООН зазначено, що завдання цієї міжнародної установи «утвердити віру в основні права людини, в гідність і цінність людського життя, в рівноправність чоловіків і жінок, а також у рівність великих і малих націй»[1, с. 121].

Сталий досвід міжнаціонального співробітництва у системі забезпечення прав і основних свобод людини переконливо доводить, що у даний час повна заміна внутрішньодержавного регулювання правового становища людини міжнародно-правовими нормами навряд чи досяжна. Системна регламентація прав людини, згідно з нормами міжнародного права, сьогодні ускладнена через розбіжності, що зберігаються у підходах національних країн до проблеми визначення їх сутності і змісту. Крім того, механізм функціонування міжнародного права не може як такий забезпечити фізичним особам можливість реалізовувати у повному

обсязі їх права. Відколи існує державність й інститут громадянства, захист прав особи у тому чи іншому обсязі обов'язково буде встановлювати юридичні відносини між державою і людиною. Саме тому проблема регламентації захисту прав людини в системі права наддержавних інтеграційних утворень, зокрема ЄС, надзвичайно актуальна [2, с. 77].

Громадяни на собі повсякденно відчують, що деякі права й свободи здебільшого мають декларативний, формальний характер, позаяк поки що відсутні механізми для наповнення цих декларацій реальним змістом. Декларовані права і свободи, будучи юридично закріпленими, в той же час є більш потенційними ніж реальними, більш можливими ніж дійсними. Проголошені Конституцією України права й свободи громадян і реальний рівень їх забезпеченості державою демонструють нам кричуще протиріччя між тим, що є і тим, як має бути [2, с. 241].

Реальність прав людини визначають як об'єктивне існування прав людини, що забезпечується чітким формулюванням їх складових елементів в законодавчих актах, офіційно встановленою процедурою (процесом) їх реалізації, ефективним судовим і адміністративним захистом у разі їх порушення. Отже, реальність прав людини – це можливість дійсної реалізації, охорони, захисту та поновлення у разі порушення прав особи. Для забезпечення реальності прав людини існують гарантії прав і свобод особи [1, с. 123-124].

Політична система, політичний режим, політичні умови, створені в державі визначальним чином впливають на реалізацію прав і свобод в суспільстві. Політика встановлює цілі законотворчої діяльності. В багатьох державах законотворча політика вибудовується у суворій відповідності до важливого конституційного принципу «зв'язаності законодавця правами людини», що означає заборону державі вторгтися в сферу основних прав і свобод людини. В центрі політики знаходяться влада та її інститути, а сама вона так чи інакше торкається інтересів кожної людини.

Не зважаючи на значну кількість міжнародних організацій, провідну роль у забезпеченні прав людини на сьогодні все ж таки відіграє держава. Перед державою стоїть складне завдання зберегти та посилити свій авторитет як на міжнародному рівні, так і серед власних громадян і, таким чином, самостійно визначати пріоритетні напрямки регулювання для забезпечення набуття та використання людиною прав та свобод. Разом із тим, не слід забувати, що у сучасному світі, на жаль, існує значна кількість загроз та перешкод для реалізації та захисту прав людини, які потребують окремого дослідження та пошуку шляхів їх подолання [1, с.125].

Законодавство багатьох пострадянських держав містить достатньо широкий арсенал засобів, що спрямовані на захист прав і свобод людини, але вони не працюють належним чином, позаяк спотворений державний інтерес, ставиться вище за фундаментальні правові цінності. Демократичний, легітимний процес ухвалення закону, в якому адекватно відбиті суспільні потреби та наявні, з урахуванням перспективи їх розвитку, суспільні відносини – це, на нашу думку, лише перший крок на шляху до реального, а не декларативного утвердження прав та свобод людини в суспільстві. Другим кроком має стати готовність політикуму неухильно виконувати цей закон, а суспільства – контролювати діяльність влади і бути готовим до активного відстоювання своєї громадянської позиції [3, с.242].

Список використаних джерел

1. Л. О. Васечко. Еволюція прав людини під впливом процесів глобалізації. Форум права. 2010. - № 4. С. 121-126.
2. І. М. Луцький, А. І. Луцький, О. М. Каленюк. Організаційно-правовий аспект захисту прав людини у системі права ЄС. Економіка та держава. 2009. - № 4. С. 77-79.

3. О. С. Мошенський. Права людини в політиці і праві держави. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2013. Вип. 40(1). С. 239-243.

Мацегора Ю.Р.

студентка групи ПБП-16-5
ННІ права, Університету ДФС України

ОМБУДСМАН ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ СЕКСУАЛЬНИХ МЕНШИН. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Однією з важливих складових частин процесу становлення демократичної, соціальної, правової держави є формування дієвого механізму забезпечення та захисту прав і свобод людини й громадянина. На сучасному етапі розвитку суспільства особливе занепокоєння викликає становище захисту прав окремих категорій населення, у тому числі сексуальних меншин. Актуальною є проблема рівності прав ЛГБТ-спільнот та їх можливість користуватися правами, гарантованими міжнародними стандартами.

Ще досі в багатьох країнах світу гомосексуалізм вважається кримінальним злочином, що карається позбавленням волі. Часто таку дискримінацію можна помітити з боку державних органів, що є порушенням основного принципу рівної цінності й рівних прав для всіх людей, незалежно від їхньої статті чи сексуальної орієнтації. Та основні перешкоди у виявленні власної життєвої позиції цих людей полягають не лише в дискримінації з боку суспільства. Головні проблеми пов'язані з правами узаконення шлюбу, успадкування майна й усиновлення дітей.

Істотно вплинути на покращення ситуації, що склалася, може вдосконалення інституційних засад діяльності механізмів захисту прав осіб гомосексуальної орієнтації, їх узгодження з європейськими стандартами. Тому актуалізується потреба дослідження інституту спеціалізованого омбудсмана із захисту прав сексуальних меншин у країнах світу як самостійного державного органу, що забезпечує належний захист прав ЛГБТ-спільнот, здійснює контроль за проявами дискримінації та вживає заходів, що спрямовані проти гомофобних рухів.

На 2017 р. приблизно 25 країн світу визнали одностатеві шлюби, а деякі з них надали таким парам право на усиновлення. Першою державою, що узаконила в 1989 р. одностатеві «зареєстровані партнерства» (розповсюджений термін у зарубіжних країнах, означає спосіб офіційного співжиття одностатевих пар, яким надаються деякі права шлюбу: успадкування, право на отримання аліментів та ін.), була Данія. Її приклад наслідували інші скандинавські країни: Норвегія (1993), Швеція (1994), Ісландія й Гренландія (1996), Нідерланди (1998), Фінляндія (2001). Схожий закон прийняла в 2001 р. Німеччина, де «зареєстровані партнерства» практично в усьому ідентичні шлюбові, за винятком назви й можливості спільного всиновлення дітей [1, с. 120-129].

У Швеції активність одностатевих громадських рухів була легалізована ще в 1944 р., пізніше був призначений особливий уповноважений із прав людини на виробництві, який стежив за проявами дискримінації та забезпечував захист від гомофобних настроїв за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Діяльність спеціалізованого омбудсмана такого типу в Швеції розпочалася 1 травня 1999 р. і тривала 10 років (до 1 січня 2009 р.). Згодом функції захисника прав гомосексуалістів Швеції стали частиною діяльності омбудсмана з питань рівності (DO). Функціонував відділ по боротьбі з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації. До омбудсмана із захисту від дискримінації зверталися із заявами, в яких вимагали

відшкодування збитків, завданих утиском прав сексуальних меншин. До уповноваженого надійшло понад 320 скарг протягом десяти років його діяльності [2, с. 28-29].

Омбудсман із питань рівності (DO) у межі своїх повноважень включає вирішення проблем широкого формату: боротьба з дискримінацією за ознакою статі, ідентичність транссексуалів, етнічне походження, релігія чи переконання, інвалідність, сексуальна орієнтація або вік. Це значено в першому розділі Закону Швеції про дискримінацію 2009 р. Уповноважений розглядає скарги, що стосуються утисків, а також оцінює те, як роботодавці й заклади освіти працюють із метою їх запобігання.

Омбудсман функціонує, підтримуючи контакти з організаціями, що займаються питаннями сексуальної орієнтації. Аналізуючи становище захисту прав сексуальних меншин, Швеція пішла шляхом запровадження спеціалізованого інституту омбудсмана із захисту прав гомосексуалістів, громадська діяльність яких у цій країні є найбільш прогресуючою у світі [3, с. 98].

Запровадження омбудсмана з прав сексуальних меншин практикують і Сполучені Штати Америки, ставши в 2015 р. першою у світі державою, що офіційно створила посаду спецпосланця з прав ЛГБТ-спільнот. ЛГБТ-омбудсманом став ветеран американської дипломатії Ренді Беррі, який працював на дипломатичних посадах в Бангладеш, Єгипті, Уганді й Південній Африці. Із метою посилення захисту представників ЛГБТ-спільноти від дискримінації в ООН у 2016 р. уперше був призначений уповноважений із прав гомосексуальних, бісексуальних та трансгендерних людей. На цю посаду було обрано Вітіта Мунтарбхорна, тайського юриста, який мав стати незалежним експертом в області контролю за дотриманням прав представників квір-спільноти (queer – це загальний термін, під яким розуміються сексуальні й гендерні меншини, що не є гетеросексуальними або мають подвійну стать).

Варто звернути увагу на функціонування посади омбудсмана, сфера обов'язків якої включає захист сексуальних меншин в Албанії. У 2010 р. парламент Республіки Албанія одностайно прийняв Закон про захист від дискримінації, що забороняє переслідування за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Закон сприяє рівному доступу до працевлаштування, освіти, товарів і послуг, охорони здоров'я й житлового будівництва. У рамках Закону був призначений Уповноважений із захисту від дискримінації терміном на п'ять років, який щорічно повинен доповідати про стан ЛГБТ-спільнот у державі. Частиною компетенцій Уповноваженого є: розгляд скарг та проведення соціологічного опитування щодо дискримінації, публікування доповідей, надання рекомендацій. Функції розгляду питань сексуальних меншин покладені також на уповноваженого Албанії із захисту прав людини. Омбудсман складає звіти про становище гомосексуалістів, дає рекомендації щодо законодавчих змін, а також стежить за лікуванням осіб нетрадиційної сексуальної орієнтації в державних установах.

У Словаччині, Естонії, Литві й Латвії з'явилися геївські й лесбійські громадські організації, які зі змінним успіхом намагаються привернути увагу до проблем людей гомосексуальної орієнтації. У Латвії союзником геївських активістів виступив державний Центр із дотримання прав людини, який підготував висновок про існування в країні дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації. Чехія легалізувала одностатеві партнерства в 2006 р. Конституційний суд Чехії визнав недійсними закони, що забороняли індивідуальне всиновлення ЛГБТ-громадянам і громадянкам, які зареєстрували шлюб [4, с. 66].

В Україні певні гарантії дотримання принципу рівності та заборони дискримінації втілені, зокрема, у приписах Конституції України, Законів «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». У листопаді 2015 р. до ст. 2-1 Кодексу законів про працю України були внесені поправки, відповідно до яких забороняється будь-яка дискримінація у сфері

праці за ознакою гендерної ідентичності та сексуальної орієнтації. У 1999 р. колишній президент України Леонід Кравчук заявив, що є важливіші проблеми, ніж права ЛГБТ, щоб обговорювати їх у парламенті, і що гомосексуалізм обумовлений психічним захворюванням чи згубним впливом іноземних фільмів. У 2007 р. депутати намагалися обмежити свободу вираження думки ЛГБТ-спільноти. Сьогодні ставлення українських політиків до прав сексуальних меншин дещо демократичніше. У 2015 р. Кабмін України затвердив план дій із реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, який передбачає також намір розробити законопроект про легалізацію одностатевого громадянського партнерства до 2018 р. За рейтингом дотримання рівноправності щодо представників ЛГБТ-спільноти Україна опинилася на найнижчому місці серед європейських держав. Такими є результати дослідження ситуації з дотриманням прав осіб гомосексуальної орієнтації в 49 країнах Європи, яке провів Європейський підрозділ міжнародної організації ILGA [6].

Таким чином, країни Європи та Сполучені Штати Америки, де захист прав людей гомосексуальної орієнтації є одним із ключових завдань держави, запровадили інституцію спеціалізованого омбудсмена ЛГБТ-спільнот. Практика цих держав показує, що діяльність такого органу є одним із дієвих механізмів захисту прав сексуальних меншин та контролю, спрямованого проти їх дискримінації. В Україні, спираючись на зарубіжний досвід, також було б доречно створити посаду Уповноваженого із захисту прав осіб нетрадиційної сексуальної орієнтації. Захисник був би посадовою особою, яка здійснює діяльність незалежно від інших державних органів та підзвітна Верховній Раді України. Зазначений інститут спеціалізованого омбудсмена сприятиме захисту прав і забезпеченню повноцінного життя гомосексуального населення, закріпить європейські цінності та стандарти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Сенюшкіна Т. /Права національних меншин та етнічні конфлікти / Т. Сенюшкіна // Вісник Української Академії державного управління, 2017. – № 1. – С. 56 - 61
2. Белкин А. Полвека после Фрейда / А. Белкин // Психоаналитический вестник.-2002.-№ 10.- С.-44 - 49
3. Колісник В. Про визначення поняття правового статусу національних меншин та його головних елементів / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України, 2002. – № 2(29). С. 19 - 24
4. У Франції тисячі вимагали забрати в ЛГБТ-пар право на усиновлення / Страйк. Перший соціальний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://firstsocial.info/news/u-frantsiyi-tisyachi-vimagali-zabrati-v-lgbt-par-pravo-na-usinovlennya>.
5. Україна потрапила до найгірших держав із дотримання прав ЛГБТ-спільноти / Інформаційний акцент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.akcent.org.ua/ukrayinapotrapu-la-do-najgirshy-h-derzhav-iz-dotry-mannya-prav-lgbt-spil-noty/>.
6. Україна потрапила до найгірших держав із дотримання прав ЛГБТ-спільноти / Інформаційний акцент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.akcent.org.ua/ukrayinapotrapu-la-do-najgirshy-h-derzhav-iz-dotry-mannya-prav-lgbt-spil-noty/>.

ЄВРОПЕЙСЬКІ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Питання прав і свобод людини на сьогодні найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому.

Актуальність питання зумовлено тією обставиною, що на сьогодні такі європейські міжнародні організації, як Рада Європи, Організація з безпеки та співробітництва у Європі та Європейський Союз починають не тільки зближувати свої правові норми та принципи у різноманітних сферах, а й поволі перетворюються на ті європейські координаційні центри, спільною метою яких є будівництво єдиного європейського правового простору. І основу такого зближення становлять права людини, які є визначеним нормативним виміром її соціально-культурної діяльності. Більш того, вони виступають як одна з найбільших культурних цінностей.

Поняття, проблематику сутності стану, вдосконалення та перспектив розвитку прав людини досліджували велика кількість вчених-правників всього світу серед яких В. Г. Буткевич, С.Н Крижанівський, М. М. Антонович, А.І Дмитрієв, Л. Г. Заблоцька, А. Л. Федорова та інші. Зокрема, необхідно відзначити дослідження провідних науковців стосовно специфіки права Європейського Союзу а саме Л. Д.Тимченка, М. М. Микієвича І. А. Грицяка, І. І Лукашука, В.І Муравйова, Л. А. Луць та інші.

Правовий захист людини і громадянина — один з головних правових інститутів у демократичному суспільстві, пріоритетний принцип у системі конституційного права кожної країни. Норми правового захисту встановлюють найбільш істотні правила, що визначають становище людини у суспільстві і державі, принципи відносин в системі "людина — суспільство — держава". У сучасній Європі інститут основ правового становища особи функціонує не тільки на національному, а й наднаціональному рівні. З визначальною особливістю це проявилось у наріжних принципах, документах та рішеннях в системі Європейського Союзу. Зокрема, дана система вирізняється досконалим інституційним механізмом, стосовно дотримання прав людини і основних свобод.

Інструменти і механізми правової поведінки людини та громадянина нині перетворилися в одну із самостійних складових у системі права Європейського Союзу. Основи правового статусу людини в ЄС, у свою чергу, також мають системний характер. Система основ правової поведінки особи містить три базових елементи: громадянство як сталий правовий зв'язок людини з Європейським Союзом; принципи правової поведінки людини і громадянина; основні права, свободи й обов'язки

У правовій системі Європейського Союзу права людини сприймаються як нерозривно пов'язані з іншими стержневими для суспільства постулатами – верховенством права і плюралістичною демократією. Орієнтація на повагу прав людини закріплена як імператив всіх гілок влади [1 с. 21-45].

На даний час основоположний характер прав людини для права Європейського Союзу, а також функціонування всіх його органів, інститутів і установ чітко зафіксований в установчих документах Євросоюзу. Так пункт 1 статті 6 Договору про Європейський Союз встановлює: «Засадничими принципами Союзу є спільні принципи всіх держав-членів: свобода, демократія, шанування прав людини, верховенство

права». А пункт 2 даної статті встановлює «Союз шанує засадничі права, що їх гарантовано Європейською Конвенцією про захист прав людини та засадничих свобод» підписаною 4 листопада 1950 року в Римі [1].

Сьогодні найзначнішу роль у сприянні забезпеченню та захисту прав людини на європейському рівні відіграє Рада Європи – політична міжурядова організація, яка складається з 47 держав-членів, головною сферою діяльності якої від моменту виникнення є захист прав людини та 436 основних свобод. Рада Європи діє на засадах Статуту від 3 серпня 1949 р, у преамбулі якого проголошується, що духовні й моральні цінності, які є загальною спадщиною народів держав-членів, є першоосновою принципів особистої й політичної свободи та верховенства права, на яких ґрунтується істинна демократія [2]. Що стосується співпраці між Радою Європи і Європейським Союзом у сфері захисту прав людини, то 23 травня 2007 року між організаціями було підписано Меморандум про взаєморозуміння. Даний документ підтвердив основоположну роль Ради Європи у сферах демократії, права людини та верховенства права в Європі [3 с. 301-315].

Насамперед Рада Європи як політична організація була створена спеціально з метою охорони демократичних принципів у суспільстві, а саме для ефективного захисту прав людини. Тому її вплив на розвиток системи захисту прав є вагомим.

Право Євросоюзу як об'єднуюча регулятивна система не могло залишатися в стороні розвитку національного права держав-членів у сфері захисту прав людини. Так, на саміті Європейського Союзу 2000 року (м. Ніцца) глави держав-членів проголосили Хартію основних прав Європейського Союзу [4]. Призначення Хартії – звести воедино, підтвердити і систематизувати основні права, особливістю Хартії є її унікальний спосіб класифікації основних прав і свобод. Особливо слід зазначити, що відмінною рисою Хартії є унікальний спосіб класифікації основних прав і свобод, для класифікації яких виступили загальнолюдські цінності, на захист яких вони спрямовані — людська гідність, свобода, рівність, солідарність тощо.

Особливе місце в системі організацій по захисту прав людини стала така організація як ОБСЄ. Відправним моментом створення системи ОБСЄ було підписання в 1975 р. в Гельсінки Підсумкового акта Наради з питань безпеки та співробітництва у Європі. Організація з безпеки та співробітництва у Європі, яка слідкувала за виконанням гельсінських домовленостей, з більшою вагомістю збільшувала конкретні зобов'язання в питаннях, які стосувалися верховенства права, прав людини. Тобто, можна чітко стверджувати що створення ОБСЄ було відправним поштовхом не тільки в бік європейської безпеки, а й ефективного регулювання системи захисту прав людини.

Отож, незважаючи на те, що в ході історичного розвитку кожна з організацій ставила різні цілі в основу своєї діяльності, наприклад, питання прав людини поруч із питаннями верховенства права та розвитком плюралістичної демократії спершу належали до компетенції Ради Європи; питаннями економічної та політичної інтеграції клопотався Європейський Союз, а створення ОБСЄ взагалі зводилося до гарантування європейської безпеки на континенті, сьогодні такий чіткий розподіл між повноваженнями згаданих вище організацій не має місця для існування. Адже в основі їх функціонування перебувають права людини, які стали не тільки стрижнем або наріжним каменем кожної з організацій, але виступають як об'єднавчий регулятор співпраці цих організацій.

Список використаних джерел:

1. Конституційні акти Європейського Союзу. Частина 1. – К.: Видавництво «Юстиніан», 2005.–С.21–45.
2. Charter of fundamental right of the European Union // Official Journal of the European Communities 2000/p.364/01

3. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека / Рук. авт. колл. и отв. ред. д.ю.н., проф. Л. М. Энтина. – 2-е изд., пересмотр. и доп. – М. : Норма, 2007. – С. 301–315.
4. Шишкова Н. Хартія основних прав Єв.опейського Союзу і проблеми її конституційного розвитку // Юридичний журнал. – 2007. – № 4. – Ст. 30–35.

Морозова І.В.,

студентка групи МЕБ 16-1
ННІ економіки, оподаткування
та митної справи,
Університету ДФС України

КСЕНОФОБИЯ В УКРАЇНІ – НОВИЙ ВИКЛИК У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Сьогодення ставить суспільство перед новими викликами. До числа найнагальніших належать прояви ксенофобії*: інтолерантність, расова нетерпимість та дискримінація. Міжнародна економічна криза, політична нестабільність, різке підвищення цін, масові звільнення та безробіття суттєво погіршують загальну соціальну обстановку, живлять згадані негативні явища та урізноманітнюють їх форми. Об'єкти ненависті можуть бути різними: «чорні», «білі», євреї, китайці, перуанці, геї або представники іншої молодіжної (чи будь-якої іншої) субкультури. Нерідко до категорії «чужих» попадають соціально незахищені верстви населення: жебраки, інваліди, біженці, хворі на СНІД. Ті, хто зазнав на собі дію ксенофобії, також можуть відчувати ксенофобію як до інших представників переслідуваних меншин, так і до основної групи, тобто до більшості. Підрахунки соціологів визначають межі різних ксенофобських установок у 75-80% [1].

Ксенофобія як особливий психологічний механізм формування нетерплячих настанов та забобонів є важливою психологічною причиною конфліктів та війн, оскільки відторгнення «чужих» завжди породжує жорстоку зворотну реакцію. Ксенофобські настрої створюють напруженість у суспільстві, яка може перерости в протистояння та конфронтацію. Вона є дуже зручною зброєю для маніпуляції, якою володіють та успішно користуються націоналістичні угруповання. За даними Стокгольмського міжнародного інституту досліджень проблем миру, понад 70 % військових конфліктів на планеті виникли на міжетнічному ґрунті [2].

Одним із проявів ксенофобії є дискримінація - позбавлення окремих осіб, груп або цілих співтовариств рівних соціальних, політичних або економічних прав; переслідування через етнічне походження, нерациональність, світогляд або інші соціальні чинники. До неї можна вдаватися відкрито або анонімно, її прояви можуть бути як поодинокими, так і систематичними.

Деякі етнічні групи перетворюються на досить усталений об'єкт дискримінації. Зокрема, до них відносяться роми (цигани), щодо яких сформувались стійкі негативні стереотипи у масовій свідомості, в тому числі й в українському суспільстві. Цілком респектабельні засоби масової інформації не гребують експлуатувати ці стереотипи, зображуючи узагальнений портрет цілого народу в образі наркоторгівця та шахрая. Внаслідок цього, у ромів виникають труднощі під час влаштування на роботу. Правоохоронні органи часом проводять профілактичну роботу з ромами, яку цілком можна оцінювати як дискримінаційну[3].

Ксенофобія щодо ромів, яка фіксується, в тому числі, з боку правоохоронних органів, на нашу думку, потребує спеціального комплексу заходів протидії. Вважаємо, що для коректного вирішення проблем, пов'язаних із становищем ромів в Україні, необхідна комплексна, системна та довгострокова програма, подібна

до тих, що вже продемонстрували свою ефективність в інших країнах Східної Європи (наприклад, в Угорщині та Румунії).

З'являються й нові жертви дифамації, дискримінації та насильства. Це так звані «нові меншості» — члени громад недавніх легальних або нелегальних іммігрантів в Україну, вимушені переселенці та біженці, в тому числі з Донбасу, а також іноземні студенти.

Расове насильство проти іноземних студентів потенційно може завдати серйозної шкоди як міжнародній репутації України, так і економіці країни. В Україні навчаються майже 40 тис. студентів з-за кордону. Найбільше в країну приїжджають учитися з Ірану, Сирії, Туреччини, Китаю, Індії та інших країн Азії та Африки. Зарубіжні студенти приносять «вишам» України понад 50 мільйонів доларів у рік, тим самим на 11% фінансуючи всю систему вищої освіти країни [4].

Заборона дискримінації, принцип недискримінації чи недопущення дискримінації, закріплені в переважній більшості міжнародних документів. Це такі міжнародні акти, як Статут ООН 1945р., Загальна декларація ООН про права людини 1948р., Декларація ЮНЕСКО про расу і расові забобони 1978р., Декларація ООН про ліквідацію усіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань 1981р., Декларація ООН про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин 1992 р., Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основних свобод 1950р. тощо [5].

Значного внеску у розвиток протидії расовій дискримінації додають органи та інституції, до сфери діяльності яких віднесені досліджувані питання. Це головні та спеціалізовані органи самої ООН (Управління Верховного комісара ООН по правам людини, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Комітет ООН з соціальних і гуманітарних питань та питань культури (Третій комітет), Рада з прав людини, Підкомісія по заохоченню та захисту прав людини) й так звані договірні (конвенційні) інституції, що контролюють виконання окремих угод (Комітет з ліквідації расової дискримінації, створений відповідно до Міжнародної Конвенції з ліквідації всіх форм расової дискримінації, Комітет з прав людини та Комітет з економічних, соціальних і культурних прав, створені відповідно до Міжнародних пактів про права людини 1966р.) [6].

Всесвітня конференція з боротьби проти расизму і расової дискримінації, що відбулася в 1978р в Женеві, у своїй Декларації визначила расизм в якості міжнародного злочину, що загрожує міжнародному миру і безпеці. На Конференції 2001 року було прийнято Дурбанську Декларацію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації та Програму дій, які стали найбільш повними та деталізованими документами у сфері протидії расовій дискримінації. Расова дискримінація і пов'язана з ними нетерпимість відповідно до положень Декларації проявляється за ознаками раси кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, тобто Дурбанська Декларація остаточно закріплює розширене тлумачення терміну.

Міжнародна конвенція ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965р.), була ратифікована Українською РСР у 1969 році. Вона містить досить повний перелік зобов'язань держави щодо протидії дискримінації за расовою, національною або етнічною ознаками. Серед основних вимог Конвенції слід виділити такі зобов'язання:

- вжиття ефективних заходів для перегляду політики уряду в національному і місцевому масштабі, а також для виправлення, скасування або анулювання будь-яких законів і постанов, що ведуть до виникнення або увічнення расової дискримінації всюди, де вона існує;

- заборона расової дискримінації, яку проводять будь-які особи, групи чи організації;

- оголошення злочином, що карається за законом, будь-яке поширення ідей, оснований на расовій перевазі або ненависті, будь-яке підбурювання до расової дискримінації..., а також подання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, включаючи її фінансування;
- вимога оголосити протизаконними і заборонити організації, а також організаційну і будь-яку іншу пропагандистську діяльність, які заохочують расову дискримінацію та підбурюють до неї;
- забезпечення кожній людині, на яку поширюється їх юрисдикція, ефективного захисту і засобів захисту через компетентні національні суди та інші державні інститути в разі будь-яких актів расової дискримінації;
- вжиття негайних і ефективних заходів, зокрема в галузях викладання, виховання, культури та інформації, в цілях боротьби із забобами, які ведуть до расової дискримінації, з метою заохочення взаєморозуміння, толерантності і дружби між націями та расовими або етнічними групами. [7]

Отже, не дивлячись на зміни, що відбуваються у світогляді людей, у суспільстві залишається негативне ставлення до представників інших етносів, відмінних від більшості за расовими чи національними ознаками. Тому ООН продовжує вести активну боротьбу з расизмом, дискримінацією, ксенофобією та пов'язаною з ними нетерпимістю шляхом прийняття нових міжнародних документів, створення інституцій, що займаються моніторингом та розглядом складних ситуацій, а також проводить спеціальні заходи, спрямовані на покращення ситуації у розглянутій сфері міжнародного співробітництва. Однак, фактична реалізація прийнятих нормативних положень по боротьбі проти дискримінації відбувається вкрай повільними темпами, що непокоїть світову спільноту, яка не полишає спроб віднайти більш ефективні шляхи розв'язання зазначеної проблеми.

Список використаних джерел:

*«Ксенофобія» у перекладі з грецької означає «страх перед чужим», «боязнь чужого». Під «ксенофобією» слід розуміти: 1) нав'язливий страх перед незнайомими особами; 2) ворожість, нетерпимість, ненависть та презирство до осіб іншої віри, культури, національності, до іноземців, представників інших регіонів, а також до чогось незнайомого, чужого, незвичного. Див.: Короткий словник сучасних понять та термінів / Під ред. А.В.Макаренка. – М., 1995. – С. 217.

1.Словники та енциклопедії Академік - [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/991359>

2.Луцишин Г.О. Особливості сучасних збройних конфліктів в умовах глобалізації - [Електронний ресурс].- <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/24522/1/22-128-133.pdf>

3.Дроздов О. Протидія ксенофобії в Україні: законодавчі аспекти та адвокатська практика. Навчально-практичний посібник / О.М. Дроздов. – Київ: Колектив авторів, 2012. – 285 с.

4. Присвітла О.П. Домінанти розвитку вищої освіти в умовах глобального ринку освітніх послуг : дис. канд. ек. наук : 08.00.02 / О.П.Присвітла./ – Дніпропетровськ, 2016. – 235 с.

5.Мороз Ю. К. Принцип недискримінації: поняття та співвідношення з принципом рівності - [Електронний ресурс].- http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7857/Moroz_Pryntsyp_nedyskryminatsii.pdf

6.Галан В.О.Дискримінація за расовою ознакою: від апології рабства до міжнародно-правового злочину/ В.О. Галан // Форум права.- 2014.-№3. – С. 55-62 [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_3_11.pdf

7. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації - [Електронний ресурс].- http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_105

Музиченко А.В.

студентка групи ПБК-16-7
ННІ права, Університету ДФС України

ОСНОВНІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ГРОМАДСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У 2004 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла “Всесвітню програму освіти у сфері прав людини” [1]. У ній та наступних документах [2] наголошується, що освіта у сфері прав людини є тривалим процесом, у рамках якого всі люди вчаться поважати гідність інших і опановувати засоби і методи забезпечення цієї пошани в будь-якій державі, що продовжується все життя. Освіта у сфері прав людини значною мірою сприяє заохоченню рівності, запобіганню конфліктів і порушенням прав людини, активізації широкої участі в демократичних процесах для формування суспільств, у яких цінуються і поважаються всі права людини без будь-якої дискримінації або відмінності, як наприклад, за расовою належністю, кольором шкіри, мовою, релігією, політичними переконаннями, національним або соціальним походженням.

Проблеми реалізації й захисту прав людини в громадянському суспільстві, а також у суспільствах трансформаційного типу розглядалися в роботах таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як А. В. Балінський, В. В. Баштанник, О. В. Гришук, Р. Дворкін, Р. А. Мюллерсон, М. П. Орзіх, Т. І. Пашук, П. Рікер, В. І. Темченко, Н. В. Філік, Р. Циппеліус.

Слід зупинитися на термінологічному розрізненні понять «способи» й «засоби» захисту прав людини. У науковій літературі ці 2 терміни часто ототожнюються. Однак, як видається, коректним є використання конструкції «способи захисту прав», оскільки остання має більш широкий і зміст, і обсяг, тоді як «засоби захисту прав» указують на конкретні цільові дії. Способи захисту прав людини вказують на образ дій у цілому, а засоби захисту – на інструменти діяльності[3, с. 37].

Відповідно до ч. 4 ст. 55 Конституції України закріплено, що кожен має право будь-якими не заборонами законом способами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Існує певна проблема застосування такого способу, як самозахист права, полягає у визначенні балансу між протиправністю дій щодо порушеного права і потенційною протиправністю дій по його захисту.

Як зазначає Р. Циппеліус, для самопомоги, тобто для примусового втілення в життя права тими, права яких були порушені, в системі організованої правової гарантії існує лише обмежений простір. І якщо певною мірою це має місце, воно все ж таки не може бути неконтрольованим кулачним правом. Більш того, правові процеси готові завжди контролювати, чи існували законні передумови для самооборони і чи не перейдено їх законну межу. Така самопомога, або самозахист, застосовується передусім у ситуації, що потребує швидкого реагування, а тому державно правові гарантії цьому способу не можуть бути надані. Приміром, якщо хтось погрожує зброєю власникові права, той не в змозі спочатку бігти до суду, а вже потім застосовувати необхідну оборону[4, с. 200].

Видається право на захист прав, що здійснюється людиною за допомогою державних структур і процедур. Воно має 2 основні способи захисту, по-перше, використання судових установ, по-друге, звернення до уповноважених державних органів, їх посадових осіб та органів місцевого самоврядування. Даній частині відповідає й логіка викладення відповідних повноважень у Конституції України. За ч. 1 ст. 55 кожному

гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб; ст. 40 встановлює, що всі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, які зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Серед основних способів захисту прав головне місце, безумовно, належить захисту судовому. Така значущість останнього породжує як певну відокремленість, надюрідичну природу суду, пов'язану з тим, що він безпосередньо виражає й відновлює справедливість, так і необхідність суворої регламентації судової процедури, відповідних вимог до осіб, які відправляють правосуддя. Щодо цього слушним є твердження, наведене П. Рікером: «Існують чотири умови обґрунтованості й компетентності акту судження в його юридичній формі:

- 1) існування писаних законів;
- 2) наявність інституційних рамок: трибунал, суди тощо;
- 3) втручання кваліфікованих, компетентних, незалежних осіб, на яких покладена відповідальність за прийняття судового рішення;
- 4) заданий процесом характер дії, завершенням чого стає виголошене рішення» [5, с. 184].

Також відомо, що на міжнародному рівні створені та функціонують як судові органи по захисту прав людини, а саме Європейський Суд з прав людини, Міжамериканський Суд з прав людини, так і контрольні в тому числі квазісудові органи такі як, наприклад, Комітет з прав людини,— юридичний орган, створений згідно з Міжнародним пактом про громадянські та політичні права.

Отже, можемо зробити висновки, що основні способи захисту прав людини (індивіда), повинні застосовуватися власниками прав на засадах поєднання з метою належного здійснення цих прав і в межах окреслюваного ними простору свободи.

Список використаних джерел:

1. World Programme for Human Rights Education (document A/59/43) [Electronic source]. – URL: <http://www.un.org/News/Press/docs/2004/ga10317.doc.htm>.
2. Гороховська О.В. Робоча програма на- вчальної дисципліни “Міжнародні стандарти захисту прав і свобод людини і громадянина” для студентів за спеціальністю 8.03020201 “Міжнародне право” / О.В. Гороховська. – Запоріжжя : КПУ, 2012. – 16 с.
3. Пашук Т. Поняттєвий апарат юридичного правозахисту: термінологічні аспекти / Т. Пашук // Вісн. Львів. ун ту: сер. юрид. – 2006. – Вип. 42. – С. 35–41.
4. Циппеліус Р. Філософія права: підруч.; пер. з нім. / Р. Циппеліус – К.: Тандем, 2000. – 300 с.
5. Рікер П. Право і справедливість / П. Рікер; пер. з фр. – К.: Дух і літера, 2002. – 216 с.

Новицький А.М., д.ю.н., професор
ННІ права, Університету ДФС України

ЩОДО ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Сучасна політична ситуація зобов'язує нас застосувати нову термінологію, яка визначає суспільні процеси в державі, визначає наслідки протистоянь та військових конфліктів. Після революції 2014 року в Україні ми стикнулись із проблемами переміщення значної кількості громадян із зони конфлікту. Внаслідок

чого правники, волонтери, держава почали активно обговорювати проблему щодо гарантування прав зазначеної категорії осіб. Проте, щоб нормативні акти належним чином забезпечили достатню і кваліфіковану систему захисту прав і свобод громадян, повинна бути визначена та прийнята чітка термінологічна система понять і термінів.

На сучасному етапі обговорення та прийняття нормативних документів щодо врегулювання проблематики переміщених осіб, правотворча практика стикнулася із проблемою, що у засобах масової інформації, побуті, а не рідко і у виступах депутатів та представників уповноважених органів ми чуємо різні терміни, під якими розуміють одні і ті ж поняття. Розглянемо окремі із них. Внутрішньо переміщені особи, вимушені переселенці, біженці, переселенці, етнічні переселенці, емігранти та інші поняття, які визначають загальну сутність – це переміщення осіб за різними мотивами. Ми розуміємо, що кожен термін визначає певний правовий статус фізичної особи, та, відповідно, надає певного кола прав та обов'язків. Визначаючи правовий статус окремого поняття ми встановлюємо певний, чітко визначений виключно для даної категорії осіб кола прав та обов'язків. Цим і вирізняються різні поняття.

Що на сьогодні відбувається у правотворчості в Україні. Намагання врегулювати проблематику встановлення правового статусу переміщених із зон конфлікту осіб певними гарантіями призвели до створення багатьох проектів нормативних актів, які визначають по різному поняття та терміни.

В одних законопроектах переміщених осіб із зон конфліктів визначають як вимушених переселенців, в діючому нормативному акті – внутрішньо переміщені особи. Дехто даних осіб називає просто - переселенці. Як розібратись із правильним трактуванням та визначенням правового статусу кожної особи, для належного забезпечення їх правового статусу та надання належних прав і свобод.

Визначимось із категоріями осіб. Перша: громадяни України, які вимушені були переїхати із зон конфлікту на іншу територію держави; друга: громадяни України, які вимушені були переїхати із зон конфлікту на територію іншої держави; третя: іноземці, які постійно проживали на території конфлікту та які вимушені були переїхати в безпечне місце проживання – на територію України чи на територію іншої держави, четверта: громадяни України, які постійно проживали на території іншої держави, і які в наслідок виникнення конфлікту, через певні обставини, побоювання переслідування змушені були повернутись в Україну; п'ята: громадяни інших держав, які через конфлікт вимушені були переїхати до України; шоста: особи без громадянства, які змушені були переїхати із зони конфлікту в межах держави чи за кордон, сьома: репатріанти, особи, яких насильно перемістили в інші регіони проживання.

Очевидно, що кожна із зазначених категорій осіб мають свій правовий статус, і в залежності від якого, даним особам повинна бути гарантована їх правова охорона.

В Україні досить часто внутрішньо переміщених осіб називають вимушеними переселенцями. Хто ж такі вимушені переселенці? Наприклад, в російському праві вимушені переселенці – громадянин держави, який залишив місце проживання внаслідок скоєного у відношенні його або членів його сім'ї насильства або переслідування в інших формах або внаслідок реальній небезпеці піддатися переслідуванню за ознакою расової чи національної приналежності, віросповідання, мови, а також за ознакою приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань, стали приводами для проведення ворожих кампаній щодо конкретної особи чи групи осіб, масових порушень громадського порядку. Відповідно, вимушеним переселенцем визнається: 1) громадянин держави, змушений покинути місце проживання на території іноземної держави і прибув на територію держави; 2) громадянин держави, змушений покинути місце проживання на території одного суб'єкта і прибув на територію іншого суб'єкта держави [1].

В той же час, Ю. Лушпінко відзначає, що вимушеними переселенцями в Україні вважаються особи, які мають право на постійне проживання в Україні, проте змінили місце проживання з метою уникнення наслідків збройного конфлікту й тимчасової окупації окремих територій України внаслідок обґрунтованих побоювань за власне життя, здоров'я та захист прав та інтересів, та визначає ознаками категорії вимушених переселенців: є фізичними особами; мають громадянство України; можуть не мати громадянства України, проте перебувають і постійно проживають на території України на законних умовах; під час зміни місця проживання не перетинають державний кордон України [2].

У законопроекті, який підготовано Харківською правозахисною групою, дається наступне визначення: вимушений переселенець – це особа, яка покинула або залишила місце постійного проживання у результаті, або щоб уникнути, негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини, внаслідок стихійного лиха, голоду, епідемії чи надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Вимушеним переселенцем визнається громадянин України, іноземний громадянин чи особа без громадянства, які постійно проживають на законних підставах на території України і змінили місце проживання в межах території України за обставин, передбачених частиною першою цієї статті [3].

Німецька правова система свого часу затвердила правовий статус «переселенців етнічних» або репатріантів, етнічних німців, або їх потомків, які під час війни опинилися за межами своєї країни та перебували тривалий час поза державою. За різними оцінками до Німеччини повернулось більше двох мільйонів етнічних німців із країн бувшого союзу.

Таким чином бачимо різний підхід до встановлення та визначення понятійного апарату у правовій доктрині та відповідно, у правовій системі. Невизначеність та різне трактування термінів призводить до неналежного встановлення правового статусу особи, неможливості правового захисту постраждалих та належного державного гарантування дотримання прав і свобод людини.

Враховуючи необхідність розмежування правового статусу різних категорій осіб, пропонуємо закріпити на законодавчому рівні понятійний апарат, пов'язаний із визначенням правового статусу категорій осіб, які з тих чи інших мотивів покинули місце постійного проживання, а саме визначаючи одну із обставин – громадянство та перебування на території держави громадянства. Відповідно, внутрішньо переміщені особи – особи, що змушені покинути постійне місце проживання, є громадянами держави, і залишились на території держави; вимушені переселенці – особи, що змушені покинути постійне місце проживання, є громадянами держави, але змушені виїхати за кордон, або громадяни держави, які мали постійне місце проживання за кордом, та змушені були повернутись до країни свого громадянства; спеціальний статус переселенців – осіб переселених із місць постійного проживання, пов'язаних із необхідністю ліквідації техногенних катастроф; репатріанти – особи, яких примусово виселили із їх постійного місця проживання на іншу територію держави або за її межі; емігранти – особи, що з власної ініціативи, за власним бажанням змінили постійне місце проживання та виїхали за межі держави свого громадянства; біженці – іноземець, який не може перебувати на території держави свого громадянства, та набув такого статусу відповідно законодавства країни, яка його прийняла.

Застосування єдиного понятійного апарату в системі правового регулювання переселених осіб дозволить чітко встановити правовий статус кожного громадянина, іноземця, особи без громадянства, які з тих чи інших причин змінили постійне місце проживання, країну свого громадянства тощо.

Список використаних джерел:

1. О вынужденных переселенцах / Закон РФ от 19 февраля 1993 г. N 4530-I Электронный ресурс - Режим доступа: <http://ivo.garant.ru/#/document/10105693/paragraph/15660:0>
2. Лушпієнко Ю Конституційно-правовий статус біженців та внутрішньо-переміщених осіб в Україні / Юлія Лушпієнко // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 2. – С 188-193.
3. Проект Закону України «Про вимушених переселенців» Електронний ресурс - Режим доступу: <http://khp.org/index.php?id=1397592025>

Новицька Н.Б., д.ю.н., с.н.с.,
ННІ права, Університету ДФС України

**СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ
ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ**

Однією з основних проблем що перешкоджають входженню України до європейського простору є неналежне виконання зобов'язань перед Радою Європи у сфері реалізації інформаційних прав людини. Наша держава керується Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод (від 4 листопада 1950 року), яка є не лише одним із найпопулярніших документів на теренах Європи, а й найдієвішим інструментом із захисту прав і свобод людини в світі.

Серед ґрунтовних досліджень, в яких аналізувалися європейські стандарти та норми державного регулювання інформаційної сфери варто зазначити праці таких науковців, як М. Литвин, В. Павлик, І. Припхан.

Разом з тим зазначені вчені цю проблему розглядали так би мовити однобоко, тобто піднімаючи питання свободи інформації, свободи журналістської діяльності зовсім не приділяли уваги праву громадян на безпечний інформаційний простір, на захист людини від інформаційної продукції, яка шкодить суспільній моралі.

Свободу інформації слід відрізнити від уседозволеності, яка своє ідеологічне обґрунтування отримала у філософії анархізму. Ознакою уседозволеності є відсутність у соціальній свідомості пріоритету національних інтересів. Таке суспільство не захищене від деструктивних комунікативних впливів. У результаті воно управляється ззовні, що виражається у відсутності самостійної політики. При цьому комунікативна залежність є результатом економічної та політичної залежності[1].

Одним із вагомих документів сучасності, де значний акцент робиться на права людини і громадянина, серед яких право на свободу думки і слова стала, проголошена і затверджена у 1948 році, Загальна декларація прав людини і громадянина[2]. Що ж стосується обмежень свободи слова та інформації, то даний документ містить лише загальну норму. У 1966 році ООН був ухвалений Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. В статті 19 було проголошено право кожної людини на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір, разом з тим користування цими правами накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Крім того чітко визначалися обмеження свободи слова: для поважання прав і репутації інших осіб; для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення. Необхідно зазначити, що Міжнародний пакт встановив і заборону пропаганди війни, виступів на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства[3].

Право на інформацію – одне з основоположних прав, якому надається велике значення в практиці Європейської комісії та Європейського суду з прав людини за статтею 10 Європейської конвенції з прав людини; воно закріплено й у статті 9 Європейської конвенції про транскордонне телебачення, а також в усіх демократичних конституціях. Власником права є громадянин, котрий також має право вимагати, щоб інформація, яку він одержує, подавалася правдиво, якщо мова йде про повідомлення, та чесно, якщо йдеться про міркування. Реалізація зазначеного права пов'язана, відповідно до статті 10 Європейської конвенції з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду[4].

На 70 сесії Ради Європи було ухвалено Декларацію Про свободу вираження поглядів та інформації[5] в якій свобода вираження поглядів та інформації визначена основоположним елементом принципів справжньої демократії, верховенства права й поваги прав людини та підтверджено, що вільний обіг і безперешкодне поширення будь-якої інформації через кордони є важливим фактором міжнародного розуміння, яке сприяє єднанню людей та взаємному збагаченню культур. Крім того відзначено, як позитив, на нашу думку, що, на додаток до статутних заходів, про які йдеться в пункті 2 статті 10 Європейської конвенції з прав людини, професійні організації в сфері ЗМІ добровільно розробили та застосовують етичні кодекси. Зазначимо, що незважаючи на великий перелік завдань у цій Декларації майже зовсім не приділено уваги захисту від інформаційної продукції, яка може завдати шкоди суспільній моралі.

У 1984 році Рада Європи ухвалює Рекомендацію № R (84) 3 Про принципи телевізійної реклами[6] в якій визначає загальним принципом підготовки реклами – почуття відповідальності перед суспільством, звертаючи особливу увагу на моральні цінності, які становлять підвалини кожного демократичного суспільства та є спільними для всіх держав-членів. Крім того зазначається, що найголовнішу увагу слід приділяти можливим шкідливим наслідкам, що можуть з'явитися після реклами тютюну, алкоголю, фармакологічних препаратів і медичного лікування та можливості обмежити або навіть заборонити рекламу в цих сферах. Особливі вимоги висуваються до змісту реклами що, спрямована на дітей, або реклами, в якій беруть участь діти. Зокрема, вона має уникати всього того, що може зашкодити інтересам дітей, поважати їхню фізичну, розумову й моральну індивідуальність.

Привертає увагу і те, що Рада Європи не полишає поза увагою необхідність підготовки людини до сприйняття інформації пропонуючи у Рекомендаціях Про культурний вимір мовлення в Європі впровадити шкільні курси з навчання критичному ставленню до ЗМІ й аудіовізуальної продукції, а також інформувати дорослих (і не лише батьків) щодо досягнень у сфері ЗМІ як позитивних, так і тих що можуть завдати шкоди моральному здоров'ю суспільства. Крім того у даному документі Раді міністрів Європи було рекомендовано пришвидшити й інтенсифікувати роботу щодо розроблення на основі національного законодавства керівних принципів, спрямованих на зменшення насильства, жорстокості та порнографії не тільки у відео-програмах, а й у всій сфері мовлення.

Незважаючи на свою відданість принципу свободи вираження поглядів і безперешкодного поширення інформації та ідей, що було, зокрема, підкреслено в Декларації від 29 квітня 1982 року Рада Європи ухвалює Рекомендацію Про принципи поширення відеозаписів насильницького, жорстокого чи порнографічного змісту[7] головною метою якої була консолідація дій, спрямованих проти поширення відеозаписів

насилницького, жорстокого й порнографічного змісту, а також проти вживання наркотиків, зокрема з метою захисту неповнолітніх. Ще однією особливістю цього нормативно-правового акта є те, що держави-члени мають заохочувати створення систем класифікації й контролю за відеозаписами відповідними професійними секторами в рамках систем саморегуляції або за допомогою органів державної влади. Ці системи можуть створюватися або до, або після поширення відеозаписів, що, на нашу думку, є елементом цензури та самоцензури.

Основним джерелом одержання інформації громадянами є засоби масової інформації. Саме через ЗМІ відбувається формування суспільної думки щодо тих чи інших подій або фактів, тому громадяни вправі вимагати, щоб інформація, яку надають журналісти, подавалася правдиво, якщо мова йде про повідомлення, та чесно, якщо йдеться про міркування. Тому Рада Європи не залишила поза своєю увагою діяльність ЗМІ і регулярно проводить Конференцію міністрів з питань політики в галузі ЗМІ постійно наголошуючи на тому, що свобода вираження поглядів, у т.ч. свобода ЗМІ, є однією з найсуттєвіших засад справжнього демократичного суспільства, підтверджують серйозні зобов'язання, що їх взяли на себе держави-члени Ради Європи в рамках статті 10 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини, і зокрема щодо частини 2 цієї статті, а також політичні зобов'язання, які взяли ці держави згідно з Декларацією про свободу вираження поглядів та інформації від 29 квітня 1982 року.

Надзвичайно цікавою в рамках дослідження обмеження свободи інформації з метою захисту норм суспільної моралі, на нашу думку, є Рекомендація 1276 (1995) “Про силу візуальних образів”[8]. Зокрема Радою Європи визнано, що хвиля візуальної образності настільки могутня, що нині ми зіткнулися з явищем “віртуальної реальності”, яке породжує ризик маніпулювання образами, що ілюструють новини, та інформацією, що їх супроводжує. Більшість людей не знають, як “читати” візуальні образи, і це може призвести до неправильного тлумачення та маніпуляцій. Тлумачення візуальних образів також є частиною грамотності, хоча досі воно переважно ігнорується. Значна увага у даному документі була приділена дітям адже телевізійні екрани перетворилися на сучасних “електронних няньок”, оскільки велика кількість дітей проводить занадто багато часу перед ними.

На відміну від інших резолюцій прийнятих Радою Європи щодо свободи слова у цій чітко і навіть жорстко вказано, що свободу вираження поглядів – основоположне право, закріплене в статті 10 Європейської конвенції з прав людини, – слід забезпечувати разом із відповідальністю, з якою воно пов'язане. У певних випадках обмеження свободи вираження поглядів може бути виправдане з метою його узгодження з потребою захисту інших прав і свобод, зокрема прав дітей.

Асамблея також закликала Комітет міністрів прослідкувати за впровадженням заходів, спрямованих проти показу насильства на телебаченні (в тісному співробітництві з мовниками), а також заходів освітнього характеру в сфері обізнаності щодо ЗМІ. Нажаль більшість з цих вимог в Україні не виконуються, хоча і є надзвичайно актуальними.

Отже, ще двадцять років назад Рада Європи підняла таке важливе, для сучасної України, питання, як маніпулювання свідомістю, та визнала серйозність загрози моральному здоров'ю суспільства через нав'язування візуальних образів.

Донедавна Інтернет не міг розглядатися у якості загальнодоступного засобу масової інформації на кшталт традиційних радіо, телебачення чи друкованих ЗМІ. Проте, нині Інтернет-журналістика стала вагомим складовою інформаційної індустрії в світі, а Інтернет-ЗМІ для користувачів – впливовим джерелом інформації. В 2011 році Організація Об'єднаних Націй (ООН), внесла право на доступ до Інтернету до списку невід'ємних

прав особистості. Необґрунтоване позбавлення людини права шукати, отримувати та поширювати інформацію через мережу є порушенням даного права[9].

Декларація про свободу комунікацій в Інтернет встановлює ряд принципів яких зобов'язуються дотримуватися держави-члени щодо підтримки зусиль постачальників послуг співпрацювати з правоохоронними органами в питаннях, що виникають у зв'язку з незаконним змістом (контентом) в Інтернет. Зокрема, третій принцип встановлює, з одного боку, відсутність попереднього державного контролю, а з іншого, забезпечуючи дотримання гарантій, передбачених в параграфі 2 статті 10 Конвенції про захист прав людини й основних свобод, можуть вживатися заходи для примусового вилучення явно ідентифікованого змісту (контенту) в Інтернет або, альтернативно, блокування доступу до нього, якщо компетентні національні органи приймуть попереднє або кінцеве рішення щодо його незаконності.

Відзначимо що в нормативно-правових актах країн ЄС цензура заборонена, разом з тим це не означає що свобода інформації є безмежною та абсолютною. Найважливішими є три критерії, розроблені Європейським судом із прав людини: будь-яке обмеження свободи інформації мусить переслідувати законну мету, бути здійсненим у рамках закону та необхідним для демократичного суспільства.

Україні варто орієнтуватися і на міжнародні документи Європейського Союзу, що також зобов'язують дбати про інформаційну безпеку малолітніх і неповнолітніх. Ст. 22 Директиви “Телебачення без кордонів” Європейського Союзу зобов'язує створити національний орган, покликаний гарантувати захист неповнолітніх від зловживання свободою ЗМІ. Якщо Україна прагне стати членом Європейського Союзу, в нас також повинна діяти така Рада[10,11]. Безперечно, вільний доступ до інформації – це передумова демократичного розвитку країни. Однак, зловживання правом свободи інформації може призвести до неефективності демократичного ладу, а саме стати причиною національної небезпеки, порушення громадського порядку, не контролюваності суспільства владою, пропаганди насильницької зміни влади, закликів до національної, релігійної, регіональної, расової ворожнечі, нівелювання правом людини на приватне життя, загрозою її безпеки. Тому, користуючись таким правом, кожен громадянин повинен нести відповідальність за це у вигляді певних обмежень.

Список використаних джерел

1. Волков А. Г. Политический текст и свобода слова / А. Г. Волков. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/knp50_2/knp50t2_96-99.pdf
2. Загальна декларація прав людини, [Текст] : [Декларація : офіц. текст : за станом на 10.12.1948]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [Текст] : [Міжнародний пакт : офіц. текст : за станом на 19 жовтня 1973 року] – [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Текст] : [Конвенція : офіц. текст : за станом на 01 червня 2010 року] – [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>
5. Про свободу вираження поглядів та інформації [Текст] : [Декларація Комітету міністрів Ради Європи : офіц. текст : за станом на 29 квітня 1982 року]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : офіційний веб-сайт Бюро інформації Ради Європи в Україні www.coe.kiev.ua
6. Про принципи телевізійної реклами [Текст] : [Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (84) 3 : офіц. текст : за станом на 23 лютого 1984 року]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : офіційний веб-сайт Бюро інформації Ради Європи в Україні www.coe.kiev.ua

7. Про принципи поширення відеозаписів насильницького, жорстокого чи порнографічного змісту [Текст] : [Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (89) 7: офіц. текст : за станом на 27 квітня 1989 року]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : офіційний веб-сайт Бюро інформації Ради Європи в Україні www.coe.kiev.ua

8. Про силу візуальних образів [Текст] : [Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1276: офіц. текст : за станом на 29 грудня 1995 року]. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : офіційний веб-сайт Бюро інформації Ради Європи в Україні www.coe.kiev.ua

9. Бочарова Н.В. Сучасні тенденції розвитку законодавства країн Європейського Союзу в галузі авторського права / Н.В.Бочарова // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – №3-4. – С. 19

10. Куницький В.В. Захист неповнолітніх в інформаційному просторі як об'єкт гуманітарної експертизи: український та зарубіжний досвід / В.В. Куницький. – [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Kunitskiy.pdf>

11. Кузнецова О. Правовий захист малолітніх і неповнолітніх від шкідливого впливу ЗМІ в Україні та за кордоном / О. Кузнецова. – [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Kuznecova.htm

Петренко А.А.

студентка групи ПБП 16- 6
ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВА ЛЮДИНИ В МУСУЛЬМАНСЬКОМУ ПРАВІ

Проблема прав людини в мусульманських країнах посідає значне місце в юридичній літературі. Так, дослідженням проблем мусульманського права присвячені праці таких відомих науковців, як Х. Бехруз , Н. Жданов, М. Марченко, Н.Оніщенко, А. Саїдов, Л. Сюкияйнен, В. Чиркін та ін. Не зважаючи на гідний рівень приділеної уваги даній проблемі, усе ж суспільні трансформаційні процеси, що відбуваються у світі на сучасному етапі, посилюють актуальність питання прав людини в ісламі.

Ісламська концепція прав людини виходить з того, що право в цілому повинно опиратись на об'єктивний критерій – божу волю, а не на суб'єктивні інтереси і бажання, що досить часто підпадають різного роду впливу. З огляду на це, основою прав і свобод людини в ісламській концепції прав є їх похідний від волі Аллаха характер [1].

Як зазначає Бехруз Х., основною відмінністю європейської й ісламської концепції прав людини є те, що західна теорія природного права відшукує витоки права в природі людей і вважає суб'єктивні природні права людини джерелом закону, то іслам навпаки, джерелом прав і свобод людини визнає мусульманське право, засноване на релігійних нормах, відображених у Корані і Суні. Критерієм, що покладений в основу визначення природи єдиних для всіх прав і свобод, є воля Аллах, виражена в шаріаті, яка не піддається впливу суб'єктивних інтересів і бажань [2, с.214-215]. Також порівнюючи західний та ісламський підхід варто відзначити, що ісламу притаманні й інші «холодні» реакції на деякі визнані у Європі та Америці права. Наприклад, відношення ісламу до гомосексуалізму. До даної проблеми класичне ісламське право виробило негативне ставлення, засноване на коранічному положенні: «Невже ви приходите до чоловіків ваших із всіх світів і залишаєте те, що створив вам ваш Господь в жінках ваших? Так, ви народ злочинців» (Сура «Аш-шура», 165-166). Також, як зазначає відома мусульманська письменниця та дослідник Р. Максуд, у доповнення до

заборони гомосексуалізму, Пророк Мухаммад також застерігав мусульман від прихованої небезпеки носіння чоловіками жіночого одягу, а жінками – чоловічого, і нагадував про те, що нікому не варто наслідувати манери, вимову, рухи і поведінку, що притаманна протилежній статі [3, с. 208]. Крім того, в ісламі існує заборона на одностатеві шлюби, які уже легалізовано у деяких західних країнах. Все вищезазначене свідчить іще про одну особливість ісламської концепції прав людини – вона покликана оберігати моральність людського суспільства, вдаючись до найсуворіших засобів. Загалом варто зазначити, що ісламська концепція прав людини, як і іслам в цілому, тримається на певних принципах. Так, на думку професора Амстердамського університету Маджида Хаддурі, в основі ісламу лежить п'ять основних специфічних принципів: 1) гідність і братство; 2) рівність усіх членів ісламського суспільства, без поділу за ознакою раси, кольору шкіри чи соціального становища; 3) повага до честі, репутації та сім'ї кожної людини; 4) презумпція невинуватості; 5) особиста свобода [4, с. 208]. Відповідно, можна зробити висновок про те, що основними принципами концепції прав людини в ісламському праві визнаються свобода, гідність, рівність та справедливість. Але чи тотожним є змістовне наповнення цих понять? Інтереси та права, які захищає шаріат умовно можна поділити на ті, які належать Аллаху або окремим людям або ж одночасно як Аллаху, так і індивідам. Незважаючи на те, що в шаріаті встановлені досить суворі вимоги до обов'язкового виконання мусульманами релігійних обов'язків і дотримання культових заборон, однак ця жорсткість не поширюється на світські справи. Тут норми шаріату не спрямовані на надмірне обтяження людини суворими обмеженнями. В Корані можна прочитати наступні положення: «Аллах бажає для вас полегшення і не бажає труднощів для вас» (2:181-185); «Не покладає Аллах на душу нічого, крім можливого для неї» (2:286). Тому й не дивно, що одне з правил мусульманської юриспруденції наголошує, що при колізії двох норм перевага надається тій, застосування якої пов'язане з меншими зусиллями. Зміст поняття «свобода» в концепції мусульманського права теж своєрідний. Так, в ісламі людині надається досить широка свобода вибору, яка закріплюється відомою мусульмансько-правовою аксіомою, відповідно до якої вихідною оцінкою дій, слів і речей є дозвіл, якщо інше не передбачене Кораном і Сунною. Реалізація свободи людини ґрунтується на принципі дозволу, який полягає у вказівці на дану дію як на те, що не заборонено нормами ісламського права. При реалізації своїх прав мусульманин не може обмежувати права інших мусульман, завдаючи їм шкоди, оскільки свобода в ісламі пов'язана з виконанням соціальних функцій і обмежена нормами ісламського права. Гідність людини знаходить прояв у розумінні та визнанні його виключного місця серед усіх створінь Аллаха. Коран називає людину найдосконалішим з творінь Аллаха. Рівність людей в ісламі проявляється, в першу чергу, в походженні всіх людей від Адама, що, однак, не виключає наявності різного кольору шкіри, народів, племен, статей, мов. Принцип справедливості лежить в основі рівності, про що теж іде мова в Корані і Сунні. «Ісламська справедливість» розуміється як абсолютна рівність усіх правовірних, свобода совісті та взаємна відповідальність суспільства і індивіда. Принцип рівності проте не поширюється на немусульманське населення, яке було позбавлене багатьох основних громадянських і політичних прав. Так, в Арабському Халіфаті немусульманське населення було обтяжене податками значно більше ніж їх сплачували мусульмани, немусульманам заборонялось проживати на певних територіях, мати рабів, укладати шлюб з мусульманкою тощо. Як зазначав Онан, в теорії мусульманського права вважається, що прийняття ісламу робить усіх людей рівними незалежно від їх соціального походження, мови чи кольору шкіри. Мова іде саме про рівність усіх перед законом і судом [5, с. 116-117].

Якщо дивитися з сучасної точки зору на права людини, шаріатська система викликає заперечення не тільки тому, що вона обмежує свободу і для мусульман, і для не мусульман, але також через її концептуальні положення щодо громадянських та політичних прав, які зумовлені релігійною ознакою. Сам факт того, що в

ісламських країнах злочином вважається віровідступництво, свідчить про порушення свободи совісті та права вільного віросповідання або зміни своїх переконань [6].

Багато суперечливих питань виникає з приводу прав, що надаються в мусульманських країнах чоловіку і жінці. Натомість, у країнах романо-німецької та англо-американської правових сімей боротьба жінок за свої права в попередньому сторіччі досягла апогею і закінчилася, принаймні, формальним визнанням рівності жінок та чоловіків. В ісламських країнах, відповідно до релігійних традицій, жінки мають значно вужче коло прав, ніж мусульмани-чоловіки. Водночас останнім часом у країнах мусульманського світу спостерігається тенденція демократизації положення жінок. Так, президент Ірану в 1988 році проголосив, що в країні відсутні перешкоди для отримання жінками освіти. Жінки стали обиратися до органів влади, створювати жіночі політичні організації, навчатися за кордоном. Так чи інакше, але мусульманське суспільство зазнає певної трансформації, як в суспільно-політичній сфері, так і в такій традиційній сфері регулювання ісламу, як побут і сім'я [7].

Міжнародне мусульманське право прав людини складають низка актів, зокрема Загальна ісламська декларація прав людини 1980 р., проте як справедливо підкреслю Н.В. Жданов, вона не має обов'язкового характеру, оскільки була прийнята неурядовою організацією [8, с.115]. Наступним актом є Каїрська декларація прав людини в ісламі 1990 р., що закріплює пріоритет шариату над природними правами людини в своїх положеннях. Так, стаття 25 Каїрської Декларації вказує, що «ісламський шариат є єдиним джерелом для тлумачення чи пояснення будь-яких статей даної Декларації»[9].

Дослідження універсальних актів, що прийняті арабськими країнами у сфері прав людини, дає уявлення про цілковиту відмінність західної концепції прав людини і концепції, що панує в мусульманських державах. Більше того, неможливості перенесення, рецепції відправних принципів, на яких ґрунтується західна концепція прав людини, адже в її основі лежить еволюція державно-політичного ладу в конкретних країнах. Як вказується в літературі, чинні в країнах Близького Сходу внутрішньодержавні механізми не досконалі і не можуть гарантувати індивіду ефективного захисту його прав з таких причин: відсутність демократії в житті арабського суспільства і підкорення всіх державних органів та структур, у тому числі й судових, одній особі та одній політичній партії; відсутність правової бази, яка б відповідала загально визнаним нормам і стандартам у сфері прав людини; збереження в країнах регіону старих національних звичаїв та традицій і низький рівень правової культури населення. У ряді країн цього регіону відсутні найважливіші для захисту прав людини інститути, у тому числі інститут парламентаризму, інститут парламентського уповноваженого з прав людини та інститут конституційного контролю [10, с.18].

Можна зробити висновок, що проблема прав людини в ісламі посідає значне місце в юридичній літературі. В ісламській концепції прав зазначається, що право в цілому повинно

опиратись на об'єктивний критерій – божу волю. Загалом варто відзначити, що ісламську концепцію, з точки зору західного погляду на визначення прав та свобод критикують за те, що саме релігія лежить в основі їх визначення: від релігійної належності відрізняється ступінь свободи індивіда, а також визначається наявність тих чи інших громадянських та політичних прав.

Список використаних джерел:

1. Сюкияйнен Л.Р. Права человека в исламе: теоретические основы / [електронне джерело] – режим доступу: www.hrinstutute.ru/suk.html
2. Бехруз Хашматулла. Исламские традиции права. – О.: Юрид. літ-ра, 2006. –296 с.
3. Максуд Р. Ислам / Пер. с англ. В. Новикова – М.: ФАИС-ПРЕСС, 2001. – 304 с.

4. Khadduri M. Nature and Source of the Sharia. – George Washington Law Review. Vol.22, pt IV. Wash., 1953. – p. 206-211.
5. Онан Э. С. Ислам и конституционное строительство в странах Востока // Мусульманское право. – М., 1984. – 458 с.
6. Протокол №8 до Європейської конвенції з прав людини від 04.11.1950 р.// Український часопис прав людини.- 1995.-№2.-С.136-137
7. Ивентьев С. Религиозные и нравственные нормы // Нравственность и религия: сборник статей VII Всероссийской научно- практической конференции.- Пенза: Приволжский Дом знаний, 2010.- С. 23-32.
8. Жданов Н.В. Исламская концепция миропорядка. – М.: Международные отношения, 1991. – 216 с.
9. Каирская декларация о правах человека в исламе // Центр інформації та документації кримських татар. – <http://www.cidct.org.ua/images>
10. Ибрагим Ахмед Хадж Юсеф Абдалла. Международные и национальные механизмы защиты прав человека на Ближнем Востоке. – Автореф. ... к.ю.н. – М., 1999.– 20с.

Песоцька Ю.В.

студентка групи ПБК-16-8

ННІ права, Університету ДФС України

БОРОТЬБА З РАСИЗМОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному міжнародному праві склався і затвердився принцип поваги до прав і свобод особистості, але навіть у розвинених демократичних країнах трапляються випадки різних форм дискримінації. Актуальним буде висвітлити проблеми расизму і нетерпимості та розвиток міжнародного співробітництва у боротьбі з цими явищами.

Расизм та нетерпимість були предметом дослідження багатьох науковців, серед них В.А. Тишков, О.Є. Рибаків, Л.Н. Гумільов, С.М.Булгаков, Ю.В. Бромлей.

Слід визначитися з основними поняттями дискримінації. Одним із проявів дискримінаційного ставлення є ксенофобія, цей термін походить із грецької мови і означає нав'язливий страх перед чужими; неприязнь, нетерпимість до представників іншої культури, віри, раси або до чужого, незнайомого. М.В. Кроз і Н.А. Ратінова наводять значення ксенофобії як негативного, емоційно насиченого, ірраціонального за своєю природою (але такого, що прикривається псевдорациональним обґрунтуванням) ставлення суб'єкта до певних людських спільнот та до їх окремих представників – «чужинців», «інших», «ненаших» [1].

Останні тенденції розвитку сучасної суспільно-політичної ситуації у світі свідчать про те, що загроза появи масової ксенофобії набуває дедалі небезпечніших форм. Неонацизм, антисемітизм, дискримінація за етнічною, расовою та іншими ознаками породжують етносепаратистські конфлікти, агресію між людьми різних культур і віросповідань, прояви расизму, релігійний екстремізм, політичну та ідеологічну нетерпимість. Ці небезпечні явища підривають принципи демократії, призводять до порушення прав людини і, отже, становлять реальну загрозу стабільному розвитку [2].

Расова дискримінація є одним із найбільш серйозних порушень прав людини, заснованих на протилежності громадян до тієї чи іншої людської раси. Протягом останніх декількох століть вона існувала в таких формах, як колоніалізм, рабство, работоргівля, нацизм, сегрегація, апартеїд. Ці ганебні сторінки людської історії виправдовувалися міфічними расистськими та біологічними теоріями, заснованими на принципах

расової переваги й ненависті, згідно з якими окремі групи людей відрізняються фізичними й розумовими здібностями. Декларація ЮНЕСКО про раси та расові забобони від 27 листопада 1978 визнала ці теорії науково неспроможними та вказала, що соціально-економічна нерівність різних груп людей є наслідком минулого дискримінаційної практики, історичних, географічних або економічних чинників [3].

Міжнародна спільнота активно співпрацює у сфері протидії цим негативним явищам. ООН у 1945 році у своєму Статуті закріпила повагу до прав і свобод людини. А 10 грудня 1948 році Резолюцією ООН була прийнята та проголошена Загальна декларація прав людини на 3-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у Парижі. Вона є ніби метою, якої повинні прагнути всі народи та держави, щоб кожна людина і кожний орган держави, завжди маючи на увазі цю Декларацію, мали намір шляхом освіти сприяти повазі цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав-членів Організації Об'єднаних Націй, так і серед народів [1].

У 2001 р. у країні яка пережила апартеїд (у південній Африці, м. Дурбан), пройшла Всесвітня конференція з боротьби проти расизму, расової дискримінації, ксенофобії та пов'язаної з ними нетерпимості, на якій було підкреслено, що сучасний расизм трансформувався і приносить страждання мільйонам людей. Підсумком роботи конференції стало прийняття Декларації та Програми дій – документів, що хоча і мають більше політичний, ніж правовий характер, проте містять важливі положення, що розкривають масштабність дискримінації та заходи боротьби з нею [3].

А в межах Європейського Союзу був укладений прогресивний документ – Директива Ради ЄС «Про забезпечення виконання принципу забезпечення рівності людей незалежно від расової чи етнічної приналежності» №2000/43/ЄС від 29 червня 2000 року [4]. Документ цікавий тим, що заборонив як пряму, так і непряму дискримінацію в державному та приватному секторах, спростив процес доведення факту дискримінації, допустивши використання будь-яких доказів аж до статистичних даних, поклав тягар доведення на відповідача, зобов'язав держави заснувати спеціальні органи сприяння просуванню рівності та представляти свої звіти Комісії. Взявши до уваги досвід Європейського Союзу, на Регіональному семінарі експертів країн Латинської Америки та Карибського басейну з питань про виконання Програми дій, прийнятої в Дурбані (Мехіко, липень 2002р.), було висловлено думку про необхідність ухвалення міжамериканської конвенції проти расизму та дискримінації [5].

За національним складом Україна є багатонаціональною державою. Динаміка міжнаціональних відносин в Україні за період становлення незалежної Української держави характеризується перманентним зниженням національної толерантності та зростанням ізоляціоністських (прихованої ксенофобії) та відвертих ксенофобських установок. Згідно із результатами досліджень Київського міжнародного інституту соціології у період 1994–2005 років рівень ксенофобії в Україні підвищився на 18% [2].

Прояви відкритої ксенофобії, що спостерігаються дедалі частіше, охоплюють випадки культурного вандалізму, хуліганства за національними ознаками, побиття людей на ґрунті расової та етнічної ненависті. Зростання насильства на расовому ґрунті змусило реагувати органи влади. 31 травня 2007 року МВС ухвалило «План заходів МВС України щодо протидії расизму на період до 2009 року». Основні пріоритетні напрями роботи за Планом – заходи превентивного характеру. Окреслені заходи дали позитивні результати. Як зазначає пресслужба КМІС, останніми роками українці стали толерантніше ставитися до іноземців.

Отже, дискримінація та її окремі форми, такі як расизм і ксенофобія, підривають основи демократії та справедливості у суспільстві. Важливу роль у викоріненні нерівності відіграють міжнародні та національні нормативні акти, спрямовані на боротьбу з дискримінацією. Завдяки їх застосуванню вдалося досягти значних

успіхів: багато людей знайшли свої права та свободи, дискримінація здебільшого не має відкритий характер. Проте проблема дискримінації має досі гострий характер, і до однієї з причин її збереження можна віднести недоліки в регулюванні боротьби з дискримінацією в самому міжнародному праві: щодо окремих категорій людей відсутні спеціальні норми, спрямовані на захист їх від дискримінації, а щодо інших – існує недосконалість чинних норм. В Україні, незважаючи на те, що зроблено перші кроки у вирішенні проблеми протидії ксенофобії та расизму, ще не достатньо відпрацьована ефективна система протистояння цим дискримінаційним формам.

Список використаних джерел:

1. Калмикова О.С. Розвиток міжнародно-правового співробітництва у боротьбі з ксенофобією та расизмом /Калмикова О.С. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2013. – №14. – с. 230 – 231.
2. О.В.Сав'юк Проблема ксенофобії та расизму в Україні: соціально-правовий аспект / Сав'юк О.В. // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2 – с. 78-84.
3. Калмикова О.С. Міжнародне співробітництво у боротьбі з окремими видами дискримінації /Калмикова О.С. // Держава та регіони. – 2016. – №4. – с. 93 – 95.
4. Капустін А.Я. Дискримінація поза законом: зб. документів /А.Я.Капустін// М. Юристь. – 2003. – с. 306
5. E/CN.4/2003/18/Add.1. Доповідь регіонального семінару експертів країн Латинської Америки і Карибського басейну з питання про виконання програми дій, прийнятої в Дурбані: обмін думками з приводу майбутніх дій. (Мехіко, 1-3 липня, 2002р.). – Р.7.

Петручик А.В.

студентка групи ПБП - 16-5
ННІ права, Університету ДФС України

ДІЯЛЬНІСТЬ ОМБУДСМЕНА З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Повноцінний розвиток будь-якої держави не можливий без забезпечення прав, інтересів, умов для проживання і доцільного розвитку дітей. Для їх реалізації і нагляду за дотриманням існує Уповноважений з прав людини і громадянина (в тому числі і дітей) – омбудсмен.

Метою даної роботи є розгляд моделі омбудсмена на рівні України та порівняльний аналіз його діяльності із зарубіжними країнами. А також аналіз українського зарубіжного досвіду функціонування інституту омбудсмена та його головні проблеми.

Дослідження діяльності омбудсмена є актуальним, так як в Україні його правовий статус є невизначений, і є новизною у сфері захисту прав дитини.

Дану проблему досліджували такі вчені: В. В. Бойцової, М. С. Башимова, В. Я. Тація, К. О. Закоморної, Н. І. Карпачової, О. В. Марцеляка, Ю. Грошевий та інші.

20 листопада 1989 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла та відкрила для підписання Конвенцію про права дитини [1] (резолюція А/44/736), яка 27 лютого 1991 р. була ратифікована нашою державою. Основні положення Конвенції знайшли відображення у Законі України «Про охорону дитинства» від 7 березня 2001 р., який визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою

забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток, встановлює основні засади державної політики у цій сфері.

Відповідно до ст. 1 Конвенції, «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше». Деякі дослідники певним чином ототожнюють, поєднують права людини та права дитини, вказуючи, що для даної категорії суб'єктів значна частина основних прав людини змістовно нічим не відрізняється від прав повнолітніх осіб. Інша ж група таких прав певним чином специфікується, конкретизується [2, с. 28].

Омбудсмен (взаємозамінним є термін «уповноважений») у справах дітей – орган, утворений для захисту прав та інтересів дитини. На початку 90-х років ХХ ст. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) розробив концепцію запровадження омбудсмена у справах дітей у всіх країнах та запропонував термін “незалежні інституції із захисту прав дітей”, підкресливши цим розмаїття організацій, які можуть бути вибрані для виконання такої ролі. Відповідно до згаданої концепції захист прав дітей у країні найкраще може здійснювати незалежна установа, діяльність якої зосереджена на задоволенні потреб та інтересів дітей. Науковці, аналізуючи міжнародний досвід, виділяють чотири основні моделі, згідно з якими створюються інститути омбудсмена із захисту прав дитини. Омбудсмени першої групи запроваджуються спеціальними законами, що приймає парламент (Норвегія, Швеція, Ісландія, Гватемала, Перу, Коста-Ріка, Колумбія, Люксембург тощо). Омбудсмени другої групи створюються згідно із законодавством про охорону дитинства (Нова Зеландія, провінція Онтаріо (Канада) тощо). Омбудсмени третьої групи існують у межах відповідних державних органів (Ізраїль, Австрія, Іспанія, Данія та інші країни), четвертої – у межах неурядових організацій, під егідою яких вони і працюють [3, с. 44].

До кола обов'язків омбудсмена з питань захисту дітей входять, по суті, усі справи, що тосуються дітей і молоді. У своїй діяльності омбудсмен спирається на Конвенцію ООН. Кожна справа, що підпадає під регуляцію Конвенції, належить до компетенції омбудсмена з питань захисту дітей. Однак і ті випадки, що виходять за межі дії Конвенції, можуть також братися до уваги, якщо торкаються тих прав і кола інтересів, що їх контролює даний омбудсмен.

Інститут омбудсмена з питань захисту дітей є незалежним неполітичним органом, що зовсім не означає його нейтральної позиції. Завданням омбудсмена є відстоювати права та інтереси дітей і молоді в суспільстві. Одна з найважливіших функцій омбудсмена з питань захисту дітей полягає в представленні інтересів дітей і молоді у парламентських дебатах, щоб дати їм самим можливість бути почутими й домогтися поважання їхніх поглядів. Омбудсмен із питань захисту дітей жодним чином не контролює діяльність інших органів влади й не втручається в розгляд окремих випадків [4].

Незважаючи на те, що відбулися позитивні зрушення у сфері захисту прав дітей та введення нового інституту, існує низка прогалин у діяльності Уповноваженого з прав дитини. Дані проблеми можна розділити на два блоки, це, по-перше, організаційні, по-друге - законодавчі. Розглядаючи перший блок проблем (організаційні) варто зазначити, що відповідно до даного Положення, що забезпечує здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо забезпечення додержання конституційних прав дитини, виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері, що, на думку

Р. Опацького, дещо звужує коло його повноважень. Для більш повного виконання ним його повноважень варто на законодавчому рівні закріпити його взаємодію з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини. Оскільки, порушення прав дитини це також є і порушенням прав людини. Крім того,

дана взаємодія надасть можливість ефективно впливати на причини та умови, що сприяють порушенням прав дітей.

Вказавши межі суб'єктів прав, про які має дбати Уповноважений у своїй діяльності, слід наголосити, що до цього часу в юридичній сфері підвищений інтерес становить питання щодо часових рамок дитинства, що має передбачати також час до народження, тобто від зачаття дитини до її народження.

Також суттєвою прогалиною є те, що Уповноважений з прав дитини не наділений повноваженнями звертатися до Конституційного Суду щодо дослідження відповідності нормативного акту з Конституцією або з актом вищої інстанції, не має також процесуальних повноважень Уповноваженого з прав людини, що ще раз наголошує на необхідності їх скоординованої діяльності [5, с. 21-22].

Отже, хоча поява інституту омбудсмена з прав дитини і стала великим кроком України вперед, але все ж він не був повністю продуманий. Для нормальної роботи цього інституту перш за все треба нести низку законодавчих доповнень, одним з яких є запровадження місцевих і регіональних омбудсменів. Крім того, велике значення у функціонуванні цього органу має налагоджені зв'язки з Уповноваженим Верховної Ради з Прав людини, що допоможе для подальшого його розвитку.

Список використаних джерел:

1. Конвенція о правах ребенка (принятая Генеральной Ассамблеей ООН 20 ноября 1989 г.) // Сборник международных стандартов и норм ООН в области правосудия в отношении несовершеннолетних. - М.: Юнисеф, 1998. - С. 23-50.
2. Войцеховська Ю.А. Права дитини в контексті прав людини // Правовий статус особи: стан, проблеми, перспективи: сб. стат. / За ред. М. Головка, Я Морзе, П. Біленчука. - К.: АПСВ, 1998. - С. 27- 30.
3. Марцеляк О. В. Омбудсман з прав дитини : проблеми формування і розвитку у світі і в Україні / О. В. Марцеляк // Право України. – 2003. – № 10. – С. 44–48.
4. Шведський Інститут. Постметодика // Критичне мислення: Науково- методичний педагогічний журнал. - № 3 - 2001. - С. 10-25.
5. Опацький Р.М. Уповноважений Президента України з прав дитини: шляхи удосконалення – за ред. Р.М. Опацького. // Юридична наука. - № 4. - 2012. - С. 19-24.

Пилипів І.В.

студентка групи ПБП-16-6
ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВО ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ СОВІСТІ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Право на свободу совісті та віросповідання є одним із фундаментальних прав, які закріплені в усіх міжнародних документах, що містять перелік прав людини. Починаючи з другої половини ХХ ст. відбувалось активне формування міжнародної судової та квазі-судової практики захисту цього права, що надало його змісту певної динаміки. Сучасне розуміння права на свободу совісті та віросповідання ґрунтується не лише на багатій і змістовній історії його розвитку, але й має значну практику як на універсальному, так і регіональному рівнях [1].

У сучасній зарубіжній науці міжнародного права багато уваги приділяється вивченню питань захисту права людини на свободу совісті та віросповідання (Ю. Баскін, Ю. Безбородов, К. Борисов, Д. ван дер Вайвер,

Т. Васильєва, М. Дженіс, К. Іванз, М. Іванз, Ю. Карлов, Д. Карлсон, Н. Лернер, Д. Літтл, Б. Тахзіб, П. Тейлор, Д. Уїтт та ін.).

Процес формування релігійних вірувань відбувався не тільки за національною ознакою, а й під впливом світових релігій, таких, як буддизм, християнство, іслам та низка інших, які набули поширення в багатьох країнах, в тому числі на території України. Усе це викликало необхідність створити необхідні умови для правового регулювання та забезпечення прав і свобод у сфері релігійних відносин як на регіональному так і на міжнародному рівнях.

Найбільшу міжнародну увагу захисту права на свободу совісті та віросповідання почали приділяти лише після утворення у 1945 р. Організації Об'єднаних Націй та прийняттям нею в 1948 р. Загальної Декларації прав людини, в якій міжнародна спільнота визнала це право як одне з невід'ємних прав кожної особи. На сьогоднішній день ООН виконує провідну роль у сфері захисту права на свободу совісті та віросповідання на міжнародному рівні [2].

Право на свободу совісті та релігії, думки поряд з гарантуванням недискримінації за релігійними переконаннями було закріплене в основних конвенціях, що були прийняті в рамках ООН. Воно також знаходить постійне місце в постановах з прав людини, які приймає Генеральна Асамблея за участі навіть тих країн, які ще не виступають сторонами відповідних конвенцій.

З усіх існуючих на сьогодні механізмів захисту права на свободу віросповідання в міжнародному праві найбільш ефективними є Комітет з прав людини та Спеціальний доповідач зі свободи релігії та віросповідань. Вони хоч і виконують різні функції, але ефективно доповнюють один одного. Проте система захисту прав людини, зважаючи на право на свободу віросповідання, в межах ООН вимагає вдосконалення, а подальше надання ширшої правової, фінансової та політичної підтримки для Спеціального доповідача може перетворити роботу цього механізму на більш ефективну та впливову як для універсального, так і регіонального захисту права на свободу совісті та віросповідання [3].

Аналіз даних інструментів вказує на цілковите визнання міжнародною спільнотою цього права, яке посідає важливе місце в каталозі основоположних та невід'ємних прав людини.

Захист права на свободу віросповідання в універсальному міжнародному праві має загальний характер. Доведено, що міжнародні договори спираються на визначення права на свободу совісті та віросповідання, як воно закріплено в основних документах з прав людини – ст. 18 Загальної декларації 1948 р. та Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р. і ст. 1 Декларації про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на підставах релігії або переконань 1981 р [4].

Вагому роль в тлумаченні та здійсненні Україною її міжнародно-правових обов'язків у сфері захисту релігійних прав людини займають рішення, коментарі та зауваження, які стосуються України наглядних механізмів ООН, Ради Європи, ОБСЄ

Можна вважати що Закон України «Про свободу совісті та релігійних організацій» є одним з найдемократичніших в нашому регіоні, але вважати його «найдемократичнішим» у всьому світі буде міфом, адже він скопійований з «горбачовського» союзного закону 1990 року, який на час свого схвалення хоч і мав недоліки, але знаменувався великим прогресом, оскільки законодавчо закріпив закінчення епохи «войовничого атеїзму» [5].

Можливо вітчизняне законодавство у сфері захисту права на свободу совісті та віросповідання є одним з найбільш демократичних на пострадянському просторі, воно все ж таки не повністю відповідає міжнародно-правовим вимогам та потребує вагомому вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Сорокун В. М. Загальноправові стандарти права на свободу віросповідання в міжнародному праві: 2008, С. 129–137.
2. Бабій М. Ю. Свобода совісті та віросповідань в контексті міжнародних й українських правових актів та релігійних документів (витяги) 2006.
3. Сорокун В.М. Міжнародно-правовий захист права на свободу совісті та віросповідання: 2009, 18 с.
4. Ярмол Л. В.: Свобода віросповідання: юридичне закріплення: 2009р., 192с.
5. Лимар А. М., Марчук М. І.: Право людини на свободу світогляду та віросповідання в Україні. URL: file:///C:/Users/OUTLET-PC/Downloads/Pib_2012_1_6.pdf .(дата звернення: 20.02.2018).

Поліщук В.Г.

к.ю.н., доцент, кафедри права
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ГРОМАДЯН В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Стабільне та ефективне функціонування Національної поліції України є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина. Від ефективності діяльності Національної поліції України значною мірою залежить успішність реалізації національних інтересів та стабільність суспільного розвитку.

Після Революції гідності, за даними Інституту соціології Національної академії наук, рівень довіри до правоохоронних органів знизився до 0,8 відсотка [1]. Під час активізації сепаратизму на Донбасі у 2014 році близько 17 тисяч співробітників міліції зрадили Українському народу і перейшли на бік терористів [2].

У таких умовах Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про Національну поліцію», що набув чинності в листопаді 2015 року. Його метою було створення Національної поліції в Україні — органу виконавчої влади, який служитиме суспільству і призначений для охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки [3].

Закон прийнятий у рамках реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, що передбачена Концепцією першочергових заходів з реформування системи МВС [4] та Стратегією розвитку органів внутрішніх справ [5].

Сьогодні українська поліція переживає довгу реформу з перетворення радянської системи органів внутрішніх справ, спрямованих на захист, в першу чергу, безпеки держави, на поліцію європейського зразка, яка має надавати послуги населенню та дотримуватись прав людини.

На сьогоднішній день серед правознавців не існує єдиної думки щодо визначення терміна «права людини» і його конкретного змісту. Термін «право» багатозначний: під ним розуміють нерідко різнопланові явища (право як система юридичних норм, суб'єктивне право, моральне право, в нашому випадку — права людини). В найбільш абстрактному вигляді воно означає соціально-виправдану свободу поведінки людини, те, що «можна» робити людині, і те, що сприймається суспільством і ним же підтверджується [6, с.83].

Проблема забезпечення прав особистості значною мірою пов'язана з практичною реалізацією як всього правового масиву, так і його окремих груп, навіть окремо взятих прав. У системі прав і свобод людини чільне

місце належить громадянським правам. Конституція України закріпила не тільки систему громадянських прав як загальнолюдських можливостей, а й сформулювала основні гарантії їхнього здійснення.

Новий Закон України «Про Національну поліцію» є, безумовно, значним кроком у напрямку захисту прав людини від незаконних та свавільних дій правоохоронців. Він містить низку прогресивних норм, що закріплюють гарантії дотримання прав і свобод людини та відповідають міжнародним стандартам. Однак водночас Закон має й деякі недоліки, що становлять ризики для прав людини. Ці ризики є наслідком нечіткості та недостатньої деталізації деяких норм Закону, що мають стосунок до порядку реалізації повноважень поліцейськими. Якщо вказані вище приписи Закону на практиці застосовуватимуться буквально й формально, без врахування змісту таких принципів діяльності поліції, як верховенство права (стаття 6) та дотримання прав і свобод людини (стаття 7), то це може бути підґрунтям для численних зловживань поліцейськими та масових порушень прав людини.

Важливим аспектом нового Закону є закріплення верховенства права як принцип діяльності поліції. У ст. 6 Закону зміст вказаного принципу розкрито у вже традиційній для українського законодавства площині: через визначення пріоритету прав і свобод людини над повноваженнями та інтересами органів державної влади. В Законі встановлено, що поліція в своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

У статті 7 Закону «Дотримання прав і свобод людини» закріплено також дуже важливий принцип пропорційності в обмеженні прав і свобод людини: «Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування».

У цій же статті вперше на законодавчому рівні вписано внутрішній механізм припинення проявів катування поліцейськими та неналежного поведіння: «Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поведіння чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поведіння поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності».

І, нарешті, у частині 5 вказаної статті встановлено, що в діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

Певним недоліком цієї частини статті, на нашу думку, є відсутність у ній спеціального застереження щодо заборони дискримінації також і за ознакою сексуальної орієнтації.

Слід погодитися з думкою Малишева Б.В., що цим положенням Закону, незважаючи на їх прогресивний характер, не вистачає закріплення за обов'язками поліцейських врахування інтересів найбільш вразливих груп населення: представників етнічних меншин, осіб із наркотичною залежністю, мігрантів та шукачів притулку, осіб із обмеженими можливостями, осіб похилого віку та дітей [7].

Вирішуючи проблему охорони прав та свобод громадянина, забезпечення їх реалізації, необхідно

створити відповідну правову базу, яка не тільки проголошує права та свободи громадянина України, але й забезпечує їх гарантію. Для цього, на наш погляд, необхідно:

- створити механізм охорони прав і свобод;
- чітко розмежувати компетенцію між органами держави з питань прав та свобод громадянина.

Законодавство України повинно передбачити більш широкий вибір способів та механізмів захисту прав людини.

Посиленню адміністративно-правової охорони прав і свобод громадян може сприяти також запровадження адміністративної відповідальності за діяння, які завдають шкоди новим суспільним відносинам. З цього приводу ми поділяємо точку зору А.Т. Комзюка про необхідність включення як окремої глави “Адміністративні правопорушення, які посягають на права і свободи громадян” в Кодекс України про адміністративні правопорушення [8].

Наскільки повно та регулярно вказані норми будуть реалізовуватися поліцейськими на практиці, залежить від відданості керівництва Національної поліції на всіх рівнях новим цінностям у роботі поліції, а також активності інституцій громадського контролю, дій правозахисників, адвокатів і просто небайдужих громадян.

Основні засади практичного застосування Закону в частині реалізації поліцейськими своїх владних повноважень тільки починають формуватися. Дещо згодом будуть ухвалені й перші судові рішення вищих судових інстанцій щодо тлумачення його норм у найбільш спірних ситуаціях. Поза тим, є вкрай важливим, щоб підзаконні акти МВС та Національної поліції відповідали приписам Закону, в не спотворювали зміст його норм на користь вузьковідомчих інтересів, тим самим нівелюючи всю суть реформи.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження КМУ від 22.10.2014 № 1118-р щодо питання реформування органів внутрішніх справ України.
2. МВС: На бік терористів перейшли 17 тисяч міліціонерів Донбасу / Дзеркало тижня. Україна, 24 травня 2014.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 No 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>.
4. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1221414>
5. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/print/101834-strategiya_rozvitku_organiv_vnutrishnih_sprav_tekst_proektu.html
6. Алексеев С.С. Теория права.— Изд. 2-е, перераб. и доп. — М.: Издательство БЕК, 1995. — 320 с.
7. Права людини в діяльності української поліції – 2015. Науково-практичне видання / Упоряд. Крапивін Є.О. – К.: Асоціація УМДПЛ, 2016 р. – 408 с.
8. Комзюк А.Т. Деякі проблеми реформування законодавства про адміністративну відповідальність. // III міжрегіональна науково-практична конференція “Концепція формування законодавства України” (листопад 1998 р.) Наукові статті.— Запоріжжя. 1999.— С.14-17.

Поліщук А.М., Франчук М.І.,
студентки групи ПБК 16-8
ННІ права, Університету ДФС України

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Актуальність теми дослідження обумовлена «гомоцентричністю» сучасного міжнародного права загалом та пріоритетністю міжнародного захисту прав людей з інвалідністю в міжнародному співробітництві держав на універсальному та регіональному рівнях.

Основу міжнародної системи захисту прав людей з інвалідністю закладають міжнародно-правові стандарти прав людей з інвалідністю. Однак їх поняття та зміст в доктрині міжнародного права визначається не завжди однаково та ускладнюється відсутністю їх формулювання в міжнародно-правових актах. Тому вбачаємо за доцільним звернутися до аналізу поняття «міжнародних стандартів прав людини» як вихідної категорії.

Наразі в науці міжнародного права існує велика кількість визначень «міжнародних стандартів прав людини», що ґрунтуються на тій чи іншій характерній ознаці даного поняття.

Українські науковці П. М. Рабінович та О. О. Венецька формулюють широке визначення міжнародних стандартів прав людини, розуміючи під ними «закріплені у міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані й функціонально універсальні принципи та норми, які за посередництвом вельми абстрактних, здебільшого оціночних, терміно-понять фіксують мінімально необхідний або бажаний зміст і/чи обсяг прав людини, зумовлені досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держав щодо їх забезпечення, охорони й захисту та передбачають за їх порушення санкції політико-юридичного чи політичного характеру» [1, с. 26]. Дещо схоже визначення наводить О. М. Руднева. Науковиця зазначає, що «міжнародні стандарти захисту прав і свобод людини можна визначити як універсальні принципи та норми загального характеру, що встановлюють ідеальні моделі фіксації, реалізації та (або) охорони прав людини, є вираженням зразкового розуміння та реалізації прав людини, їх власної та інструментальної цінності для держави та суспільства» [2, с. 22].

У міжнародно-правовій літературі деякі науковці підходять до визначення міжнародних стандартів прав людини як до зобов'язань держави за відповідним міжнародним договором. Наприклад, представник російської школи міжнародного права Р. Г. Вагізов визначає, що «такі стандарти розуміються як загальновизнані норми поведінки держав, що реалізуються ними в законодавстві та на практиці відносно своїх громадян та інших осіб, що знаходяться під їх юрисдикцією, такі норми містяться в міжнародних договорах універсального і регіонального характеру, а також в актах міжнародних міжурядових організацій, що набули сили міжнародного звичаю» [3, с. 35].

Міжнародні стандарти прав людей з інвалідністю є різновидом міжнародних стандартів прав людини, оскільки стосуються певної соціальної групи людей, в конкретному випадку - людей з інвалідністю. Вони містять в собі основні права людини, визначені універсальними та регіональними міжнародно-правовими актами з урахуванням специфіки їх здійснення через призму інвалідності.

Зазначимо, що вживане поняття «права людей з інвалідністю» є комплексним за своїм змістом та охоплює, по-перше, весь спектр прав та свобод людини та, по-друге, враховує ту особливість, що люди з інвалідністю потребують додаткових гарантій реалізації наявних прав та наділені певними спеціальними правами. Низка науковців зійшлася на тій позиції, що в даному контексті слід говорити про два аспекти, оскільки, з одного боку, «людям з інвалідністю належить весь комплекс прав людини», з іншого - «люди з

інвалідністю являються носіями особливих прав» [4, с. 172]. За нашим переконанням, поняття «права людей з інвалідністю» використовується для позначення правового статусу людей з інвалідністю стосовно держави та суспільства.

Цілком очевидно, що міжнародно-правовим стандартам прав людей з інвалідністю властиві ті ж характерні ознаки, що й міжнародним стандартам прав людини. Засновуючись на запропонованій В. Ф. Цепелевим характеристиці міжнародних стандартів прав людини, введемо ті ознаки, що належать міжнародно-правовим стандартам прав людей з інвалідністю [5, с. 12]. До них віднесемо наступні: закріплюють перелік прав та свобод людей з інвалідністю; розкривають зміст основних і спеціальних прав та свобод людей з інвалідністю, котрі згодом деталізуються в інших міжнародних чи національно-правових актах; розширюють зміст основних прав та свобод людей з інвалідністю внаслідок тлумачення на універсальному рівні договірними органами ООН, а на регіональному - ЄСПЛ та ЄКСП (в межах РС); визначають позитивні зобов'язання держав щодо заохочення, захисту й забезпечення здійснення людьми з інвалідністю закріплених прав та свобод; окреслюють умови та механізми здійснення прав та свобод людей з інвалідністю.

На універсальному рівні мінімальні міжнародно-правові стандарти прав людей з інвалідністю містить Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (далі - КПОІ). Цей міжнародний договір є унікальним за своїм змістом, оскільки закріплює весь діапазон прав та свобод людини для людей з інвалідністю із врахуванням їх особливих потреб та певних спеціальних прав, визначає позитивні зобов'язання держав-учасниць щодо заохочення, захисту й забезпечення здійснення людьми з інвалідністю закріплених прав, а також слугує правовою основою створення міжнародних та національних механізмів контролю за дотриманням та захисту.

Значний вплив на розвиток та формування міжнародно-правових стандартів прав людей з інвалідністю здійснюють акти «м'якого» права ООН, зокрема зазначимо Декларацію про права розумово відсталих осіб 1971 р., Декларацію про права інвалідів 1975 р., Декларацію про права людей з обмеженими можливостями зору та слуху 1977 р., Всесвітню програму 1982 р., Таллінські керівні принципи для діяльності в сфері розвитку ресурсів застосовно до людей з інвалідністю 1989 р., Принципи захисту психічно хворих осіб та покращення психіатричної допомоги 1991 р., Стандартні правила 1993 р., Віденську декларацію та Програму дій 1993 р. й інші.

Спеціалізовані положення міжнародних стандартів прав людей з інвалідністю у сфері соціального забезпечення та зайнятості закріплюються в міжнародно-правових актах МОП. Ключовими стали Рекомендація про перекваліфікацію інвалідів № 99 від 1955 р., Конвенція з допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку з втратою годувальника № 128 від 1967 р., Конвенція про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів № 159 від 1983 р., Рекомендація щодо професійної реабілітації та працевлаштування інвалідів № 168 від 1983 р. та інші акти.

Окрема група положень міжнародних стандартів прав людей з інвалідністю міститься в міжнародно-правових актах ЮНЕСКО та стосується питань освіти та науки. До переліку вагомих міжнародних документів у сфері інклюзивної освіти слід віднести Саламанську декларацію про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з обмеженими потребами 1994 року.

Заслугує на увагу той факт, що при розробленні міжнародних стандартів прав людей з інвалідністю держави та органи ООН мають враховувати керівні принципи, сформульовані в резолюції 41/120 ГА ООН щодо встановлення міжнародних стандартів з прав людини від 4 грудня 1986 року [6].

Отже, вживане поняття «права людей з інвалідністю» охоплює, по-перше, весь спектр прав та свобод людини та, по-друге, враховує ту особливість, що люди з інвалідністю потребують додаткових гарантій реалізації наявних прав та наділені певними спеціальними правами.

Міжнародно-правовим стандартам прав людей з інвалідністю властиві ті ж ознаки, що й міжнародним стандартам прав людини, проте характерні лише їм ознаки слід виводити, враховуючи особливості, притаманні потребам у здійсненні прав людьми з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Рабінович П. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація / П. Рабінович, О. Венецька // Вісник Академії правових наук України. - Харків. - 2012. - № 4 (71). - С. 18-28.
2. Руднева О. М. Поняття та ознаки міжнародних стандартів прав і свобод людини / О. М. Руднева // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. - 2010. - Вип. 49. - С. 17-22.
3. Вагизов Р. Г. Международно-правовые стандарты в сфере защиты прав человека: нормативно-правовая основа международной системы защиты прав человека / Р. Г. Вагизов // Российская юстиция - 2008. - № 5. - С. 34-36.
4. Международное гуманитарное право: учебник / [ред. А. Я. Капустина]. – 2-е изд., испр. и доп. - М. : Издательство Юрайт, ИД Юрайт, 2011. - 639 с.
5. Цепелев В. Ф. К вопросу об уголовно-правовом обеспечении международных стандартов в области прав и свобод человека / В. Ф. Цепелев, Н. И. Абрахов // Международное публичное и частное право. - 2006. - № 4. - С.11-13.
6. General Assembly Resolution 41/120 'Setting international standards in the field of human rights' [Electronic source]. - Access mode : <http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/41/120>

Полякова А. В.

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

КОНЦЕПЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЇЇ ВТІЛЕННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

У міжнародно-правових документах відображений певний стандарт прав людини, який є результатом тривалого процесу формування еталонів відповідно до норм сучасного демократичного суспільства. Протягом тисячоліть людина відвойовувала у держави все більше прав для себе, а держава у свою чергу все більше визнавала в людині вільну особу. "Всесвітня історія, - писав Г. Гегель, - це прогрес у свідомості свободи, прогрес як у значенні пізнання об'єктивної істини, так і зовнішнього об'єктивування досягнутих ступенів пізнання свободи в державно-правових формах".

Протистояння природно-правової та позитивістської позицій налічує століття. Вони не замикаються у сфері наукових дискусій і знаходять своє відображення в конституціях сучасних держав. Так, у конституціях США, Франції, Італії, Іспанії втілено надпозитивістську (природно-правову) концепцію прав людини, у Конституції Австрії – позитивістську. Розходження природно-правового та позитивістського підходів щодо природи прав людини вимагають внесення певної ясності.

Саме тому усунення протистояння природно-правового та позитивістського підходів до прав людини на основі конституційного закріплення основних прав і свобод, яке виключає придушення й насильство держави щодо особистості, відстоюючи її автономію та пріоритет прав людини щодо держави.

США та Французька Республіка вперше застосували метод писаних конституцій, у яких не тільки визначили функції органів нової держави, а й проголосили та конституційно закріпили перелік основних прав. З того часу цей метод був застосований практично усіма державами світу. Починаючи з кінця XVIII ст., з розвитком політичної теорії соціалізму перелік основних прав був суттєво розширений і вже не обмежувався тільки "свободами" від втручання держави. Згідно з цією теорією держава не просто не повинна втручатися у деякі сфери діяльності своїх громадян, а повинна брати активну участь у відновленні справедливості та рівності, особливо соціальної та економічної. Громадяни мають право вимагати, щоб держава втручалася у ці сфери. Такі соціальні та економічні права включені до переліку основних прав у конституціях багатьох країн, незалежно від того, вважають вони себе соціалістичними чи ні [1, с. 201].

Права людини як інститут конституційного права у багатьох державах, у тому числі і в Україні, як правило, базуються на інтеграції двох основних напрямків юридичної теорії: природно-правового та позитивістського. Природно-правові теорії розглядають людину як істоту, яка має невід'ємні від її буття права, що випливають або з розуму, або з божественної волі, або з природи людини. Позитивістські ж теорії підходять до прав людини як до категорії, що встановлюється державою, їхня природа є патерналістською і в ролі патера виступає держава. Поєднання цих двох напрямків практично здійснюється шляхом прийняття конкретних конституційних положень або "Білля про права". Таким чином, права людини набувають юридичної форми і стають одним із важливих інститутів конституційного права.

У процесі формування ідеї забезпечення прав людини важливу роль відіграла теорія природного права внаслідок обґрунтованої нею концепції невід'ємних прав і свобод людини, які повинні гарантуватись і забезпечуватись незалежно від волі державної влади в певний історичний період. У межах вказаної парадигми було аргументовано положення, що факт виділення специфічної групи прав людини, які позначаються поняттям «невід'ємні права», зумовлений розвитком і науково-теоретичним обґрунтуванням доктрини природного права, яка, надаючи тлумачення феномену права, апелювала не до тих чи інших зовнішніх інстанцій (держава, Бог тощо), а насамперед до сутності чи природи людини, виділяючи таку її іпостась, яка й дає змогу нам вживати як поняття «право», так і поняття «людина».

Ідеї природного права, які сформувалися в стародавньому світі, стали джерелом сучасного розуміння прав людини. У XVII–XVIII ст. у працях видатних мислителів лібералізму й просвітництва Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш.Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Канта, Т. Джефферсона, Дж.-С. Мілля, І. Бетама було закладено основи сучасного розуміння прав людини (прав на життя, свободу, власність тощо) як священних імперативів і норм взаємовідносин особи та влади, були висунуті концепції виникнення держави з вільної угоди людей, ідеї про те, що людина спирається на природні закони [2, с. 26].

Свободу й недоторканність людей у цілому та кожної людини філософ визначав як можливість за нормативно-правовими актами, а також не залежати від невизначеної волі інших людей. Гарантії такої свободи він бачив у рівному для кожної людини та для всіх людей загальнообов'язковому законі. Отже, Дж. Локк сформував концепцію прав людини, де назвав такими, що не залежать від волі держав, право на власність, рівність і свободу. Ці права належали індивідам у «природному стані» до будь-якого державного життя й визнавалися один за одним згідно з «природним законом», або законом природи, який проголошував, що оскільки всі люди рівні й незалежні, ніхто з них не повинен завдавати шкоди життю, здоров'ю, свободі або власності іншого, тому що всі люди створені одним всемогутнім і нескінченно мудрим творцем. Концепція невід'ємних природних прав людини, розроблена Дж. Локком, була використана Т. Джефферсоном. Він

підготував проєкт Декларації незалежності США, взявши за основу локківську тріаду природних прав людини (життя, свобода, власність), однак трохи в іншій редакції (життя, свобода, прагнення до щастя) [3, с. 4].

Юридичний позитивізм ототожнює права людини з нормами законодавства, тобто приписами державної влади. У науковій літературі слушно наголошується, що звідси неминуче постає суто октройований (похідний від волі суверена) характер прав людини. Вони розглядаються як поведінкові можливості, на дані людині владою. До того ж вони трактуються як імперативні веління, які мають бути прийняті людиною та виконані безумовно. Держава виступає в цьому випадку благодійницею, яка «дбає» про людину, обдаровуючи її приписами – правами. Людина ж має бути зобов'язаною прийняти такі подарунки. Природні права в контексті юридичного позитивізму або взагалі не існують, або не є правами в прямому розумінні, які в результаті можуть не визнаватися національним чи міжнародним правом [4, с. 37].

Значення позитивістського закріплення природних прав підтверджується конституційним досвідом США. Конституція США 1787 р. не містила переліку невідчужуваних прав, оскільки «батьки-засновники» виходили з того, що природні права, які належать людині від народження, не потребують позитивістського підтвердження в тексті Основного Закону США. Їх перелік міг бути оцінений як вичерпний перелік прав і свобод, що могло б призвести до ущемлення тих прав, які не увійшли до переліку. Однак відсутність у Конституції США переліку феодальних прав і свобод викликала критику цього документа. Під тиском громадської думки Конгресом США в 1789 р. були запропоновані проєкти поправок, які містили поняття про політичні й особисті права. Конституційна практика розвинених країн певною мірою послабила суперечності природно-правового й позитивістського підходів до проблеми прав людини на основі конституційного закріплення основних прав і свобод, які виключають пригноблення й насильство держави щодо особистості, відстоюючи її автономію та пріоритет прав людини щодо держави [5, с. 33].

Держава не може позбавити людей їхніх прав, хоч би які мотиви вона при цьому висувала.

Максимум, що дозволяє собі держава — це обмеження певних прав для окремих людей чи їхніх об'єднань і то лише з метою забезпечення національної безпеки, запобігання злочинам, охорони здоров'я, захисту прав інших людей та за наявності умов, визначених Конституцією і законом. Як зазначає П. М. Рабінович, якщо загальний інститут прав людини і відзначається нині універсальними рисами, властивостями, то конкретні межі тих чи інших прав є, навпаки, не універсальними, а локальними й, у певному сенсі, тимчасовими.

Всебічно проаналізувавши проблему меж здійснення прав людини, П. М. Рабінович доходить висновку, що сучасна, новітня історія людства є історією боротьби саме за межі прав людини (а конкретніше — за юридичне закріплення та юридичну інтерпретацію таких меж). Очевидно, що боротьба йде за розширення таких меж, оскільки вимоги людей постійно зростають. Виходячи з того, що потреби людини є принципово ненасичувані, невичерпні, невпинні у своєму розвитку, і вони завжди випереджатимуть вироблені, накопичені у суспільстві засоби (можливості) для їхнього задоволення, П. М. Рабінович цілком справедливо прогнозує, що "інститут прав людини — як соціальний фундамент гуманізму — завжди залишатиметься одним з найвищих моральних ідеалів, до втілення якого мають поступово, але нездоланно наближатися кожне цивілізоване суспільство, кожна демократична держава, а зрештою — й усе людство".

Втручання міжнародного співтовариства в питання захисту і забезпечення прав людини в окремій державі не є порушенням принципу невтручання у внутрішні справи. У преамбулі Загальної декларації прав людини 1948 р. стверджується, "що визнання гідності, властивої всім членам людської сім'ї, їх рівних і невід'ємних прав є основою свободи, справедливості і загального миру" [6, с. 14].

Отже, концепція невід'ємності і неподільності прав, властивих людям через їх людську гідність, є широко визнаною у світі. Разом з тим в літературі не припиняються дискусії про юридичну природу і роль концепції прав людини в міжнародному праві. Починаються ці дискусії з того, що різні правові школи не однаково тлумачать поняття "право". Одні вчені розуміють "право" в контексті прав людини як норму поведінки, що підлягає негайному виконанню, інші вважають, що це лише можливий зразок поведінки, спрямований у майбутнє. Не простою є також проблема імплементації міжнародно-правових норм з прав людини у внутрішнє законодавство держав і санкцій за невиконання або неналежне виконання таких норм. Проте, незважаючи на дискусії, що тривають з тих або інших юридичних аспектів проблеми (з огляду на її актуальність такі суперечки цілком зрозумілі і природні), можна зробити висновок, що в сучасному міжнародному праві сформувалася галузь, об'єкт якої - міжнародні відносини у сфері прав людини і основних свобод.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка.—К.: Наук, думка, 1999.
2. Джонс П. Права людини / П. Джонс ; пер. за ред. Н. Лисюк // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2001. – Число 21. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/jonson.htm>.
3. Максимов С.І. Концепція прав людини Дж. Локка як вияв сили і слабкості класичної теорії природного права / С.І. Максимов // Проблеми правознавства і правотворчої діяльності. – 2002. – № 1.
4. Братасюк М.Г. Сучасна концепція прав людини: методологія дослідження / М.Г. Братасюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – Вип. 4. – Т. 1.
5. Голей В.В. Генеза поняття «права людини» / В.В. Голей // Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави : зб. статей V Всеукр. наук. конф. – О. : Фенікс, 2008 .
6. Рабінович П. М. Межі прав людини (деякі питання загальної теорії) // Укр. часопис прав людини.— 1997.—№3—4.

Потапова Т.А.

студентка групи ПБЗ-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ПРОБЛЕМА ЗАБАЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ В УКРАЇНІ

«Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1]. А права і свободи людини, в свою чергу, починаються з прав і свобод дитини.

Захист прав і свобод дітей, стан їхнього всебічного розвитку є одним з найважливіших індикаторів розвитку держави, адже саме діти є найбільшим джерелом людських ресурсів, які визначають показники цивілізованості та гуманності суспільства.

Як і будь-яка цивілізована країна, наша Україна визнає, що діти є особливо вразливою ланкою населення (спираючись на їх вік, фізичний і психічний розвиток, недосвідченість), тому вони потребують спеціального постійного догляду та захисту. Враховуючи те, що все ж в останні роки відбувалися деякі зрушення в сфері охорони дітей, однак ми можемо стверджувати, що існуюча в Україні система захисту прав дітей не в змозі повною мірою забезпечити реалізацію їхніх прав. Це зумовлює необхідність пошуку та створення нових механізмів реалізації державної політики щодо підтримки дітей.

Питання забезпечення захисту прав і свобод дитини стали предметом багатьох досліджень українських науковців. Над дослідженнями цієї проблематики працювали, зокрема, такі науковці як В. Головченко, М. Баймуратов, К. Балабуєва, М. Герасимчука, І. Волошина, В.Костицький та інші.

Актуальність теми дослідження полягає у висвітленні основних проблем, які постають перед Україною при здійсненні захисту прав та інтересів дітей, з огляду на те, що науковці наголошують, що законодавство України у сфері сімейної політики має більш декларативний, ніж практичний характер.

В Україні ще не встановили чіткого механізму забезпечення реалізації та контролю за виконанням норм сімейного законодавства, що стосуються виховання та захисту прав дитини [2, с. 89]. Серед міжнародних договорів, що регулюють права дитини в Україні виділяють зокрема Декларацію прав дитини, Європейська конвенція про здійснення прав дітей, Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм власності та інші, а також актів чинного національного законодавства, починаючи з Конституції, Сімейного кодексу України, ЗУ «Про охорону дитинства», ЗУ «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки, затверджену Указом Президента України від 13 жовтня 2015 р. № 580 [3,с.122] .

Складні життєві обставини, безвідповідальне ставлення батьків, вживання ними алкоголю і наркотиків призводить до того, що в Україні щороку близько 8 тисяч дітей залишаються без батьківського піклування, тобто все більше з'являється сиріт і безпритульних дітей [5].

Феномен сирітства носить за собою певні юридичні наслідки: порушується конституційне право дитини на сімейне виховання та батьківське піклування, а це, в свою чергу, є порушенням одного з базових прав дитини, проголошених Конвенцією ООН про права дитини. Тому діяльність різних соціальних установ, вцілому держави повинна бути направлена на створення таких форм виховання і утримання дітей без догляду (усиновлення, оформлення опіки, влаштування до прийомної сім'ї та інші), які хоча б певною мірою могли б замінити батька і матір[3, с. 123]. Адже кожна соціально-забезпечена держава повинна гарантувати право на сімейне виховання.

На думку провідних вчених, для зменшення кількості дітей-сиріт, дітей, які потребують допомоги держава повинна створювати певні заходи:

- своєчасно виявляти і ставити на облік дітей, які залишились без піклування батьків;
- встановити нові механізми пошуку піклувальників, опікунів;
- збільшити матеріальний рівень населення;
- реалізовувати соціальні програми, спрямовані на матеріальну та соціальну підтримку батьків з дітьми;
- встановити боротьбу з найбільшою проблемою – алкоголем і наркотиками.

Досить проблемним питанням у сфері захисту інтересів дітей в нашій державі є питання омбудсмена в справах дітей, його роль та значення. Необхідність створення посади спеціалізованого омбудсмена в інтересах дітей обґрунтовується щонайменше трьома причинами: по-перше, діти через особливості свого психічного і фізичного розвитку вимагають особливого підходу; по-друге, через відсутність життєвого досвіду і певною мірою залежного становища вони не завжди самостійно можуть захистити свої права і законні інтереси; по-третє, благополуччя та нормальний розвиток дітей визначають майбутнє будь-якої країни. У результаті 11 серпня 2011 р. Указом Глави держави був запроваджений інститут Уповноваженого Президента України з прав

дитини, на який покладено завдання сформулювати чітку концепцію діяльності та державної політики у сфері захисту прав дітей, їх законних інтересів [4, с. 5].

Роль Уповноваженого Президента України з прав дитини дуже велика, адже саме він:

- веде постійний моніторинг за дотриманням в Україні конституційних прав дитини, виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері;
- вносить Президентові України пропозиції щодо підготовки проектів законів, актів Президента України з питань прав та законних інтересів дитини;
- проводить заходи, спрямовані на інформування населення про права та законні інтереси дитини [6].

Отже, на сьогоднішній день постає першочергове завдання створення такої юридичної бази в сфері охорони прав і законних інтересів дітей, яка б повною мірою відповідала міжнародним вимогам, змогла б забезпечити реалізацію прав кожної дитини та в разі їх порушення, змогла б надати належну допомогу. На жаль, ця виховна державна політика потребує значних капіталовкладень, але ми повинні думати про результат роботи, адже йдеться про молоде покоління, яке матиме зовсім інший світогляд і стане через десяток років рушійною силою суспільного розвитку, новою силою для розвитку держави. Аналіз українського законодавства дає підстави стверджувати, що стосовно дітей воно базується на гуманних принципах, закріплених у Конвенції про права дитини та інших міжнародних актах. Але, на жаль, в ньому ще не врахований новий підхід до дитини, як рівноправного члена суспільства, а також є істотні прогалини в реалізації проголошених і закріплених у законодавстві України прав дитини. Крім того, більшість нормативних актів, що стосуються прав дитини мають декларативний характер, а це ще один привід для подальшого реформування та вдосконалення цієї сфери.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості ВРУ.-1999.-№ 30 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Головченко В. Правові засади виховання та захисту прав дитини / В. Головченко // Право України. - 2008. - №5. - С. 88-91.
3. Красножон Т.В. Соціальне сирітство в Україні як соціально-педагогічне явище / Т.В.Красножон // Вісник. - Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. - 2015. - № 3. - С. 122-124.
4. Сіра І. Становлення інституту Уповноваженого з прав дитини в Україні/ І. Сіра // Вісник НАДУ при Президентові України. - 2013. - С. 1-9.
5. Закон України «Про охорону дитинства» від 08.06.2013/ Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
6. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серп. 2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/13858.html>

Прус М. І.,

студентка групи ПБП-16-4
ННІ права, Університету ДФС України

СУЧАСНА ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський Союз – це міждержавна організація, створена на основі міжнародного договору, її діяльність спрямована, головним чином, на співробітництво в соціально-економічній сфері. Проте в Договорі

про Європейський Союз зазначені «умови вступу до ЄС», де пояснюється про те, що майбутня держава є учасницею і обов'язково має володіти реально діючою системою охорони основних прав і свобод та бути учасницею Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод.

Найважливішою проблемою сьогодення внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти є питання прав і свобод людини. Саме сфера забезпечення прав і свобод, їх практична реалізація є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Права і свободи людини є визначеним нормативним виміром її соціально-культурної діяльності. Вони є однією з найбільших цінностей.

Поняття проблеми сучасності, поняття, проблеми сутності, стану, практичного застосування, розвитку прав і свобод людини досліджували такі вчені: Р.А.Мюллерсон, Л.Д.Тимченко, Д. Харріс, Ф. Ліч, Р. Кей, В. Кернза, Л.Зваак, М. Дженіс, С.Н. Крижанівський, В.Л. Погорілко, П.М. Рабинович, І.А. Грицяка, А.І. Дмитрів, В.Г. Буткевич та інші.

Варто зазначити, що міжнародне співробітництво приділяє значну увагу розвитку та забезпеченню прав людини. Демократизації процесу, який пов'язаний з проголошенням і захистом прав людини, значною мірою сприяло прийняття багатьох міжнародних документів щодо закріплення, правової регламентації, розробки та вдосконалення механізму міжнародного захисту прав людини у державах, якими були підписані міжнародні документи. Ця проблема є досить актуальною, оскільки вона зумовлена появою нового джерела права Європейського Союзу, який вводить Договір про заснування Європейського Співтовариства та Договір про Європейський Союз.

Україна прагне реформувати правову систему та наблизити її до сучасної європейської системи права, яка має забезпечити розвиток громадян України, сприяє розвитку економіки країни у рамках Євросоюзу [1, 301].

Згідно правовій системі Європейського Союзу права людини сприймаються нерозривно, вони пов'язані з іншими стержневими для суспільства постулатами.

Основоположний характер прав людини для права Європейського Союзу чітко зафіксований в установчих документах [2,21]. Глобальний процес становлення міжнародних інститутів і договірного закріплення прав і свобод людини призвели до того, що право Європейського Союзу намагається вдосконалити внутрішній механізм, який забезпечує захист прав людини.

Варто зазначити, що з одного боку, міжнародна система захисту прав людини входить до системи міжнародних відносин у цілому, а з іншого, — до системи міжнародного права, утворюючи одну з його галузей. Досліджено існування трьох основних точок зору щодо місця прав людини в міжнародних відносинах. Згідно з традиційним підходом, права людини є справою суверенної державної юрисдикції і продовжують бути другорядним об'єктом міжнародних відносин. Жодна міжнародна організація не має права діяти в ім'я прав людини. А за космополітичною моделлю - індивіди, неурядові організації та інші недержавні суб'єкти, а також глобальне політичне співтовариство (на противагу міжнародній спільноті держав) чинять тиск на держави з метою захисту прав людини

Третя, інтернаціональна модель (в якій виділяються декілька підходів) передбачає, що міжнародна спільнота є спільнотою держав, до яких входять неурядові організації та індивіди, і саме ця спільнота держав визначає межі міжнародної правозахисної діяльності [3, 46—48].

Діяльність з міжнародного захисту прав людини, на думку А.Мовчана, полягає у створенні загальних рекомендацій щодо того, які саме права людини і основні свободи підлягають універсальному дотриманню і

повазі; в розробленні міжнародних угод у цій сфері; у створенні спеціального механізму з виконання державами своїх міжнародних зобов'язань щодо прав людини. Б.Петранов розглядає міжнародний захист прав людини як один із видів діяльності щодо прав людини в міжнародних відносинах поряд з такими видами діяльності, як сприяння реалізації міжнародних угод у сфері прав людини та міжнародний контроль за дотриманням цих угод [4, 112].

Отже, входження України в міжнародну систему захисту прав людини — це побудова демократичної правової держави. Це має відповідати і бути підкріплено відповідною внутрішньою і зовнішньою політикою держави щодо прав людини, вибудованою системою законодавчих актів та реальними механізмами гарантій передбачених у них норм.

Забезпечення прав і основних свобод людини повинно стати головним обов'язком держави, органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека/ Рук. авт.колл. и отв. ред.д.ю.н., проф. Л.М. Энтина 2007.-301с.
2. Конституційні акти Європейського Союзу . Частина 1.-К.: Видавництво «Юстиніан», 2005.-21 с.
3. Донеллі Дж. Права людини у міжнародній політиці. — Львів: Кальварія, 2004. — 280 с.
4. Петранов Б. Правовое государство и международное сотрудничество в области прав человека // Международное право в современном мире. — М.: Межд. отн., 1991. — С. 112.

Пушкарьова Т.М.,

студентка групи ПБі 16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Людську історію можна розглядати як довгу низку воєн і конфліктів. Порушення прав людини в умовах збройного конфлікту є порушенням основних міжнародних принципів права в галузі прав людини й гуманітарного права, закріплених у міжнародно-правових документах. У той час як останнє десятиліття характеризувалося врегулюванням деяких найбільш великих конфліктів у світі, інші конфлікти продовжували розпалюватися, а нові виникати. Міжнародне гуманітарне право прагне пом'якшити наслідки конфліктів, зобов'язуючи воюючі сторони захищати осіб, які не беруть або перестали брати участь у воєнних діях. У числі жертв збройних конфліктів знаходиться така категорія осіб як військовополонені.

ОБСЄ, Міжнародний Комітет Червоного Хреста та низка інших міжнародних спостерігачів уникають терміну “військовополонений”. Вони обирають більш нейтральні, але менш чіткі словосполучення наприклад: "особи, які перебувають в примусовому утриманні невідомих збройних формувань" або ще більш абстрактне поняття – "утриманці". Логіка таких обтяжливих лексичних нововведень ґрунтується на вимогах дотримання нейтральної, неупередженої позиції представниками міжнародних місій. У той же час норми міжнародного гуманітарного права досить чіткі у підходах до визначення статусу військовополонених. Так, 4-та стаття Третьої Женевської конвенції про поводження з військовополоненими 1949 року визначає, що військовополоненими вважаються особи, які потрапили в полон до супротивника й належать до:

- 1) особового складу збройних сил сторони конфлікту, а також членів ополчення або добровольчих загонів, які є частиною цих збройних сил;

2) членів інших ополчень та добровольчих загонів, зокрема членів організованих рухів опору, які належать до однієї зі сторін конфлікту й діють на своїй території або за її межами, навіть якщо цю територію окуповано, за умови, що ці ополчення або добровольчі загони, зокрема організовані рухи опору, відповідають таким умовам:

- ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих;
- вони мають постійний відмітний знак, добре розпізнаваний на відстані;
- вони носять зброю відкрито;
- вони здійснюють свої операції згідно із законами та звичаями війни.

3) членів особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість урядові або владі, що не визнані державою, яка їх затримує;

5) членів екіпажів суден торговельного флоту, зокрема капітанів, лоцманів та юнг, а також екіпажів цивільних повітряних суден сторін конфлікту, які не користуються більш сприятливим режимом згідно з будь-якими іншими положеннями міжнародного права;

б) жителів неокупованої території, які під час наближення ворога озброюються, щоб чинити опір силам загарбника, не маючи часу сформуватися в регулярні війська, за умови, що вони носять зброю відкрито й дотримуються законів і звичаїв війни [1].

Міжнародне гуманітарне право надає також право на статус військовополоненого тим, хто бере участь у спонтанних масових збройних виступах (населення неокупованої території, яке при наближенні ворога стихійно з власної ініціативи стає до зброї для боротьби з військами, що вторгаються, ще не сформоване у регулярне військо), якщо воно відкрито носить зброю та дотримуються законів та звичаїв. Відповідно до ч. А п.4 ст.4 III Женевської конвенції таке ж право надається особам, які не є комбатантами та належать до однієї з наступних категорій:

- особи, які супроводжують збройні сили, але фактично не входять до їхнього складу, наприклад цивільних осіб з екіпажів військових літаків, військових кореспондентів, постачальників;
- особовий склад робочих підрозділів або служб побутового обслуговування збройних сил, за умови, що вони отримали на це дозвіл тих збройних сил, які вони супроводжують, для чого останні видають їм посвідчення особи [2,812с.].

Військовополонені перебувають під владою ворожої держави, а не окремих осіб або військових частин, що взяли їх у полон. І саме ця держава несе відповідальність за поведінку з військовополоненими, яке завжди повинно бути гуманним. Будь-який незаконний акт або бездіяльність з боку держави, яка утримує в полоні, що призводять до смерті військовополоненого, котрий перебуває під владою, або ставлять його здоров'я під серйозну загрозу, забороняються і розглядатимуться як серйозні порушення права збройних конфліктів. За будь-яких обставин військовополонені мають право на повагу до їх особи і честі. До жінок слід ставитися з усією повагою щодо їх статі, поводитися з ними в усіх випадках повинні не гірше, ніж з чоловіками. Військовополонені повністю зберігають цивільну правоздатність, якою користувалися під час захоплення в полон. Кожний військовополонений під час допиту зобов'язаний повідомити тільки прізвище, ім'я і звання, дату народження і особистий номер або, якщо такого немає, іншу рівноцінну інформацію. Кожна воююча сторона зобов'язана забезпечувати службовим посвідченням будь-яку особу, на яку поширюється її юрисдикція і яка може опинитися у військовому полоні. Жодні фізичні чи моральні тортури або інші заходи примусу не можуть застосовуватися до військовополонених для отримання від них будь-яких відомостей [3]. Допит військовополонених повинен проводитися мовою, зрозумілою для них. Жодного військовополоненого не

можна будь-коли відправити в такий район, в якому йому загрожував би вогонь із зони боїв, або тримати його там, а також не можна використовувати його присутність для захисту будь-яких пунктів чи районів від військових операцій. Військовополонені повинні мати укриття від повітряних бомбардувань та інших небезпек війни в такій самій мірі, в якій їх має місцеве цивільне населення. За винятком тих осіб, які беруть участь у захисті своїх приміщень від зазначених небезпек, після оголошення тривоги вони можуть якомога швидше переходити в укриття. До них також можуть застосовуватися будь-які інші заходи захисту населення. Держави, що тримають у полоні, повинні повідомляти відповідним державам через посередника держав-покровительок усю корисну інформацію про географічне положення таборів для військовополонених. Дозволяється листування із зовнішнім світом. Полонені зберігають правосуб'єктність і можуть передавати юридичні документи через полон їх забрала держава або через такі установи, як Комітет Червоного Хреста. Дозволяється одержання посилок допомоги, що надходять від Червоного Хреста. Передбачена можливість призначення держави-покровительки з числа нейтральних держав для спостереження за повагою прав полонених. Однак такі випадки рідкісні. Відповідні функції можуть здійснюватися МКЧХ [4].

Отже, збройні конфлікти – внутрішні і міжнародні – жорстока реальність двадцять першого століття. Незважаючи на всі зусилля, які робляться заради того, щоб на постійній основі замінити застосування зброї мирними переговорами, вантаж людських страждань, смерті і руйнації, що неминуче приносить війна, продовжує зростати. Попередження збройних конфліктів є і повинно залишатися першою метою міжнародного співтовариства. Друга мета – вберегти людство від реальності війни, таке завдання міжнародного гуманітарного права. Ледь більше ніж за сто років накопичено вагомий досвід договорів міжнародного гуманітарного права. Зараз чітко окреслені межі допустимих у збройних конфліктах видів дій. Але договори і конвенції, навіть урочисто ратифіковані, не можуть урятувати життя, попередити жорстокість чи оберігати власність невинних людей, якщо немає волі до застосування цих угод за всіх умов. І вони не будуть діяти, допоки всі ті, хто безпосередньо втягнений у події, – як комбатанти, так і цивільні особи – не зрозуміють, що головне – це поважання основних прав людини.

Список використаних джерел:

1. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими (укр/рос) від 12.08.1949р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_153
2. М. М. Гнатовський. Міжнародне гуманітарне право // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. – К.:Знання України, 2004 – Т.2– 812с.
3. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» 1997р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/475/97>
4. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України затверджена Наказом Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17>

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Питання прав і свобод людини на сьогодні є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому.

Права людини - це соціальна спроможність людини вільно діяти, самостійно обирати вид та міру своєї поведінки з метою задоволення своїх різнобічних матеріальних та духовних потреб шляхом користування певними соціальними благами в межах, визначених законодавчими актами [1].

Захист прав людини є одним з головних завдань міжнародної спільноти. Тому в цій галузі існує близько 300 декларацій, конвенцій, хартій, у різний час створених і визначених світовим співтовариством. Цей процес набув особливої інтенсивності після закінчення Другої світової війни, створення Організації Об'єднаних Націй, інших демократичних міжнародних інституцій. І нині одним з найважливіших міжнародних актів із захисту прав людини й громадянина є Загальна декларація прав людини. Ця декларація стала першим документом універсального характеру, який на міжнародному рівні проголосив основні громадянські, політичні, соціально-економічні та культурні права. Багато держав світу, зокрема Україна, вмістили посилання на Загальну декларацію прав людини або її положення у свої конституційні акти [2].

У розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України закріплено широкий спектр прав і свобод людини та громадянина, а також загальні принципи та положення, що ставлять за мету визначити зміст гарантій і механізмів їх реалізації [3].

Права і свободи людини - позанаціональні й позатериторіальні. Як загально-цивілізаторська, загальнокультурна цінність, що не залежна від націй, ідеологій, релігій, вони давно стали об'єктом міжнародно-правового регулювання. Україна як член міжнародного та європейського співтовариства, зокрема, такої авторитетної і впливової міжнародної правозахисної організації, як Рада Європи, зобов'язана дотримуватись загальноприйнятих у цій сфері міжнародних стандартів, закріплених у вказаних вище міжнародних актах, у тому числі й у Загальній декларації прав людини (1948 р.).

Спираючись на ці та інші міжнародно-правові документи, нова Конституція України закріплює цілу низку нових прав, раніше невідомих ні Конституції Радянської України, ні українському законодавству. Серед них слід особливо відзначити право на життя (ст. 27), право на повагу гідності (ст. 28), право на невтручання в особисте і сімейне життя (ст. 33), право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ст. 36) та інші. Чимало нових прав викликано не тільки приведенням їх у відповідність з міжнародними пактами про права людини, а й запровадженням в Україні механізмів ринкової економіки. Це такі, зокрема, права, як право приватної власності (ст. 41), право на підприємницьку діяльність (ст. 42), право на забезпечення у разі безробіття (ст. 46), право на страйк (ст. 44) тощо [3].

Характер будь-якої держави та суспільства взагалі багато в чому визначається правовим статусом особи як людини і як громадянина в державі і в суспільстві. Правовий статус має загальний характер та розповсюджується на всіх громадян. Міжнародно-правові стандарти у галузі прав людини різноманітні.

Відповідно до дії в просторі розрізняють стандарти універсальні (діють у всьому світі) й регіональні (діють в певному регіоні земної кулі). У специфічному конституціоналізмі європейської системи захисту прав людини забезпечення прав людини та основних свобод відбувається на трьох рівнях: національному рівні, на якому діють такі інститути, як Конституція, закони, суди тощо; рівень Європейського Союзу, на якому діють статутні договори ЄС, Хартія основних прав ЄС, Суд та інші органи ЄС тощо; та міжнародний рівень — це, переважно, діяльність Європейського суду з прав людини та практика застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [4, с. 20].

Політико-правові реалії сьогодення переконують у необхідності створення дієвих юридичних механізмів, які дозволяють окремим особам, різним соціальним групам, громадянському суспільству загалом повною мірою реалізовувати свої конституційні права і свободи.

Потрібно здійснювати усі можливі нормативно-правові та організаційно-правові заходи щодо створення належних умов для реалізації громадянами їхніх прав і свобод, визначених у Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація // Право України. - 2010. - № 2. - С. 18 - 23.
2. Оніщук М. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від Загальної Декларації прав людини - до сьогодення // Право України. - 2009. - № 4. - С. 29 - 35.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/вр-96 // Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр/ed20010711>
4. Кононенко О.В. Використання європейського досвіду у сфері прав людини в повсякденній практиці судового захисту // Актуальні проблеми політики: Зб. наук праць. - О., 2002. - С. 249 – 256.

Рубашко В.Ю.

студентка групи ПБК-16-7

ННІ права, Університету ДФС України

ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Сучасна вітчизняна наука віддає перевагу дуалістичному напрямку у якому міжнародне право і внутрішнє право держави існують як дві різні правові системи, які мають вплив одна на одну і взаємодіють між собою. Але первинне значення мають норми міжнародного права. Такий зв'язок ми можемо спостерігати у сфері захисту прав людини.

Забезпечення прав і свобод людини є головним завданням міжнародного співтовариства та міжнародних правозахисних організацій. Реалізація таких прав є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичності держави і суспільства. Більш того, права і свободи людини є складним явищем, яке виступає як одна з найбільш культурних цінностей.

Щодо внутрішнього права держави, то у ст.3 Конституції України закріплено положення, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю та визначення пріоритету загальнолюдських цінностей [1]. Оскільки входження України у європейський простір потребує відповідності законодавства України європейським стандартам. Належне виконання зобов'язань України перед Європою перешкоджає європейській інтеграції України. Тому на

сьогоднішній день держава потребує певних загальних правових стандартів, які дадуть змогу до нового співіснування нації у сучасному світі. Адже без дотримання цих прав неможливе існування та розвиток людини у суспільстві, а також наближення держави до високого рівня демократичності.

Взаємодію України та Європейського Союзу у своїх працях досліджували такі вітчизняні автори: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.В. Баштанник, І.П. Голосніченко, А.М. Колодій, А.Т. Комзюк, В.В. Копейчиков, М.В. Корнієнко, В.В. Маклаков, О.В. Негодченко, Н.Р. Нижник.

Найбільш вдале визначення прав людини як певних можливостей людини, необхідних для задоволення потреб її існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, які об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку суспільства і забезпечені обов'язками інших суб'єктів, на думку автора, надав П.М. Рабінович. Таке визначення допомагає інтерпретувати права людини як: 1) унормування свободи; 2) певні потреби; 3) вимоги про надання певних благ; 4) певний вид, частина, форма існування, спосіб виявлення моралі [2, с. 20].

Права людини є безпосередньо діючим правом і можуть застосовуватися всупереч закону, якщо закон суперечить фундаментальним правам людини: не відображає природно-правові засади; не відповідає загально визнаним міжнародно-правовим принципам і нормам про права людини та громадянина; прийнятий нелегітимним органом державної влади тощо [3, с. 92].

Нині одним з найважливіших міжнародних актів із захисту прав людини й громадянина є Загальна декларація прав людини. Ця декларація стала першим документом універсального характеру, який на міжнародному рівні проголосив основні громадянські, політичні, соціально-економічні та культурні права. Багато держав світу, зокрема Україна, вмістили посилання на Загальну декларацію прав людини або її положення у свої конституційні акти. У розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України закріплено широкий спектр прав і свобод людини та громадянина, а також загальні принципи та положення, що ставлять за мету визначити зміст гарантій і механізмів їх реалізації [4].

Україна ратифікувала більшість найважливіших міжнародних актів у сфері прав людини – Загальну декларацію прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Факультативний протокол до нього 1966 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права 1966 р., Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенцію про права дитини 1989 р., Конвенцію ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. та ін.

Варто зазначити, що в Європейському Союзі не існує цілісного механізму захисту прав людини. Національну систему захисту прав і свобод людини доповнює система захист.

Відомо, що проблема захисту прав і свобод в Україні існує ще з часів незалежності, тому потрібні чималі зміни не лише у законодавстві та його реальному виконанні, але й у свідомості самих громадян на право захисту своєї честі, гідності, прав та інтересів. Головними чинниками, що породжують неспроможність ефективного засобу захисту прав людини є несформованість громадянського суспільства, бездіяльність органів державного управління, зокрема правоохоронних, відсутність ефективного законодавства.

З метою вдосконалення правових та організаційних засад, створення дієвого механізму всебічного забезпечення в Україні прав і свобод людини та громадянина Президент України П. Порошенко підписав Указ від 25 серпня 2015 р. № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини». Стратегія спрямована на об'єднання суспільства довкола розуміння цінності прав і свобод людини, які захищаються на основі принципу рівності та без дискримінації. Стратегія зосереджена на вирішенні основних системних проблем у сфері захисту прав і свобод людини та нових викликах суспільства, але не вичерпує повністю

проблематику у зазначеній сфері. Удосконалення системи захисту прав і свобод людини здійснюватиметься з урахуванням як вітчизняного досвіду, так і напрацьованих та апробованих міжнародною спільнотою засад і принципів.[5, с.3]

Стратегія базується на таких принципах:

- відкритість і прозорість реалізації положень Стратегії з метою максимального залучення до її реалізації та моніторингу всіх заінтересованих сторін;

- гарантування рівності та недискримінації у забезпеченні прав і свобод людини; конкретність, досяжність цілей та вимірюваність очікуваних результатів реалізації Стратегії;

- добросовісність при тлумаченні та реалізації Стратегії; планування розподілу фінансових та інших ресурсів, виходячи з необхідності досягнення цілей Стратегії;

- забезпечення своєчасного реагування на нові виклики.[5, с.5]

Підсумовуючи вище викладене, ми вважаємо, слід приділяти особливу увагу дотримання демократичних принципів та прав людини. Необхідною умовою є вдосконалення системи захисту прав людини. Сприятим цьому повинно психологічне ставлення людини до прав інших учасників суспільного життя і суспільства загалом, усвідомлюючи те, що тільки дотримання законодавства України всіма учасниками суспільного життя є основою для досягнення правового порядку. А також важливим є запровадження практики якості співробітництва та України та ЄС у правоохоронній сфері, для своєчасного виявлення недоліків та прорахунків в організації такого співробітництва, а також вироблення рекомендацій щодо підвищення його ефективності та дотримання графіку заходів процедур у цьому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Конституція України <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Рабінович П. М. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістовна класифікація / П. М. Рабінович // Право України. – 2010. – № 2. – С. 20 - 23
3. Козюбра М. І. Правовий закон: проблема критеріїв / М. І. Козюбра // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2-3. – С. 83-96
4. Оніщук М. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від Загальної Декларації прав людини – до сьогодення // Право України. – 2009. – № 4. – С. 29 – 35.
5. Журавльова А.М. Права людини як основа сучасного розвитку права // ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1/2 (29/30) 2016 – С.3-5

Сагайдачна І.А.

студентка групи ПБК-16-8

ННІ права, Університету ДФС України

ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ В МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ

У сучасній філософській літературі прибічниками концепції людино-центристського правового світогляду соціальні можливості людини задовольняти свої життєво необхідні, екзистенційні потреби відносять до фундаментальних, оскільки вони є притаманними всім без винятку людям незалежно від будь-чого – вони є всезагальними, універсальними. На цьому й ґрунтуються загальнолюдські принципи рівності та недискримінації у здійсненні основних прав і свобод.

Така концепція є не тільки теоретичною категорією, а стала епохальною, загальноєвропейською політичною тенденцією. Найважчим при цьому залишається питання про необхідність поступливих кроків України у реформуванні законодавства заради загальноєвропейських нормативно-правових актів.

Сьогодні Україна спрямовує зусилля на підтримання конструктивного діалогу та співробітництва з Радою Європи у контексті проведення демократичних реформ, виконує проекти у рамках плану дій Ради Європи для України у сфері захисту прав людини, боротьби з дискримінацією, рівності жінок і чоловіків, захисту дітей. Особливого значення для виконання в подальшому загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу має вжиття заходів з усунення дискримінації у всіх сферах суспільного життя країни. Дотримання країною таких загальних та основоположних демократичних принципів у сфері дотримання прав людини як принцип захисту прав людини, принцип рівноправності, принцип заборони дискримінації дозволяє скласти уявлення про рівень розвитку держави. З огляду на це, законодавство України піддається детальному аналізу з точки зору дотримання вимог права Європейського Союзу у сфері заборони дискримінації.

Так найважливіше місце в нормативному забезпеченні трудових прав на міжнародній арені займають акти Міжнародної організації праці. Конвенція №100 1951р. про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності. Ця Конвенція, як зрозуміло з її назви, стверджує принцип рівної оплати за рівноцінну працю чоловіків та жінок. Вона передбачає здійснення національної політики, спрямованої на усунення дискримінації за ознаками раси, статі, кольору шкіри, релігії, політичних переконань, національного чи соціального походження.

Стаття 1. З метою даної Конвенції термін «дискримінація» включає:

а) всяку відмінність, недопущення або перевагу, проведені за ознакою раси, кольору шкіри, статі, релігії, політичних переконань, національного походження або соціальної приналежності, що приводить до знищення або порушення рівності можливостей або звернення до галузі праці й занять;

б) всяку іншу відмінність, недопущення або перевагу, що приводять до знищення або порушення рівності можливостей або звернення до галузі праці й занять, визначені відповідним членом по консультації із представницькими організаціями підприємців і трудящих, де такі існують, і з іншими відповідними органами.

2. Будь-яка відмінність, недопущення або перевага відносно певної роботи, засновані на специфічних вимогах такої, не вважається дискримінацією.

3. З метою даної Конвенції терміни «праця» і «заняття» включають доступ до професійного навчання, доступ до праці й до різних занять, а також оплату й умови праці.

Стаття 2. Кожний член Організації, для якого дана Конвенція перебуває в чинності, зобов'язується визначити й проводити національну політику, спрямовану на заохочення, сумісними з національними умовами й практикою методами, рівності можливостей і поводження відносно праці й занять із метою викоринювання всякої дискримінації у відношенні таких.

Окрім актів Міжнародної організації праці, які, звичайно, містять найбільший масив норм міжнародного трудового права, заборона дискримінації у різних формулюваннях міститься і у ключових світових та європейських документах з прав людини.

Так, Загальна Декларація прав людини, яка була прийнята 10 грудня 1948 року у Парижі, на 183 пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН, містить перелік основоположних загальновизнаних прав людини. Нині день 10 грудня у всьому світі проголошується як День прав людини. В Україні 15 серпня 2008 року був підписаний Указ Президента «Про вшанування в Україні 60-ї річниці проголошення Загальної

Декларації прав людини». Таким чином, значення цього дня, цієї дати визнано в Україні на найвищому державному рівні.

В даний час загальновідомо, що Загальна Декларація прав людини – перший каталог прав людини, що включає як права цивільні та політичні (право на життя, на свободу від катувань, тортур, свободу слова.), так і соціально – економічні та культурні (право на створення профспілок, на працю і відпочинок, медичне обслуговування). В першому ж абзаці преамбули Декларація зазначає, що «визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободі, справедливості та загального миру», що ми можемо вважати як основу для категоричної заборони дискримінації.

Ухвалення Декларації стало своєрідною новою віхою в історії людства. З її ухваленням на міжнародному, наднаціональному рівні було визнано, що кожна людська істота володіє гідністю з моменту народження і до смерті. З прийняттям Декларації людство отримало надію – надію на право кожного бути вільною людиною, жити у світі без насильства, дискримінації, бідності, воєн, екологічних катастроф. Кожній людині належить ряд прав, званих правами людини, які не можуть дарувати або бути забраними кимось. Всяка держава, що приєдналася до Загальної Декларації прав людини зобов'язується дотримувати ці права по відношенню до всіх людей (не тільки громадянам), що знаходяться на його території. Крім того, міжнародне співтовариство має право контролювати дотримання прав людини державою (за умови, що держава на це спочатку погоджується).

Стаття 1. Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства. Стаття 2. Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.

Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 року у ст. 20 «Право на рівні можливості та рівне ставлення у вирішенні питань щодо працевлаштування та професії без дискримінації за ознакою статі» визначає, що з метою забезпечення ефективного здійснення права на рівні можливості та рівне ставлення у вирішенні питань щодо працевлаштування та професії без дискримінації за ознакою статі, Сторони зобов'язуються визнавати це право і вживати відповідних заходів для забезпечення його застосування або для сприяння його застосуванню у таких галузях: а) працевлаштування, захист від звільнення та професійна реінтеграція; б) професійна орієнтація, підготовка, перепідготовка та перекваліфікація; в) умови працевлаштування і праці, включаючи винагороду; г) професійний ріст, включаючи просування по службі.

Здійснення прав, передбачених Хартією, забезпечується без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, стану здоров'я, належності до національної меншини, народження або інших обставин.

Таким чином, міжнародні нормативні акти приділяють першочергову увагу забезпеченню рівного ставлення до всіх людей, незалежно від їхнього походження, кольору шкіри, статі, раси, соціального чи майнового стану, політичних або релігійних переконань тощо, а отже заборона дискримінації є одним із найголовніших держав будь-якої сучасної держави.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 04.11.1950 р., ратифікована 11.09.1997 р.: Рада Європи, від [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
2. Конституція України : № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. (ред. 02.03.2014 р.) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 20.11.2009 р., набрав чинності 23.11.2009 р. // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_990/conv
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації” : Закон України № 1263-VII від 13.05.2014 // Офіційний Вісник України 2014, 44 від 10.06.2014, ст. 1162.
5. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України № 5207-VI від 06.09.2012 р. (в ред. 30.05.2014) [Електронний ресурс]//Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>

Селезень П.О., с.н.с., к.ю.н., доцент

кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства ННІ права,
Університету ДФС України

**РОЛЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РАМКАХ ІНСТИТУЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН (НА
ПРИКЛАДІ ООН ТА ОЕСР)**

Ні ООН, ні ОЕСР не обмежуються лише модельною нормотворчістю, але виступають також у ролі важливих форумів для обговорення актуальних питань, пов'язаних зі сферою регулювання податкових відносин з іноземним елементом. У цьому випадку держави-члени мають змогу здійснити обмін думками та обговорити ту чи іншу проблематику, зокрема, і проблематику захисту прав людини у сфері оподаткування. Наприклад, у п. 14 доповіді про зустріч Групи експертів ad hoc щодо обміну інформацією в рамках Комітету експертів ООН з міжнародного співробітництва в податкових питаннях (м. Нью-Йорк, 31.10.2005 р. – 01.11.2005 р.) зазначається: “Один з учасників висловив стурбованість стосовно того, що наглядові органи (*oversight bodies*) у багатьох державах, що розвиваються не розглядатимуть податкову інформацію в очікуваний спосіб поведження з нею податковими органами. Висловлювалось припущення про те, що індивіди у таких органах імовірно будуть спроможні розкривати відповідну інформацію в політичних чи інших цілях. Інші учасники висловили аналогічну стурбованість” [1] Очевидно, що подібна стурбованість учасників зустрічі мала в своїй основі занепокоєність можливими зловживаннями, пов'язаними з отриманою в результаті обміну податковою інформацією, зокрема, і в контексті забезпечення належного захисту прав людини.

Подібне обговорення питань, пов'язаних з актуальними тенденціями міжнародно-правового співробітництва у сфері оподаткування, зазвичай передбачає проведення попередньої дослідницької роботи, спрямованої за забезпечення повноти та всебічності розгляду винесеної на обговорення тематики. Наприклад, у 1990 р. Робоча група № 8 Комітету з фіскальних зв'язків ОЕСР (*Committee on Fiscal Affairs*) підготувала і

оприлюднила документ під назвою “Права і обов’язки платника податків – огляд правового положення в державах ОЕСР”, затверджений Радою ОЕСР 27.04.1990 р. Зокрема, експертами ОЕСР ідентифіковано ті основні права платників податків, які були представлені в усіх системах, охоплених дослідженням. До них відносяться [2, с. 3]:

- право бути проінформованим, прийнятим і заслуханим;
- право на апеляцію;
- право сплати не більше належним чином визначеної суми податків;
- право на визначеність;
- право на приватність;
- право на конфіденційність та таємність.

Результати проведеного дослідження дозволяють ідентифікувати наявність взаємозв’язку між загальними правами і свободами людини та правами платника податків. Тому подібна дослідницька і аналітична робота має розглядатись як важлива форма інституційного співробітництва у сфері захисту прав людини в контексті оподаткування в рамках ОЕСР. Проведення такої дослідницької роботи характерне і для ООН. Так, у жовтні 2015 р. на одинадцятій сесії Комітету експертів ООН з міжнародного співробітництва в податкових питаннях було порушене питання про забезпечення прав платників податків у процесі вирішення спорів, за наслідками розгляду якого було призначено двох доповідачів – Ф. Бейкера та П. Пістона. Останні за результатами проведеного протягом року дослідження підготували для членів згаданого Комітету такий документ як “Блакитна книга для вдосконалення захисту прав платників податків у транскордонних податкових процедурах” [3].

Окремо варто зауважити, що дослідницька діяльність у розрізі співробітництва у сфері оподаткування в рамках особливо ООН набуває ознак надання технічної допомоги, оскільки використовувані в рамках Комітету експертів ООН з міжнародного співробітництва в податкових питаннях форми співпраці надають очевидну перевагу державам, що розвиваються. Останні, тісно співпрацюючи з представниками розвинених держав в рамках згаданого Комітету, дають змогу отримати інформацію про позитивний досвід використання тих чи інших підходів до оподаткування в інших державах чи поглибити наявні знання. Подібні ефекти обміну досвідом і знаннями мають позитивне значення, зокрема, і в контексті забезпечення належного захисту прав людини у сфері оподаткування. На сьогодні до складу відповідного Комітету входять представники Азербайджану, Багамських островів, Бразилії, Гани, Індії, Італії, Замбії, Китаю, Малайзії, Марокко, Мексики, Нової Зеландії, Німеччини, Норвегії, США, Чилі, Катару, ПАР, Польщі, Сенегалу, Сполученого Королівства, Філіппін, Швейцарії, Швеції, Японії.

Таким чином, дослідницька діяльність у контексті інституційного співробітництва у сфері захисту прав людини в контексті оподаткування в рамках ООН та ОЕСР наразі є важливим елементом механізму захисту прав людини в цілому. Разом з тим, існуючі форми та особливості такого співробітництва демонструють наявність невикористаного потенціалу, в т.ч. і в контексті дослідницької діяльності, який може бути використаний з тим, щоб сприяти “утвердженню віри в основні права людини, в гідність та цінність людської особистості, в рівноправність чоловіків та жінок і в рівність прав великих і малих націй” (преамбула Статуту ООН від 26.06.1945 р.).

Список використаних джерел:

1. Report of the Ad Hoc Group of Experts Meeting on Exchange of Information (Revision of Article 26 of the United Nations Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries)

(E/C.18/2005/10/Add.1). URL: <http://www.un.org/esa/ffd/tax/firstsession/ffdtaxation-report%20of%20the%20ad%20hoc%20group.doc> (Last accessed: 28/02/2018)

2. Taxpayers' Rights and Obligations – Practice Note [Electronic resource]. 13 p. URL: https://www.oecd.org/tax/administration/Taxpayers'_Rights_and_Obligations-Practice_Note.pdf (Last accessed: 28/02/2018)

3. “Taxpayer rights in cross-border tax disputes” (E/C.18/2016/CRP.11) – Agenda item 3 (b) (v) Mutual agreement procedure — dispute avoidance and resolution. URL: http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2016/10/12STM_CRP11_TaxDisputes.pdf (Last accessed: 28/02/2018)

Сердюк В.О., к.ю.н., доцент
кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
ННІ права, Університету ДФС України

ІНСТИТУТ ПРАВА ПРИТУЛКУ ЯК ФАКТОР СТАБІЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Інститут права притулку відіграє специфічну роль у сучасному міжнародному праві. Перш за все він виступає достатньо дієвим механізмом міжнародного захисту прав і свобод людини від порушень з боку держави її громадянства. Саме тому від виваженості міжнародно-правового регулювання відносин, пов'язаних із наданням притулку, значною мірою залежить як ефективність міжнародно-правових гарантій прав і свобод людини, так і стабільність міжнародних відносин.

Значний внесок у дослідження інституту права притулку зробили такі вчені, як М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, М. М. Гнатовський, В. Н. Денисов, А. І. Дмитрієв, В. І.Євінгов, В.В. Мицик.

Сучасні реалії підтверджують, що ситуація у світі, пов'язана з мігрантами, стає все більш непередбачуваною, а сучасна міграційна криза накладає відбиток на весь світ, суттєво впливаючи на глобальні процеси.

Як відомо, притулок у межах міжнародного права, в тому числі на законодавчому та конституційному рівні практично кожної демократичної, правової держави, визнаний невідчужуваним правом особи.

Юридичне визначення поняття «біженець» та правовий статус осіб зазначеної категорії закріплено в Конвенції ООН 1951 р. про статус біженців та Протоколі до неї 1967 р. У нормативно-правових актах та міжнародній практиці проводиться розмежування між термінами «біженець» (refugee) та «особа, яка шукає притулок» (asylum-seeker). Зокрема, термін «особи, які шукають притулок» застосовується до тих людей, які ще не набули статус біженця, але чітко висловлюють свій намір зробити це у приймаючій державі [1, с.250].

Стаття 14 пункт 1 Загальної декларації прав людини зазначає, що кожна людина має право шукати притулок від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком[2].

Стаття 12 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права закріплює, що кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання в межах кожної держави. Кожна людина має право залишати будь-яку країну, включаючи свою власну, і повертатися в свою країну[3].

Розвиток інституту права притулку як засобу захисту людини, яка переслідується з будь-яких мотивів, відбувався за безпосереднього втручання у цей процес держави. Надання права притулку можна визначити як надання державою притулку на своїй території (або у своєму дипломатичному представництві на іноземній території), тобто можливість в'їзду та перебування особи, яка переслідується в іншій державі за політичними,

релігійними та іншими мотивами. На відміну від усіх інших політичних прав така можливість надається громадянам інших держав або особам без громадянства. Факт звернення особи з клопотанням про надання притулку не тягне за собою виникнення відповідних правовідносин, оскільки держава не зобов'язана надавати притулок будь-якій особі, яка звернулася до неї з таким проханням.

Окрім політичного притулку, особа може претендувати на отримання «гуманітарного притулку» згідно Європейської конвенції з прав людини. У даному випадку прохання про надання притулку пов'язане не з політикою держави, у якій дана особа піддається переслідуванню, а з порушенням прав людини.

Сучасні виклики та загрози світовій безпеці вимагають істотно нової інструментарію для вирішення існуючих проблем. Відсутність єдиного підходу держав до питання міграції створює значні труднощі для міжнародної взаємодії. Адже, коли особі відмовляють у притулку, проблема не вирішується – їй все одно треба шукати місце для життя. В більшості випадків повернутись до рідної країни неможливо або надзвичайно небезпечно.

Слід зазначити, що міжнародне право не забороняє передачу відповідальності за розгляд заяв про притулок третій країні, за умови, що остання є «безпечною третьою державою», а це означає необхідність застосування процедури індивідуального визначення «безпечності» третьої країни для конкретного заявника про надання притулку[4, с. 202].

Положення з особами, що шукають притулок є класичним прикладом взаємозалежності міжнародного співтовариства, адже він наочно показує, як проблеми однієї країни безпосередньо впливають на інші держави. Адже недотримання прав людини найчастіше є причиною криз. І завданням світової спільноти є прикладення зусиль для покращення становища з правами людини у країнах, які є «постачальниками» осіб, що шукають притулок.

Отже, не дивлячись на постійно зростаючу потребу встановлення чітких правил регулювання порядку надання притулку, досі не прийнято універсального договору як загальнообов'язкового документа, який містив би основні принципи його надання.

Список використаних джерел:

1. Чернявський А. Л. Інститут права притулку в сучасному міжнародному праві // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013 № 6-1 том 2. – С.249 – 252.
2. Декларация о территориальном убежище Принята резолюцией 2312 (XXII) Генеральной Ассамблеи от 14 декабря 1967 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_316.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
4. Котляр О. І. Співвідношення міжнародного права біженців та міжнародного права біженців //Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 120 (частина I). 2014. – С. 200 – 207.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Збройні конфлікти до сьогодні продовжують спустошувати держави. В числі їх жертв знаходиться й така категорія осіб, як військовополонені. Для правильного визначення об'єму та змісту необхідного захисту важливо правильно визначити характер участі конкретних осіб в збройному конфлікті.

Гене́за інституту військового полону свідчить про розширення поняття «військовополонені» в умовах виникнення нових видів збройних конфліктів. Тому вбачається за необхідне вивчити як базову категорію міжнародного гуманітарного права поняття «військовополонені» та визначити категорії осіб, стосовно яких можливе використання даного поняття.

В різний час і в різному контексті до проблеми полону, його історії та трансформації звертали свою увагу вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: А. Б. Амелін, В. В. Альошин, І. Л. Арцибасов, С. Л. Єгоров, Р. Аби-Сааб, А. Г. Григор'єв, Е. Волох, В. І. Лісовський, І. І. Котлярів, В. Ю. Калугін, А. М. Хайтем Ахмед, Ф. І. Кожевников, Л. Д. Тимченко, А. І. Полтораєк, Л. І. Савинський, Г. М. Мелков, О. І. Тіунов, Ф. Кальсховен, В. М. Репецький та інші.

Сучасне розуміння термінів «військовий полон», «військовополонений» почало складатись, власне, з кінця XIX - початку XX ст. Відбулося це внаслідок прийняття низки міжнародних правових актів, які виокремили питання військовополонених як важливу складову гуманізації принципів вирішення міждержавних збройних конфліктів.

Сучасну нормативну правову базу захисту прав людини в збройних конфліктах формує ціла низка міжнародних актів. Найважливішими з них є: Конвенція про права і обов'язки нейтральних держав та осіб у разі сухопутної війни Гаага (Нідерланди, 18.10.1907); Конвенція про права та обов'язки нейтральних держав у разі морської війни Гаага (Нідерланди, 18.10.1907); Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях (Організація Об'єднаних Націй (ООН), 12.08.1949); Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі (ООН, 12.08.1949); Конвенція про поводження з військовополоненими (ООН, 12.08.1949); Конвенція про захист цивільного населення під час війни (ООН, 12.08.1949); Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року з поправками від 30.11.93 (ООН, 08.06.1977) [5, с.245]

У ст. 44 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій 1949 р. поняття військовополоненого визначено лаконічно: будь-який комбатант, що потрапляє під владу супротивної сторони, є військовополоненим. Таким чином, виникає необхідність розглянути значення терміна «комбатант» [1].

Стаття 12 Конвенції встановлює дуже важливий принцип: «Військовополонені знаходяться під владою ворожої держави, а не окремих осіб чи військових частин, що взяли їх у полон». Це означає, що держава, під владою якої вони знаходяться, несе відповідальність за все, що з ними відбувається. Ця відповідальність держави не зменшує, однак, індивідуальну відповідальність осіб, у разі порушення ними вимог III Женевської конвенції. [1]

Основою поводження з військовополоненими, наскільки це дозволяє воєнний час, є принципи гуманності. Так, у ст. 13 конвенції підкреслюється, що з військовополоненими слід завжди поводитися гуманно. Будь-яка незаконна дія або бездіяльність держави, що тримає в полоні, які призводять до смерті військовополоненого, що перебуває в її владі, або такі, що ставлять здоров'я військовополоненого під серйозну загрозу, забороняються і розглядаються як серйозні порушення цієї конвенції. Зокрема, жодний військовополонений не може бути підданий фізичному каліченню або науковому чи медичному дослідженню будь-якого характеру, що не пов'язаний з лікуванням військовополоненого та його інтересами.

За будь-яких обставин військовополонені мають право на повагу до їхньої особистості і честі. Вони цілком зберігають свою цивільну правоздатність, якою користувалися під час захоплення у полон. Речі і предмети особистого користування повинні залишатися у військово-полонених. Вони мають бути забезпечені необхідним одягом і медичною допомогою, питною водою і їжею у достатній кількості [5, с.246].

Стаття 49 дозволяє країні, що тримає в полоні, «використовувати працездатних військовополонених як робочу силу». Однак із цього правила є винятки: офіцери в жодному разі не можуть бути примушені до роботи, а від полонених унтер-офіцерів можна тільки вимагати здійснення нагляду за роботами; також забороняється використовувати військовополонених на небезпечних роботах без їхньої згоди [1].

Отже, на сьогодні механізми контролю за дотриманням норм міжнародного гуманітарного права, зокрема відносно визначення статусу полонених і поводження з ними, є недостатньо ефективними. Держави звертаються до положень міжнародного гуманітарного права лише тоді, коли їм це вигідно.

Досить вільне трактування і дотримання даних норм можуть привести до такої ситуації, коли гуманітарне право стане використовуватися на користь тієї або іншої політики держав і, таким чином, втратить свою об'єктивність. Тому проблеми дотримання норм міжнародного права, зокрема питання категорії військовополонених, вимагають подальшої конкретизації у всьому спектрі сучасних конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1.
2. Конвенція про захист цивільного населення під час війни // Офіційний вісник України.–2013. – № 27.
3. Остроухов Н. В. Вооруженные конфликты международного характера и принцип территориальной целостности государств / Н. В. Остроухов // Современное право. – 2009. – № 8. – С. 114–116.
4. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. – К. : Знання, 2012. – 631 с.
5. О. Корнеєва Правовий статус військовополонених: особливості захисту прав в умовах збройних конфліктів // Підприємництво, господарство, право № 11. – 2017. - С. 244 – 248.

Сендецька О.Ю.

студентка групи ПБ-17-10к
ННІ права, Університету ДФС України

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Права людини регулюються як внутрішньодержавним, так і міжнародним правом. У статті 55 Конституції України зазначено: «Кожен має право після використання всіх національних засобів правового

захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів європейських і міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна» [1].

Міжнародний захист прав людини набуває, особливо останнім часом, великого значення.

Організаційна структура європейської системи захисту прав людини включає в себе:

1. Європейську комісію з прав людини (складається з 43 чоловік, що обираються строком на 3 роки);
2. Європейський суд з прав людини — єдиний юрисдикційний орган, який працює на постійній основі — всього 39 суддів (у його складі діє Велика палата — 17 суддів, що займається питаннями внутрішньо-судової апеляції);
3. Комітет міністрів Ради Європи — функції обмежуються лише наглядом за виконанням остаточних постанов Європейського суду.

Усі вони є суб'єктами формування європейського права як органічного взаємозв'язку англо-американського і континентального типів правових систем. Їх статутна форма (Європейська Конвенція про захист прав і основних свобод людини, Статути Комісії та Суду, Процедурні правила роботи Комісії та Суду) має прецедентний зміст [6, с. 212].

Регіональні міжнародні механізми захисту прав людини створюються на підставі міжнародних договорів окремих груп держав, як правило в межах географічних регіонів. На цей час регіональні механізми захисту прав людини створено в Європі (у рамках Ради Європи — на основі Конвенції про захист прав людини й основних свобод 1950 р.; у рамках ЄС — основоположними є установчі договори ЄС; у рамках ОБСЄ – згідно з Гельсінським Актом 1975 р.); в Америці — Серед регіональних міжнародних органів із прав людини є судові органи (Європейський суд з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини), квазісудові органи (Комітет незалежних експертів, утворений згідно з Європейською соціальною хартією), конвенційні органи (Європейський комітет із питань запобігання тортурам і такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню, утворений згідно з Європейською конвенцією про запобігання тортурам і нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню) [5, с. 99].

Європейська комісія з прав людини створена на підставі Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод, схваленої 4 листопада 1950 р. в рамках Ради Європи. Члени Комісії обираються від кожної держави, котра бере участь, але діють в особистій якості, тобто не представляють ту державу, яка їх обрала. Із скаргою (петицією) до Комісії може звернутися будь-яка приватна особа, група осіб або неурядова організація, які вважають себе жертвами порушення прав, проголошених у даній Конвенції. Комісія має право провадити розслідування або «надає себе у розпорядження заінтересованої сторони з метою забезпечення мирного врегулювання питання на основі поваги прав людини» (ст. 28). Якщо врегулювання не досягнуто, Комісія складає доповідь, у якій викладає факти, які вона встановила, і висловлює думку з цього питання. Доповідь направляється Комітету Міністрів Ради Європи разом з пропозиціями Комісії. Якщо справа не направляється Суду Ради Європи, Комітет Міністрів приймає рішення про те, чи мало місце порушення Конвенції, і встановлює період, протягом якого сторони мають ужити заходів, передбачених рішенням [2].

Суд Ради Європи складається з суддів, які обираються в кількості, рівній числу членів Ради. Правом звернення в Суд користуються тільки держави і Комісія з прав людини (ст. 44). Суд може почати розгляд справи лише після того, як Комісія визнала неможливим дружнє врегулювання спору. Сторонами під час розгляду справи можуть бути Комісія, держава, громадянин якої є передбачуваною жертвою, держава, яка передала справу в Суд, і держава, на яку подана скарга. Якщо Суд визнає скаргу обґрунтованою, він прийме рішення «про справедливе задоволення сторони, яка постраждала» (ст. 50).

Правовою основою діяльності Європейського суду з прав людини є Конвенція про захист прав людини та основних свобод і Регламент Європейського суду з прав людини. Відповідно до Конвенції Суд може розглядати, по-перше, заяви держав — учасниць Європейської конвенції з прав людини з питань порушення Конвенції в інших державах-членах (ст. 33). По-друге, заяви окремих осіб, груп і неурядових організацій про порушення прав людини, що мали місце в державах-членах (ст. 34). Порядок розгляду таких заяв різний [3].

У разі звернення до Суду із заявою держави — члена Ради Європи (таке звернення може бути зроблене з метою захисту прав людини в іншій державі-учасниці) Суд розглядає цю заяву, досліджує представлені факти, а в разі необхідності може провести розслідування. Держава, щодо якої було подано заяву, повинна створити всі необхідні умови для встановлення викладених у ній фактів.

Процедура розгляду Європейським судом з прав людини заяв окремих осіб, груп і неурядових організацій більш складна.

По-перше, мають бути дотримані умови, що стосуються суб'єкта подачі заяви. Якщо це особа, то мають бути дотримані вимоги, встановлені ст. 1 Конвенції. Особою вважається як індивід, так і юридична особа. Якщо це група осіб, то справа має стосуватися ідентичного порушення прав усіх осіб, що складають групу. Групою можуть бути визнані, наприклад, подружжя, члени організації. Якщо це неурядова організація, то для її звернення до Європейського суду в порядку ст. 34 Конвенції мають бути дотримані умови, що належать до критеріїв «асоціацій» (ст. 11).

По-друге, для звернення до Європейського суду з прав людини необхідно, щоб заявник вичерпав усі внутрішньодержавні способи правового захисту свого права. Практика Суду говорить про те, що в якості засобів правового захисту розглядаються лише засоби судового захисту, а також про те, що заявник повинен вичерпати не тільки всі доступні йому в державі засоби судового захисту, а й повноцінно використовувати існуюче законодавство. Заявник може звернутися до Європейського суду з прав людини, не використовуючи всіх внутрішньодержавних засобів правового захисту, в тому разі, коли вони безсумнівно неефективні.

По-третє, заява може бути прийнята, якщо з дня ухвалення останнього рішення у цій справі внутрішньодержавними судовими органами минуло не більше шести місяців.

По-четверте, Європейський суд не розглядає: анонімні заяви (ст. 35), але заявник може просити не вказувати його ім'я в разі офіційного опублікування результатів розгляду скарги; заяви, які одного разу вже були розглянуті Європейським судом з прав людини (ст. 35); заяви, що є предметом розгляду в іншому міжнародному органі із захисту прав людини (ст. 35); заяви, несумісні з положеннями Конвенції, явно необґрунтовані або такі, що містять ознаки зловживання правом звернення до Суду (п. 3 ст. 35). Неприйнятними є заяви, за якими Європейський суд з прав людини некомпетентний приймати рішення, наприклад не пов'язані з порушенням прав, проголошених у Європейській конвенції з прав людини [4, с. 122].

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.
2. Європейська конвенція про захист прав людини й основних свобод (1950 р.)/[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Регламент (ЄС) № 450/2008 Європейського парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року про встановлення Митного кодексу Співтовариства (Модернізованого Митного кодексу) /[Електронний ресурс] – Режим доступу: kompmp.rada.gov.ua/kompmp/doccatalog/document?id=47254
4. Буткевич В. Міжнародне право: Основи теорії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Володимир Буткевич, Всеволод Мицик, Олександр Задорожній; Ред. В. Г. Буткевич. – К.: Либідь, 2002.

5. Кононенко В. П. Судебний прецедент в міжнародному и національному праві: монографія / В. П. Кононенко; ред. Л. Д. Тимченко. – Одеса : Фенікс, 2013. – 512 с.
6. Скаун о.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.

Сологуб В.П.,
студентка групи ПБП-16-6
ННІ права, Університету ДФС України

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день Україна – це багата на різні етноси держава, яка має велике значення приділяти законодавчому та практичному аспектам забезпечення конституційної рівності прав і свобод представників національних меншин. Нам потрібно розглянути питання про створення окремого органу, який би опікувався захистом прав національних меншин, розглядав їх скарги та займався створенням нового профільного законодавства.

Проблеми захисту прав і свобод національних меншин серед учених – юристів України досліджували О.Биков, В. Колісник, В. Нікітюк, В. Погорілко, П. Рябінович, Ю. Римаренко, М. Товт та інші.

Нині в Україні проживають представники понад 130 національностей і народностей, питома вага яких, серед усього населення становить 20 відсотків[1, с. 237].

Права національних меншин є невід'ємною частиною загальної системи прав людини і, тому особи, які належать до національних меншин, користуються всіма права і свободами української нації, але, згідно з міжнародно – правовими документами, зокрема Рамковою конвенцією про захист національних меншин (1995р.) вони можуть мати деякі специфічні права, які відрізняються від прав більшості громадян держави[2, с. 141-149]. Це насамперед права в тих сферах, де вони виявляють себе як особлива етнічна група, тобто збереження своєї національної належності, етнічної, культурної, мовної і релігійної самобутності.

Варто також зазначити, що механізм реалізації прав національних меншин може бути надійно гарантований лише за умови їх закріплення у відповідних конституційних нормах. Так, у ст.11 Конституції України записано, що «держава сприяє... розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин»[3].

Як зазначив, М. Хавронюк, «із цього обов'язку держави випливають і відповідні права національних меншин». І дала він констатує, що «на жаль, Основний Закон України не містить конституційних гарантій прав національних меншин на розвиток їх етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності»[1, с. 238].

При цьому, як зауважили В.Молдован і Л. Чулінда «визнання права навчатися мовою національної меншини чи вивчати цю мову в такій правовій конструкції означає лише те, що держава зобов'язується не перешкоджати навчанню чи вивченню будь – яких мов і не дозволяє створити такі перешкоди іншим суб'єктам правових відносин»[4, с. 170].

Представники національних меншин мають право на участь у політичному житті України. Згідно з чинним законодавством до цих прав належать:

- право на створення власних громадських організацій та участь у міжнародних організаціях; можливість впливати на прийняття державних рішень;
- право на представництво членів національної меншини в органах влади; право на свободу думки відповідно до своїх філософських, політичних, релігійних та інших переконань[5].

Проте на практиці поки що недостатньо дієвих механізмів із реалізації окремих із цих прав.

Політичне представництво національних меншин у законодавчій та виконавчій гілках влади, органах місцевого самоврядування частково здійснюється через постійно діючі комісії з питань міжнаціональних відносин і дорадчі органи, що складаються з представників етнічних спільнот.

До політично найактивніших в Україні належить польська національна меншина. За інформацією дипломатів Республіки Польща на території нашої держави діють понад 250 польських осередків, які об'єднуються у центрі та на сході найчастіше навколо Спілки поляків в Україні, на заході – навколо Федерації польських організацій в Україні. Прикладом реалізації їхніх політичних прав є зареєстрована у жовтні 2014 р. політична партія польської національної меншини. Її офіційна назва – Політична партія Солідарність, а членами є етнічні поляки – громадяни України, які мають за мету представляти та захищати свої інтереси як у політичній, так і культурно-просвітницькій сферах нашої держави.

Отже, можна зробити висновок, що Україна посідає одне з провідних місць в Європі з огляду на гарантування та відображення основних категорій прав національних меншин у чинному законодавстві, імплементації міжнародних стандартів захисту прав національних меншин. Проте, незважаючи на відповідність міжнародно-правовим нормам у цій сфері, деякі норми українського законодавства все ще залишаються певною мірою декларативними, оскільки не передбачають створення дієвих механізмів забезпечення окремих прав національних меншин. Дотепер актуальними в Україні залишаються проблеми фінансової підтримки програм розвитку нацменшин, збереження етнічної ідентичності та історичного середовища їхнього існування та ін.

Міжнародне співробітництво України, прийняття нової концепції національної етнополітики, внесення відповідних змін до чинного українського законодавства та вдосконалення інституційної системи захисту прав національних меншин, ефективна взаємодія центральних і місцевих органів влади з національно-культурними товариствами, належне фінансування цільових програм їхнього етнокультурного розвитку, забезпечить реалізацію різних категорій прав національних меншин і корінних народів України, сприятиме гармонізації міжетнічних відносин у державі.

Список використаних джерел:

1. Рябінович П.М Права людини і громадянина : [навч. посіб.]/ П.М Рябінович, М.І Хавронюк, - К. : Атіка, 2004. – 464с.
2. Права людини: міжнародні договори ООН та ради Європи/ упоряд. В. Павлик, В. Тесленко. – К.: Факт, 2001. – 152с.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – Ст.4
4. Молдован В.В. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина : [навч. посіб.] В.В.Молдован. Л.і. Чулінда. – К. – Центр учбової літератури, 2016. – 206с.
5. Алмаші М.М. Захист прав національних меншин в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.02 / М.М. Алмаші; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – 19 с.
6. Защита прав меньшинств в Украине: анализ законодательства. — К.: Международный центр перспективных исследований, 2015. — С. 42.

Стикуц А.В., Федорова О.О.

студентки групи ПБК 16-7

ННІ права, Університету ДФС України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Для реалізації закріплених прав і свобод людини в Україні необхідно мати налагоджений соціально-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини — систему засобів і чинників, що забезпечують необхідні умови поваги до всіх основних прав і свобод людини, які є похідними від її гідності.

Актуальність даної теми полягає в тому, що кожного дня у світі трапляються випадки, в яких порушуються права людини, інтереси громадянина, де все більше й більше необхідно приділяти увагу даній проблемі не тільки в Україні, а й на міжнародному рівні.

Міжнародний захист прав людини набуває, особливо останнім часом, великого значення, але в нашій державі у зв'язку з проведенням цілого комплексу глибоких соціально-економічних, політичних, ідеологічних і культурних перетворень, а також протистоянням на Сході проблема захисту прав і свобод людини набуває особливого значення. Суть цієї проблеми полягає як у наявності труднощів у реалізації деяких закріплених у Конституції прав і свобод, так і в недостатньому рівні їх захищеності від правопорушень.

У статті 55. Конституції України зазначається:

«Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів європейських і міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна» [1].

Під терміном “механізми міжнародного захисту прав людини” розуміють систему міжнародних (міждержавних) органів і організацій, що діють з метою здійснення міжнародних стандартів прав і свобод людини чи їх відновлення у випадку порушення. Слід зазначити, що, окрім міждержавних органів і організацій, у світі існує безліч так званих неурядових правозахисних організацій.

Сучасне міжнародне право розглядає права людини як природні і невід'ємні. Тобто права людини не є дарунком держави. Визнається, що сфера захисту прав людини не є виключною компетенцією держави. Міжнародне співтовариство вживає усіх заходів для запобігання і ліквідації порушень прав людини в тій чи іншій державі. Склалася й існують міжнародно-правові засоби і способи контролю за дотриманням прав людини. Створений спеціальний міжнародний механізм захисту прав людини - спеціальні міжнародні органи, які мають компетенцію розглядати випадки порушення прав людини у державах. Серед найавторитетніших можна назвати такі, як Комісія ООН з прав людини – функціональна комісія Економічної і соціальної ради (ЕКОСОП), яка складається з 53 представників держав — членів ООН. В її рамках діють різні робочі групи, спеціальні доповідачі з питань прав людини. Серед функцій її треба зазначити проведення досліджень, подання рекомендацій ЕКОСОП. Комісія сприяє кодифікації і прогресивному розвитку міжнародного права в галузі прав людини, готуючи проекти міжнародних декларацій, угод та інших документів. Під егідою Комісії діє процедура розгляду приватних скарг на підставі резолюції ЕКОСОП 1503 від 27 травня 1970 р., яка є універсальною і не залежить від згоди держави, до неї може звернутися громадянин з будь-якої держави [2, 29].

Серйозні порушення прав людини та зловживання продовжуються на сході України, зокрема у формі обстрілів, страт, довільних і незаконних затримань, тортур, жорстокого поводження, торгівлі людьми і

відсутності справедливості та підзвітності, а також позбавлення економічних і соціальних прав, від чого страждає близько 5 млн. осіб, що проживають в районах, постраждалих від конфлікту.

За даними ООН, період з середини квітня 2014 року по 30 травня 2015, принаймні 6,417 осіб, у тому числі, щонайменше 626 жінок, були убиті і щонайменше 15,962 особи були поранені в зоні конфлікту на сході України [3].

Серйозні порушення прав людини, залякування та утиски місцевого населення, що здійснюються незаконними озброєними групами, відзначалися правозахисними організаціями і були відображені у звітах ООН.

Вплив конфлікту на економічні і соціальні права цивільного населення є драматичним. Проблемним є переривання доступу до основних послуг, оскільки воно є небезпечним для життя і може мати довготривалий вплив на значну частину населення, перешкоджаючи постконфліктному відновленню суспільства. Складна економічна ситуація призвела також, на думку правозахисних організацій та ООН, до тривожного підвищення ризиків здійснення торгівлі людьми [4, с.31].

Отже, існує чимало перешкод на шляху захисту прав людини та громадянина. Тому необхідно відпрацювати механізм реалізації прав і свобод у системі державних органів. Але уже тепер зрозуміло, що вони повинні поєднувати у собі площину забезпечення прав, свобод і обов'язків громадян, правопорядку та захисту цих прав від порушень. Разом із тим, не можна залишити поза увагою і той факт, що в Україні на сьогодні дуже обмежене коло засобів захисту прав людини, хоча для сучасної правової держави, якою позиціонує себе Україна, таких виправдань не може існувати в принципі. А тому під час розв'язання державою будь-яких соціальних проблем, справ, питань саме людині, її існуванню й розвитку повинен надаватися абсолютний, беззаперечний пріоритет. Права людини залишаються тим абсолютним, універсальним кордоном, переступати через який не може ніхто.

Список використаних джерел:

1. Конституція України (із змінами і доп.).-К.:Атіка, 2006.-64с.
2. Моніторинг деяких аспектів порушення прав людини [Електронний ресурс] – Режимдоступу :<https://forbidentoforbid.org.ua>
3. Сущенко В. М. Проблеми реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні / Наукові записки НаУКМА 2014 р. – . 31-36

Тищенко К. М.

Студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

ЗМІНА СТАТІ ТА ЛГТБ ЯК ЗМІНИ МОРАЛЬНИХ УСТОЇВ СУСПІЛЬСТВА

XXI ст.- це час якісних змін, випробувань, ламання стереотипів, переходу від одного еволюційного рівня до іншого. Його особливостями є інформаційне суспільство, «економіка знань», інформація як ресурс... Але варто зазначити, що зміна векторів відбувається і в цінностях, моральних устоях суспільства. Якщо близько 100 років тому відбувалася правова революція, це не означає, що право закінчило свою трансформацію. Саме природні права людини відіграють важливу роль у формуванні нової інтеграційної моделі розвитку людини, суспільства та держави вцілому.

У сучасних умовах, що склалися, особливо гостро стоїть проблема зміни статі, її особливості, нормативне забезпечення, моделі, практичний аспект та зрештою сприймання такої статевої корекції у суспільстві. Більша частина населення України скептично ставиться до такого «чужого» їм відчуття власного психічного та біологічного неусвідомлення. Тому сприймають таке явище як навіювання тенденцій «Вестерну», що не можуть апріорі залишити позитивний відбиток на українській молоді, яку визначають як запоруку щасливого майбутнього консолідованої української нації.

Науково-теоретичною основою дослідження стали положення, теорії, підходи вітчизняних та зарубіжних вчених, роботи яких присвячені проблемам гендерної ідентичності: Горіної А.А., Грозового В. В., Копьєвого А. А., Гредновської Є. В., Пунди О. О., Стефанчука Р. О.

Гендерна ідентичність - це глибоке усвідомлення тією чи іншою особою внутрішніх та індивідуальних особливостей гендерної приналежності, що може як збігатися, так і не збігатися зі статтю за народженням, включаючи індивідуальне відчуття свого тіла та інші прояви гендера (тобто «гендерне самовираження»), такі, як одяг, мова й манера поведінки [1].

Що ж до поняття «трансгендер» або його позначення Т*, то його визначають як загальний термін для позначення людей, чия гендерна ідентичність не відповідає тій статі, яка їм визначена при народженні.

Актуальність будь-якого питання підтверджується статистичними даними. У Великій Британії протягом останніх років 853 чоловіки лягли під ніж хірурга, щоб стати жінками. При цьому, всього 12 жінок пройшли операцію, щоб стати чоловіками [2]. Проте в даний час лідируюче положення в цій області займає Таїланд. А особливого поширення набуло явище Shemale (Шимейл) - біологічний чоловік, який шляхом гормонотерапії досягає жіночої зовнішності, але не робить хірургічної корекції та зберігає чоловічі статеві органи.

Право на повагу до приватного і сімейного життя – це одне з найважливіших загальновищаних прав людини, захист якого передбачається більшістю міжнародних документів і національних законодавчих актів. Пункт 1 ст. 8 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод закріплює право людини на повагу до її приватного і сімейного життя. Доктрина невтручання з боку держави полягає в тому, що вона чітко закріплює право на недоторканність приватного життя. У демократичному суспільстві індивід має право на повсякденне життя без нагляду або контролю за його діяльністю з боку держави. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) застосовував Європейську конвенцію про захист прав людини та основних свобод в ряді важливих рішень, заявивши, що держави повинні надавати трансгендерам можливість пройти хірургічну операцію для повної зміни статі і гендеру, і що така хірургічна операція повинна покриватися системою страхування, як «необхідне за медичними показаннями» лікування. Суд також постановив, що держави повинні визнавати зміну статі в документах, що засвідчують особу. Як зазначила Європейська комісія, право на прайвесі – це насамперед право особи жити як хочеться, не побоюючись розголосу, право на повагу до приватного життя включає в себе і право на встановлення і підтримання відносин з іншими людьми, особливо в емоційній сфері, з метою розвитку і реалізації власної особистості [3; с.52]. А це досить складно, адже за даними Комітету ООН з економічних, соціальних, культурних прав такі особи зазнають переслідувань у школі та на робочому місці.

Враховуючи стремління України стати повноправним членом ЄС, одним з провідних векторів в політичній діяльності держави необхідно визначати боротьбу з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності.

Проте однозначного правового регулювання процедур щодо власне зміни статі (гендеру) на теренах ЄС не має. Установчими договорами до спільної компетенції ЄС шлюбно-сімейні правові відносини не були віднесені. Амстердамський договір 1997 року всього лиш закріпив рух «Gender Mainstreaming» в якості офіційної стратегії, яка в документах ООН визначена як «основна глобальна стратегія сприяння гендерній рівності», обов'язкова для всіх держав – членів ООН [4].

Тому базовим документом, який, свого роду, є спільним для виконання у всіх країнах-членах ЄС є Європейська конвенція з захисту прав людини та основоположних свобод 1950 року, яка у статті 14 зазначає, що користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою [5].

Що ж до нормативного регулювання даного питання в Україні, то у даному випадку, існує лише наказ Міністерства охорони здоров'я України «Обстеження осіб, які потребують зміни (корекції) статевої належності» [6]. До головних положень можна віднести наступне: проходження обстеження, що включають амбулаторне сексологічне, стаціонарне психіатричне, ендокринологічне та соматичне обстеження, а також результати загальноклінічних аналізів крові, досліджень статевих гормонів, реакції Вассермана, цитогенетики та флюорографії. При чому за людиною, яка бажає змінити стать ведеться контроль збоку психолога та сексопатолога.

Для того щоб отримати позитивну відповідь від Комісії, необхідно відповідати 10 пунктам, за свідченнями очевидців, що бажали змінити стать. І ніякі психічні розлади чи акторська гра не допоможуть отримати дозвіл. До пунктів належать: рівень соціально-психологічної адаптації, ступінь ідентифікації з бажаною особою, наявність або відсутність порушення мислення або вольової сфери, ступінь реалістичної самооцінки...

Посилаючись на міжнародний досвід, першою країною в ЄС, яка дозволила трансгендерам змінювати у офіційних документах стать без проведення операції, стала Німеччина. Поряд з цим з 1 листопада 2013 року в цій країні набули чинності зміни до сімейного законодавства, згідно яких за рішенням батьків в свідоктві про народження дитини може не вказуватись її стать. У національному законодавстві Швеції, транссексуалізм зовсім відсутній у переліку психіатричних хвороб. Проблема статевої ідентичності в цій країні зміщується в психологічно-соціальний аспект та вирішується на рівні сімейного лікаря, а також фахівця-сексопатолога. Крім того, вік, який дає можливість корегувати стать, становить 16 років (для порівняння в Україні – 18 років). І ще один факт: пара може усиновити дитину, незалежно від того, гомосексуальна вона, гетеросексуальна або ж це пара транссексуалів [7].

Особливе новаторство в цьому напрямку проявив дитячий садок «Егалія» в Стокгольмі. Там для дітей у віці від року до шести створюються умови для того, щоб дитина не могла себе ідентифікувати. У дітей немає статі – вони просто «друзі». Співробітники дитячого садочка намагаються уникати займенників «він» і «вона» і використовують безстатеве слово *hen*. Завідуюча вказує, що її завдання – створити обстановку, терпиму до гомосексуалістів, лесбіянок, бісексуалів і транссексуалів. Дітям вона дає читати такі книжки, як, наприклад, історія про двох самців-жиряфів, які переживали, що не можуть мати дітей, поки не знайшли кинуте крокодилами яйце. Це є результатом цілеспрямованої політики не тільки держави, але і усвідомлення громадянського суспільства потреб сучасної модернізації моральних цінностей.

У США та Англії навіть поширюється мода на зміну статі дітей. Англійська і американська преса подає приголомшливі дані про зростання випадків психологічної та гормональної терапії, спрямованої на підготовку дітей до хірургічної операції зі зміни статі. За даними британського таблоїда «The Sun», тільки 2015 року у Великобританії понад тисячу дітей піддали такій терапії, тоді як в 2009-10 роках зафіксовані тільки 97 таких випадків. На думку журналістів, значний вплив на зростання спроб змінити стать у дітей має оплата цих медичних дій із соціального страхування. Минулого року британська Національна служба охорони здоров'я (National Health Service, NHS) витратила для цієї мети 2,7 мільйона фунтів [8].

За чинним законодавством Іспанії, зокрема, «Ley de Identidad de Género» (Закон про статевоїдентичність), транссексуали мають можливість змінити ім'я в паспорті навіть до операції зі зміни статі. В даному випадку необхідно надати довідку від лікаря, яка підтверджує, що фізіологічна стать людини не збігається з його істинною гендерною ідентифікацією.

Ліберальне законодавство країн-членів Європейського Союзу на сьогодні декларує та гарантує функціонування концепції толерантного суспільства в основі якої стоять невідчужувані природні права людини. Воно досить на високому рівні регулює антидискримінаційні правовідносини, проте поряд з цим існує розгалужена диференціація процедур з правового оформлення зміни статі. В підсумку це відповідає не тільки вимогам часу, але й духу та сутності права, яке постійно перебуває у русі. Права трансгендерів, як соціальної групи, реально охороняються на рівні національних законодавств та деяких рішень органів ЄС.

Цей Закон більшість фахівців у галузі гендерних прав вважають одним із найбільш прогресивніших в світі. Його особливістю є те, що це перший нормативно-правовий акт, який повністю присвячений питанням правового визнання гендерної ідентичності громадянина з боку держави. Даний Закон відразу став еталоном для всіх країн, і саме він був рекомендований Європарламентом в якості зразка для країн-членів Європейського Союзу. Саме аргентинський Закон «Про гендерну ідентичність» дозволяє громадянам офіційно змінювати ім'я та їх гендерну ідентичність, якщо вони цього хочуть, без спеціального дозволу суду.

Дослідивши зміну статі в Україні та світі, її нормативне забезпечення, варто розглянути два діаметрально-протилежних ставлення до поширення явища «трансгендеру»:

1. В Україні ГО «Інсайт» надає тимчасовий притулок («шелтер») для ЛГБТ зі Східної України і АРК [9];

2. Під керівництвом консервативного православного єпископа митрополита Амвросіоса Калавріта, священники вирішили, що починаючи з неділі і до суботи вони битимуть у церковні дзвони щодня опівдні по три хвилини. Грецьке духовенство також закликала до скасування "антихристиянського" та "антигрецького" закону. Ухвалений закон дозволяє грекам з 15 років змінити стать, зазначену у посвідченнях та інших офіційних документах, за спрощеною процедурою в суді. Раніше їм потрібно було довести, що вони пройшли хірургічну та психіатричну оцінку [10].

Отже, процес зміни статі та «ЛГБТ» є поширеними формаціями у сучасному світі. На жаль, порівнюючи з міжнародним законодавством, в Україні недостатньо нормативної бази, тому цю проблему необхідно ставити на порядок денний. Також зважаючи на природні права особи, окремі громадяни, суспільство, та й держава не виключення, мають вести свою діяльність, політику на основі терпимості, толерантності, коректності, поваги.

Список використаних джерел:

1. Ситуация трансгендеров в Украине: отчет по исследованию [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://insight-ukraine.org.ua/media/TRP_report.pdf.

2. В Британії бум по смене пола / Інформаційний портал «Gigamir – весь світ у твоєму вікні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gigamir.net/healths/medicine/pub54236/>.
3. Избранные решения Европейского суда по правам человека. Вопросы сексуальной ориентации и гендерной идентичности [сост., авт. «Введения» и ст. Ксения Кириченко]. – М., 2010. – 104 с.
4. Грозов В. Куда зовет нас гендерное равноправие? // Інформаційний портал «Реалисты. Сила в правде» [Електронний ресурс] / В. Грозов. – Режим доступу: http://www.realisti.ru/main/odnopol_brak.htm.
5. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: ратифікована Законом України №475/97-ВР від 17 липня 1997 року // Офіційний вісник України – 1998. – №17. – Ст.270.
6. Про удосконалення надання медичної допомоги особам, які потребують зміни (корекції) статевої належності: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.02.2011 № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0239-11>.
7. Держава змушує транссексуалів змінювати стать // Інтернет портал «Коментарии» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://comments.ua/life/238459-gosudarstvo-zastavlyayet.html>.
8. У США та Англії поширюється мода на зміну статі дітей [Електронний 107 ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/u-ssha-ta-angliiyiposhiryuietsya-moda-na-zminu-stati-ditey>.
9. Національний ЛГТБ-портал України - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.lgbt.org.ua/news/show_1554/.
10. Через закон про зміну статі, у Греції священники тиждень битимуть у дзвони - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.depo.ua/ukr/svit/cherez-zakon-pro-zminu-stati-u-greciyi-svyaschenniki-tizhden-bitimut-u-dzvoni-20171015658350>.

Фрасевич В.О.

студентка групи ПБМ 17-5

ННІ права, Університету ДФС України

ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

На сьогодні однією з основних сучасних проблем є права і свободи людини в світі. Для людства, що пройшло крізь дві світові війни, безліч конфліктів, пережило жорстокі диктатури, дійшло висновку, що не може бути миру і злагоди на Землі, не може бути організованого цивільного життя без поваги до людини, її прав, свобод і потреб. Тому, нажаль, у статусі особи в кожному суспільстві і в кожній державі відображається принцип «хто сильніший – того й правда».

Питання про права і свободи людини у своїх працях досліджували такі учені: В. Лазарєв, О. Лукашева, І. Лукашук, А. Малько, Г. Мальцев, М. Матузов, В. Нерсисянц, В. Первалов, В. Кампо, В. Копейчикова, О. Костюченка, І. Погребний, П. Рабінович, Ю. Римаренко, В. Селіванов, О. Скакун, О. Сурилов, В. Тацій, Ю. Тодика, Ю. Шемшученко тощо.

Український народ обрав шлях побудови демократичної держави, в якій буде здійснено принцип панування права, що ґрунтується на визнанні прав і свобод людини. Щоб зробити перший крок для з'ясування що таке права людини, потрібно з'ясувати, які права необхідні нам. Тому у 1991 році Україна, ставши незалежною державою, зробила перший крок на шляху до ствердження демократичності, верховенства права.

У прийнятій Конституції України 1996 року, окремим розділом були закріплені права і свободи людини і громадянина. Статтею 21 визначено, що всі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними [1, с.8]. Згідно ст. 22 права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. Ч. 3 ст. 22 Основного Закону України підкреслює, що за прийняття нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [2, с.8].

Проте, нажаль, права людини в Україні частіше за все так і залишаються декларативними, за якими приховано бездіяльність "професійних правозахисників". Де – юре кожна держава зобов'язана передусім піклуватися про своїх громадян з огляду на свої можливості. Конституція України проголосила широке коло прав і свобод громадян України. Однак, як і в будь-якій Конституції, в ній не записано чітких механізмів реалізації проголошуваних прав і свобод, хоча слово «гарантується» безліч разів згадується у ній [3,с.22].

Не дивлячись на сучасне становище країни, вдало зазначив проблематику захисту прав і свобод людини П. Рабінович: під правами і свободами людини розуміють її певні можливості, необхідні для її існування та розвитку у конкретно-історичних умовах, що об'єктивно зумовлюються досягнутим рівнем розвитку суспільства і мають бути загальними та рівними для всіх людей. Відмінність між правами і свободами людини є не абсолютною, а відносною. І поняття прав людини, і поняття свобод людини відображують людські можливості. Проте вони розрізняються за шляхом їх здійснення і забезпечення. Права здійснюються через певні механізми, тобто певними юридичними засобами, а свободи для здійснення не потребують втручання держави, її місія щодо них полягає в охороні, не порушенні й захисті відповідних можливостей людини [4, с.7].

Аналізуючи проблему прав людини в сучасному українському суспільстві, слід зазначити, що передусім необхідно повернути громадянським правам їх істинний зміст і значення, що дасть можливість захистити індивідуальні інтереси особи від державного втручання та утиску. Це пояснюється тим, що дані права є суттєвим і вагомим інструментом самозахисту людини від тиску і впливу ззовні на особисте життя і внутрішній світ [5, с. 151].

Варто зазначити що, нормативні акти, автором яких є держава, повинні бути співставленні до громадянина, справедливого ставлення до нього, цей принцип гуманізму повинен охоплювати всю сферу законодавчої діяльності в сучасній Україні, якщо ми поставили за мету побудову правової держави і формування громадянського суспільства.

Проте цього всього не достатньо, потрібно змінювати менталітет людей, сформувати державну ідеологію, яка матиме за основу моральні цінності та ідеали, формуватиме у громадян прагнення до самоосвіти, стабілізуватиме політичну і економічну ситуацію в країні.

На сьогодні головна мета полягає в тому, щоб зробити усе, аби Конституція увійшла в наше життя як справжній і дійовий Основний Закон держави, який забезпечить правовий фундамент для подальшого розвитку нашого суспільства. Тому найважливішим питанням сьогодення є якомога швидке запровадження до Конституції нових демократичних положень провідних країн світу, де інститут демократії існує та діє не одне сторіччя. Будуючи свою політику в галузі прав людини, наша держава бере за взірць ті норми, які сформульовані в цілій низці документів Організації Об'єднаних Націй та інших авторитетних міжнародних організацій, і які прийняті як своєрідний еталон громадянських прав у світовому співтоваристві.

Таким чином, ми повинні в кожному з нас виховувати ту силу, яку не соромно буде відкрити світу, брати краще з європейського права, при цьому не цуратися позитивних здобутків українських правників та напрацьовань правової системи минулого. Нам є чому вчитися, але й нам є чому повчити.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – Х.: 2017. – 64 с.
2. Сіренко В. Сучасний стан реалізації основних прав і свобод людини та громадянина в Україні/ В. Сіренко // юридичний журнал «Право України». -2009. – С. 22-25
3. Рабінович П. М. Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). - Х., 1997. - 64 с.
4. Права человека: Учебник для вузов / Отв. ред. Е. А. Лукашева. - М., 1999.
5. Бортнік Руслан. Через відмову від авторитарного дискурсу – до модернізації країни. <http://www.pravda.com.ua/columns/2011/12/2/6805025/україни>
6. Стецюк П. Конституція України як цінність, гарантія національної державності українського народу / П. Стецюк. – Львів: Видавництво АСТРОЛЯБІЯ, 2004. – 38 с.
7. Мацькевич М. Генеза прав людини: правовий та філософський аспекти/ М. Мацькевич // журнал «Науковий вісник».-2014. – С. 54-64
8. Антропология права: навч. посіб. / В. І. Кушеревець, В. М. Кравець, С. О. Мосьондз та ін.; за ред. В. І. Кушерця. – К.: Знання України, 2011. – 223 с.
9. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні: монографія / Ю. С. Шемшученко, Н. І. Карпачова, Т. А. Костецька та ін.; за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2008. – 252 с.

Чалюк С.Ю.

студентка групи ПБК-16-7

ННІ права, Університету ДФС України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

В умовах сучасної демократичної держави та громадянського суспільства є важливим дотримання прав і свобод людини. Стрімкий розвиток міжнародного співробітництва зумовив впровадження у національне законодавство України міжнародних стандартів захисту прав людини і громадянина. Конституція України проголошує право людини після використання всіх можливих національних правових засобів захисту звертатись до міжнародних організацій чи судів. Відповідно, дане положення вимагає встановлення правильного співвідношення національних механізмів захисту прав з міжнародними.

Впровадження діючих гарантій захисту прав людини та громадянина, їх повнота та реальність здійснення свідчить про статус держави на світовій арені, її досягнення, зміст діючої демократії, соціальні можливості в суспільстві.

Теоретичні та методологічні аспекти проблеми дотримання міжнародних стандартів захисту прав людини в Україні висвітлено у працях В.Н. Денисова, А.П. Мовчана, В.Г. Буткевича, М.В. Буроменського, П.М. Рабіновича, М.М. Антонович та ін.

Метою даного дослідження є аналіз пріоритетних напрямів зовнішньої політики України у сфері захисту прав людини, її ефективність та відповідність міжнародним стандартам.

Сучасне громадянське суспільство саме за допомогою прав та свобод має можливість максимально повно реалізувати свої законні інтереси самостійно та через відповідні міжнародні організації. В міжнародній та національній правових системах сьогодні часто звучить термін «міжнародна система захисту прав людини»,

який застосовується у світовій політиці. Міжнародну систему захисту прав людини розглядають як складову організованої системи міжнародних відносин, так і як галузь цієї системи.

А.І. Дмитрієв вважає міжнародний захист прав людини інститутом, який входить до галузі міжнародного гуманітарного права і основою виникнення якого стали норми, закріплені в Статуті ООН. Серед інститутів цієї галузі права А.І. Дмитрієв виділяє інститут захисту прав людини в мирний час, захист прав людини під час збройних конфліктів і міжнародно-правове співробітництво по боротьбі зі злочинами міжнародного характеру [1, с.9]. Міжнародний захист прав людини також часто трактують як міжнародне співробітництво держав. Зокрема, В.В. Рудницький зазначає, що в Статуті ООН йдеться саме про «співробітництво держав - членів ООН у сприянні розвитку прав людини і повазі до них».

За визначенням Б. Денисова та Б. Євінтова, міжнародно-правова система захисту прав людини складається з «норм-принципів, що захищають підвалини галузі, конкретних норм матеріального міжнародного права, в яких містяться стандарти прав людини, процесуальних норм галузі прав людини (вони набувають дедалі більшого значення, тому що відповідають на запитання, як діяти, щоб захистити права людини), а також створених міжнародних правових механізмів дії міжнародного співтовариства держав щодо оборони людських прав» [2, с.18]. Слід зазначити, що міжнародна система захисту прав людини є динамічною, постійно змінюється і розвивається, створюються нові інституції. Крім цього, вона включає в себе різносторонню міжнародну політику держав щодо прав людини, інститут Верховного Комісара ООН з прав людини, механізми та засоби захисту свобод та законних інтересів людини.

Як відомо, 10 грудня 1948 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Загальну Декларацію прав людини — перший документ, який став основою формування векторів створення національного законодавства, а також міжнародної політики та світового правопорядку у галузі захисту прав людини.

Як суб'єкт міжнародних відносин у цілому та міжнародної системи захисту прав людини, зокрема, Україна повинна керуватися засадами, що ґрунтуються на дотриманні норм і принципів міжнародного права, закріплених в Статуті ООН, Міжнародній хартії прав людини, Конвенції про захист прав людини та основних свобод, Гельсінському Заключному акті, Паризькій хартії для нової Європи та інших документах ООН, ОБСЄ та Ради Європи. У Декларації про державний суверенітет України в розділі X «Міжнародні відносини» зафіксовано, що Україна визнає перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритет загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права [3, с.80].

Через імплементацію міжнародних норм з прав людини у національне законодавство, Україна, будучи членом світової спільноти, зобов'язана дотримуватись міжнародних стандартів у даній сфері, здійснювати реалізацію та контроль за дотриманням міжнародних стандартів і норм щодо прав людини, серед яких колективні права, права корінних народів та національних меншин тощо. Україна увійшла до міжнародної системи захисту прав людини ще у 1945 році, коли був підписаний Статут ООН, у 1992 році — до європейської системи в рамках сучасної ОБСЄ, у 1995 році приєдналася до Ради Європи. Наразі Верховна Рада України ратифікувала безліч міжнародних договорів, універсальних європейських актів з прав людини. Проте, зараз існує проблема з перебуванням та місцем нашої держави у міжнародній, а саме європейській системі захисту прав людини. Тут до учасників ставляться доволі жорсткі вимоги і з якої Україні неодноразово погрожували виключенням.

Міністерство зовнішніх справ України говорить, що міжнародне співробітництво у сфері заохочення та захисту прав людини є одним із пріоритетних напрямів зовнішньої політики України. У цій галузі Україна співпрацює з правозахисними органами системи ООН, насамперед Радою ООН з прав людини та Управлінням

Верховного комісара ООН з прав людини, а також Радою Європи та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі. Метою такої співпраці є участь у вдосконаленні міжнародних стандартів і механізмів у сфері прав людини, впровадження цих стандартів у національне законодавство, систематичне представлення та захист національних доповідей про виконання Україною міжнародних зобов'язань у галузі прав людини, організація візитів представників міжнародних організацій, які здійснюють моніторинг за дотриманням прав людини у різних країнах світу [4].

Наразі ми не можемо не зачепити події, які відбуваються на сході України, пов'язані зі збройною агресією Російської Федерації. З огляду на це, Верховна Рада України 21 травня 2015 року видала Постанову Про заяву "Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод". В якій зазначається, що у зв'язку з анексією та тимчасовою окупацією Російською Федерацією невід'ємної частини території України - Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, здійсненої внаслідок збройної агресії проти України, повну відповідальність за дотримання прав людини і виконання відповідних міжнародних договорів на анексованій та тимчасово окупованій території України несе Російська Федерація. Також вказано на те, що Україна залишає за собою право вживати заходів, які можуть бути підставою для відступу від зобов'язань за іншими статтями Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод на підставі та в порядку, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та цією Постановою, про що здійснюватиметься інформування Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй та Генерального секретаря Ради Європи [5].

Варто додати, що 19 грудня 2016 р. у ході 71-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН була ухвалена резолюція «Стан з правами людини у Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна)» (A/RES/71/205), яка підтверджує суверенітет та територіальну цілісність України та визнає АР Крим і місто Севастополь тимчасово окупованою територією. Важливим елементом цього документа є застосування у термінології ООН визначення «окупаційна влада» щодо статусу РФ у Криму.

Дажливу роль у забезпеченні дотримання міжнародних стандартів захисту прав людини Україною є те, що з 1 вересня 2017 року у повному об'ємі запрацювала Угода про асоціацію України з ЄС.

Безумовно, права людини є основною цінністю громадянського суспільства, тому що ними володіє кожен член суспільства, вони окреслюють межі свободи, в яких можлива реалізація законних інтересів людини й межі, де починається простір інших. Особливостями здійснення прав людини в сучасній демократичній державі є наявність ефективної системи засобів їх захисту як через національні правозахисні органи, так і через відповідні міжнародні інституції. Важливим є формування кожним громадянином внутрішнього переконання в невідчужуваності та цінності прав і свобод людини, а також усвідомлення себе носієм цих прав задля побудови громадянського суспільства в державі та визнання світовою спільнотою.

Отже, ми дійшли висновку, що міжнародна система захисту прав людини — це система, яка утворена універсальними та спеціальними договорами конвенціями, деклараціями в рамках міжнародного права з прав людини, відповідними контрольними і правозахисними органами, а також міжнародною політикою держав щодо прав людини, базою проведення якої є права людини в міжнародних відносинах та способи, які використовують суб'єкти міжнародних відносин для забезпечення цих прав.

Формально Україна входить як до міжнародної, так і до європейської системи захисту прав людини, однак права людини ще не стали найголовнішим чинником у реальній внутрішній та зовнішній політиці

України. Зважаючи на сучасний стан захищеності законних інтересів та свобод людини у нашій державі, їх забезпечення ще не стало головним обов'язком держави, та її органів, відповідно, без цього Україна не зможе фактично увійти до міжнародної системи захисту прав людини.

Список використаних джерел:

1. Дмитриев А.И. Становление международного гуманитарного права (XIX в. - начало XX в.).- К.: НАН Украины. Институт государства и права им. В.М. Корецкого, 1998.- С. 5,102.
2. Денисов В., Євінтов В. Міжнародна система захисту прав людини - новий етап розвитку // Права людини в Україні: Щорічник 1994. - К.: Укр. Правн. Фундація, 1996.- С. 317 .
3. Декларація про державний суверенітет України // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд Ю.К. Качуренко. - 2-Е вид. - Київ: Юрінформ, 1992. - С. 200.
4. Права людини// Електронний ресурс.– Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/human-rights>.
5. Про Заяву Верховної Ради України "Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод": постанова Верховної Ради України від 21 травня 2015 року № 462-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР).– 2015. – № 29.– С. 267.

Чунарьова Є.Я.

студентка групи ПБ-16-3

ННІ права, Університету ДФС України

ГЕНЕЗИС ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Права людини можна визначити як основні норми, без яких люди не можуть жити з гідністю. Вони є засадами свободи, справедливості і миру. Їх дотримання дозволяє людям та суспільству всебічно розвиватися. Права людини повинні розглядатися у контексті принципів загальної етики. Це є підставою розуміння кодексів поведінки та принципів, особливо стосовно поваги в екстремальних ситуаціях.

Розвиток політичного, економічного та соціального життя висуває проблему прав людини на передній план. Людина починає приймати реальну участь у вирішенні проблем як на рівні окремої держави, так і у міждержавному просторі. Саме права людини перетворюють індивіда в активного учасника політичних подій, без розуміння сутності прав, як невід'ємної якості людини неможливе вивчення проблеми їх реалізації. Це надасть можливість розкрити сутність природи людини як джерела її прав і свобод, а також їх роль у розвитку індивіда та світового співтовариства в цілому.

Проблемі захисту прав людини в останній час надається політичний зміст. Права людини сприймаються через соціальні уявлення про те, що таке права, а також засновані на них політичні, юридичні й соціальні норми, поряд із соціальними можливостями та обов'язками. Співвідношення політики і прав людини стосується відсутності тих чи інших соціальних можливостей для їх дотримання та забезпечення, тому політичний зміст проблеми прав людини є найбільш важливим порівняно з філософським, юридичним, релігійним та ідеологічним.

Незважаючи на це, права людини в політичній науці поки ще не стали самостійною і загальноновизнаною сферою дослідження, а саме поняття прав людини не входить до основних понять політології. Практична реалізація всього комплексу прав людини — складне завдання, ступінь вирішення якого характеризує рівень

розвитку держави. На сьогодні дотримання прав людини є найважливішим критерієм внутрішньодержавної та міжнародної політики [1, с. 25].

Реальний захист прав людини – це не захист прав певних груп, це захист норм права які порушуються по відношенню до кожного, а не окремої людини чи групи осіб. Залишається великою проблемою виконання судових рішень: щороку понад 70 % судових рішень у цивільних справах не виконуються. Щорічно більше 80 % рішень Європейського суду з прав людини стосуються порушення п. 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, саме внаслідок невиконання судових рішень, зокрема, про виплату боргів по заробітній платні чи іншим виплатам державними та іншими підприємствами й установами. Стабільно негативною залишається ситуація в Державному департаменті з питань виконання покарань, який ретельно охороняє свою закритість і безкарність. Це єдиний орган державної влади в Україні, який практично не змінився за роки незалежності, залишається не реформованим. Інші правоохоронні органи також потребують реформування, особливо органи прокуратури, які мають повноваження, що викликають конфлікт інтересів [2, с.101].

У суспільстві, яке як найважливішу соціальну цінність сприймає людину, її внутрішню свободу та права як прояв цієї свободи, формується імперативний посил до держави та її інституцій щодо визнання, дотримання та захисту прав і свобод людини та громадянина. Цей посил поступово трансформується в обов'язок держави і передбачає створення та реалізацію ефективно діючих механізмів правового захисту від будь-яких порушень і неправомірних обмежень, у тому числі таких, що виходять від самої держави, її органів та посадових осіб, а також відновлення порушених прав і свобод. Разом із тим, забезпечення прав людини залежить не тільки від правильно налаштованих державних механізмів та процедур, а й від факторів морального, культурного характеру. Тому на ситуацію, пов'язану з проблемами реалізації прав людини, впливає і моральний стан суспільства, що втратило старі орієнтири та не отримало нових, а також рівень культури населення. Саме такий стан речей вказує на трансформаційний характер суспільства, яке характеризується «подвійною ціннісною орієнтацією», тобто існуванням одночасно старих ідеалів, для яких вже немає місця в дійсності, та нових, які ще до нашої дійсності не адаптовані [3,с.7]. Рівень гарантування та практичної реалізації прав та свобод людини і громадянина є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь – якої держави і суспільства в цілому. Виходячи з цього, не можна недооцінювати значення гарантій реалізації прав та свобод людини і громадянина в Україні в сучасних умовах. Традиційно, гарантії прав та свобод людини і громадянина прийнято поділяти на загальносоціальні та юридичні. Але в умовах правової держави всі гарантії слід визначати як правові, що поділяються на нормативно-правові та організаційно-правові гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні. Під юридичними гарантіями слід розуміти передбачені Конституцією та законами України організаційно-правові та нормативно-правові гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні. Пріоритетним видом юридичних гарантій є нормативно-правові гарантії, під якими слід розуміти систему норм щодо реалізації прав та свобод людини і громадянина.

Пріоритетним видом нормативно-правових гарантій є норми – принципи, що забезпечують права і свободи людини і громадянина (статті 21, 57-64 Конституції України), насамперед, щодо невідчужуваності, непорушності, невичерпності, рівності, необмежуваності конституційних прав і свобод людини і громадянина, рівності громадян, презумпції невинуватості особи, принципу неприпустимості зворотної дії закону або іншого нормативно-правового акту в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи [4].

В цілому система правових гарантій забезпечує захист прав і свобод людини і громадянина в Україні, але, як відзначають більшість дослідників, відповідні норми права, особливо галузевого, є дещо розрізненими, часто неузгодженими з відповідними нормами Конституції України та іншими законами. «Частково це є проявом відсутності належних політичних, економічних та інших загальних гарантій їх здійснення, частково - відсутністю чітких концептуальних засад розвитку вітчизняного законодавства, насамперед, відсутністю закону «Про закони та законодавчу діяльність» [5,с.251].

Для подальшої демократизації, гуманізації та розвитку інституту прав людини на європейському просторі, в тому числі в країнах романо-германської правової системи, до якої належить і Україна, доцільно було б здійснювати кроки в напрямках:

а) творення демократичної держави (цей процес є досить інтенсивним в останні десятиріччя) повинно йти нерозривно з процесами оновлення і вдосконалення прав і свобод людини в цих державах, а не в розріз з ними;

б) забезпечення практичного дотримання прав людини, що є особливо актуальною проблемою для держав, що утворились на теренах колишнього соцтабору;

в) здійснення кроків по подоланню корупції і злочинності, з якою стикаються молоді держави;

г) здійснення державами програм по розвитку правосвідомості молоді, поглиблення знання про основні права і свободи людини, ознайомлення з основними міжнародними деклараціями та конвенціями з прав людини;

д) здійснення заходів по подоланню та недопущенню міжнародних конфліктів;

е) створення правового механізму взаємодії національних та міждержавних правових систем, який забезпечував би попередження чи подолання юридичних розбіжностей, що виникають у процесі взаємодії різних за змістом правових систем, а також сприяє їхньому зближенню, адаптації та ефективному функціонуванню в межах єдиного правового простору. Такий механізм взаємодії є напрацьованим Радою Європи та Євросоюзом у відносинах національних правових систем, що входять до їхнього складу [6,с.256]. Законодавчі норми, процедури і механізми, які існують на національному рівні, є ключовими для дотримання прав людини в Україні. Тому дуже важливо зробити права людини компонентом національних конституційних і правових систем, здійснювати застосування стандартів в області прав людини, а також забезпечити накладання санкцій за порушення таких прав.

Список використаних джерел:

1. Сличинська А. «Український науковий журнал «Освіта регіону»»: Співвідношення політики і прав людини. - Номер журналу 23. - 2013 р. - ст. 25

2. Криворучко Л. С. Актуальні питання дотримання прав людини в Україні протягом 2015–2016 років. - Національні та міжнародні механізми захисту прав людини : тези доп. Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 квіт. 2016 р.)/МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2016. – 216 с

3. Сокурченко В. В. Права людини як фундаментальна цінність. - Національні та міжнародні механізми захисту прав людини: тези доп. Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2016. – 216 с

4. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30

5. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навчальний посібник.-К.:Атіка, 2004.- С. 250.

6. Луць Л.А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): Монографія.-К.:Ін-т держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України,2003.-С.256.

Шевінь В.К.

студентка групи ПБК-16-7
ННІ права, Університету ДФС України

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ

У сучасному світі різко зростають міграційні рухи населення, наслідками яких є не лише соціально-економічні проблеми, але й істотні зміни етнічного складу населення і відповідно загострення міжетнічних відносин у них. Тим більше, зараз абсолютна більшість держав – поліетнічні, і тому виникає гостра потреба формування міжнародного механізму захисту національних меншин від асиміляції, дискримінації та переслідування домінуючою більшістю, а також захисту їхніх прав. Від цього залежить життєве становище в різних регіонах світу, а багато в чому і сам хід історичного розвитку деяких регіонів і навіть держав.

У зв'язку з наявністю у складі населення України ряду етнічних груп, а також виходячи із загального стану мовного і культурного буття як української нації, так і інших національностей, Українська держава спрямовує свою етнопонаціональну політику на розв'язання таких проблем, як: 1) гармонізація міжетнічних відносин, досягнення міжнаціональної злагоди, утвердження в міжетнічних стосунках атмосфери толерантності, дружби, високої взаємної довіри, поваги до мов, культур, традицій, звичаїв релігій; 2) правове забезпечення рівних можливостей для участі громадян, незалежно від їх національності, в усіх сферах матеріального і духовного життя, в управлінні державними і громадськими справами; зміцнення гарантій, які виключали би прояви націонал-екстремізму, дискримінацію громадян за національною, релігійною або мовною ознакою; 3) відродження українського етносу, забезпечення етнокультурної самобутності української нації, її динамічного відтворення [1, с. 93].

«Захист прав національних меншин в Україні – це система принципів, норм, інституцій та заходів, спрямованих на забезпечення належної реалізації, запобігання порушенню і відновлення порушених прав національних меншин в Україні» [2, с. 5].

Українська держава на законодавчому рівні гарантує національним меншинам, що проживають на її території, основні категорії прав, зокрема: право на існування і збереження своєї ідентичності, рівну участь у державотворенні, збереження і розвиток культурної самобутності, політичні права, отримання фінансової допомоги, юридичного захисту стосовно спеціальних прав національних меншин та ін.

«Декларація прав національностей України» від 1 листопада 1991 р. стала першим документом у сфері етнічної політики нашої держави, яким було підтверджено прагнення української спільноти до гармонізації і спокою в багатонаціональному суспільстві. У статтях Декларації гарантуються всім національним меншинам, які проживають на території України, рівні політичні, економічні, соціальні і культурні права.

Найважливішим документом у сфері міжнаціональних стосунків став Закон України «Про національні меншини в Україні» від 25 червня 1992 р. Юридичне затвердження національних прав в незалежній державі було зумовлено демократичними змінами, які передбачали визнання невіддільності свободи людини та етнічних прав. Вже у ст.1 цього документу зазначено, що «Україна гарантує громадянам республіки незалежно від їх національного походження рівні політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи, підтримує розвиток національної самосвідомості й самовиявлення» [3, с.4]. У ст. 18-19 стверджується, що «будь-яке пряме

чи непряме обмеження прав і свобод громадян за національною ознакою забороняється й карається законом» [3, с.10]. [4, с.3].

Важливими факторами забезпечення захисту прав національних меншин є гарантування прав національних меншин міжнародними нормативно-правовими документами та законодавчими актами держави. Доцільно зазначити, що міжнародно-правовий захист етнопольових меншин є однією із складних проблем сучасного міжнародного права. Основні положення міжнародного права щодо національних меншин містяться у Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, Декларації прав осіб, які належать до національних або етнічних релігійних і мовних меншин та інших міжнародних документах [5, с.1]

Україна, як суб'єкт міжнародного права і рівноправний учасник міжнародного спілкування, ратифікувала переважну більшість конвенцій та угод у сфері захисту прав людини. З урахуванням цього державна етнопольовика України здійснюється також відповідно до Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права і Факультативного протоколу до нього, Декларації 47-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин, Документа Копенгагенської наради Конференції з питань людського виміру НБСЕ, Гаазьких рекомендацій з прав національних меншин на освіту, Ословських рекомендацій щодо мовних прав національних меншин та інших міжнародних документів.

Наприкінці слід додати факт, який прослідковується у «Спеціальній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захист прав національних меншин в Україні». Він свідчить про те, що фінансування потреб національних меншин для захисту їхніх прав, збереження традицій і розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності у здійснюваних обсягах є явно недостатнім, а там, де воно взагалі не передбачено – потребує зміни позиції місцевої влади до цього питання. Уповноважений також зазначає, що громадські організації національних меншин мають змогу співпрацювати з органами державної влади та місцевого самоврядування. Однак ефективність цієї співпраці не завжди достатня, що зумовлено, з одного боку, активністю керівників громадських організацій, а з іншого – розумінням представниками влади необхідності такої взаємодії [6, с.16-17].

Підсумовуючи все вищесказане можна зробити висновок, що система захисту прав національних меншин в Україні складається із двох частин: захист прав національних спільнот в Україні за внутрішньодержавним правом та захист прав національних меншин в Україні за міжнародним правом. Україна, як суб'єкт міжнародно-правових відносин імплементувала міжнародні стандарти щодо захисту прав нацменшин у власне законодавство і послідовно використовує досвід зарубіжних країн у цій сфері. І тому розв'язання проблеми захисту прав національних меншин і удосконалення механізму її вирішення має стати одним із пріоритетів внутрішньої політики, адже це є важливою умовою збереження миру й зміцнення стабільності в Європі та Україні.

Список використаних джерел:

1. Шелест Д., Юрченко М. Політико-правові основи етнопольовотворення в Україні. — Одеса: Астропринт, 1999. — 100 с.
2. Алмаші М.М. Захист прав національних меншин в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / М.М. Алмаші; Нац. акад. внутр. справ України. — К., 2004. — 19 с.
3. Закон України „Про національні меншини в Україні” // Голос України. — 1992.

4. Загурська-Антонюк В.Ф. Стратегія розвитку етнополітики в умовах формування незалежної української держави. – Житомирський державний технологічний університет, 2010. – 5с.

5. Лазько О. Зарубіжний досвід реалізації державної етнонаціональної політики. — Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 44. – 6с.

6. «Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захист прав національних меншин в Україні». – К., 2006. – 93с.

Шипнівська Д.В.,

студентка групи ПБП-16-6

ННІ права, Університету ДФС України

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В СІНГАПУРІ ТА МАЛАЙЗІЇ

На сьогодні тема прав людини є дуже актуальною, адже щодня у різних куточках світу права громадян навмисно чи мимоволі порушуються, а тому пріоритетом для будь-якої держави має бути дотримання прав і свобод людини.

Як і в багатьох інших державах, правовий статус особистості в Малайзії та Сінгапурі включає належність до громадянства даної країни, визначений обсяг прав, свобод і обов'язків громадянина. Зазвичай цей статус обумовлюється особливостями національного режиму, конституційної системи, впливом релігійно-етичних норм і місцевих традицій.

З огляду на багатонаціональний характер населення обох країн, а також особливості регіональних міграційних процесів (робоча міграція громадян різних країн в Малайзію і Сінгапур), важливе значення мають правові питання громадянства. У Сінгапурі, де особливий статус мають представники кількох національностей, питання громадянства має особливо важливе значення.

Чинна Конституція Малайзії 1963 року є однією з найбільш великих і деталізованих не тільки в Азії, але і у всьому сучасному світі. Частина II Конституції, що має назву «Основні свободи», включає 9 статей (ст. 5-13). У них відображені основні види прав і свобод людини і громадянина - особисті, соціально-економічні та політичні.

Згідно ст. 5, присвяченій свободі особистості, ніхто не може бути позбавлений життя або особистої свободи.

Далі в Конституції містяться гарантії проти кримінальних законів, що діють із зворотною силою, і повторних судових розглядів (ст. 7):

1) Ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за дію чи бездіяльність, що не прописана в законі і не доведена в суді, ніхто не може бути підданий більшому покаранню, ніж те, яке пропонується законом за вчинення злочину.

2) Особа, виправдана або засуджена за будь-який злочин не може бути вдруге притягнена до суду за той самий злочин, за винятком випадків, коли засудження або виправдання було скасовано і перегляд судової справи був призначений судом вищої інстанції по відношенню до суду, який виносив рішення [1].

Згідно ст. 6 рабство і всі форми примусової праці заборонені, але парламент країни може законом передбачити обов'язкові повинності в інтересах держави. Цікаво, що відповідно до Закону А1130, який набрав чинності 28.09.2001 р, кінець даної статті був змінений таким чином: «Робота чи повинність, що накладається на будь-яку особу в результаті визнання судом винним, не розглядається як примусова праця в сенсі з цієї статті,

за умови, що ця робота чи повинність здійснюється під наглядом та на території якогось органу державної влади».

У ст. 9 Конституції Малайзії затверджується право будь-якого громадянина вільно пересуватися в межах Федерації і проживати в будь-якій її частині. Відображення цього розуміння і включення ст. 9 в частину «Основні свободи», що є гідністю малайзійської сінгапурської Конституції.

Свободі релігії присвячено окрему статтю 11, яка гарантує кожному право сповідувати свою релігію, відправляти релігійні обряди і вести релігійну пропаганду.

Стаття 8 Конституції Малайзії проголошує рівність громадян перед законом і право на рівний захист їх прав незалежно від релігії, раси, походження чи місця народження [1].

Конституція Сінгапуру 1963 р включає 155 статей при цьому, багато в чому, а часто навіть слово в слово повторює текст конституції Малайзії 1957 г. Це стосується і частини IV «Основні свободи», яка майже повністю копіює однойменну частину II першої малайзійської конституції [1]. Варто звернути увагу на той факт, що ця частина Конституції Сінгапуру практично не зазнала змін з моменту прийняття основного закону, в той час як в Малайзії неодноразово вносилися поправки до відповідних статей [2].

На першому місці стоїть свобода особистості. Ніхто не може бути позбавлений життя або особистої свободи, інакше ніж згідно із законом. У разі отримання інформації про незаконне затримання, суд наказує доставити особу (яку затримали) і звільняє заарештованого або дає санкцію на арешт цієї особи. При цьому з моменту арешту повинно пройти не більше 48 год., це 24 год. більше, ніж в Малайзії [3].

Далі в Конституції йдеться про заборону рабства і примусової праці (ст. 10) і ця стаття повністю повторює текст статті 6 Конституції Малайзії.

Частина XIII Конституції Сінгапуру «Загальні положення» починається зі ст. 152 («Меншини та особливе становище малайців»), перший пункт якої покладає на Уряд обов'язок постійно дбати про інтереси расових і релігійних меншин Сінгапуру [3]. Відповідно до наступного пункту цієї статті, Уряд здійснює свої функції, визнаючи особливе становище малайців, які є корінним народом Сінгапуру, і відповідно обов'язок Уряду - захищати, охороняти, підтримувати, заохочувати і стимулювати їх політичні, релігійні, економічні, соціальні та культурні інтереси.

Питанню громадянства присвячена ч. X («Громадянство») Конституції, що складається з 22 статей. Згідно ст. 2, «громадянин Сінгапуру» означає будь-яку особу, яка, відповідно до положень Конституції, має статус громадянина Сінгапуру ». Конституція Сінгапуру проголошує рівність всіх громадян перед законом і їх право на його захист (ст. 12)[1]. Наявні виключення «прямо передбачені» Конституцією. У ч. X передбачені 4 способу набуття громадянства: за народженням, за походженням, за реєстрації і по натуралізації (ст. 120). В Конституції Сінгапуру закріплені дві форми припинення громадянства: вихід з громадянства і позбавлення громадянства [3]. Слід зазначити, що, незважаючи на ряд положень про припинення та позбавлення громадянства (ст. 23-26 Конституції Малайзії; ст. 128-130, ст. 133-135 Конституції Сінгапуру) [1], в обох конституціях передбачено, що ніхто не може бути позбавлений громадянства, якщо в результаті ця особа не буде громадянином будь-якої країни, тобто в наявності прагнення законодавця до скорочення числа осіб без громадянства та гарантія захисту права на громадянство.

У той же час для ефективного захисту конституційних прав і свобод необхідна послідовна трансформація міжнародно-правових норм в національні закони відповідно до міжнародних зобов'язань, взятих на себе державами під час ратифікації основоположних міжнародних договорів в області прав людини (в даний час їх 7). Однак Малайзія ратифікувала лише Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок і

Конвенцію про права дитини, а Сінгапур, крім цих двох конвенцій, також ратифікував Конвенцію проти торгівлі [2]. Враховуючи той факт, що саме в Малайзії та Сінгапурі працює велика кількість іноземних мігрантів регіону, ці держави в першу чергу повинні стати учасниками Міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей.

Таким чином, в розглянутих конституціях спостерігається збільшення обсягу розділів про права і свободи людини і громадянина, перш за все під впливом норм міжнародного права і демократичних процесів.

Список використаних джерел:

1. Конституції зарубіжних держав: Навчальний посібник. - 2-е вид., виправ. і доп. - М.: Видавництво БЕК. - 584 с.
2. Цивільні права людини: сучасні проблеми теорії та практики / за ред. проф. проф. Ф. М. Рудинського. М.: ТФ «Світ», 2006. – 321 с.
3. Мосяков Д. В., Тюрін В. А. Історія Південно-Східної Азії. М., Східний університет, 2004. – 146 с.
4. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. В.О.Ріяка, К.О.Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 384 с.

Шпак М.І.,

студентка групи ПБі-16-1

ННІ права, Університету ДФС України

РАСИЗМ - ПРОБЛЕМА ВСЬОГО СВІТУ І КОЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗОКРЕМА

В сучасному світі все більше поважають людей, які можуть вільно висловити свою думку, відстояти свою точку зору. Адже сформувати власні переконання, незважаючи на вплив ззовні (телебачення, інтернет, журнали, думки інших людей тощо), стає дедалі важче. І повністю уникнути цього впливу, напевно, не вдається нікому, бо все ж таки всі люди схильні прислухатися до інших, враховувати їхню точку зору, змінюватись певним чином, щоб відповідати встановленим стандартам. Навіть підрастаючи, з самого дитинства, ми «спадкуємо» переконання наших батьків, визначаючи що є добро, що зло, що є корисним, а що шкідливим. Тобто в нас вже вкладені певні думки щодо тих, чи інших явищ. Проте, це не означає що вони є цілком правдивими чи правильними. Саме тому, сьогодні ми маємо справу з таким поняттям як «стереотипи».

Одним із перших дослідників цього поняття був Уолтер Ліппман. Він виділив чотири основні його ознаки:

- По-перше, стереотипи завжди простіші, ніж реальність;
- По-друге, стереотипи люди набувають (від знайомих, засобів масової інформації і ін.), а не формулюють їх самі на основі особистого досвіду;
- По-третє, всі стереотипи помилкові, більшою чи меншою мірою. Завжди вони приписують конкретній людині межі, якими вона зобов'язана володіти лише через свою приналежність до певної групи.
- По-четверте, стереотипи дуже живучі. Навіть якщо люди переконуються у тому, що стереотип не відповідає дійсності, вони схильні не відмовитися від нього, а стверджувати, що виключення лише підтверджує правило. Наприклад, зустріч з високим китайцем лише переконує жертву стереотипу у тому, що вся решта китайців – маленького зросту.

Стереотипи стали елементом масової культури. Вони можуть формуватися на основі віку («молодь цікавиться тільки наркотиками і алкоголем»), статі («всіх жінок турбує лише зарплата чоловіків»), раси

(«японці, китайці, корейці не відрізняються один від одного»), релігії («іслам – релігія терору»), професії («всі депутати – шахраї») і національності («всі євреї – жадібні»). Існують також стереотипи географічні (наприклад, «в містах люди розумніші, ніж в селі»), речові (наприклад, «швейцарські годинники – найкращі», «всі речі виготовлені в Китаї – неякісні») та ін. Стереотипи в більшості випадків носять нейтральний характер, проте при їх перенесенні від конкретної людини на групу людей (соціальну, етнічну, релігійну, расову) часто набувають негативного відтінку. Саме на стереотипах засновані такі явища, як расизм, сексизм, ісламофобія та ін.

Расизм (RACISM) – це сукупність поглядів та світоуявлень про фізичну та розумову нерівноцінність людських рас, з чого робиться висновок про вирішальний культурний і цивілізаційний вплив расових відмінностей. У більш широкому розумінні (Енциклопедія Britannica) расизм означається як сукупність поглядів щодо вирішального впливу раси на здібності, інтелект, моральність, поведінкові установки, риси характеру кожної окремої особистості. Таким чином нівелюється значення соціальних груп і суспільств загалом у розвитку соціального і культурного простору. Для обґрунтування концепції расизму його прихильники виходять з тези про ієрархію вищих і нижчих рас, яка виникла ще в часи зародження людського суспільства [1].

Ніхто не обирає де йому народитися, до якої раси належати, який колір шкіри отримати. Всі народи мають право на самовизначення. Згідно з цим правом вони встановлюють політичний статус і вільно забезпечують свій економічний, соціальний і культурний розвиток, проголошує ст. 1 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Цей та інших визнані у світі документи затверджують право кожного народу на створення власної держави або ж на певне виокремлення в межах складного державного утворення. Окрім того, всі народи для досягнення своїх цілей можуть вільно розпоряджатися своїми природними багатствами і ресурсами без шкоди для будь-яких зобов'язань, що ґрунтуються на міжнародному економічному співробітництві, застосованому на принципі взаємної вигоди та міжнародному праві. Жоден народ не може бути позбавлений належних йому засобів існування.

Деякі питання державної політики щодо запобігання та подолання проявів расизму, зокрема в Україні, досліджували вітчизняні вчені О.М. Бандурка, А.П. Закалюк, О.М. Джужа, Н.В. Дрьоміна-Волок, С.Я. Лихова, О.А. Мартиненко, А.В. Савченко та інші. Дослідженню вказаного питання присвячена кандидатська дисертація В.М. Панькевича («Кримінально- правова характеристика порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії», 2010 р.).

В даний час проводиться безліч досліджень, спрямованих на вивчення феномена расизму. Внаслідок результатів проведених соціологічних опитувань серед вчених утвердилася така думка: «чим краще освіта, яку отримала людина, тим менший шанс, що вона буде мати расові упередження».

Це здається цілком логічним: освічена людина розуміє політичні, соціальні та економічні причини, що послужили витоками дискримінації, усвідомлює небезпеку і можливі наслідки расизму. Більш того, людина з вищою освітою є толерантною і володіє широким поглядом на речі. Вона розуміє, що інтелект або характер людини не залежать від кольору його шкіри.

Професор Мічиганського університету Джофрі Уотке заперечує цю теорію. Він відштовхується від теорії групового конфлікту і каже: білі люди дійсно розглядають дії афроамериканців, які прагнуть домогтися зрівняння в правах, як небезпеку. Саме тому слова білої людини «я не хочу жити по сусідству з негром» є не наслідком обмеженості мислення або страху, а підтримкою державної ідеології, стабільності суспільства.

Джофрі Уотке задався питанням: якщо ці думки вірні, то чи не буде вища освіта ще більше погіршувати ситуацію?

Адже у людини, яка досягла певного статусу і займає своє місце в суспільстві, набагато більше причин для підтримки існуючого порядку речей. Провівши опитування та дослідивши думки інших, він дійшов висновку, що серед освічених людей відсоток тих, хто визнає наявність проблеми расизму і заявляє про необхідність боротися з нею, набагато вище, ніж серед тих, хто не отримав гарну освіту. При цьому відсоток тих з них, хто готовий піти на реальні заходи і схвалює антидискримінаційні закони, набагато нижче. Неосвічені ж люди в більшості своїй, визнаючи проблему, підтримують і фактичне зрівняння в правах.

В статуті ООН закріплено, що «заохочення і розвиток поваги до прав людини і основоположних свобод є однією з цілей діяльності ООН». І для її досягнення проводяться масштабні та численні міжнародні конференції. Для прикладу, у 1968 році було проведено Тегеранську конференцію з прав людини, у 1993 році Віденську всесвітню конференцію з прав людини,

З 20 по 24 квітня 2009 року в штаб-квартирі ООН в Женеві було скликано Всесвітню конференцію ООН по боротьбі з расизмом («Дурбан II»), щоб розглянути виконання Дурбанської декларації і Програми дій Всесвітньої конференції проти расизму, яка пройшла в 2001 році в Дурбані. Відповідно до Програми та Дурбанської декларації держави повинні поширювати заходи проти расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості допомогою інформаційних та освітніх програм. Держави, які ще не ратифікували існуючі міжнародні норми в галузі боротьби з расизмом, расовою дискримінацією, ксенофобією і пов'язаної з ними нетерпимістю, повинні вжити заходи для їх ратифікації.

Саме Дурбанська декларація ознаменувала собою новий підхід у боротьбі з расизмом, расовою дискримінацією, ксенофобією і пов'язаної з ними нетерпимістю. Вона закликала Раду ООН з прав людини створити механізми вирішення проблеми расизму. Рада ООН з прав людини прийняла ряд резолюцій, що сприяли створенню Міжурядової робочої групи, Робочої групи по ефективному здійсненню Дурбанської декларації та Робочої групи експертів по проблемі осіб африканського походження. Всі ці групи покликані вивчати, причини расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості, виявляти сучасні форми їх прояву, а також давати рекомендації для їх викорінення [2].

Комітет Організації Об'єднаних Націй з прав людини у Міжнародному Пакті про громадянські та політичні права у статті 26 закріплює: «Всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону. В цьому відношенні всякого роду дискримінація повинна бути заборонена законом, і закон повинен гарантувати всім особам рівний і ефективний захист проти дискримінації за будь-якою ознакою, як-от: раса, колір шкіри, стать, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий стан, народження чи інші обставини» [3].

Варто зазначити, що у боротьбі проти расової дискримінації значну участь беруть регіональні організації. Так, У межах Ради Європи, наприклад, діє Європейська комісія проти расизму та нетерпимості, яка дає загальнополітичні рекомендації урядам держав – членів [4, с.21].

Загалом у рамках ООН було прийнято більше ніж 50 додаткових конвенцій, декларацій і зводів міжнародних мінімальних норм і інших загальноновизнаних принципів в області прав людини.

Отже, можна зробити висновок, що дискримінація за ознаками раси за останню сотню років значно трансформувалася як в теоретичному, так і в практичному значенні. В сучасному суспільстві з'являються нові види дискримінації та практичні засоби їх втілення. Міжнародне співробітництво досліджуючи дане питання відіграє роль координатора у сфері протидії та боротьби з проявами расової дискримінації. Правовий аналіз генези визначення расової дискримінації та огляд основних організаційно-правових форм міжнародного співробітництва протидії расовій дискримінації (як у вигляді створення міжнародних органів та інституцій

моніторингу та контролю так і у вигляді нормотворчості та нормопроекування) відображає становлення й розвиток сучасної міждержавної співпраці у зазначеній сфері.

Таким чином, досягти значних успіхів вдалося завдяки застосуванню міжнародних договорів: дискримінація за расою не має такого відкритого і широкомасштабного характеру, багато людей знайшли права і свободи.

Проте, проблема расизму до цих пір є досить гострою, і це пов'язано як з недоліками її регулювання в міжнародному праві, так і з морально-етичним вихованням всього суспільства. Адже незважаючи на всеможливі заборони, норми, правила, світ у якому ми живемо, формується перш за все з нас самих. Як говорить народна мудрість: «стався до інших так, як хочеш, щоб ставились до тебе». Можливо саме позбувшись упередження по відношенню до інших людству вдасться досягнути миру, гармонії та злагоди.

Список використаних джерел:

1. Racism // Encyclopedia Britannica [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.britannica.com.
2. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/2002decl.shtml.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: від 16.12.1966 р.[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043/print1442169997101603
4. E/CN.4/1998/77. Расизм, расова дискриминация, ксенофобия и пов'язана з цим нетерпимість. Доповідь Генерального секретаря. — с. 21

Южека Р.С.

слухач магістратури 5-го курсу
навчальної групи М-ЮД-722 д
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РЕАЛІЗАЦІЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ: ЗАРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРЕЦЕДЕНТНОГО ПРАВА

В наш час судовий прецедент відіграє значну роль у національному законодавстві. Науковці та практикуючі юристи відзначають, що важливість використання в своїй практиці судових прецедентів зростає з кожним роком. Судовий прецедент має важливе значення у формуванні національного законодавства. Особливу увагу у цьому контексті привертають рішення Європейського Суду з прав людини. В Основному Законі України (Конституції України), зокрема статті 9 йдеться про те, що міжнародні договори, які ратифіковані Верховною Радою України, є частиною національного законодавства. Отже, мають імперативний характер і повинні виконуватися усіма національними органами країни.

Теоретичну основу дослідження про можливість застосування прецедентного права в Україні склали праці таких відомих вчених-науковців, як: Г.О. Аболоніної, Е.Б. Абросимової, Н.І. Авдєєнко, М.Г. Авдюкової, Є.В. Васьковського, М.А. Вікут, Е.А. Виноградової, С.В. Нікітіна, Є.І. Носирєва та інших. Проте, незважаючи на значну кількість робіт, питання щодо застосування прецедентного рішення залишається актуальним для України, адже, для нашої правової системи (романо-германської) рішення ЄСПЛ є своєрідним тлумаченням норм права. Інакше кажучи, вони є доповненням і водночас тлумаченням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Метою нашої роботи є вивчення проблемних питань значення судового прецеденту в діяльності Європейського суду з прав людини та необхідність забезпечення належної імплементації та реалізації в Україні норм Конвенції та практики його застосування ЄСПЛ.

Для романо-германської системи прецедент не є позитивним явищем. Це пояснюється тим, що ставлення до судової практики як джерела права є об'єктивним наслідком того, що в нашій правовій системі відсутній інститут прецеденту [1, с. 79]. Для України питання, що стосується застосування судового прецеденту у практиці Європейського Суду з прав людини є достатньо поширеним. Оскільки, з одного боку, ратифікуючи Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод держави-учасниці взяли на себе обов'язок визначити рішення ЄСПЛ джерелом національного законодавства. Рішення Європейського Суду є обов'язковими для держав-учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, контроль за виконанням яких паралельно з ЄСПЛ здійснює Комітет Міністрів Ради Європи. Окрім цього Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [2] регулює відносини, які безпосередньо виникають, по-перше, у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення ЄСПЛ у справах проти України, по-друге, з необхідністю усунення причин порушення нею названої Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і протоколів до неї, по-третє, із впровадженням в національне судочинство й адміністративну практику європейських стандартів прав людини, по-четверте, зі створенням передумов для зменшення числа заяв до ЄСПЛ проти України. З іншого боку, для України як країни з романо-германською правовою системою не є характерним застосування судових прецедентів. Оскільки, основним джерелом права є закон, і судові рішення не є законодавчою базою в національному праві. Варто зазначити, що у країнах, де прецедент визнаний джерелом права, він діє не лише за відсутності закону, а й паралельно з ним. Тобто, конкретні органи виконують нормотворчі функції навіть за наявності відповідного закону. Законодавчо визначене джерело правового прецеденту сприятиме не просто збільшенню кількості суб'єктів правотворчості, а й надасть змогу розформалізувати систему джерел права та зможе надати гнучкості та динамізму всій правовій системі [3, с. 79-81].

На нашу думку, по суті у нас вже існує своєрідний прецедент – положення відповідних Постанов Пленуму Верховного Суду України. Хоча вони мають рекомендаційний характер, але застосовується національними судами при вирішенні конкретної справи, а отже, по суті вже є прецедентами. Теж саме можна сказати про правові позиції судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України

Українською Гельсінською спілкою з прав людини були проаналізовані рішення ЄСПЛ, було виявлено положення, що представляють найбільшу складність у застосування рішень ЄСПЛ. За загальним правилом більшість справ, які розглядаються в ЄСПЛ, пов'язані із порушенням прав, передбачених Конвенцією, які недостатньо врегульовані національним законодавством.

Проблеми реалізації рішень ЄСПЛ призводить до того, що законодавцю необхідно вносити зміни до національного законодавства. Оскільки, рішення ЄСПЛ має вищу юридичну силу. Для України, яка безпосередньо лідирує по зверненням до ЄСПЛ, дуже актуально здійснювати аналіз та приводити національне законодавство і практику національних судів до стандартів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Адже судовий прецедент здатний не тільки вирішити справу по суті, а й усунути недоліки чинного національного законодавства України. Наприклад, у Польщі дуже швидко всі рішення ЄСПЛ, які виявляють певні правопорушення, імплемнтуються до національного законодавства країни. Таким чином, проблеми вирішуються на національному рівні, що унеможливорює наступні звернення за подібними випадками [4, с. 45]. Цей досвід є дуже позитивним, оскільки справи, які потенційно могли б вирішуватися в ЄСПЛ,

вирішуються національними судами.

Ще однією проблемою реалізації рішень ЄСПЛ – це відсутність доступу до всіх рішень ЄСПЛ. Міністерство юстиції України друкує переклад офіційних рішень ЄСПЛ, але вони стосуються лише України. На жаль, Мінюст не забезпечує переклад рішень ЄСПЛ щодо інших держав, хоча національні суди могли б використовувати їх у своїй практиці. В такому випадку, ми намагаємося їх знаходити самостійно на сайті ЄСПЛ. Але, щоб їх проаналізувати виникає велика проблема, що стосується офіційного перекладу.

Наступною важливою проблемою є форма викладу рішень ЄСПЛ. А саме, за десятками сторінок не завжди можна зрозуміти суть та правову позицію рішення. В такому випадку, пропонуємо проводити семінари національним суддям, для того щоб вони швидко орієнтувалися і знаходили прецедент при вирішенні конкретної справи.

Таким чином, існуюча система джерел права національного законодавства України може бути доповнена судовим прецедентом. Хоча в нинішньому стані вона виконує необхідну роль у формуванні суспільного життя в Україні, створенні ефективної, кодифікованої національної правової системи. Варто зазначити, що перші кроки до офіційного визнання судового прецеденту джерелом права в Україні вже зроблено. Разом з тим, в сучасному правовому полі України існують проблеми доступу до рішень ЄСПЛ, проблеми розуміння суті таких рішень і особливостей їх використання.

Список використаних джерел:

1. Южека Р.С. Щодо впровадження судового прецеденту в цивільне процесуальне законодавство України / Р.С. Южека // Актуальні проблеми цивільного та господарського права: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 07 жовтня 2016 р.). – Кривий Ріг : Донецький юридичний інститут МВС України, 2016. – 273 с.

2. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV // Верховна Рада України (ВВР). – 2006. – № 30. – Ст. 260 (із змінами, внесеними згідно із Законами): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>. – Назва з екрану.

3. Южека Р.С. Судовий прецедент в цивільному процесі України на сучасному етапі державотворення / Р.С. Южека // Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації української держави: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 8-9 квітня 2016 року / Голова оргкомітету – д.ю.н., професор, ректор Міжнародного гуманітарного університету Крижановський А.Ф.; к.ю.н., доцент Громовенко К.В.; д.ю.н., професор Ківалова Т.С.; д.ю.н., професор Берназ В.Д.; д.ю.н., професор Стрельцов Є.Л.; доцент Кравцов Д.Г.; к.ю.н. Манько Д.Г. – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2016. – 160 с.

4. Бущенко А. «Precedent UA – 2015» / Аркадій Бущенко, Олена Сапожнікова, Олег Шинкаренко. – К.: КВПЦ, 2015. – 412 с.

Юрченко В.С.,

студентка групи ПБК 16-8

ННІ права, Університету ДФС України

КЛОНУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Людина постійно змінює світ навколо, вдосконалює створене раніше, пристосовує для свого існування. Це прагнення полегшувати своє життя притаманне кожній людській істоті.

З розвитком науки і техніки перед юристами постають нові завдання, пов'язані з виникненням нових прав людини, а саме прав четвертого покоління. Одним з них є право на клонування. Ще 40 – 50 років тому ні про який захист, а тим більше порушення цього права не можна було вести й мову. А тепер вчені активно сперечаються, чи потрібно на законодавчому рівні закріплювати це право, надаючи людині можливість скористатися таким неоднозначним благом.

Можна констатувати значний вплив філософської думки на дослідження, присвячені правовим аспектам клонування (наприклад, роботи А. Йориша, Н. Бойко, О.Грищенко, Т.Короткого, О. Шевчука, П. Калиниченка, Д. Рашидханової, М. Медведєвої, Кашинцевої О., Сенюти І. та ін.). Розглядається клонування також і в контексті біоетики, що є комплексним науковим напрямом, який вивчає філософські, етичні, правові, біологічні, медичні аспекти життя та здоров'я людини та є важливою підвалиною формування соматичних, особистісних прав людини. Це передусім праці таких зарубіжних та вітчизняних фахівців з питань біоетики як Ж. Судо, Ді Бернардо Дж, Рамона Лукаса Л., Е. Згречча, Б. Юдіна, П.Тищенко, А.Іванюшкіна, Ю. Лопухіна, І. Силуянової, Кундієва Ю., Дембновецького О., Чащина М., Рудого Р., Тарахнович Т., Тарахнович О. тощо.

Історія розвитку ідеї про права людини – це, насамперед, історія нових понять права і тих нових юридичних теорій, які формуються на основі цих понять. До числа таких понять і конструкцій слід віднести й ідею соматичних (особистісних) прав людини, дослідження яких є складовою антропології права, утвердження якої відбувається в останнє десятиліття в Україні.

Під соматичними правами прийнято розуміти групу прав, які пов'язані з можливостями людини самостійно розпоряджатися своїм тілом, здійснювати його «модернізацію», «реставрацію» і навіть «фундаментальну реконструкцію», змінювати функціональні можливості організму й розширювати їх техніко-агрегатними або медикаментозними засобами (право на розпорядження життям власного тіла (евтаназія), визначення приналежності своєї статі, на вільне розпорядження своєю репродуктивною функцією, на застосування репродуктивних технологій, зокрема штучного запліднення та клонування, трансплантацію органів та тканин тощо.

Згідно з тлумачним словником спочатку слово «клон» вживали для групи рослин, отриманих від однієї рослини-виробника вегетативним способом (не насіннєвим). Пізніше клоном стали називати не тільки всю таку групу, а кожну рослину в ній (крім першої) а процес отримання таких нащадків – клонуванням [3].

Про безстатеве розмноження ссавців заговорили в 90-ті роки ХХ століття. Одним із найефективніших методів клонування виявився метод «переносу ядра». Саме він був застосований при клонуванні вівці Доллі у Великобританії. Ця спроба була не дуже вдалою, бо невдовзі вівця померла. Проте методика є поки що найкращою, щоб незабаром приступити безпосередньо до розробки методики клонування людини. Іншим, обмеженішим та більш проблематичним є метод партогенезу. Це технологія «розщеплення ембріона». Але досліді показують, що цей метод не може дати результат, ідентичний батьківському організму, а отже він не є можливим варіантом для клонування. Бо, клон має бути генетичною копією оригіналу. А якщо врахувати особливості людського організму, то теоретично клон за будь-яких обставин або чинників ніяк не буде абсолютною, а лише максимально наближеною до оригіналу копією.

Заборона клонування людини отримує все більше поширення, як у різних країнах світу, так і на рівні світового співтовариства. Сьогодні цією проблемою стурбовані чомусь тільки розвинені країни, хоча клонування — проблема не тільки розвиненого світу. Перші правові оцінки цього явища світовою спільнотою вже зроблені. Вони знайшли своє відображення у міжнародних універсальних та регіональних європейських актах: Загальній Декларації ООН з геному людини та прав людини [5], Додатковому протоколі до Конвенції

Ради Європи про права людини та біомедицину, який передбачає заборону клонування людини [4], Хартії Європейського Союзу про основні права [6], тощо.

Стаття 11 Загальної Декларації ООН з геному людини та прав людини, яку підписала і ратифікувала Україна, прямо забороняє клонування: «Не допускається практика, яка суперечить людській гідності, така як практика клонування з метою відтворення людської особи». Стаття 18 Конвенції про захист прав гідності людини щодо застосування біології та медицини забороняє вирощування ембріонів для дослідних цілей. 12 січня 1998 р. у Парижі було підписано Додатковий протокол до цієї Конвенції, що стосується заборони клонування людських істот. Для України він набрав чинності 1 березня 2001 року. Цей протокол забороняє будь-яке втручання з метою створення людської істоти, яка генетично ідентична іншій людській істоті, живій чи мертвій. У 3 статті Хартії основних прав Європейського Союзу, прийнятої 7 грудня 2002 р. у Ніщі також заборонено репродуктивне клонування людських істот.

Сьогодні у більшості країн світу в тій чи іншій формі заборонено клонування. Зокрема, це стосується Австралії, Бельгії, Великобританії, Данії, Іспанії, Італії, Нідерландів, Німеччини, Словаччини, Франції, Швейцарії, Швеції, Японії, які законодавчо врегулювали це питання. Пішла цим шляхом і Україна.

Можливість клонування людини громадською думкою сприймається неоднозначно. Знову зіткнулися позиції науковців і духовенства, що виражають полярні точки зору. Проблема клонування людини — проблема етична в першу чергу. Людина вторгається в сферу буття, за яку не відповідальна через свою природу, що робить непередбачуваними наслідки таких кроків. Не випадково представники основних релігійних течій у сучасному світі — християни, іудеї і мусульмани проявляють рідкісну однотайність в різко негативному відношенні до клонування людини. З юридичної точки зору клонування людини вступає в суперечність з найважливішими правами особи, з правом на людську гідність і з правом на цілісність особи. Не потрібно навіть говорити про ті правові проблеми, до яких призведе поява клона людини. Першою ж проблемою стане питання про те, чи буде клон людини суб'єктом права, і якщо так, то чи буде його правосуб'єктність співпадати з правосуб'єктністю оригіналу. Колосальною юридичною головоломкою стане врегулювання відносин між оригінальною особою і її клоном хоч би в тому, що стосується ідентифікації особи, правонаступництва, сімейних відносин і тому подібне. Одна з етичних проблем клонування — генетична копія створюється для задоволення потреби інших людей. А це фактично - зловживання особою і її правами.

Отже, аналіз сукупності проблем, що згадані вище пов'язаних із клонуванням, дає підстави для важливих висновків, а саме: якщо людину можна буде виростити в лабораторії як овоч, це підриває саму мету народження. Любов, турбота і біль, через яку проходить мати, щоб народити дитину, уособлює людину. Це частина нашої ідентичності, як живих організмів. Ідея людини як об'єкта, який можна зробити, руйнує її індивідуальність. Необхідно зрозуміти, що клонування людини не тільки є повторенням одних і тих самих генних наборів, а відхід від цього набору є шлях до схрещення людини з іншими нелюдськими живими істотами - і не тільки тваринами. Це фактично суперечить Конвенції про збереження біологічного розмаїття, що вимагає збереження існуючих видів і природних засобів відтворення розмаїття на генетичному рівні. Необхідно зрозуміти, що клон людини не може мати притаманного людині трансцендентного виміру її сутності. І це принципово. І справа не в тому, скільки людей визнає чи не визнає акт творіння людини Богом. Сьогодні держава, якщо вона ігнорує трансцендентний вимір сутності людини, фактично стає на бік тих, хто не тільки не визнає акта творіння, а, надаючи клону статус людини, взагалі ототожнює людину з організмом останньої.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я.Таций, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.
2. Наталія Бойко, Правове регулювання клонування //Аналітика # 4 (82) ‘2009, Юридичний журнал НПУ ім. М.П. Драгоманова С. 31–42
3. Глік Б. Молекулярна біотехнологія / Б. Глык, Дж. Пастернак.- М., 2002. – 248 с.
4. http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_526
5. http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_575
6. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_524
7. <http://www.personal-plus.net/478/9234.html>
8. <http://erudition.com.ua/statti/klonuvannya-lyudyny-za-i-proty/>

Яворська О.М.

студентка групи ПБ-16-3

ННІ права, Університету ДФС України

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Питання прав і свобод людини є однією з найважливіших проблем зовнішньої та внутрішньої політики всіх країн світу. Адже їх реалізація та практичне застосування показує рівень демократії держави та суспільства в цілому. Більше того, права людини виступають культурними цінностями. У різні епохи проблема прав та свобод людини залишалася політико-правовою, релігійною, філософською проблемою.

Європейський Союз був створений як економічне і політичне об'єднання без будь-яких певних повноважень у галузі захисту прав людини, однак права людини дедалі більше стають невід'ємною частиною програм ЄС, що швидко розвивається. Із листопада 1993 р., після ратифікації її державами – членами Європейського співтовариства, набула чинності Маастрихтська угода про поглиблення та розширення європейської інтеграції (Договір про Європейський Союз). Із цього часу Співтовариство має назву Європейський Союз. Європейський Союз – це міждержавна організація, створена на основі міжнародного договору. Діяльність ЄС, як і його попередника, спрямована, головним чином, на співробітництво в соціально-економічній сфері. Проте в Договорі про Європейський Союз були сформульовані «умови вступу до ЄС», де, зокрема, йдеться про те, що майбутня держава-учасниця має володіти реально діючою системою охорони основних прав і свобод та бути учасницею Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод, ухваленої Радою Європи в 1950 р. (ст. 6 розділ I). Відтоді захист прав людини стає одним із основних напрямів політики і діяльності ЄС.

Система Європейського Союзу вирізняється досконалим інституційним механізмом, у тому числі й стосовно дотримання прав людини і основних свобод. Серед семи основних органів Євросоюзу (Європарламент, Європейська Рада, Рада ЄС, Єврокомісія, Суд ЄС, Європейський центральний банк, Рахункова палата ЄС) Суду належить провідне місце у захисті прав і свобод людини. Юрисдикція Суду є обов'язковою для держав-членів. Він складається із суддів і генеральних адвокатів. Призначення відбуваються за домовленістю між урядами; місця генеральних адвокатів резервуються за найбільшими європейськими державами. Обираються судді і генеральні адвокати на шість років і мають право на переобрання. Місце перебування Суду – Люксембург. Недоліком системи Європейського Союзу вважалася відсутність у її рамках

конвенції про права людини та основні свободи. Адже Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод такою не є, тому що стосується не лише 28 держав – членів Європейського Союзу, а й інших європейських країн та Туреччини [1, с. 253].

Європейська система захисту прав людини має таку організаційну структуру:

1. Європейський суд з прав людини – постійно діючий суд у Страсбурзі, створений державами-учасниками підписання Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у 1950 році. Україна ратифікувала Конвенцію і Протоколи до неї законом від 17.07.1997 [2].

Суддя від України представлений у Європейському Суді з прав людини. Європейська система захисту прав людини передбачає дві можливості (два права): право особи подавати індивідуальні петиції (скарги); право держав-учасниць Європейської системи захисту прав людини ініціювати судочинство зі справ про порушення прав будь-яких людей, включаючи іноземців.

2. Комітет міністрів Ради Європи – здійснює функції нагляду за виконанням остаточних постанов Європейського Суду. Він складається з міністрів зарубіжних країн-членів Ради Європи.

Визначну роль у сприянні забезпеченню та захисту прав людини на європейському рівні відіграє Рада Європи – політична міждержавна організація, яка складається з 47 держав-членів, головною сферою діяльності якої від моменту виникнення є захист прав людини та основних свобод. Рада Європи діє на засадах Статуту від 3 серпня 1949 р., у преамбулі якого проголошується, що духовні й моральні цінності, які є загальною спадщиною народів держав-членів, є першоосновою принципів особистої й політичної свободи та верховенства права, на яких ґрунтується істинна демократія [3].

Україна повільно, але переконано все ж крокує в Європу. Вступ України в ЄС є віддаленою, але досить привабливою перспективою, принаймні нині [4, с. 41]. Реалізація цього стратегічного завдання для України вимагає, поряд з іншим, освоєння правової системи ЄС. Це виражається у розробці розгалуженої системи нормативно-правових актів, які покликані врегулювати процес адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Неодмінною складовою правової системи ЄС є група його актів з прав людини, яка суттєво примножилася у зв'язку із розробленням та ухваленням ЄС у 2000 р. «конституційного Білля прав людини і громадянина цього наднаціонального утворення» [5, с. 40].

Важливим документом в системі захисту прав і свобод людини є Конвенція з прав людини, яка не з'явилася на порожньому місці. Адже їй передували Загальна декларація прав людини та Американська декларація прав і обов'язків людини [6; 7]. Загальній декларації прав людини відведено чільне місце в преамбулі Європейської конвенції, проте це не применшує значимість Європейської конвенції як інструмента захисту прав людини на міжнародному рівні. Однак за задумом її авторів Конвенція не могла бути лише дещо зміненою копією Загальній декларації прав людини. Вона була покликана внести дещо принципово нове в систему міжнародно-правового захисту прав людини. Цим новим стало створення наднаціональної юрисдикції, покликаній забезпечити конкретну практичну реалізацію прав, передбачених Конвенцією, і тим самим не дозволити їй стати декларативним документом.

Учасник підготовки Конвенції лорд Лептон сказав про це так: "Наша Конвенція буде мати реальне значення лише в тому випадку, якщо ми переведемо її в режим дії, і щоб зробити це ефективно, слід забезпечити її чіткими юридичними санкціями" [8, с. 3].

Нами виявлено, що з держав, що приймали в 1950 р. Конвенцію, Нідерланди визнали за своїми громадянами право на індивідуальну скаргу в 1960 р., Великобританія — в 1966 р., Італія — в 1973 р., а рекорд побила Франція, визнавши це право в 1981 р. Однак на даний момент всі держави — члени Ради Європи, що,

ратифікувавши Конвенцію, визнали також і право на індивідуальну скаргу. Вже з середини 70-х рр. стало очевидним, що основне місце в практиці Суду займатимуть індивідуальні скарги і так буде й надалі. У 1978 р. Суд завершив розгляд міждержавного спору "Ірландія проти Сполученого Королівства" але до сьогодні це єдиний прецедент.

Що стосується України, то наближення національної системи захисту прав людини до загальноєвропейської практики надало всім, хто перебуває під юрисдикцією України, право на звернення до Європейського суду у випадках порушення державою, її органами, посадовими особами норм Конвенції, положення якої визнанні обов'язковими на території України. Це право передбачено ст. 55 Конституції нашої держави, яка надає можливість звернення за захистом своїх порушених прав до судових установ міжнародних організацій після використання особою національних засобів захисту [9].

Україна зробила свій історичний вибір, взявши за мету побудову демократичної, соціальної, правової держави. На цьому базується внутрішня і зовнішня політика нашої держави, її участь у міжнародних і регіональних організаціях. Верховенство права, яке забезпечується національною правовою системою і міжнародним судовим механізмом захисту прав людини, є основою побудови громадянського суспільства. Перспективи подальших розвідок стосуються подальшого дослідження правотлумачних положень у рішеннях Європейського Суду з прав людини на основі історичного підходу, теоретичної та законодавчої бази.

Отже, можна зробити висновок, що Європейська система захисту прав людини є тим ідеалом до якого слід прагнути всім демократичним державам, аби всі громадяни мали можливість захистити свої інтереси та порушені права в судовому порядку на вищому рівні. Аби кожен громадянин знав, що справедливість є, і вона на їхньому боці. Хочеться вірити, що в майбутньому це таки станеться. І що ця Європейська система, яка є фундаментом, ніколи не зазнає краху.

Список використаних джерел:

1. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека / Рук. авт. колл. и отв. ред. д.ю.н., проф. Л. М. Этнина. – 2 – е изд., пересмотр. и доп. – М.: Норма, 2007. – 301 с.
2. Протокол N 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (укр/рос) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_804
3. Charter of fundamental right of the European Union // Official Journal of the European Communities 2000/p.364/01
4. Шевчук С. Шлях інтеграції в Європейський Союз: основні вимоги до членства, етапи приєднання та інституційні механізми/С. Шевчук, І. Кравчук//Ніщський договір та розширення Європейського Союзу–К., 2001–124с
5. Verbatim de la reunion de la Convention du 26 Septembre 2000//CHARTRE 4958/00(CONVENT 53).– Bruxelles, le 27 octobre 2000. – P.40 – 47.
6. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015
7. Американська декларація прав обов'язків людини. Прийнята народами Америки 30 квітня 1948 року на Дев'ятій Міжнародній Конференції Американських Держав у Боготі, Колумбія [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://constituanta.blogspot.com/2011/02/blogpost_27.html
8. Туманов В.А. Европейский Суд по правам человека. Очерк организации и деятельности / В.А. Туманов. — М.: НОРМА, 2001. — 304 с

9. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141. Стаття надійшла до редакції 16.05.2013 р

Яцишин Н.Г., к.ю.н., доцент
кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
ННІ права, Університету ДФС України

«ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ЇХНІХ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ

Сьогодні, коли Україна знаходиться на етапі політичної та економічної трансформації, особливо актуальним стає питання реформування податкової системи.

В листопаді 2016 р. Комітет з питань податкової та митної політики Верховної Ради України розглянув кілька законопроектів спрямованих на покращення адміністрування податків і зборів та усунення корупційних бар'єрів у відносинах між представниками фіскальної служби і платниками податків. Уряд, нарешті, вніс до Верховної Ради проект змін до Податкового кодексу, які мають набрати чинності з 1 січня 2017 року.

Зміни, що запропоновані, достатньо концептуальні. Вони зумовлені впливом міжнародної податкової конкуренції, європейської податкової гармонізації і координації національної податкової політики. Це важливо враховувати, виходячи з необхідності імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, більшість економічних положень якої, в тому числі і в сфері оподаткування, фактично визначають зміст реформ, які повинна реалізувати Україна, щоб реально модернізуватися і стати успішною країною в широкому сенсі цього слова.

Розвиток, вдосконалення податкової системи актуалізує проблему захисту прав платників податків. На даний момент інститут захисту прав платників податків в Україні знаходиться в стадії формування і послідовне створення науково обґрунтованої системи захисту прав платників податків є об'єктивно необхідним. Частиною цієї системи має стати Декларація прав платників податків, про необхідність прийняття якої все ще точаться дискусії.

Дослідження даної проблеми здійснювалося з урахуванням робіт відомих, як українських, так і зарубіжних учених, серед яких: В. Авер'янов, С. Алексєєв, О. Андрійко, Б. Бжезинський, М. Богущка, Л. Етель, М. Мигунова, В. Никель, І. Новак, А. Федорчук, В.Теремецькій, О. Радишевська, О.Сидорович та інші.

Актуальність даної теми полягає в тому, що платники податків повинні знати свої права і обов'язки та правовий порядок в Україні, який ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством України [1]. І в зв'язку з цим слід звернутися до досвіду Європейського Союзу, держав-членів ЄС, чиї податкові системи існують багато десятиліть, і які вже знайшли правові вирішення означеної проблеми.

Проблема сучасних систем оподаткування полягає не стільки в них самих, скільки у відсутності відповідних знань в цій сфері. Ви не можете бути ні чесним і добрим платником податку, ні дружнім і компетентним співробітником податкової, якщо не досягнете певного рівня ерудиції у сфері оподаткування. Тому часто причиною існуючого конфлікту і непорозуміння у відносинах платник податків – податкова адміністрація є незнання правил, принципів і матерії податкового права.

Платник податків прагне до мінімізації свого податкового тягаря і використовує для цього не тільки кваліфікованих консультантів, але в першу чергу, всю недосконалість податкового законодавства. Такий стан справ є ще однією причиною виникнення конфлікту по лінії «платник податків – податкова адміністрація» [2]. Кожен з них має на меті захист своїх інтересів, платник податку – приватного капіталу, податковий орган – майна держави.

В результаті нерівного саморозвитку правового становища суб'єктів податкового права існує необхідність подолання різниці у наданих законодавством правах органу податкової адміністрації щодо платника податків. Необхідним стає запуск додаткових нормативних актів або інструментів, що мають вирішити наслідки такої ситуації і створити платнику податків можливість відстоювати свої права у випадках конфлікту з податковими органами. У результаті прагнення до досягнення консенсусу у відносинах «платник податків – держава» виникають не тільки нові правові норми, але й нові правові акти. З'являються також інструменти правового характеру, що не мають бути, але є результатом дії груп тиску, судової практики, а в деяких випадках самих платників податків або їх об'єднань. Йдеться, зокрема, про декларацію (карту, хартію, біль) прав платника податків.

З метою захисту прав платників податків в цілому ряді країн були прийняті законодавчі або нормативні акти, де формалізовано узагальнені права платників податків (сьогодні в цілому 41 країна світу) [3, 45]. Першими такий акт під назвою Білл про права платника податків прийняли США. В Європі Хартії прав платників податків були введені, наприклад: в 1975 р - у Франції, в 1986 р - в Великобританії і т. д.

Хартії впорядковують взаємовідносини податкових органів і платників податків і тим самим сприяють захисту прав останніх. До загальних рис можна віднести: право на інформацію, на сприяння податкових органів, на висловлення своєї думки; право оскарження; право платити податок не довше, ніж передбачалося; право на визначеність; право на недоторканність приватної сфери; право на конфіденційність і таємницю надання інформації. Поряд з правами в хартіях закріплені і обов'язки сторін податкових правовідносин: обов'язок чесної поведінки, обов'язок співпрацювати з податковими органами, обов'язок своєчасно надавати точну інформацію і документи, обов'язок ведення необхідної документації, обов'язок своєчасної сплати податків [4].

З огляду на актуальність і велике значення подібного акту в справі захисту прав платників податків, в серпні 2003 року Організація економічного співробітництва і розвитку (далі - ОЕСР) випустила рекомендації по складанню хартії платника податків. А точніше, Форум з податкового адміністрування Комітету з фіскальних питань ОЕСР розробив спеціальний документ під назвою «Права і обов'язки платників податків. Практична записка», в якому наголошується на тому, що платники податків мають право на розумну допомогу з боку податкових органів з тим, щоб мати можливість використовувати всі пільги і відрахування, що надаються їм законодавством [5].

Керуючись спеціальними рекомендаціями ОЕСР по складанню такої хартії, ціла низка країн прийняли подібні акти. Наприклад, в 2005 р. до Податкової ординації Республіки Польща було внесено доповнення у вигляді каталогу основних прав і обов'язків платника податків, відоме під назвою Карта прав і обов'язків платника податків [6], яка впорядковувала взаємини податкових органів та платників податків і тим самим сприяла захисту прав останніх.

Про те, що в Україні відсутній професійний документ у вигляді так званої Декларації прав платників податків, говорилося вже досить давно. Однак досі вдалося лише створити кілька проектів цього документа. Відбувається чергова хвиля податкової реформи, результатом якої мають бути такі зміни до законодавства, які

би гарантували, що контакти між платником податків і податковими органами будуть ефективнішими для обох сторін. І лише по її завершенню і після набуття чинності відповідних змін до законодавства можна буде аналізувати те, якого прогресу доб'ються українські платники податків у сфері захисту їхніх прав та законних інтересів.

Підводячи підсумки вищесказаного, слід зауважити:

- Суть даного акту можна охарактеризувати наступним чином: Декларація прав платника податків – це сукупність суспільно-визнаних базових норм і правил, що визначають права і обов'язки платників податків стосовно податкових органів у податкових відносинах.

- Очевидним є те, що метою декларації є не ліквідація конфлікту на лінії «платник податків–держава», тому що це була б нереальна мета, але покращення відносини, які зараз склалися між суб'єктами податкового права.

- Реалізація цього наміру повинна лежати в компетенції податкових органів, до завдань яких належить справляння податків, відправлення та сплата податку до бюджету держави.

- Україні в ході нового етапу податкової реформи необхідно докорінно переглянути підходи до захисту прав платників податків, адже на платників податків, відповідно до чинного законодавства, покладаються переважно обов'язки, а права, якими наділений платник, нечисленні і суперечливі. Це обумовлює необхідність прийняття нормативного акта, де буде формалізовано узагальнені права платників податків (Декларації прав платників податків).

Список використаних джерел:

1. Конституція України: [зі змін. та допов., внесеними Законом України від 1 лют. 2011 р. № 2952-VI]. – Харків : Фактор, 2011. – 118 с.

2. Napiórkowska A. Czy ktoś chroni podatnika? / Anna Napiórkowska [Електронний ресурс] <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/38915/016.pdf>

3. Недодаєва Н. Л. Проблемні питання захисту прав платників податків / Н. Л. Недодаєва // Вестник ИЭПИ НАН Украины, 2011. – №1 – С.45.

4. Вахитов Р. Р. Хартия налогоплательщика улучшает взаимоотношение сторон в налоговых отношениях |Р.Р. Вахитов // Налоговед. 2005. N 4. С. 64. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nalogoved.ru/art/184#_ftn2

5. Taxpayer's rights and obligations. Practice note. Prepared by the OECD Committee of Fiscal Affairs Forum on Tax Administration / [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.oecd.org/findDocument/0,2350,en_37427,00.html.

6. Karta praw i obowiązków podatnika / Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa /Dz. U. Nr 8, poz. 60 z 2005 roku z późn. zm.

**«Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина»
Матеріали Всеукраїнського науково-практичного круглого столу 06 березня 2018
року**

**Відповідальні редактори: к.ю.н. доц. М. В. Глух, к.ю.н. доц. Н.Г. Яцишин, к.ю.н., к.іст.н., доц., проф.
кафедри М. Ф. Анісімова**

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої Ради Навчально-наукового інституту права, Університету
ДФС України.**

Протокол №10 від 05 квітня 2018 року

Укладачі: А.Ю. Бабенко, В.О. Сердюк.

